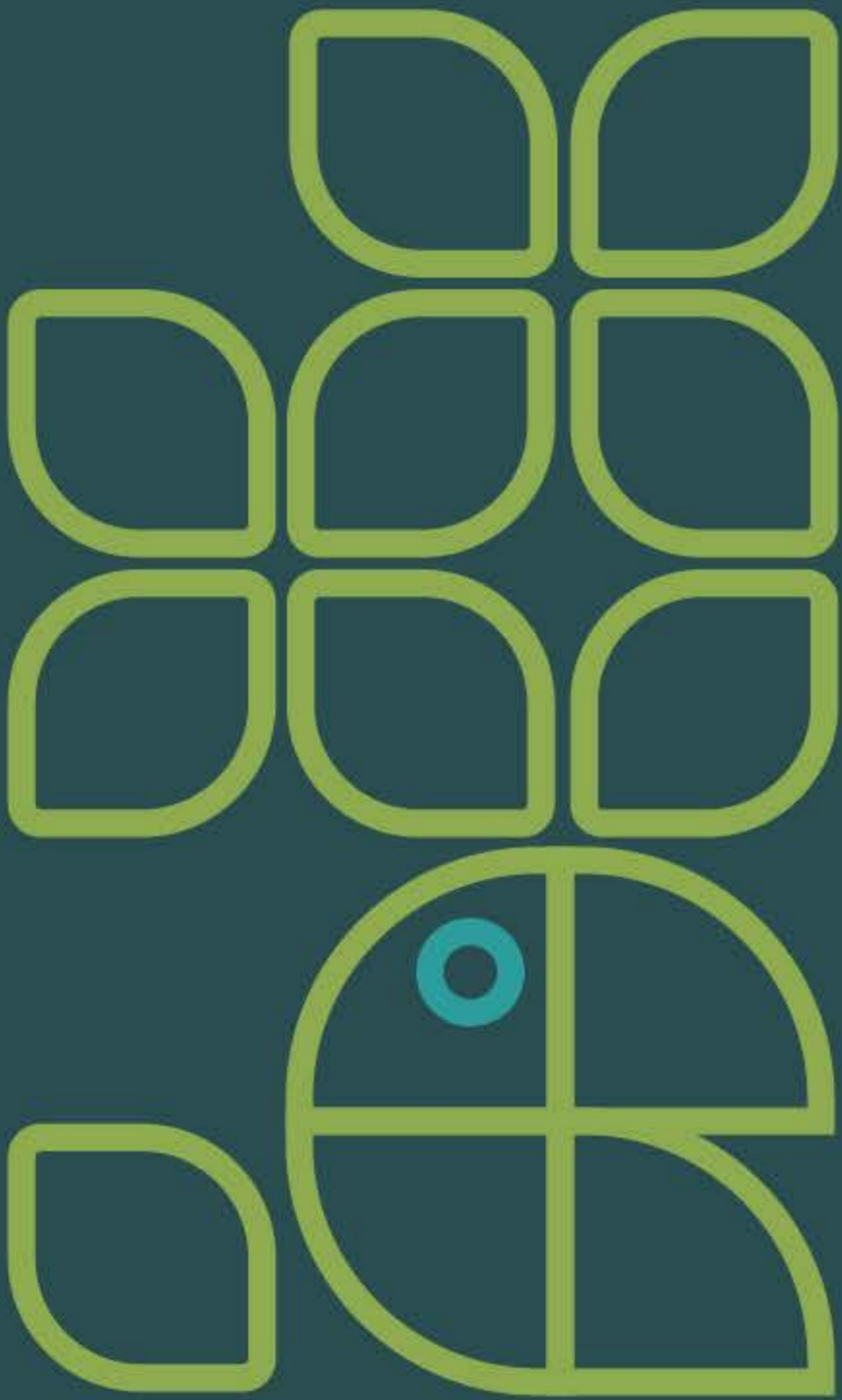

G3 GREEN
THREE
SEAS

**Green
Station
Cooperative**

Žaliosios trys jūros jaunimui

Autoriai:

Lenkija

Petros Tovmasyan
Robert Klosowski
Dominika Paliczka

Bulgarija

Aleksandra Lyutskanova
Yoana Doneva
Theodora Mileva

Rumunija

Anamaria Moisa
Daniel Enachescu

Slovakija

Diana Jašeková
Hakan Oguz

Latvija

Katerina Vasileiou

Vengrija

Ay Khan Samadov

Slovėnija

Robin Dewa

Vyriausieji redaktoriai:

Petros Tovmasyan
Dominika Paliczka

Leidėjas:

Social Cooperative Green Station
ul. O.J. Siemińskiego 22, 44-100 Gliwice
Lenkija
E-mail: kontakt@zielonastacja.pl
Tel: + 48 732 259 513

Grafinis dizainas:

Anton Luzan

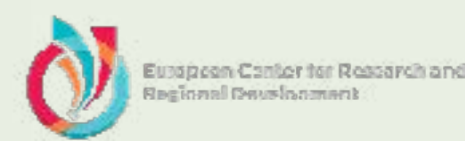
@Socialinis kooperatyvas "Green Station", Gliwica 2023

Europos Sąjungos programos "Erasmus+" lėšomis įgyvendinamas projektas "Žaliosios trys jūros jaunimui". Paramos gavėjas: Socialinis kooperatyvas "Žalioji stotis". Partneriai: Inovatyvus švietimo centras, Europos mokslinių tyrimų ir regioninės plėtros centras, Jaunimas už lygybę, Sushal Hub Sdruzhenie, Tudatos Tervezésért, Društvo Bodi svetloba, Asociacija "Aktyvus jaunimas", Karvina Sustainably, Asociația Se Poate.

Organizatoriai:

Partneriai:

Finansavimas:

Co-funded by
the European Union

Spustelėkite čia, jei norite grįžti į turinį

Čia pateikiamas interaktyvus
Spustelėkite ant pavadinimo, kad
pereitumėte į jį

Turinys

ŽALIOSIOS TRYS JŪROS JAUNIMUI.....	2
Apie Green Station.....	7
Trišalė iniciatyva, Europos žaliasis kursas ir jaunimas.....	14
TRIŠALĖS INICIATYVOS APIBRĖŽIMAS IR TIKSLAS.....	15
IŠŠŪKIAI IR GALIMYBĖS.....	16
1 skyrius: Žalioji darbo rinka.....	43
1. „ŽALIOJO DARBO“ APIBRĖŽTIS	44
2. ES ŽALIOJI DARBO RINKA	47
3. SAŽININGAS DARBO UŽMOKESTIS IR SVEIKATAI PALANKIOS DARBO SĄLYGOS.....	49
4. MAŽUMŲ GRUPIŲ VAIDMUO	52
5. GERŪJŲ PRAKTIKŲ NAGRINĖJIMAS	53
6. ŽALIŪJŲ IDĖJŲ NAUDOJIMAS REKLAMOS TIKSLAIS	55
7. ŽALIOJI DARBO RINKA: APIBRĖŽIMAS IR REIKALINGUMAS	57
8. ŽALIASIS JŪSŲ ŠVIETIMAS IŠ MOKYKLŲ	58
9. ŽALIŪJŲ DARBO VIETŲ POPULIARINIMAS SOCIALINIUIOSE TINKLUOSE.....	59
10. „ŽALIOSIOS REKLAMOS“ SKATINIMAS ŽINIASKLAIDOJE.....	60
11. ŽALIASIS PERJUNGIMAS ĮMONĖSE	61
12. ŽALIASIS VERSLAS SU VYRIAUSYBĖS PARAMA	63
13. GEROJI ŽEMĖS ŪKIO PRAKTIKA (GAP) ŽALIOJOJE DARBO RINKOJE	64
14. ŽALIASIS VERSLAS NACIONALINIŲ LYGMENIU - VENGRIJOS PAVYZDYS	65
15. ŽALIŪJŲ VERSLŲ STEIGIMAS IR PARAMA JIEMS	67
16. ŽALIASIS FORMALUSIS ŠVIETIMAS	71
17. ŽALIŪJŲ PRAKTIKŲ INTEGRAVIMAS Į NEFORMALŲJĮ ŠVIETIMĄ.....	74
2 skyrius: Teisingas perėjimas.....	76
1. EUROPOS ŽALIASIS SUSITARIMAS	78

2. ŽALIASIS PERĖJIMAS	78
3. SKAITMENINIMAS ŽIEDINĖJE EKONOMIKOJE	80
4. 6-IOS R ŽALIOJO PERĖJIMO TVARUMUI	81
5. TVARUS TRANSPORTAS ŽALIAJAM PERĖJIMUI	82
6. ATSINAUJINANČIOS ENERGIJOS GAMYBA ŽALIAJAM PERĖJIMUI.....	83
7. ĮPERKAMAS BŪSTAS ŽALIAJAM PERĖJIMUI	85
8. KLIMATO NEUTRALUMO STRATEGIJA VERSLO LYGMENIU	87
9. „ŽALIASIS“ PLOVIMAS KAIP KLIŪTIS PEREINANT PRIE ŽALIOSIOS EKONOMIKOS.....	88
10. VIDUTINIŲ IR MAŽŲ ĮMONIŲ RĖMIMAS ŽALIOJO PERĖJIMO METU	90
11. ŽALIASIS PERĖJIMAS - 0-LINĖ ŠILTNAMIO EFEKTĄ SUKELIANČIŲ DUJŲ EMISIJA	92
12. ŽIEDINĖ EKONOMIKA - 6R.....	94
13. KLIMATO NEUTRALUMO STRATEGIJA.....	96
14. KOKYBIŠKŲ DARBO VIETŲ KŪRIMAS.....	98
15. SOCIALINIS IR EKONOMINIS TEISINGUMAS IR LYGYBĖ	100
16. MOKESČIŲ LENGVATOS VIDUTINIS PAJAMAS GAUNANČIOMS IR VIDUTINĖMS BEI MAŽOMS ĮMONĖMS....	102

3 skyrius: Įtrauki klimato politika **104**

1. SOCIALINĖS KAMPANIJOS, SKATINANČIOS EKOLOGINĮ SĄMONINGUMĄ	105
2. GERŲJŲ PRAKTIKŲ ANALIZĖ.....	107
3. INTERNETINIS ŠVIETIMAS APIE EKOLOGIJĄ IR APLINKĄ	110
4. INTERNETINIAI SAVIŠVIETOS ŠALTINIAI	112
5. ŠVIETIMO PLATFORMOS SKIRTOS APLINKOS ŽINIOMS PAGILINTI	114
6. NEFORMALIŲ METODŲ, SKIRTŲ VEIKSMINGAM APLINKOSAUGINIAM ŠVIETIMUI, TYRINĖJIMAS	116
7. GALIMYBĖS EUROPOS JAUNIMUI SUŽINOTI APIE APLINKOSAUGOS PROBLEMAS IR ĮSITRAUKTI Į APLINKOSAUGOS VEIKLĄ.....	119
8. NEFORMALIŲ METODŲ, SKIRTŲ VEIKSMINGAM APLINKOSAUGINIAM ŠVIETIMUI, TYRINĖJIMAS	123

4 skyrius: Aplinkosauginis švietimas **126**

1. NEFORMALIŲ METODŲ, SKIRTŲ VEIKSMINGAM APLINKOSAUGINIAM ŠVIETIMUI, TYRINĖJIMAS	127
--	-----

2. KLIMATUI ATSPARI INFRASTRUKTŪRA	128
3. EUROPOS ŽALIOJO SUSITARIMO ĮGYVENDINIMAS KAIMO VIETOVĖSE.....	129
4. MAISTO IR ŽEMĖS NAUDOJIMO PERTVARKYMAS TAIKANT STRATEGIJĄ „NUO ŪKIO IKI STALO“ .	130
5. EUROPOS ŽALIASIS SUSITARIMAS AUTOMOBILIŲ PRAMONEI IR TRANSPORTO SEKTORIUI.....	131
6. ŽIEDINĖS EKONOMIKOS PRINCIPAI SIEKIANT EUROPOS ŽALIOJO SUSITARIMO TIKSLŲ	132
7. ANGLIES DIOKSIDO KAINOS NUSTATYMAS MAŽINANT ŠILTNAMIO EFEKTĄ SUKELIANČIŲ DUJŲ IŠMETIMĄ EUROPOS SAJUNGOJE.....	133
8. TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS SIEKIANT EUROPOS ŽALIOJO SUSITARIMO TIKSLŲ	134
9. GALIMI EUROPOS ŽALIOJO SUSITARIMO PRIVALUMAI IR TRŪKUMAI SKIRTINGIEMS ES REGIONAMS IR SOCIALINĖMS GRUPĖMS	135
10. EUROPOS ŽALIOJO SUSITARIMO POVEIKIS ENERGETINIAM SAUGUMUI IR ENERGETINEI NEPRIKLAU- SOMYBEI ES	136

Aplinkos finansavimas137

APLINKOS APSAUGOS FINANSAVIMAS.....	144
ES LĖŠOS ŽALIAJAI SLOVĖNIJAI.....	145
ŽALIASIS PLOVIMAS	147

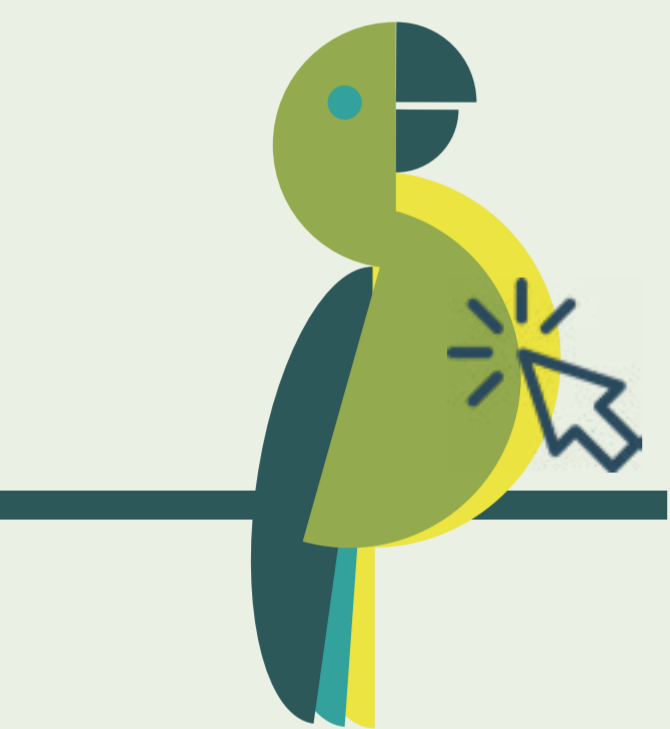
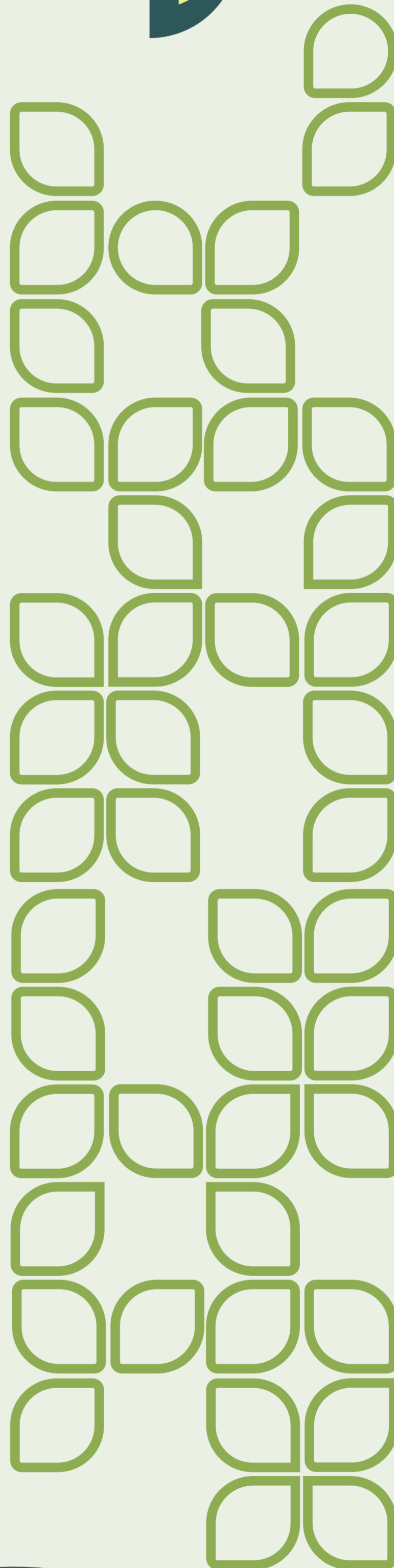
Atliktos apklausos santrauka151

KLAUSIMAI IR JŲ ANALIZĖ	154
APIBENDRINIMAS KIEKVIENOJE ŠALYJE	166
ČEKIJOS RESPUBLIKA	166
BULGARIJA	166
SLOVAKIJA	166
LENKIJA	167
VENGRIJA	167
LIETUVA.....	167
LATVIJA	168
AUSTRIJA	168
RUMUNIJA	168
SLOVĖNIJA	169

Strategijos santrauka 170

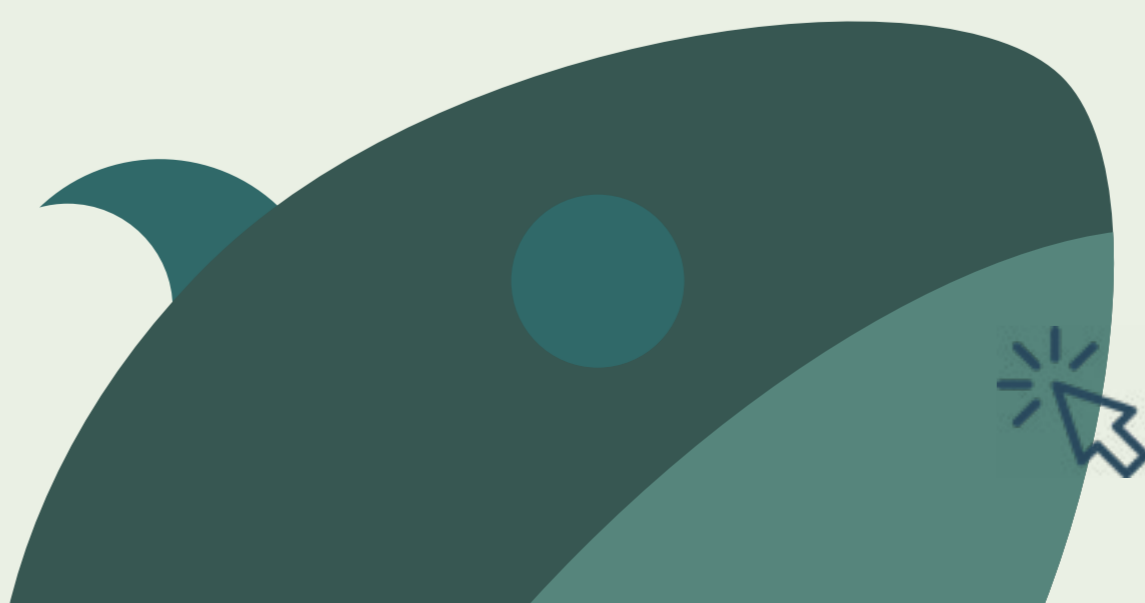
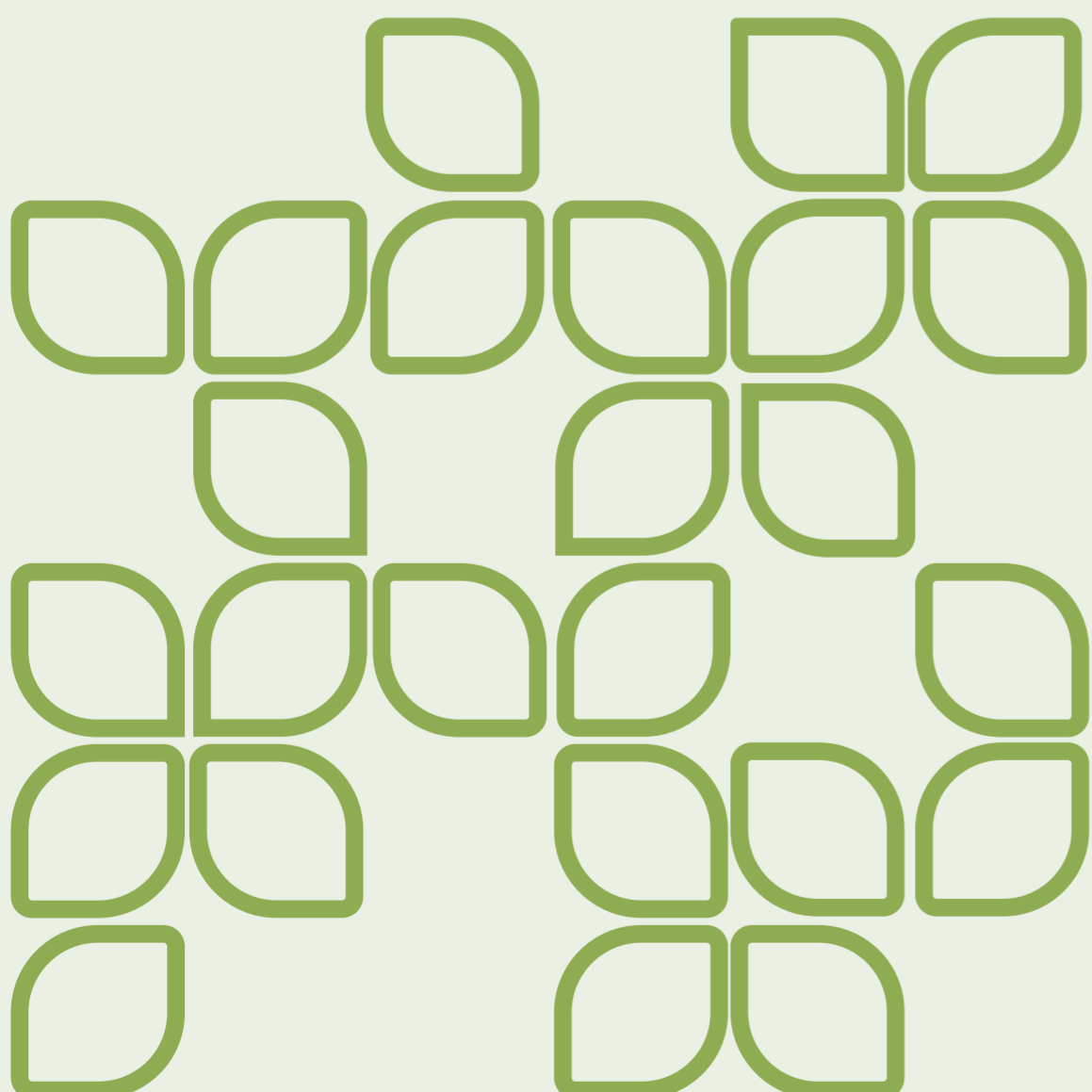

**Green
Station**
Cooperative

Šioje ataskaitoje rasite daug gyvūnų, jei norite juos geriau pažinti, galite paspausti ant paveikslėlio ir sužinoti daugiau.

Taip pat galite peržiūrėti įmonės puslapį spustelėję logotipo ženklą.

Apie Green Station

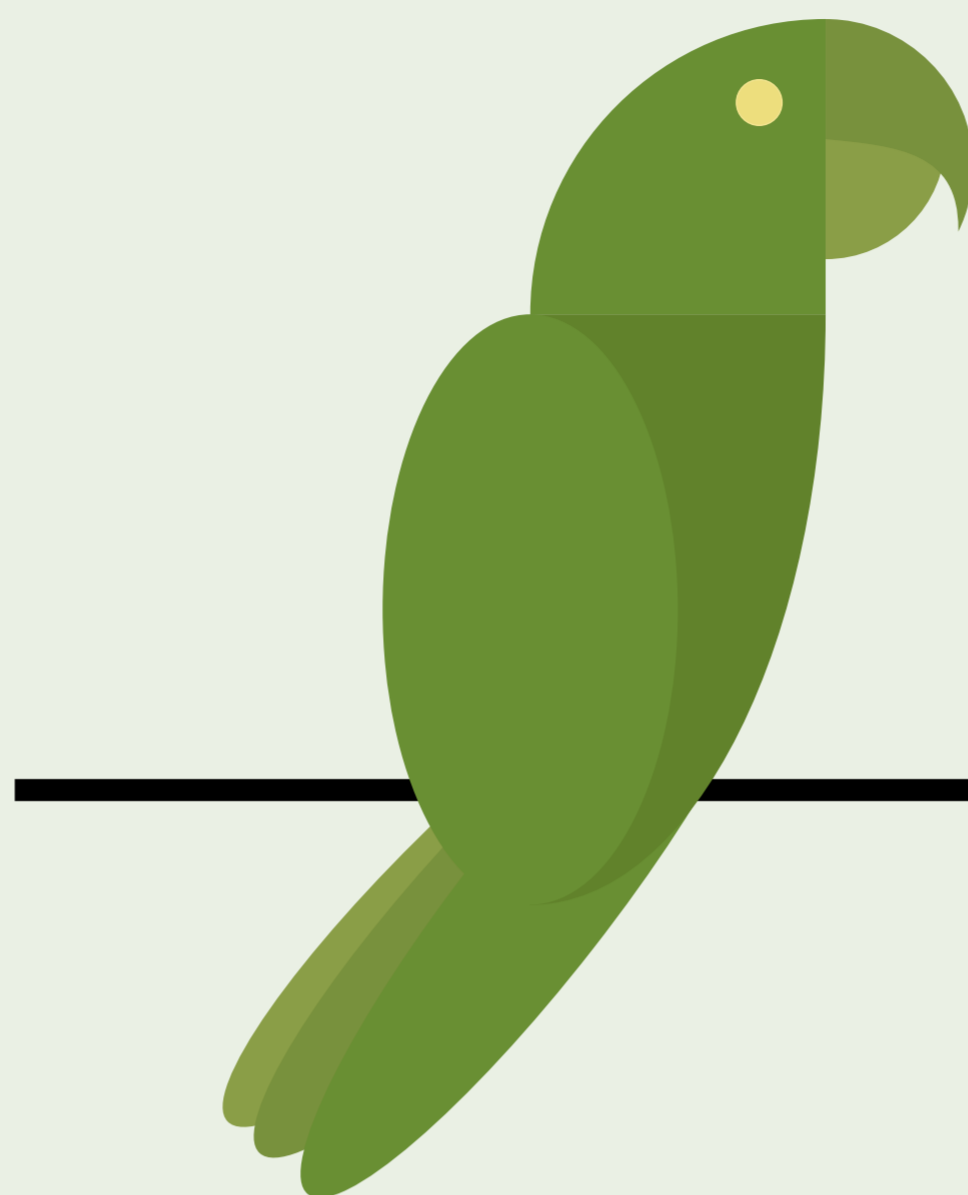
Green Station Cooperative

Kalbant apie idėją šviesti jaunimą ekologinių nuostatų srityje, ugdyti žinias darnaus vystymosi ar integruoto požiūrio į klimato kaitą srityje, iš pradžių reikia paminėti Green Station Cooperative, kuris yra pagrindinis projekto vykdytojas, o jo veikla orientuota į paramą įgyvendinant Europos žaliojo susitarimo strategiją, ypač į tvaresnio maisto vartojimo ir sveikos mitybos skatinimą bei aplinkosauginį švietimą.

Green Station Cooperative nepertraukiamai veikia nuo 2014 m. ir įgyvendino daugiau kaip 30 didelių projektų beveik 1 700 dalyvių. Šie projektai visų pirma skirti vaikams, jaunimui ir mažiau galimybių turintiems žmonėms, įskaitant neįgaliuosius. Įgyvendinami projektai susiję su ekologiniais, socialiniais, skaitmeniniais klausimais ir sveika mityba bio ir nulinio atliekų kiekio dvasia.

Kooperatyvo tikslas - valdyti bendrą ekologinę įmonę, paremtą asmeniniu narių darbu ir veikiančią siekiant jų socialinės ir profesinės reintegracijos. „Green Station“ naudojame socialinę ekonomiką, kad veiktume vietos bendruomenių ir gamtinės aplinkos labui. Didelę reikšmę teikiame aplinkos apsaugai, palaikome žiedinės ekonomikos idėją, t. y. kuo labiau sumažiname atliekų kiekį ir maksimaliai išnaudojame išteklius. Dalyvaujame socialinio ir aplinkosauginio švietimo veikloje, įgyvendindami daugybę projektų. Stengiamės, kad visuomenė suprastų sveikos mitybos ir rūpinimosi aplinka svarbą. Šviečiamoji veikla apima, pavyzdžiui, mokymąsi apie ekologiškų daržovių ir vaisių auginimą, sveikų patiekalų gaminimo seminarus, taip pat mokymąsi apie energijos taupymą ir tinkamą atliekų rūšiavimą.

„Green Station” siekiame šių tikslų:

- γ jaunimo aplinkosauginis švietimas
- γ sveikos mitybos, ekologiško maisto ir “nulinių atliekų” skatinimas
- γ kurti tarpasmeninius ryšius
- γ atkurti ir išlaikyti kooperatyvo narių gebėjimą dalyvauti vietos bendruomenės gyvenime ir atlikti socialinius vaidmenis darbo, gyvenamojoje ar buvimo vietoje
- γ atkurti ir išlaikyti gebėjimą savarankiškai dirbti darbo rinkoje
- γ vykdyti socialinę, kultūrinę ir švietėjišką veiklą savo nariams ir vietos bendruomenei, taip pat visuomenei naudingą veiklą visuomeninės veiklos srityje, nurodytoje Visuomenei naudingos veiklos ir savanoriškos veiklos įstatyme

Svarbiausi kooperatyvo “Zielona Stacja” įgyvendinti projektai ir iniciatyvos:

1. GREEN 3 SEAS FOR YOUTH - Projekto tikslas - stiprinti bendradarbiavimą pagal Trijų jūrų iniciatyvą klimato, aplinkos, darnaus vystymosi ir Europos žaliojo susitarimo srityse. Stiprios organizacijų ir institucijų partnerystės klimato srityje kūrimas prisidėjo prie iniciatyvos potencialo didinimo, didinant socialinį kapitalą dalyvaujančiose organizacijose iš Lenkijos, Lietuvos, Latvijos, Slovakijos, Slovėnijos, Čekijos, Vengrijos, Rumunijos, Bulgarijos ir Austrijos. Iniciatyvos dėka jaunimas galėjo tobulinti savo kompetencijas, ypač kalbų įgūdžius, bendradarbiaudamas su tarptautinio masto organizacijomis. Sukūrėme strategiją, seminarus, formuojančius aplinkosauginį požiūrį, ir socialinę kampaniją, kuri pasiekė daugiau nei 100 000 jaunų žmonių.

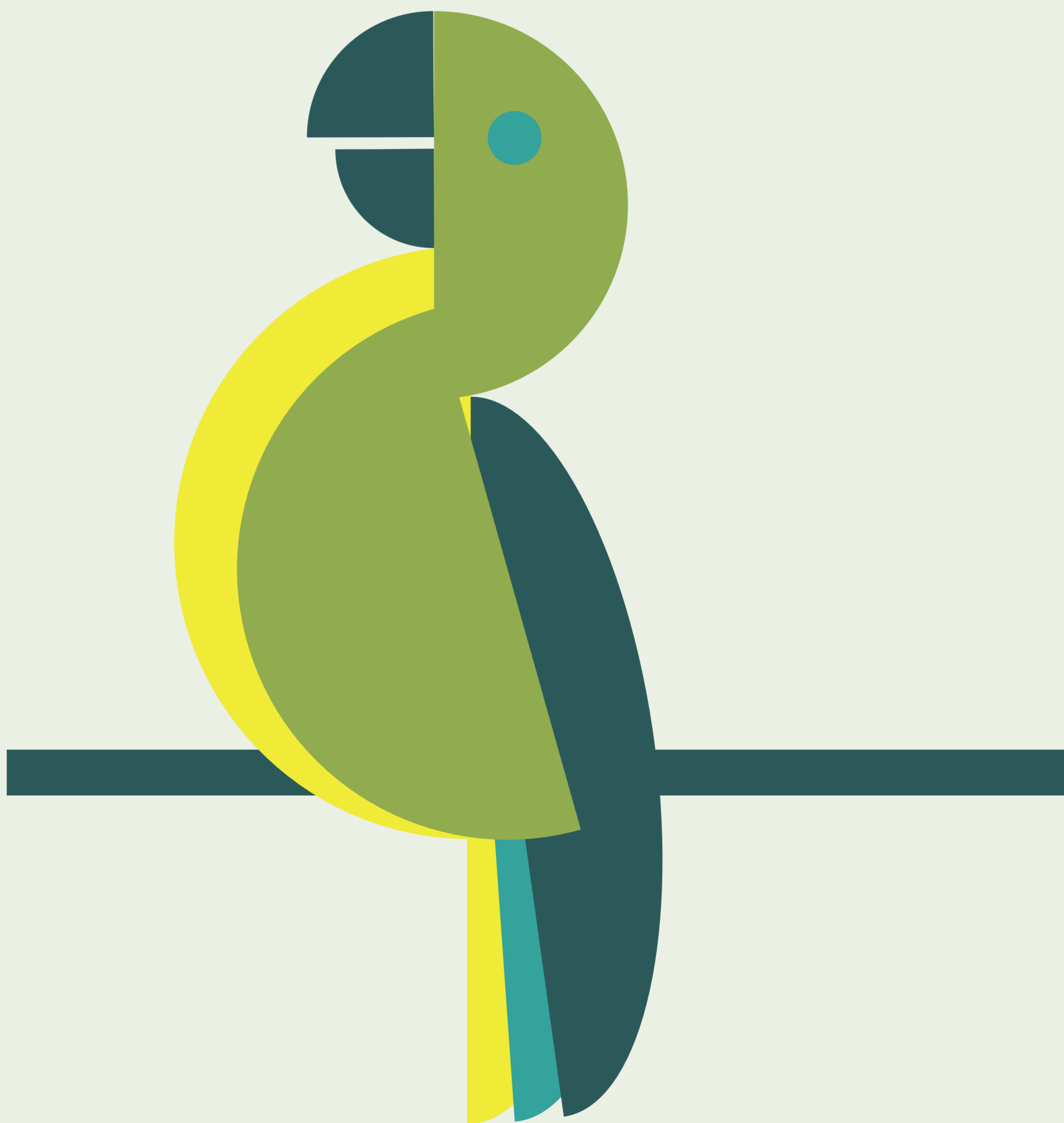
2. GREEN STATION - SOCIAL FRANCHISE MODEL - pagal šią iniciatyvą sukūrėme ekologiškų ir natūralių vietos gamintojų maisto produktų parduotuvių tinklą. Projektu buvo siekiama didinti informuotumą, mažinti maisto švaistymo problemą ir formuoti proekologines nuostatas. Parduotuves valdė socialinės ekonomikos subjektai Gliwice, Zawiercie, Nysa, Głucholazy, Cieszyn ir Żywiec. Green Station - tai socialinės franšizės modelis, kuriuo siekiama sukurti stabilias darbo vietas socialinę atskirtį patiriančioms žmonėms. Pradėjome bendradarbiauti su vietiniais tiekėjais, kurie tiekė mums sveiką ir ekologišką maistą iš savo užaugintų augalų. Pakuotes ruošė neįgalieji, kurie, stebint padėjėjams, rinkdavo užsakymus, o šie būdavo pristatomi užsakovams.

3. SCHOOL ECOLOGICAL INCUBATORS - Įgyvendindami projektą, surengėme konkursą 10 mokyklinių ekologinių dirbtuvių, į kurias pakvietėme moksleivius iš visų 1315 Ślaskie Voivodeship pagrindinių mokyklų. Pradinių klasių mokiniai geriau suprato pagrindinius gamtos apsaugos ir biologinės įvairovės principus, ugdė praktinius įgūdžius, susijusius su aplinkosauga, didino savo aktyvumą ir atsakomybę sprendžiant aplinkosaugos problemas. Sukūrė eko-dirbtuves, pedagogai parengė pavyzdines dirbtuves, atitinkančias jų veikimo koncepciją. Kuriant dirbtuves dalyvavusiems mokiniams buvo surengti specialūs mokymai, kurių dėka jie tapo eko-ambasadoriais.

4. SILESIAN SOLIDARITY YOUTH IN ACTION - projekto tikslas buvo padėti jaunimui, atsidūrusiam ypač sunkioje padėtyje, įskaitant jaunuolius, gyvenančius globos įstaigose, ir neįgaliuosius, įgyti ir tobulinti socialinius įgūdžius, svarbius darbo rinkoje. Įgyvendinant projektą buvo rengiami seminarai jaunimui apie minkštuosius įgūdžius, o vėliau mikrograntų dėka grupė vykdė savo socialinę veiklą. Jaunuoliai savarankiškai vykdė projektus, todėl įgytas žinias ir įgūdžius turėjo galimybę panaudoti praktiškai, taip didindami savo įsitraukimą į socialinius reikalus. Tai taip pat atskleidė jų kūrybiškumą ir norą aktyviai dalyvauti socialiniame gyvenime. Iš viso, vykdydami projektą, parėmėme 195 jaunuolius, 15-19 metų amžiaus, kurių kiekvienas dalyvavo 15 praktinių užsiėmimų.

Ši veikla leido įgyti patirties įgyvendinant ekologinius projektus, kuriuose naudojamos gamtos gėrybės ir vietiniai išteklių, taip pat skatinant ir keliant vaikų, jaunimo, senjorų ir vietos bendruomenės ekologinio švietimo lygį, motyvuojant juos rūpintis gamtine aplinka ir formuojant proekologines Silezijos vaivadijos gyventojų nuostatas.

Pasaulyje, kuriame vyksta spartūs klimato pokyčiai, iškyla naujų aplinkosaugos problemų ir skubiai reikia siekti tvarumo, strategija “Green Three Seas for the Youth” yra planas, kaip suteikti jaunimui galimybę aktyviai prisidėti prie tvarios mūsų planetos ateities kūrimo. Šioje strategijoje pabrėžiama būtinybė laikytis integruoto požiūrio į klimato kaitą ir aplinkosauginį švietimą, skatinant aktyvų jaunų žmonių dalyvavimą aplinkosaugos sprendimų priėmimo procese. Tikime, kad šiandien jaunimui reikia suteikti galimybę tapti rytojais lyderiais ir kurti tvarią, įtraukią ir atsparią ateitį.

I skyriuje “ Green Labor Market”

Daugiausia dėmesio skiriama nesuskaičiuojamoms galimybėms, kurias jaunimas turi žaliosiose pramonės šakose ir sektoriuose. Nuo atsinaujinančiosios energijos iki tvaraus žemės ūkio - žalioji darbo rinka vystosi ir plečiasi, siūlydama jaunimui daugybę karjeros galimybių. Šiame skyriuje pateikiamos įžvalgos apie įvairius būdus, kaip jaunoji karta savo profesiniu pasirinkimu gali reikšmingai prisidėti prie kovos su klimato kaita.

II skyriuje “Just Transition”

Aptariamas teisingas perėjimas prie tvarios ekonomikos, užtikrinančios visų piliečių, ypač jaunimo, gerovę. Jame pabrėžiama, kad šis perėjimas turi būti sąžiningas, saugantis darbuotojų ir bendruomenių teises ir interesus, kartu užtikrinant, kad niekas neliktų nuošalyje. Skyriuje bus gilinamasi į politiką ir strategijas, kurių reikia teisingam perėjimui, ir į tai, kaip jaunimas gali prisidėti prie šio perėjimo ir gauti iš jo naudos.

III skyriuje “Inclusive Climate Policies”

Apibūdinama įtraukios ir demokratinės sprendimų priėmimo tvarkos būtinybė formuojant klimato politiką. Pripažįstant skirtingą klimato kaitos poveikį įvairioms bendruomenėms, šiame skyriuje pabrėžiama, kaip svarbu užtikrinti, kad būtų išgirsti visų, ypač jaunimo, balsai. Jame bus nagrinėjamas esminis vaidmuo, kurį jaunimas gali atlikti kuriant, įgyvendinant ir stebint klimato politiką.

IV skyriuje “Environmental Education”

Pabrėžiamas žinių ir sąmoningumo vaidmuo ugdant ekologinį mąstymą. Jame pasisakoma už visapusišką aplinkosauginį švietimą, kaip priemonę suteikti jaunimui žinių, įgūdžių ir nuostatų, reikalingų XXI a. aplinkosaugos iššūkiams spręsti. Šiame skyriuje bus aptariamos įvairios švietimo strategijos, metodai ir išteklių, kurie gali padėti jaunimui ugdyti gilesnį aplinkos supratimą ir vertinimą.

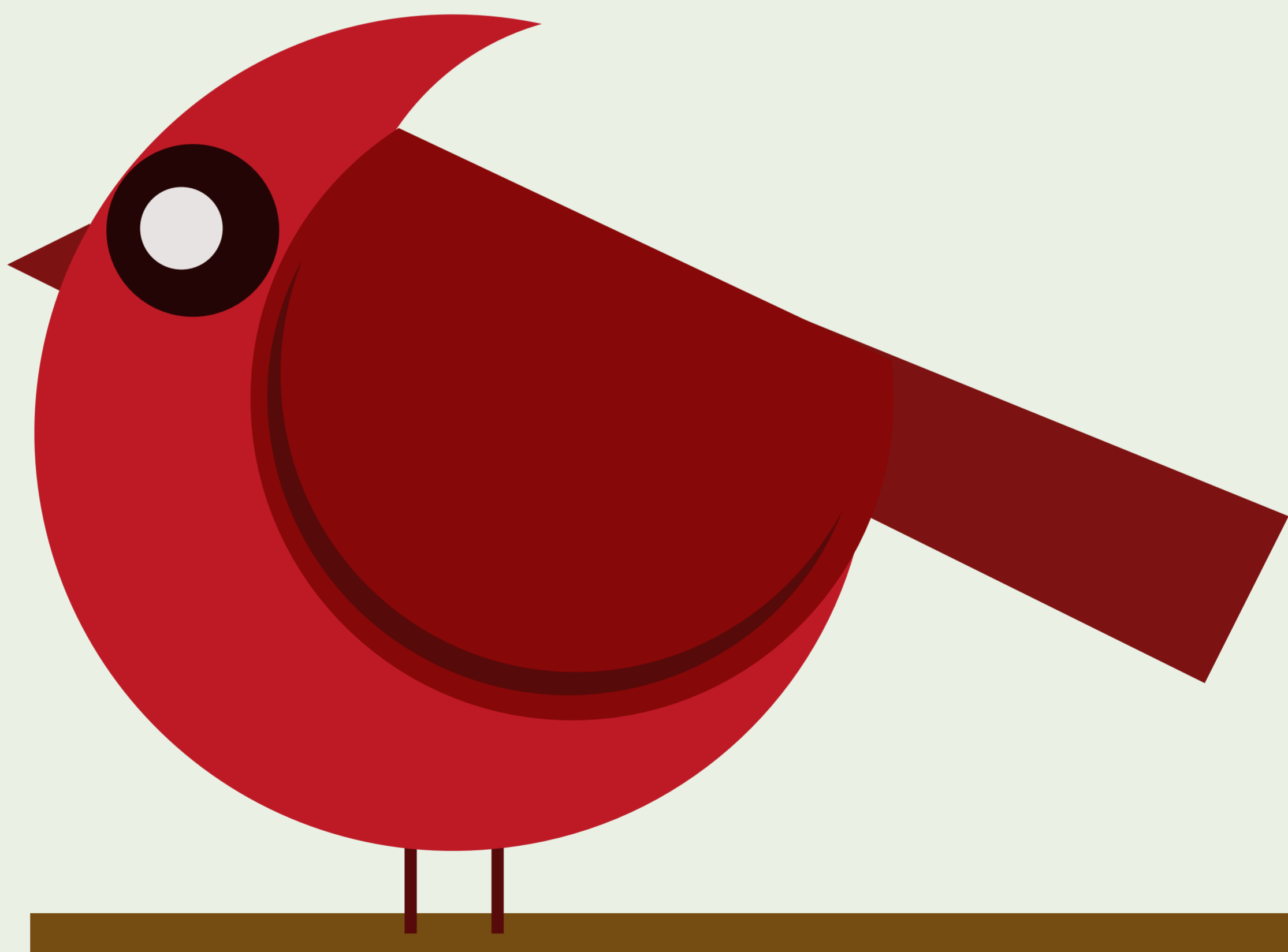
Svarbiausios ataskaitos išvados:

- γ Uždaros grandinės ekonomika: ataskaitoje aptariama, kad svarbu mažiau švaistyti ir daugiau daiktų naudoti pakartotinai. Tai reiškia, kad turėtume taisyti sugedusius daiktus, perdirbti atliekas ir ieškoti naujų būdų, kaip panaudoti senus daiktus.
- γ Aplinkosaugos mokslas: didelę dalį ataskaitos užima aplinkosauginis švietimas. Autoriai pabrėžia, kad visi turime daugiau žinoti, kaip apsaugoti savo planetą.
- γ Klimato politika visiems: ataskaitoje pabrėžiama, kad klimato politikoje turi būti atsižvelgta į įvairias žmonių grupes, kad visi būtų suinteresuoti jos įgyvendinimu ir kad ji būtų sąžininga.
- γ Sąžiningi pokyčiai: autoriai pabrėžia, kad svarbu užtikrinti, jog ekonomikos pokyčiai būtų teisingi visiems. Tai reiškia, kad pereinant prie ekologiškesnės ekonomikos reikia nepamiršti darbuotojų ir nepalikti nė vieno nuošalyje.
- γ Maži žingsniai aplinkosaugos labui: ataskaitoje išvardijami paprasti veiksmai, kuriuos galime atlikti darbe ir taip padėti aplinkai, pvz., išjungti šviesą, kai biure nėra žmonių, arba naudoti mažiau vienkartinųjų puodelių. Iš jos matyti, kad net ir maži pokyčiai gali labai padėti.
- γ Pagalba pažeidžiamoms grupėms: ataskaitoje pabrėžiama, kad įstatymai taip pat turi apsaugoti nepalankioje padėtyje esančius asmenis, kad jie turėtų lygias galimybes kreiptis į teismą ir galėtų pareikšti savo nuomonę priimant jiems svarbius sprendimus. (78 psl.)
- γ Rūpinimasis gamtos ištekliais: dokumente kalbama apie tai, kaip svarbu, kad gamtos išteklius tvarkytume atsakingai, t. y. kad nieko nešvaistytume ir viską naudotume savo galva.
- γ Ekonomikos augimas ir aplinka: ataskaitoje teigiama, kad turime atkreipti dėmesį ne tik į tai, kaip auga mūsų ekonomika, bet ir į jos poveikį aplinkai. Tai reiškia, kad galime galvoti ne tik apie pinigus, bet ir apie tai, kaip mūsų veiksmai veikia planetą.
- γ Ataskaitoje pabrėžiama, kad reikia kovoti su „greenwashing’u“, t. y. praktika, kuria vartotojai klaidinami dėl tikrojo žmonių produktų ir veiksmų poveikio aplinkai. Daroma išvada, kad reikalingi griežtesni reglamentai ir standartai, kurie padėtų atskirti tikras tvarumo pastangas nuo tuščių rinkodaros pažadų.
- γ Ekologiškų darbo vietų skatinimas: reikia kurti ekologiškas darbo vietas, kurios ne tik prisidėtų prie aplinkos apsaugos, bet ir skatintų tvarų socialinį ir ekonominį vystymąsi. Siūloma, kad ateityje darbo rinkoje daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama užimtumui sektoriuose, kuriuose skatinamas energijos vartojimo efektyvumas, atsinaujinantys energijos šaltiniai, tvarus atliekų tvarkymas ir biologinės įvairovės išsaugojimas.

“Green Three Seas for the Youth” - tai kvietimas jaunimui visame pasaulyje aktyviai dalyvauti kuriant tvarią ateitį sau ir ateinančioms kartoms. Šioje strategijoje dar kartą patvirtinamas neatsiejamas jaunimo vaidmuo siekiant darnaus ir harmoningo sambūvio su gamta ir siūlomas aiškus kelias, kaip padaryti reikšmingą poveikį.

Trišalė iniciatyva, Europos žaliasis sandėris ir jaunimas

Trišalės iniciatyvos apibrėžimas ir tikslas

Trišalė iniciatyva yra politinis, ekonominis ir kultūrinis projektas, kurį 2015 m. pradėjo Lenkijos ir Kroatijos prezidentai. Ji apima Europos Sąjungos šalis, esančias tarp Baltijos, Juodosios ir Adrijos jūrų - Lenkiją, Čekiją, Slovakiją, Vengriją, Rumuniją, Bulgariją, Slovėniją, Kroatiją, Austriją, Lietuvą, Latviją ir Estiją. Pagrindinis iniciatyvos tikslas - stiprinti bendradarbiavimą ekonomikos, infrastruktūros ir energetikos srityse, taip pat didinti šalių narių politinę sanglaudą, o tai, kaip tikimasi, lems spartesnę regiono vystymąsi ir išlygins skirtumus su vakarine žemyno dalimi.

Bendradarbiavimas įgyvendinant Europos ekologinį susitarimą

Europos žaliasis kursas - tai plataus užmojo Europos Komisijos planas, kuriuo siekiama iki 2050 m. šalis nares paversti klimatui neutralia ekonomika. Turėdamos įvairių energijos šaltinių ir nevienodą ekonominio išsivystymo lygį, trišalės šalys gali svariai prisidėti prie šio tikslo:

- γ Dalydamosi patirtimi ir geriausios praktikos pavyzdžiais efektyvaus energijos vartojimo ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių srityje.
- γ Tarpvalstybinis bendradarbiavimas plėtojant elektros tinklus ir atsinaujinančiosios energijos transportavimo infrastruktūrą.
- γ Koordinuoti veiklą, susijusią su novatoriškais projektais, pavyzdžiui, pažangiaisiais tinklais, energijos kaupimu ir švarių transportu.
- γ Atsinaujinančiosios energijos gamybos potencialo didinimas pasitelkiant bendras investicijas ir infrastruktūros projektus.

Iššūkiai ir galimybės

Iššūkiai:

γ Ekonomikos nevienalytiškumas: Trišalių šalių ekonominio išsivystymo lygis ir energetikos sektoriaus struktūra skiriasi, o tai gali trukdyti laikytis vieningo požiūrio į Žaliąjį susitarimą.

γ Finansavimas: Didelės perėjimo sąnaudos reikalauja didelių finansinių išteklių, o tai yra iššūkis, ypač mažiau turtingoms regiono šalims.

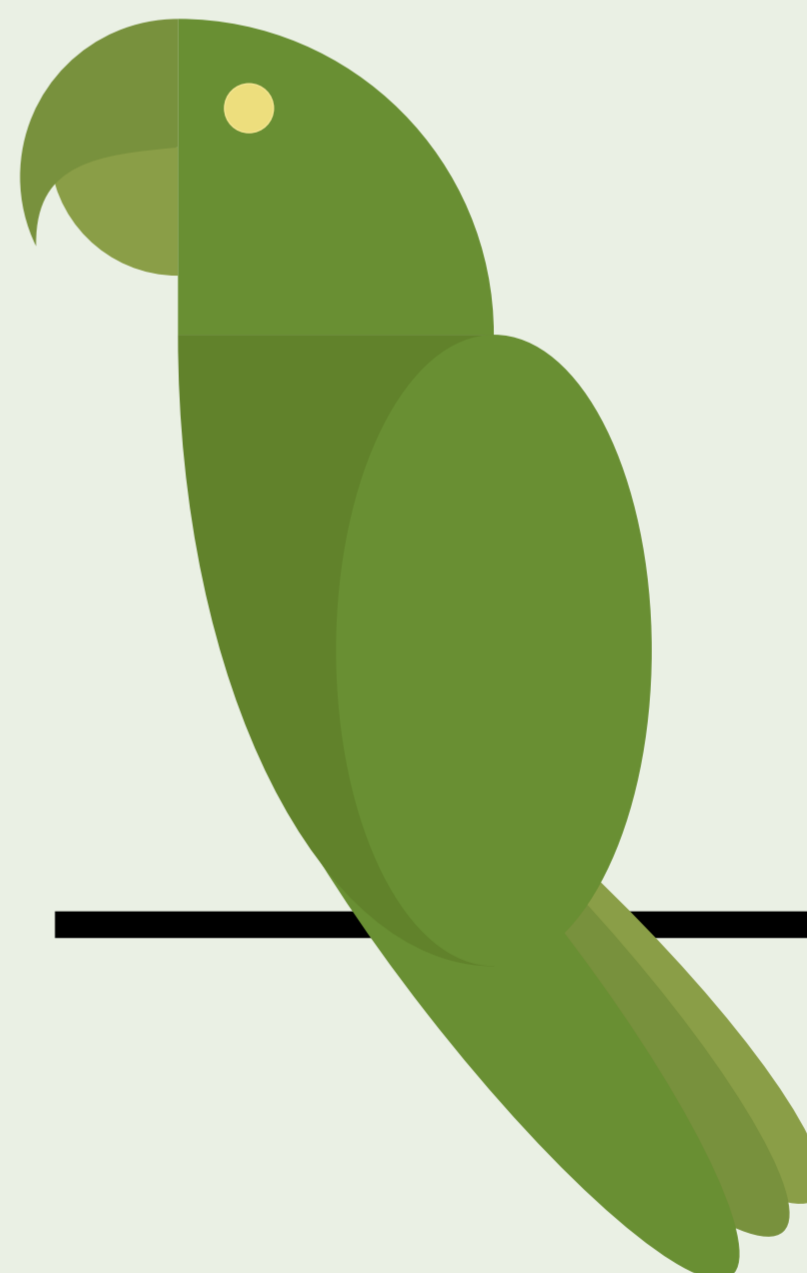
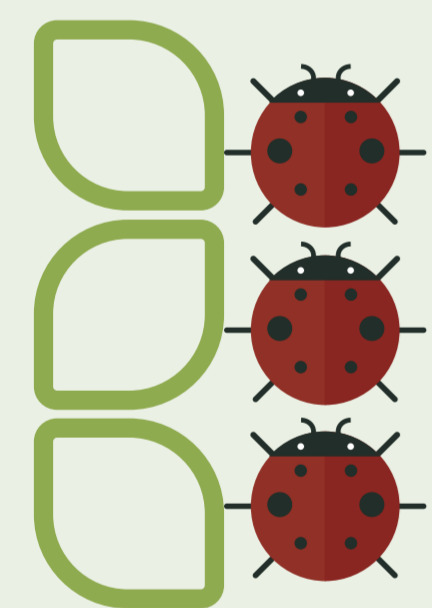
γ Visuomenės pritarimas: Pereinamajam energetikos sektoriui taip pat reikia keisti visuomenės sąmonę ir elgseną, o tai yra ilgas ir sudėtingas procesas.

Galimybės:

γ Regioninis bendradarbiavimas: trišalė iniciatyva suteikia galimybę koordinuoti veiklą, o tai gali paspartinti naujovių įgyvendinimą ir veiksmingesnį ES lėšų panaudojimą.

γ Naujos technologijos: Regionas turi galimybę tapti lyderiu tam tikrose technologijų srityse, pavyzdžiui, technologijų, susijusių su CO2 surinkimu ir saugojimu, arba elektromobilumo vystymu.

γ Investicijų pritraukimas: Žaliosios pertvarkos politika gali pritraukti naujų vidaus ir užsienio investicijų, įskaitant privačiojo sektoriaus investicijas.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad trišalė iniciatyva gali tapti pagrindiniu elementu siekiant Europos žaliojo susitarimo tikslų. Veiksmingai bendradarbiaudamos ir keisdamosi technologinėmis žiniomis, šalys gali padėti paspartinti energetikos ir aplinkosaugos permainas regione. Abipusė valstybių narių parama taip pat gali sustiprinti Vidurio ir Rytų Europos pozicijas ES klimato politikos žemėlapyje.

Trišalės sutarties ateitis žaliajo sandorio kontekste

Atrodo, kad „trikampio“ ateitis Europos žaliajo sandorio kontekste suteiks galimybę sąveikauti įvairiais lygmenimis:

γ Energijos rinkų integracija: bendradarbiavimas gali padėti integruoti energijos rinkas ir taip sudaryti sąlygas veiksmingiau valdyti ir paskirstyti energijos išteklius.

γ Švarių technologijų plėtra: „trikampio“ šalys gali tapti švariųjų technologijų inovacijų centru, ypač energijos kaupimo, biokuro ar energijos vartojimo efektyvumo sprendimų srityje.

γ Infrastruktūros kūrimas: svarbus aspektas yra ir infrastruktūros, kuri padėtų naudoti ekologiškus energijos šaltinius ir mažinti išmetamų teršalų kiekį, atnaujinimas ir plėtra.

“Trikampio iniciatyva”, atsižvelgdama į Europos “Žaliąjį sandorį”, turi galimybę iššūkius paversti plėtros galimybėmis. Tinkamai valdant, investuojant ir priiimant politinius bei socialinius įsipareigojimus, Trikampio šalys gali atlikti svarbų vaidmenį siekiant ES klimato ir energetikos tikslų, kartu skatinant savo ekonomiką ir didinant tarptautinį konkurencingumą. Perėjimas į tvarią ateitį yra sudėtingas procesas, tačiau bendradarbiaudama ir ryžtingai veikdama Trišalė iniciatyva gali prisidėti prie ekologiškos, novatoriškos ir klestinčios Europos kūrimo.

Jaunimo vaidmuo įgyvendinant Europos žaliajį sandėrį

Atsižvelgiant į pasaulinius klimato kaitos iššūkius, Europos žaliasis kursas - tai plataus užmojo iniciatyva, kuria siekiama Europos Sąjungą paversti modernia, efektyviai išteklius naudojančia ir konkurencinga ekonomika, kuri iki 2050 m. taptų neutrali klimato atžvilgiu. Šiam tikslui pasiekti reikia įsipareigoti įvairiais lygmenimis - nuo politikos formuotojų iki įmonių ir atskirų piliečių. Ypač svarbus vaidmuo šiame procese tenka jaunimui, kurio entuziazmas, novatoriškumas ir ryžtas siekti tvaraus vystymosi yra neįkainojami. Jaunimas, būdamas ne tik būsimų pokyčių naudos gavėjas, bet ir aktyvus jų dalyvis, įneša šviežių įžvalgų ir novatoriškų idėjų, kurios gali labai prisidėti prie Europos žaliojo susitarimo sėkmės.

Jaunimas yra Europos ateitis. Jų dalyvavimas yra labai svarbus sėkmingam perėjimui energetikos ir aplinkosaugos srityje. Jaunimas turi naujų idėjų ir šviežią požiūrį į pasaulį. Jų dalyvavimas gali padėti rasti naujų sprendimų ir skleisti aplinkai draugišką požiūrį. Pateikiame keletą argumentų, kodėl reikėtų įtraukti jaunimą į Europos žaliojo susitarimo įgyvendinimą:

- γ Tyrimai rodo, kad jaunimas geriau suvokia klimato kaitos ir tvarumo problemas nei vyresnės kartos žmonės
- γ Jaunimas labiau pasirengęs veikti - Jaunimas labiau linkęs įsitraukti į aplinkosaugos veiklą.
- γ Jaunimas turi naujų idėjų ir šviežią požiūrį į pasaulį - jaunimas gali padėti rasti naujų sprendimų ir skleisti požiūrį į aplinkosaugą.

Jaunimo vaidmuo įgyvendinant Europos žaliąjį sandėrį

1. Jaunimas - pokyčių katalizatorius

Jaunimas, pasižymintis energija, kūrybiškumu ir atvirumu naujovėms, yra natūralus pokyčių katalizatorius. Būtent jaunimas dažnai vadovauja protestams ir demonstracijoms, reikalaujantis imtis veiksmų aplinkosaugos labui. Kaip pavyzdį galima paminėti Gretos Thunberg įkvėptus pasaulinius klimato streikus. Tokie veiksmai sutelkia visuomenę ir daro spaudimą sprendimus priimančioms asmenims, taip paspartindami ekologiškų sprendimų įgyvendinimą.

3. Inovacijos ir ekologiškos technologijos

Jauni žmonės dažnai yra naujų technologijų pradininkai. Jie padeda kurti ir diegti ekologiškas inovacijas, pavyzdžiui, energijos suvartojimo stebėsenos taikomąsias programas, daiktų mainų platformas ar judumo mieste sprendimus. Taip jie prisideda prie tvarios ekonomikos, pagrįstos žaliomis technologijomis, kūrimo.

5. Bendradarbiavimas tarp kartų

Nors jaunimas atlieka svarbų vaidmenį įgyvendinant Europos ekologinį susitarimą, taip pat svarbu nutiesti tiltus tarp kartų. Bendradarbiavimas su patyrusiais ekspertais, aktyvistais ir politikos formuotojais leidžia suderinti šviežią jaunų žmonių požiūrį su vyresnių kartų žiniomis ir patirtimi.

2. Aplinkosauginis švietimas ir sąmoningumas

Jaunimas yra ta karta, kuriai informacijos prieinamumas yra naudingiausias. Dėl aplinkosauginio švietimo mokyklose ir galimybės gauti žinių internete jaunimas vis geriau supranta aplinkosauginius pavojus. Šis sąmoningumas pasireiškia kasdieniais pasirinkimais - nuo vartojimo iki keliavimo būdo.

4. Aktyvumas ir dalyvavimas bendruomenės gyvenime

Jaunimas dalyvauja įvairiose socialinėse iniciatyvose - nuo vietinių projektų iki pasaulinių kampanijų. Savanoriaudami, aktyviai dalyvaudami NVO veikloje ar kurdami aplinkosaugos startuolius, jaunuoliai įvairiais lygmenimis prisideda prie Europos žaliojo susitarimo tikslų įgyvendinimo.

6. Jaunimas atlieka vadovaujantį ir sprendimų priėmimo vaidmenį

Jaunimas vis dažniau dalyvauja sprendimų priėmimo procesuose įvairiais lygmenimis - nuo vietinių jaunimo tarybų iki patariamųjų grupių ES institucijose. Jų perspektyva, šviežias žvilgsnis ir nepaperkamas požiūris į aplinkosaugos klausimus daro juos neįkainojamais partneriais dialoge apie ateitį.

7. Jaunimas ir ekonomika

Jaunimas yra ne tik vartotojai, bet ir verslininkai. Jie vis dažniau steigia pradedančiąsias įmones ir bendroves, grindžiamas darnaus vystymosi principais. Vykdydami savo verslo veiklą, jie kuria sprendimus, kurie padeda siekti Europos žaliojo susitarimo tikslų.

9. Jaunimas, mokslas ir moksliniai tyrimai

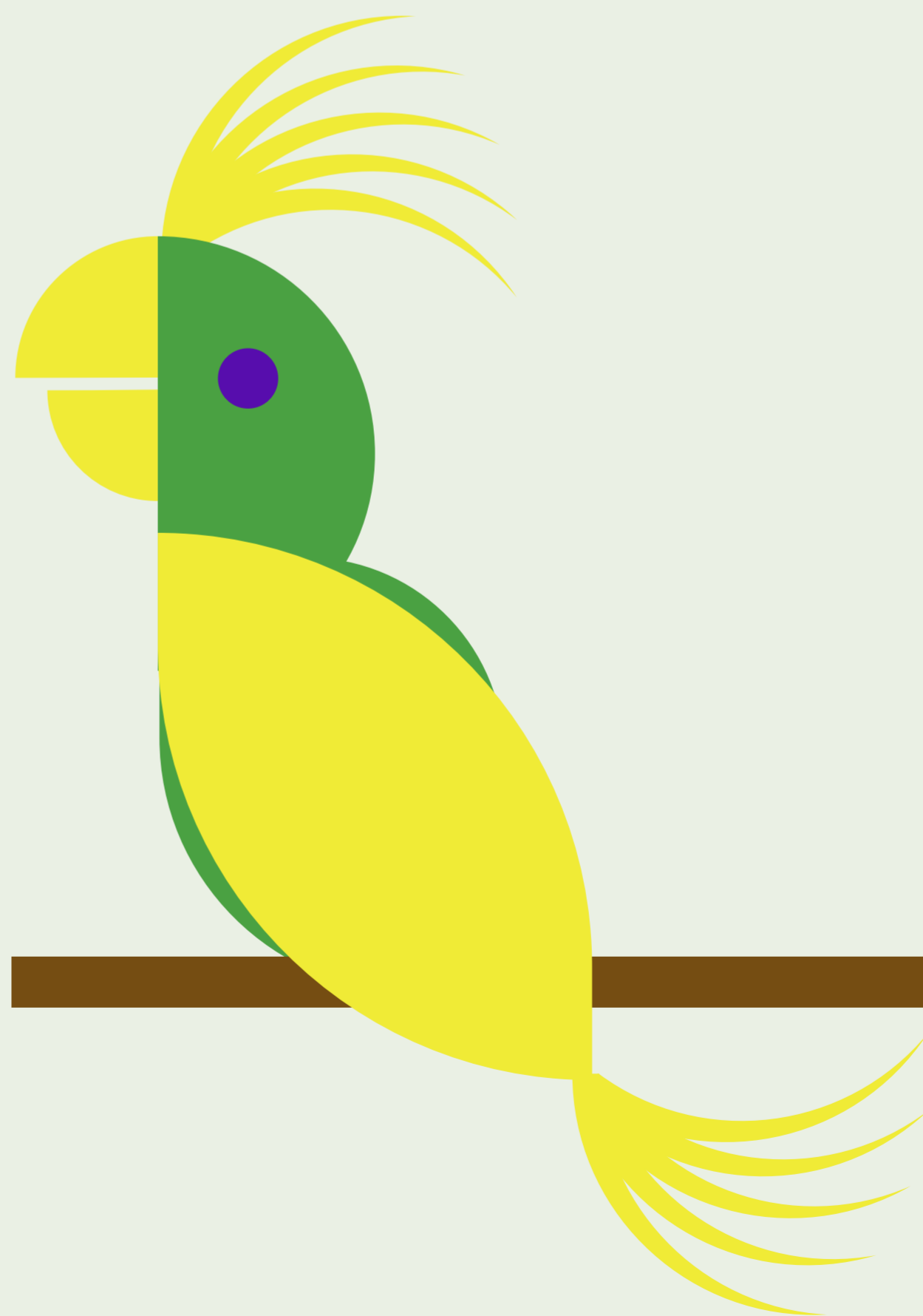
Jaunieji mokslininkai, studentai ir doktorantai atlieka mokslinius tyrimus, kurie padeda suprasti sudėtingus ekologinius ir klimato procesus. Jų darbas dažnai padeda priimti politinius sprendimus ir įgyvendinti Europos žaliojo susitarimo strategijas.

8. Jaunimas, kultūra ir žiniasklaida

Jaunimas daro didžiulę įtaką populiariajai kultūrai ir žiniasklaidai. Kurdami ir vartodami turinį, jie propaguoja aplinkosaugos vertybes, daro įtaką plačiosios visuomenės suvokimui ir formuoja visuomenės požiūrį į aplinką.

10. Jaunimo ir bendraamžių švietimas

Jaunimas turi unikalią galimybę užmegzti ryšį su bendraamžiais. Per bendraamžių švietimą, seminarus ir kampanijas, kurias rengia jaunimas jaunimui, aplinkosaugos idėjos autentiškai ir įtikinamai pasiekia plačią auditoriją.

Jaunimo dalyvavimo įgyvendinant Europos žaliajį sandėrį pavyzdžiai:

Dalyvavimas viešosiose konsultacijose

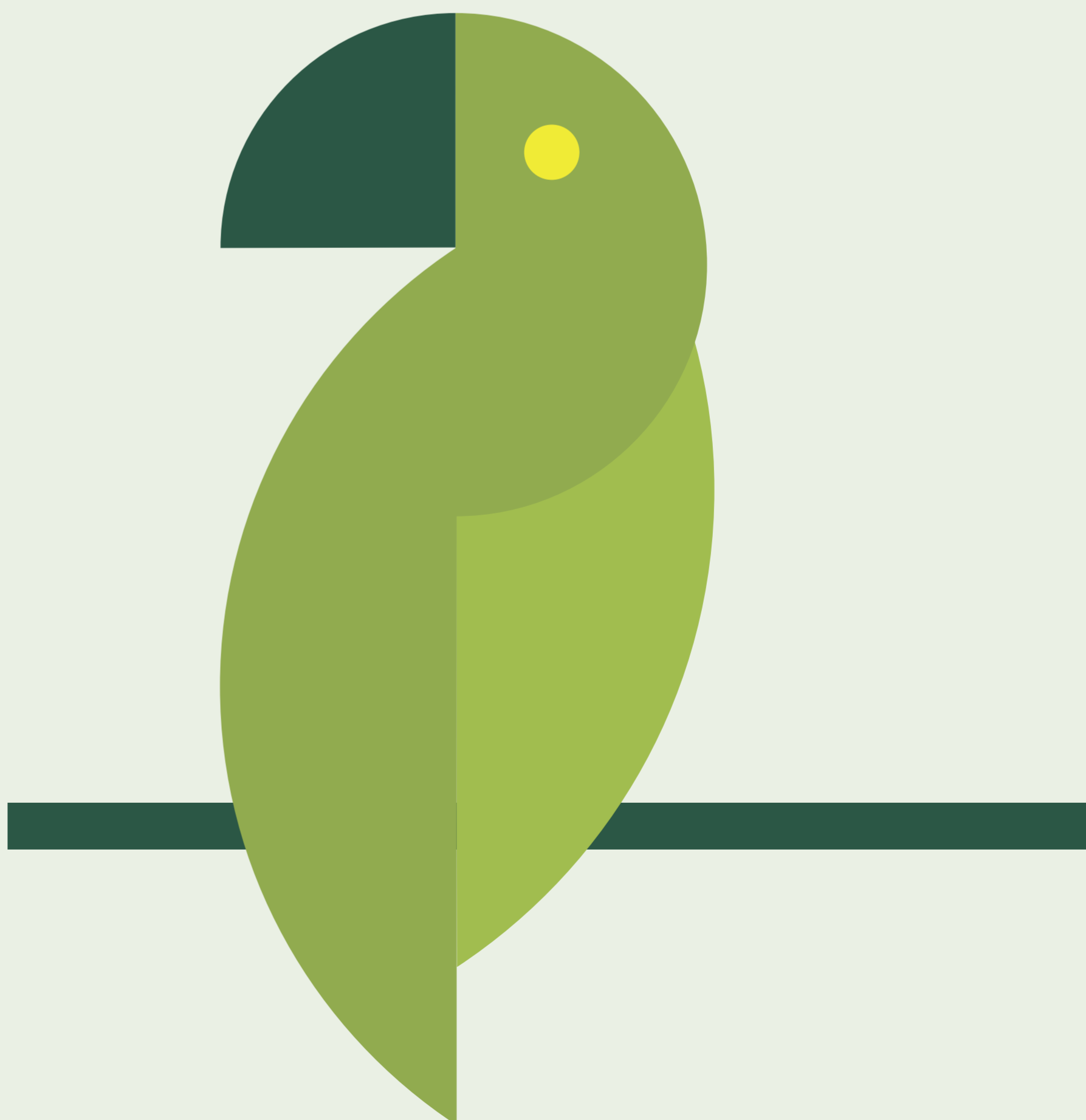
2022 m. Europos Komisija surengė viešas konsultacijas dėl ATLPS reformos pasiūlymo. Šiose konsultacijose dalyvavo daugiau kaip 200 000 žmonių, įskaitant daug jaunų žmonių. Jaunimas išreiškė pritarimą reformai ir pateikė keletą pasiūlymų, kurie galėtų ją patobulinti.

Dalyvauti NVO veikloje

Jaunimas aktyviai dalyvauja aplinkosaugos NVO veikloje. Lenkijoje yra daug tokių organizacijų, pavyzdžiui, "Greenpeace", WWF ar "Klub Gaja". Jaunimas į jų veiklą įsitraukia įvairiais būdais, pavyzdžiui, dalyvaudamas protesto akcijose, savanoriškoje veikloje ar švietėjiškoje veikloje.

Aplinkosauginių nuostatų skatinimas

Jaunimas skatina savo bendraamžių požiūrį į aplinką. Jie dalijasi savo žiniomis ir patirtimi, kad paskatintų kitus imtis aplinkos apsaugos veiksmų. Jaunimas organizuoja informacines kampanijas, socialines kampanijas arba švietimo renginius.

Jaunimo veiklos pavyzdžiai Europos žaliajame sandoryje:

Jaunimo klimato taryba prie Europos Komisijos

Europos Komisijos Jaunimo klimato taryba - tai jaunų žmonių grupė, konsultuojanti Europos Komisiją klimato ir tvarumo klausimais. Taryba įsteigta 2020 m., ją sudaro 20 jaunų žmonių iš visos Europos. Jaunimo klimato taryba - tai platforma, suteikianti jaunimui galimybę aktyviai dalyvauti formuojant ES klimato politiką.

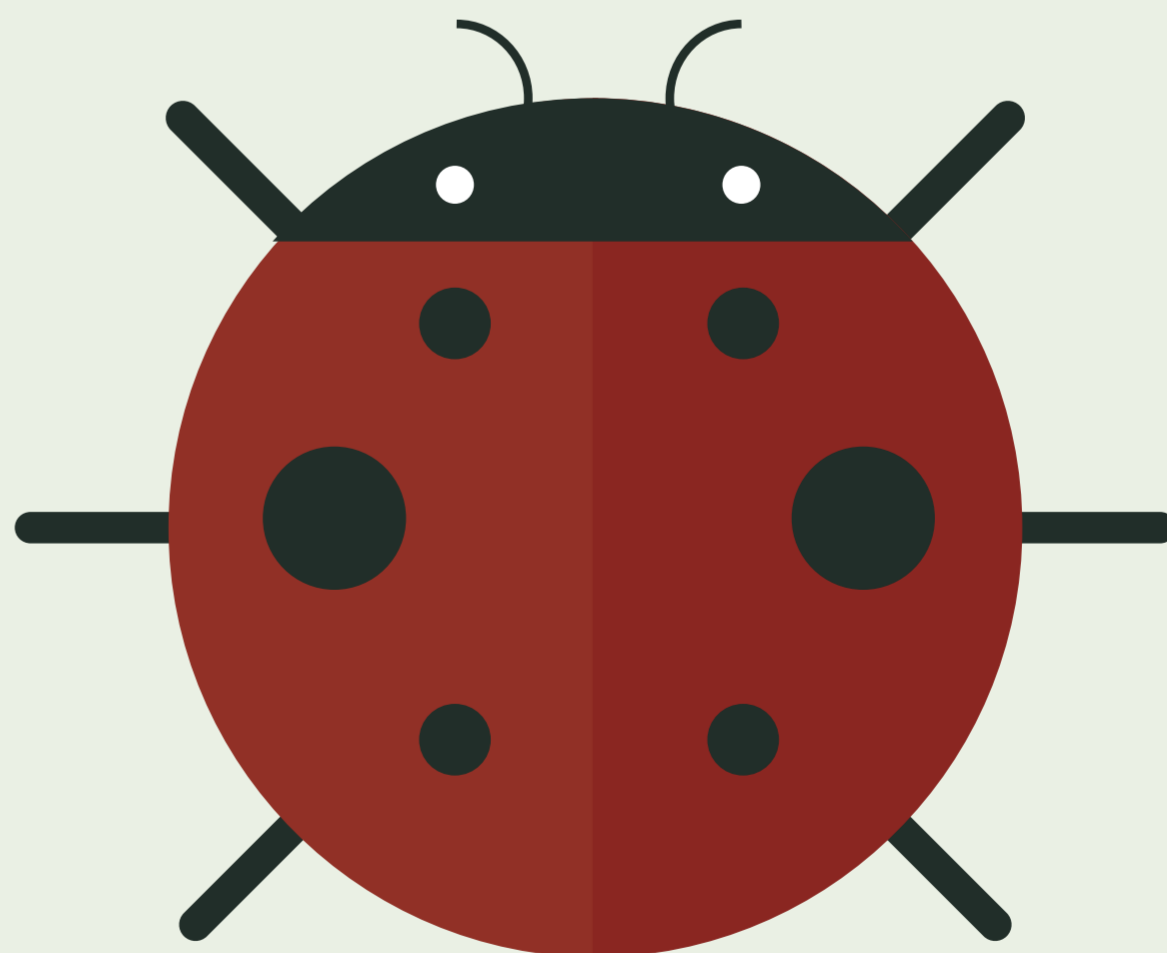

Jaunimo klimato streikas

“Youth Climate Strike” yra tarptautinis socialinis judėjimas, organizuojantis protestus dėl klimato kaitos. Judėjimą 2018 m. įkūrė Greta Thunberg ir jis greitai išpopuliarėjo tarp jaunimo visame pasaulyje. Jaunimo klimato streikas - tai jaunimo nepasitenkinimo dėl nepakankamų veiksmų klimato srityje išraiška. Dėl šio judėjimo padidėjo visuomenės informuotumas apie klimato kaitą ir padidėjo spaudimas politikos formuotojams.

Iniciatyva “GenerationEU”

Iniciatyva “GenerationEU” - tai programa, kuria remiama jaunimo veikla klimato srityje. Programa pradėta įgyvendinti 2020 m. ir yra finansuojama iš ES rekonstrukcijos fondo. Iniciatyva “GenerationEU” remiami jaunimo įgyvendinami projektai atsinaujinančiosios energijos, energijos vartojimo efektyvumo ar klimato apsaugos srityse.

Jaunimo dalyvavimo svarba

Jaunimas yra Europos ateitis. Jų dalyvavimas yra labai svarbus sėkmingam perėjimui energetikos ir aplinkosaugos srityje. Jaunimas turi naujų idėjų ir šviežią požiūrį į pasaulį. Jų dalyvavimas gali padėti rasti naujų sprendimų ir skleisti aplinkai draugišką požiūrį. Be to, seminaro metu sukūreme naujų idėjų, kaip jaunimas gali prisidėti prie EGD diegimo:

1. Žaliųjų klubai ir organizacijos - steigdami aplinkosaugos klubus, jauni žmonės gali įkvėpti kitus ir kurti bendruomenę, pagrįstą bendromis aplinkosaugos vertybėmis. Tokia veikla skatina tvarų bendraamžių požiūrį ir daro įtaką ištisoms bendruomenėms.
2. Vietos iniciatyvos - švaros kampanijos ar medžių sodinimas tiesiogiai veikia vietos aplinką, todėl ji tampa švaresnė ir draugiškesnė gyventojams. Tokia veikla moko atsakomybės už mus supantį pasaulį.
3. Ekologiškas transportas - rinkdamiesi ekologiškas transporto priemones jauni žmonės ne tik rūpinasi aplinka, bet ir propaguoja sveiką gyvenimo būdą bei skatina kitus rinktis panašius sprendimus.
4. Tvarus vartojimas - sąmoningas apsipirkimas gali gerokai sumažinti anglies dioksido pėdsaką. Skatindami tokį požiūrį, jauni žmonės daro įtaką vartojimo rinkos kryptį.
5. Ekologiškos iniciatyvos darbo vietoje - net ir nedideli pokyčiai, pavyzdžiui, atliekų rūšiavimas, gali būti labai naudingi aplinkai. Jaunimas,

kaip nauja darbo jėga, gali įgyvendinti šiuos pokyčius darbo vietose.

6. Skaitmeninė veikla - Skaitmeniniame amžiuje jaunimas daro didžiulę įtaką socialinei žiniasklaidai. Propaguodami aplinkosaugą internete, jie gali pasiekti plačią auditoriją.

7. Žalieji renginiai - Rengdami žaliuosius renginius jaunimas šviečia bendruomenę ir praktiškai propaguoja tvarius sprendimus.

8. Ekologinė savanorystė - dirbdami su aplinkosaugos organizacijomis jaunuoliai įgyja patirties, kuri ateityje gali tapti karjeros keliu.

9. Ekologiška mada - skatindami tvarią madą, jauni žmonės gali daryti įtaką drabužių pramonei, kuri yra vienas iš pagrindinių taršos šaltinių. Taisant, perdirbant ir pakartotinai naudojant drabužius, sumažėja poreikis gaminti naujus drabužius, todėl sunaudojama mažiau išteklių ir susidaro mažiau atliekų.

10. Ekologiškas maisto gaminimas - skatindami gaminti vietinius ir sezoninius produktus, jauni žmonės gali daryti įtaką vietos ūkių plėtrai ir mažinti CO2 emisiją, susijusią su maisto produktų gabenimu dideliais atstumais. Be to, vengimas švaistyti maistą turi tiesioginės įtakos atliekų mažinimui.

11. Ekologiškos kelionės - Rinkdamiesi ekologinį turizmą arba tvaresnes keliones, jauni žmonės gali remti vietos bendruomenes ir saugoti aplinką. Taikant tokį požiūrį į kelionę, pabrėžiama lankomų vietų gamtos ir kultūros apsauga.

12. Ekologinis švietimas - Dalyvaudami ekologijos kursuose ir mokymuose, jauni žmonės įgyja žinių, kurias vėliau gali pritaikyti praktiškai tiek profesiniame, tiek asmeniniame gyvenime.

13. Žalioji politika - dalyvaudami politikoje jauni žmonės turi galimybę daryti įtaką aplinkosaugos politikos formavimui įvairiais valdžios lygmenimis.

14. Žaliosios erdvės - Žaliųjų erdvių, pavyzdžiui, sodų ant stogų ir žaliųjų sienų, kūrimas ne tik prisideda prie oro kokybės gerinimo, bet ir turi įtakos gyventojų psichologinei savijautai.

15. Žalioji energija - skatindami naudoti atsinaujinančiuosius energijos šaltinius, jauni žmonės gali padėti sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą ir skatinti aplinkai nekenksmingų technologijų plėtrą.

16. Ekologiški iššūkiai - organizuodami ir dalyvaudami įvairiuose iššūkiuose, pavyzdžiui, "Savaitėje be plastiko", jauni žmonės gali didinti savo bendraamžių aplinkosauginį sąmoningumą ir įkvėpti juos imtis veiksmų.

17. Žalioji bendruomenė - Kurdami žaliosiomis vertybėmis pagrįstas bendruomenes, jauni žmonės gali kartu dirbti saugodami aplinką ir keistis patirtimi.

18. Žaliojo meno iniciatyvos - pasitelkdami meną, pavyzdžiui, muziką, tapybą ar teatrą, jauni žmonės gali perteikti svarbias aplinko-

saugos idėjas, emociškai ir įkvėpiančiai pasiekti plačią auditoriją.

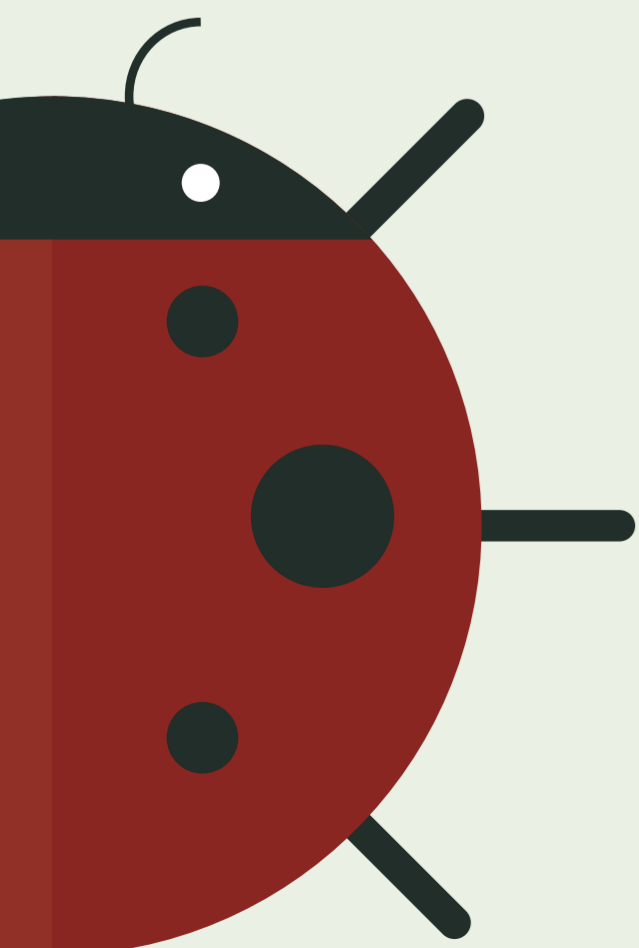
19. Žalioji verslumas - steigdami žaliąsias įmones, jauni žmonės gali siūlyti produktus ir paslaugas, kurios būtų ne tik pelningos, bet ir draugiškos aplinkai.

20. Žaliosios švietimo iniciatyvos - vaikams ir jaunimui skirtų švietimo programų, kuriose daugiausia dėmesio skiriama ekologijai, kūrimas ir skatinimas padeda formuoti aplinkosauginį sąmoningumą nuo ankstyvo amžiaus.

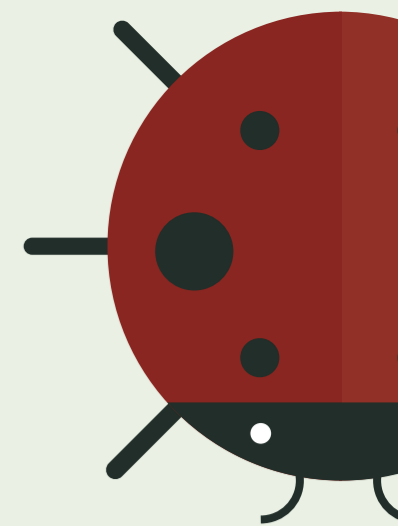
21. Ekologiškas sportas - ekologiškų sporto renginių, pavyzdžiui, bėgimo ar dviračių žygių, kurie skatina sveiką gyvenimo būdą ir rūpinimąsi aplinka, organizavimas ir dalyvavimas juose.

22. Žaliosios gyvenamosios erdvės - namų ir butų pritaikymas tvariam gyvenimui, naudojant tokius sprendimus kaip kompostavimas, lietaus vandens surinkimas ar saulės kolektorių įrengimas.

23. Žalioji socialinė veikla - socialinių kampanijų organizavimas, siekiant didinti visuomenės informuotumą apie pavojus aplinkai ir skatinti imtis aplinkos apsaugos veiksmų.

Jaunimas, pasižymintis aktyvumu, aistra ir ryžtu, yra ne tik Europos žaliojo sandėrio veiklos naudos gavėjai, bet ir vieni iš pagrindinių šio proceso dalyvių. Dėl savo atsidavimo, novatoriškumo ir gebėjimo sutelkti bendruomenes jie yra nepakeičiami kovojant už tvarią Europos ateitį. Remti jų iniciatyvas, įsiklausyti į jų nuomonę ir įtraukti jų požiūrį į sprendimų priėmimo procesus - tai raktas į sėkmę siekiant ambicingų žaliųjų tikslų.

Programos “Erasmus+” vaidmuo įgyvendinant Europos ekologinį susitarimą

Programa “Erasmus+” yra viena iš geriausiai žinomų ir sėkmingiausių Europos Sąjungos programų, kuriomis siekiama skatinti judumą švietimo srityje ir tarptautinį bendradarbiavimą. Nors daugiausia dėmesio skiriama švietimui ir jaunimo ugdymui, programa “Erasmus+” gali atlikti svarbų vaidmenį įgyvendinant Europos ekologinį susitarimą. Kaip? Pažvelkime atidžiau.

Aplinkosauginis švietimas

Per “Erasmus+” studentų mainus ir mokymus jaunimas turi galimybę susipažinti su aplinkosaugos praktika įvairiose šalyse. Tokių kelionių metu įgytos žinios dažnai virsta vietinėmis aplinkosaugos iniciatyvomis ir projektais, kai jie grįžta į savo šalį.

Darnaus judumo skatinimas

Nors programa “Erasmus+” skatina keliauti, vis daugiau dėmesio skiriama tvariam judumui. Skatinama keliauti traukiniais, o ne lėktuvais, naudojami viešasis transportas ir dviračiai, organizuojami mokymai ir seminarai apie ekologišką gyvenimo būdą būnant užsienyje.

“Erasmus+” ir žaliosios inovacijos

Pagal programą “Erasmus+” finansuojami mokslinių tyrimų projektai ir novatoriškos iniciatyvos, skirtos ekologijai ir tvarumui. Studentai, mokslininkai ir ekspertai bendradarbiauja kurdami naujus sprendimus, padedančius įgyvendinti Europos žaliosios politikos tikslus.

Tarptautinis bendradarbiavimas

Programa “Erasmus+” skatina įvairių šalių universitetų, NVO ir kitų institucijų bendradarbiavimą. Bendruose projektuose ir iniciatyvose daugiausia dėmesio gali būti skiriama aplinkosaugos sprendimams, dalijimuisi patirtimi ir geriausia tvaraus vystymosi praktika.

Didinti aplinkosauginį sąmoningumą

Programos “Erasmus+” dalyviai turi galimybę stebėti, kaip įvairios šalys ir bendruomenės sprendžia aplinkosaugos problemas. Tokia patirtis didina aplinkosauginį sąmoningumą ir motyvuoja imtis aplinkosaugos veiksmų.

Žaliųjų lyderių tinklo kūrimas

Programos “Erasmus+” dalyviai dažnai tampa darnaus vystymosi idėjos ambasadoriais savo bendruomenėse. Kartu užsienyje praleistas laikas, keitimasis patirtimi ir užmegzti ryšiai skatina kurti jaunų lyderių tinklą, kurie ateityje bendradarbiaus įgyvendinant Europos masto ekologinius projektus.

Žaliosios darbotvarkės diegimas universitetuose

Daugelis „Erasmus+“ dalyvių, grįžę į gimtąją šalį, savo universitetuose tampa aktyvistais, skatinančiais ekologiškas iniciatyvas, tokias kaip antrinis perdirbimas, tvarus transportas ar plastiko vartojimo mažinimas. Taip universitetai tampa ekologiškesni ir atsakingesni.

Žaliosios ekonomikos skatinimas

Programos „Erasmus+“ dėka jaunimas turi galimybę susipažinti su įmonėmis ir organizacijomis, dirbančiomis su žaliosiomis technologijomis, atsinaujinančiais energijos šaltiniais ar ekologiniu žemės ūkiu. Tokia patirtis gali juos įkvėpti rinktis karjerą žaliosios ekonomikos sektoriuje arba steigti savo ekologiškas pradedančiąsias įmones.

Ekologiškos iniciatyvos universitetų miesteliuose

Bendradarbiaudami pagal programą „Erasmus+“ universitetai keičiasi gera patirtimi. Daugelis universitetų įgyvendina novatoriškus ekologiškus sprendimus, pavyzdžiui, lietaus vandens surinkimo sistemas, žaliuosius stogus ar saulės baterijas. Programos „Erasmus+“ dėka šios idėjos sparčiai skleidžiamos ir pritaikomos įvairiose Europos dalyse.

Programa „Erasmus+“ ir vietos bendruomenės

Programa „Erasmus+“ naudinga ne tik studentams. Daugelis projektų skirti mokytojams, instruktoriams ar su jaunimu dirbantiems asmenims, kurie, grįžę į Lietuvą, įgytas žinias perduoda savo vietos bendruomenėms ir taip prisideda prie Europos žaliojo susitarimo tikslų įgyvendinimo vietos lygmeniu.

„Erasmus+“ - klimato diplomatijos priemonė

Programa „Erasmus+“ gali tapti diskusijų ir bendradarbiavimo klimato politikos srityje tarptautiniu lygmeniu platforma. Bendri projektai, konferencijos ir seminarai, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama ekologijai, gali padėti siekti sutarimo ir bendro požiūrio į pasaulinius klimato iššūkius.

Erasmus+ ir tvaraus vartojimo kultūra

Būdami užsienyje studentai skatinami tyrinėti vietos rinkas, mėgautis vietiniais ir sezoniniais produktais ir vengti pernelyg didelio vartojimo. Tokia patirtis formuoja ekologišką požiūrį, kurį programos dalyviai parsiveža namo.

Bendradarbiavimas ir bendruomenės kūrimas

Programa "Erasmus+" ne tik suteikia galimybę įgyti individualios patirties, bet ir skatina tarptautinius aplinkosauga besidominčių žmonių tinklus. Šios bendruomenės dažnai inicijuoja bendrus projektus, kampanijas ar startuolius, skatinančius tvarumą.

"Erasmus+" - pasaulinių darnaus vystymosi tikslų platforma

Programa "Erasmus+" yra visiškai suderinta su JT visuotiniais darnaus vystymosi tikslais (DVT). Skatindama aplinkosauginį švietimą, tvarų vartojimą ir gamybą bei veiksmus klimato srityje, programa "Erasmus+" prisideda prie šių tikslų įgyvendinimo Europos lygmeniu.

Programa "Erasmus+" vystosi reaguodama į šių laikų pasaulinius iššūkius. Programos "Erasmus+" vaidmuo įgyvendinant Europos žaliąjį planą neapsiriboja švietimu ir judumu. Tai visapusiška programa, kuri gali padėti paspartinti Europos ekologinę transformaciją įvairiais lygmenimis. Dėl jaunų žmonių atsidavimo, jų aistros ir ryžto programa "Erasmus+" tampa galinga priemone kovojant už žalią ir tvarią žemyno ateitį. Šios programos rėmimas ir plėtojimas - tai investicija į ateitį, kuri bus naudinga ne tik dalyviams, bet ir visai Europai. Programa "Erasmus+" yra puikus pavyzdys, kaip švietimo iniciatyvos gali prisidėti prie žaliųjų tikslų įgyvendinimo.

Trišalė iniciatyva - tai Vidurio ir Rytų Europos šalių bendradarbiavimo platforma, besidriekianti nuo Baltijos jūros iki Adrijos ir Juodosios jūros. Iniciatyvą sudaro: Inicatyva apima Lenkiją, Čekiją, Slovakiją, Vengriją, Rumuniją, Bulgariją, Lietuvą, Latviją, Estiją, Kroatiją, Slovėniją ir Austriją. Europos žaliojo susitarimo įgyvendinimas šiose šalyse kelia įvairių iššūkių dėl unikalių ekonominių, socialinių ir geografinių sąlygų. Štai keletas iš jų:

Mokytojų ir instruktorių aplinkosauginis švietimas

Programa "Erasmus+" naudinga ne tik studentams. Mokytojai, instruktoriai ir su jaunimu dirbantys asmenys dalyvauja specialiuose kursuose ir mokymuose, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama aplinkosauginiam švietimui. Grįžę į gimtąją šalį, jie įgytas žinias perduoda savo mokiniais ir ugdytiniais.

Lenkija

γ Sunkiosios pramonės ir elektros energijos gamybos dekarbonizavimas: Lenkija yra labai priklausoma nuo anglių, o tai yra iššūkis mažinant išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.

γ Energetikos infrastruktūros modernizavimas: Pasenusių elektrinių ir perdavimo tinklų pakeitimas moderniais ir technologiškai veiksmingais.

γ Tvaraus transporto plėtra: Oro kokybės gerinimas mažinant transporto sektoriaus išmetamų teršalų kiekį.

Čekija

γ Priklausomybės nuo anglies mažinimas: Čekija, kaip ir Lenkija, turi mažinti priklausomybę nuo anglies ir didinti AEI dalį energijos rūšių derinyje.

γ Energijos vartojimo efektyvumas: Modernizuoti pastatus ir pramonę, kad būtų padidintas energijos vartojimo efektyvumas.

Slovakija

γ AEI plėtra: Slovakija turi atsinaujinančiosios energijos potencialą, kurį reikia geriau išnaudoti.

γ Transporto modernizavimas: Elektromobilių infrastruktūros plėtra ir efektyvesnis viešasis transportas.

Vengrija

γ Vandens išteklių valdymas: Vengrija yra ypač pažeidžiama klimato kaitos, turinčios įtakos vandens ištekliams.

γ Anglies dioksido išmetimo mažinimas ir energijos vartojimo efektyvumas: Energetikos sektoriaus modernizavimo ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo iššūkiai.

Rumunija

γ Energetikos sektoriaus modernizavimas: Rumunija susiduria su būtinybe modernizuoti savo energetikos sektorių, įskaitant AEI plėtrą.

γ Infrastruktūros plėtra: Tobulinti transporto ir energetikos infrastruktūrą, kad būtų remiamas tvarus vystymasis.

Bulgarija

γ Oro tarša: Bulgarija susiduria su oro taršos problema, ypač miestuose.

γ Energijos vartojimo efektyvumas: Pastatų ir energetikos infrastruktūros modernizavimas siekiant padidinti efektyvumą.

Baltijos šalys

(Lietuva, Latvija, Estija)

γ Energijos rinkų integracija: Šalys siekia integruotis į Europos energetikos sistemą ir didinti energetinį saugumą.

γ AEI plėtra: Vėjo energija ir biomasė yra ypač svarbios plėtros sritys.

Visos šios šalys taip pat turi rasti būdų, kaip finansuoti reikiamas investicijas tiek iš vidaus, tiek iš Europos šaltinių, pavyzdžiui, iš Teisingo perėjimo fondo. Tam reikia veiksmingos politikos, inovacijų ir tarptautinio bendradarbiavimo.

Kroatija ir Slovėnija

γ Tvaraus turizmo plėtra: Pakrančių ir gamtos išteklių apsauga plėtojant turizmą.

γ Energijos vartojimo efektyvumas ir AEI: Infrastruktūros modernizavimas ir atsinaujinančiosios energijos plėtra.

Austrija

γ Inovacijos ir žaliosios technologijos: Austrija, kaip išsivysčiusi šalis, daugiausia dėmesio skiria inovacijoms ir technologijoms, kuriomis remiamas perėjimas prie ekologijos.

γ Judumo mieste plėtra: Tvaraus miesto transporto ir elektromobilių infrastruktūros plėtra.

Jaunimo rekomendacijos dėl EGD

Didėjančių klimato kaitos iššūkių akivaizdoje Europos žaliasis sandėris yra ne tik politinis atsakas, bet ir jaunosios kartos, pasiryžusios reikalauti tvarios ateities, siekių išraiška. Šioje ataskaitoje atsispindi gilus jaunų žmonių troškimas gyventi pasaulyje, kuriame būtų gerbiama ir saugoma natūrali aplinka, kartu užtikrinant lygybę, sveikatą ir vystymosi galimybes visiems. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo mažinimas, atsinaujinančiųjų energijos šaltinių rėmimas, aplinkosauginis švietimas, tvarus transportas, biologinės įvairovės apsauga ir dar daugiau - tai tik keletas lūkesčių, kuriuos jaunimas kelia lyderiams ir politikos formuotojams. Šioje ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriame šiems lūkesčiams, kad suprastume ir pabrėžtume, kaip svarbu, kad jaunimas būtų išgirstas ir galėtų pareikšti savo nuomonę formuojant politiką, kuri turės tiesioginės įtakos jų ir mūsų planetos ateičiai.

1. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimas: šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas yra pagrindinė visuotinio atšilimo priežastis. Norint stabilizuoti klimatą ir užkirsti kelią katastrofiškam klimato kaitos poveikiui, svarbiausia jį sumažinti.

2. Parama atsinaujinantiems energijos šaltiniams: Vėjas, saulė ir vanduo yra švarūs ir neišsenkantys atsinaujinantys energijos šaltiniai. Jų plėtra mažina priklausomybę nuo iškastinio kuro ir padeda mažinti išmetamo CO₂ kiekį.

3. Aplinkosauginis švietimas: aplinkosauginis sąmoningumas yra svarbiausias veiksnys keičiant požiūrį ir elgseną. Švietimas šioje srityje leidžia jaunajai kartai geriau suprasti ir įvertinti aplinkos vertę.

4. Tvarus transportas: transporto sektoriuje išmetama nemaža dalis pasaulinio išmetamųjų teršalų kiekio. Ekologiškų transporto rūšių plėtra padeda mažinti oro taršą ir gerinti gyvenimo kokybę miestuose.

5. Biologinės įvairovės išsaugojimas: biologinė įvairovė yra labai svarbi ekosistemų sveikatai. Jos apsauga užtikrina aplinkos stabilumą ir apsaugo rūšis nuo išnykimo.

6. Ekologiškos darbo vietos: pereinant prie ekologiškos ekonomikos kuriamos naujos darbo vietos, kurios yra tvaresnės ir atsparesnės krizėms.

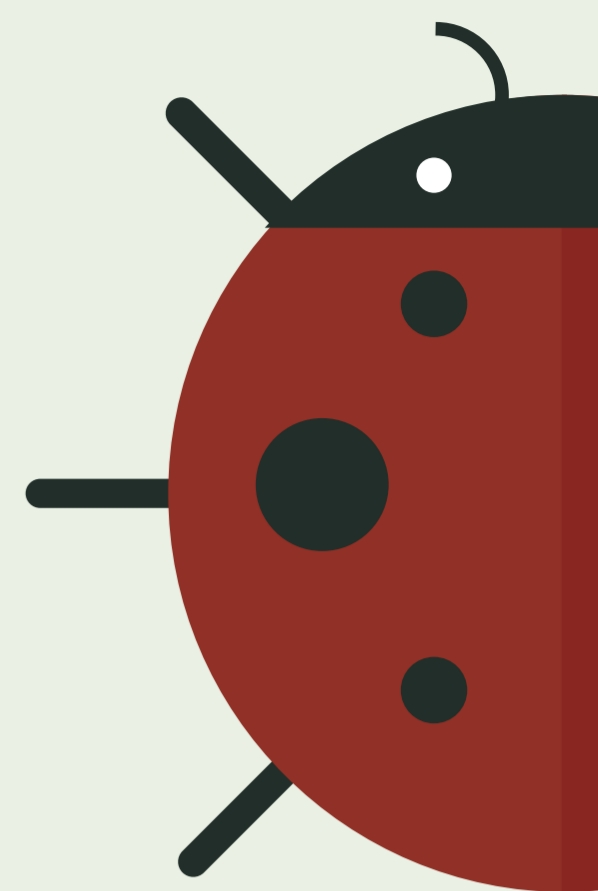
7. Plastiko vartojimo mažinimas: dėl per didelio plastiko vartojimo teršiami vandenynai ir daroma žala jūrų gyvūnijai. Plastiko vartojimo mažinimas padeda apsaugoti vandens ekosistemas.

8. Parama jaunesiems inovatoriams: jaunimas yra naujų idėjų ir inovacijų šaltinis. Remiant jų iniciatyvas, sparčiau kuriami tvarūs sprendimai.

9. Tvarus vartojimas: per didelis vartojimas lemia išteklių išekvojimą ir aplinkos taršą. Tvaraus vartojimo skatinimas padeda išlaikyti aplinkos tvarumą.

10. Prisitaikymas prie klimato kaitos: klimato kaita jau tapo realybe. Prisitaikymas leidžia visuomenei geriau susidoroti su klimato kaitos padariniais, pavyzdžiui, ekstremaliais orų reiškiniais.

11. Miestų žaliosios erdvės: žaliosios erdvės miestuose gerina oro kokybę, mažina miesto šilumos salos efektą ir didina gyventojų gerovę.

12. Bendruomenės dalyvavimo didinimas: aktyvus bendruomenės dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose užtikrina, kad politika būtų tinkamesnė ir veiksmingesnė.

13. Tvarus maistas: ekologinis ūkininkavimas ir vietiniai maisto šaltiniai mažina anglies dioksido pėdsaką ir palaiko vietos ekonomiką.

14. Vandens tausojimas: Vanduo yra pagrindinis gyvybės šaltinis. Jo išsaugojimas užtikrina prieigą prie švaraus vandens ir saugo vandens ekosistemas.

15. Perdirbimas: uždaro ciklo ekonomika mažina poreikį eksploatuoti naujus išteklius ir mažina į sąvartynus patenkančių atliekų kiekį.

16. Žaliosios technologijos: investicijos į naujas technologijas prisideda prie darnaus vystymosi ir inovatyvių sprendimų ateičiai kūrimo.

17. Tarptautinis bendradarbiavimas: klimato kaita yra pasaulinė problema. Tarptautinis bendradarbiavimas yra raktas į veiksmingus veiksmus.

18. Skaidrumas: atviras informavimas apie pažangą didina visuomenės pasitikėjimą ir leidžia visuomenei stebėti ir vertinti vyriausybės veiksmus.

19. Finansavimas: siekiant aplinkosaugos tikslų, būtina tinkamai finansuoti iniciatyvas ir projektus.

20. Ilgalaikė vizija: ilgalaikis planavimas leidžia imtis veiksmingesnių veiksmų ir užtikrina, kad priimami sprendimai būtų tvarūs ir gerai apgalvoti.

21. Galimybė gauti išsilavinimą: jaunimas tikisi gauti kokybišką išsilavinimą, kuris juos parengtų ateičiai.

22. Užimtumo galimybės: Jauni žmonės tikisi, kad baigę mokslus jie gaus stabilų ir naudingą darbą, ypač žaliųjų darbo vietų sektoriuje.

23. Galimybė naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis: Jauni žmonės nori būti tikri, kad galės naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, kai jų prireiks.

24. Lygybė ir pripažinimas: Jie tikisi, kad visuomenė priims įvairovę ir skatins lygybę.

25. Saugumo: Jie nori jaustis saugūs savo aplinkoje, tiek fizinėje, tiek internetinėje.

26. Dalyvavimas sprendimų priėmimo procesuose: Jaunimas nori aktyviai dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose, susijusiuose su jų ateitimi.

27. Galimybė naudotis technologijomis: nori turėti galimybę naudotis šiuolaikinėmis technologijomis, kurios palengvina mokymąsi, bendravimą ir asmeninį tobulėjimą.

28. Parama psichikos sveikatai: jaunuoliai tikisi, kad jiems bus prieinama psichikos sveikatos parama ir paslaugos.

29. Asmeninio tobulėjimo galimybės: jie nori turėti galimybę plėtoti savo aistras, talentus ir interesus.

30. Galimybė susipažinti su kultūra: jie tikisi, kad galės naudotis įvairiomis kultūros formomis, pavyzdžiui, muzika, menu, teatru ir literatūra.

31. Tvarumas: jie nori gyventi visuomenėje, kuriai rūpi tvarumas ir planetos ateitis.

32. Galimybės keliauti: jauni žmonės nori turėti galimybę pažinti pasaulį, kultūras ir žmones.

33. Erdvė saviraiškai: jie tikisi, kad bus priimti dėl savo saviraiškos - aprangos stiliaus, seksualinės orientacijos ar pažiūrų.

34. Galimybė gauti informaciją: jie nori gauti patikimos ir naujausios informacijos įvairiomis temomis.

35. Draugiška gyvenamoji aplinka: tikisi, kad jiems bus prieinamas ir patogus būstas.

36. Sveikų santykių: jie nori užmegzti sveikus ir pasitenkinimą teikiančius santykius su šeima, draugais ir partneriais.

37. Kalbų mokymosi galimybės: pasaulyje, kuriame vyksta globalizacija, jauni žmonės nori turėti galimybę mokytis įvairių kalbų.

38. Paramos sunkiose situacijose: tikisi visuomenės ir institucijų paramos sunkiose gyvenimo situacijose.

39. Vyresnių kartų supratimo: jie nori, kad vyresnės kartos juos suprastų ir gerbtų, nepaisant kartų skirtumų.

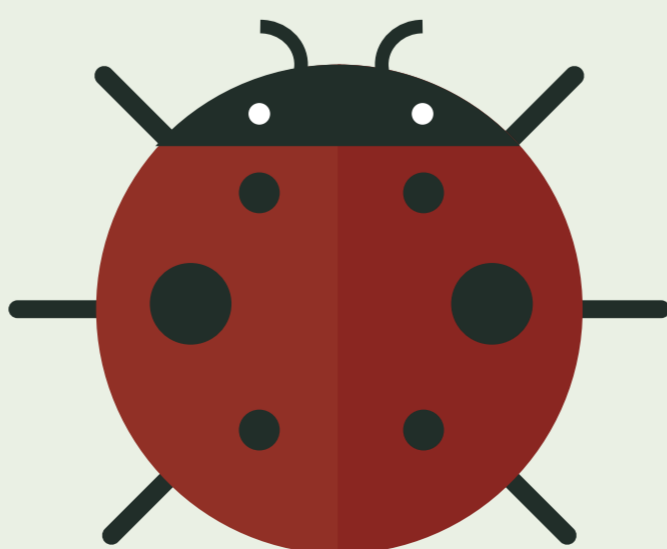
40. Galimybės daryti įtaką ateičiai: Jaunimas nori turėti realią galimybę dalyvauti kuriant savo ir visos visuomenės ateitį.

41. Šie lūkesčiai atspindi šiuolaikinio pasaulio jaunimo poreikius ir siekius. Daugelis jaunų žmonių nori aktyviai dalyvauti formuojant savo aplinką ir ateitį.

42. Iškastinio kuro vartojimo mažinimas: jaunimas nori, kad mažėtų priklausomybė nuo iškastinio kuro, kuris yra pagrindinis šiltnamio efektą sukeliančių dujų šaltinis. Suvokdami jų poveikį klimato kaitai, skatina ieškoti alternatyvių energijos šaltinių.

43. Didinti antrinio perdirbimo mastą: jaunimas supranta, kad reikia mažinti sąvartynuose šalinamų atliekų kiekį. Veiksmingas atliekų perdirbimas mažina gamtos išteklių apkrovą ir mažina taršą.

44. Miškų išsaugojimas: miškai yra labai svarbūs ekologiškai pusiausvyrai, nes atlieka tokias funkcijas kaip anglies dioksido sekvestracija ir biologinės įvairovės išsaugojimas. Jų apsauga labai svarbi planetos sveikatai.

45. Oro taršos mažinimas: oro tarša turi įtakos žmonių sveikatai ir ekosistemoms. Jaunimas nori švaraus oro savo sveikatai ir gerovei.

46. Tvari moda: mados pramonė yra viena iš labiausiai aplinką teršiančių pramonės šakų. Jaunimas nori atsakingesnės drabužių gamybos ir vartojimo.

47. Vandens suvartojimo mažinimas: vanduo yra brangus išteklius, o per didelis jo naudojimas sukelia vandens krizes. Jaunimas supranta, kad šį išteklių reikia naudoti tvariai.

48. Maisto švaistymo mažinimas: maisto švaistymas - tai ne tik išteklių švaistymas, bet ir nereikalingas šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas. Jaunimas nori efektyvesnės maisto gamybos ir paskirstymo sistemos.

49. Ekologiškas judumas: transporto keliami tarša yra didelė. Jaunimas nori ekologiškų alternatyvų, kurios būtų tvaresnės ir sveikesnės aplinkai.

50. Parama ekologiniam ūkininkavimui: ekologinis ūkininkavimas daro mažesnę poveikį aplinkai ir skatina sveiką maistą. Jaunimas nori remti žmonėms ir planetai naudingą praktiką.

51. Jūrų gyvybės apsauga: vandenynai yra pažeidžiami dėl taršos, pernelyg intensyvios žvejybos ir rūgštėjimo. Jaunimas supranta jų lemiamą vaidmenį pasaulinėje ekosistemoje ir nori juos apsaugoti.

52. Aplinkosauginis švietimas: žinios yra raktas į pokyčius. Jaunimas nori būti informuotas apie ekologiją, kad galėtų priimti pagrįstus sprendimus.

53. Ekologiškos inovacijos: technologijos ir inovacijos gali padėti išspręsti daugelį aplinkosaugos problemų. Jaunimas nori investicijų į ekologiškas technologijas.

54. Mažinti vienkartinį produktų naudojimą: vienkartiniai gaminiai, ypač plastikiniai, kelia didelę grėsmę aplinkai. Jaunimas nori mažinti jų vartojimą ir rinktis tvaresnius sprendimus.

55. Didinti bendruomenės dalyvavimą: jaunimas nori būti išgirstas ir dalyvauti aplinkosaugos sprendimų priėmimo procesuose, kurie turės įtakos jų ateičiai.
56. Nykstančių rūšių apsauga: rūšių nykimas kelia nerimą. Jaunimas nori imtis veiksmų biologinei įvairovei apsaugoti.
57. Tvaraus vartojimo skatinimas: pernelyg didelis vartotojiškumas lemia išteklių išsekimą. Jaunimas nori skatinti ir praktikuoti tvarų vartojimą.
58. Žaliosios erdvės miestuose: žaliosios erdvės pagerina gyvenimo kokybę, švarų orą ir biologinę įvairovę miestuose.
59. Mažinti cheminių medžiagų kiekį aplinkoje: cheminės medžiagos gali paveikti žmonių sveikatą ir ekosistemas. Jaunimas nori apriboti jų buvimą aplinkoje.
60. Korporacijų skaidrumo didinimas: jaunimas nori žinoti, kokią praktiką taiko įmonės, ir tikisi, kad jos elgsis ekologiškai atsakingai.
61. Skatinti vietos iniciatyvas: vietos iniciatyvos dažnai turi tiesioginį poveikį bendruomenėms. Jaunimas nori remti vietos aplinkosaugos veiklą ir joje dalyvauti.
62. Žaliosios technologijos švietime: jaunimas nori, kad į švietimą būtų įtrauktos ekologiškos technologijos, pavyzdžiui, skaitmeniniai vadovėliai ir saulės baterijos mokyklose. Pripažindami jų poveikį popieriaus ir energijos suvartojimo mažinimui, motyvuoja jas diegti.
63. Vietiniai energijos šaltiniai: skatinant vietinius energijos šaltinius, pvz., saulės kolektorius, galima sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro, o tai padeda mažinti išmetamo CO₂ kiekį.
64. Žaliosios poilsio erdvės: žaliosios zonos miestuose ne tik pagerina vietovės estetinį vaizdą, bet ir prisideda prie oro kokybės ir gyventojų sveikatos gerinimo.
65. Tvarus turizmas: ekologinis turizmas tausoja aplinką ir vietos kultūrą, o tai prisideda prie darnaus vietovių vystymosi.
66. Žalioji statyba: ekologiški pastatai sunaudoja mažiau energijos ir išteklių, todėl jų anglies pėdsakas yra mažesnis, o eksploataavimo išlaidos mažesnės.
67. Triukšmo mažinimas: Triukšmo tarša neigiamai veikia žmonių sveikatą ir gerovę. Jauni žmonės nori tylesnės ir harmoningesnės aplinkos.
68. Ekologiškas viešasis transportas: Žalioji transportas, pavyzdžiui, tramvajai ir elektriniai autobusai, mažina šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą ir oro taršą miestuose.
69. Dirvožemio apsauga: Dirvožemis yra pagrindinis maisto ir žaliavų šaltinis. Jo apsauga yra labai svarbi tvariai ateičiai.
70. Tvarūs ūkiai: Vietiniai ekologiniai ūkiai palaiko vietos ekonomiką ir teikia sveikesnį maistą be cheminių medžiagų.
71. Ekologiškos iniciatyvos darbo vietoje: darbdaviai, skatinantys ekologišką veiklą, gali padėti sumažinti anglies dioksido pėdsaką ir sukurti sveikesnę darbo aplinką.
72. Ekologiški renginiai ir festivaliai: ekologiški renginiai daro mažesnį poveikį aplinkai ir skatina dalyvius laikytis tvarios praktikos.

73. Tvarus pakavimas: daugkartinio naudojimo arba biologiškai skaidžios pakuotės mažina atliekų kiekį ir taršą.

74. Šviesos ribojimas: šviesos tarša turi įtakos naktinėms ekosistemoms ir žmogaus paros ritmui. Jaunimas nori atsakingesnio apšvietimo naudojimo.

75. Tvarios bendruomenės: ekologiškai pagrįstos ir bendradarbiaujančios bendruomenės gali prisidėti prie tvaraus vystymosi ir geresnės gyvenimo kokybės.

76. Švietimas apie tvarumą: žinios apie ekologiją ir tvarumą leidžia jaunimui priimti pagrįstus sprendimus ir elgtis atsakingai.

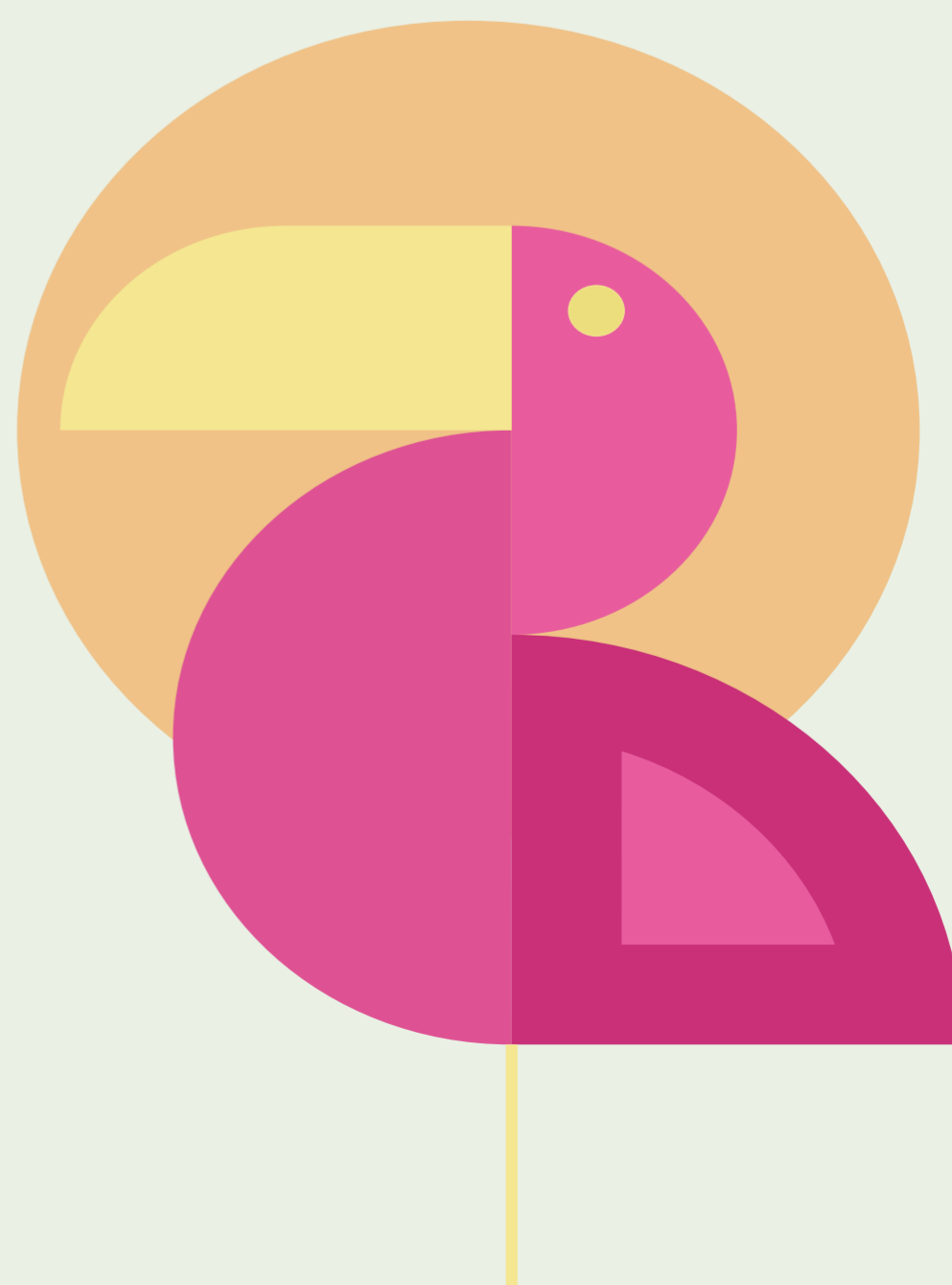
77. Ekologiškos investicijos: investicijos į ekologiškus projektus prisideda prie tvaraus vystymosi ir darbo vietų kūrimo ekologiškame sektoriuje.

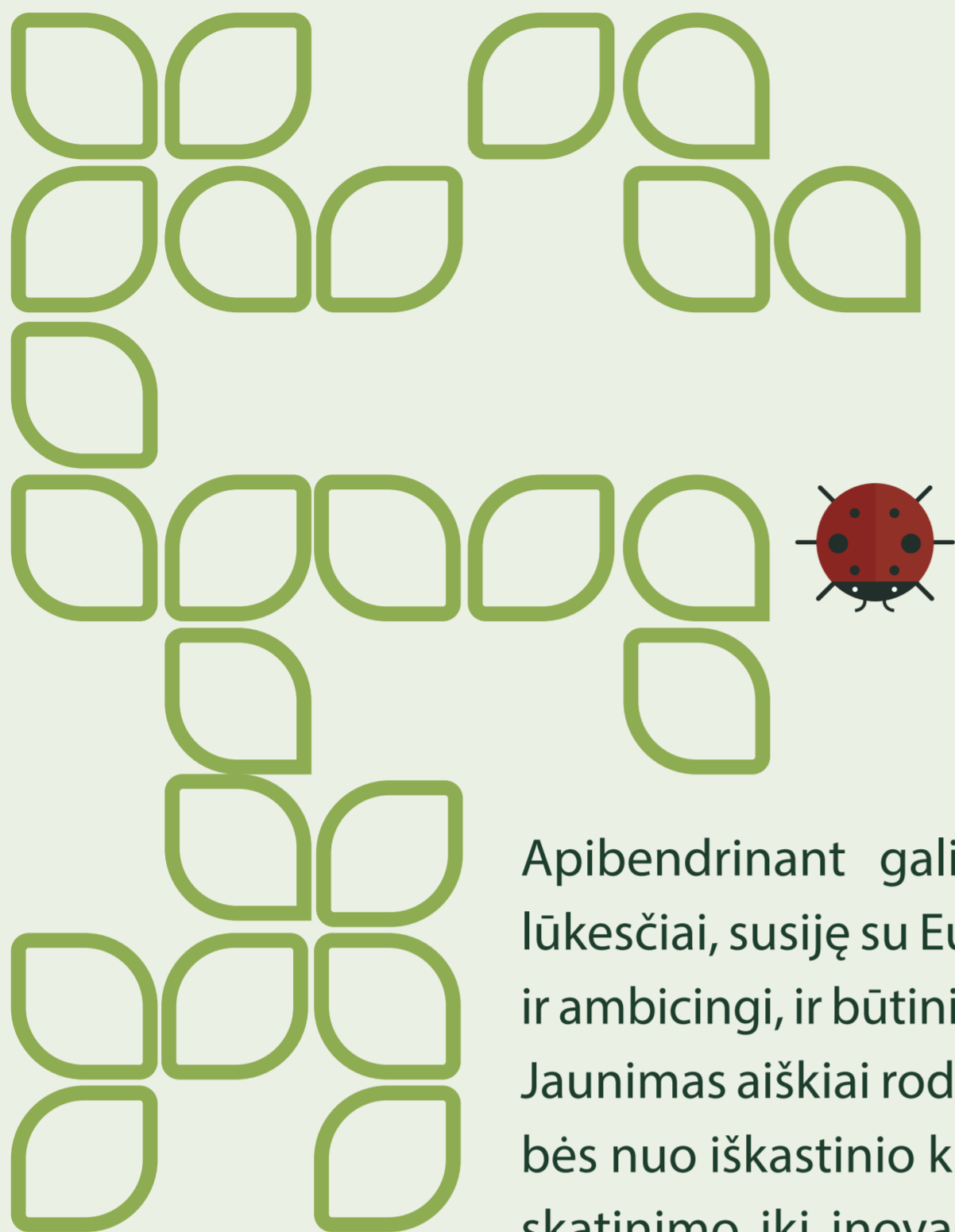
78. Tvarūs vartojimo produktai: tvariai pagaminti produktai daro mažesnę poveikį aplinkai ir dažnai yra sveikesni vartotojams.

79. Šlapynių apsauga: šlapynės yra labai svarbios biologinei įvairovei ir vandens reguliavimui. Jų apsauga prisideda prie ekosistemų sveikatingumo.

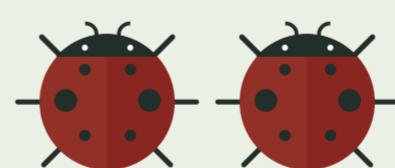
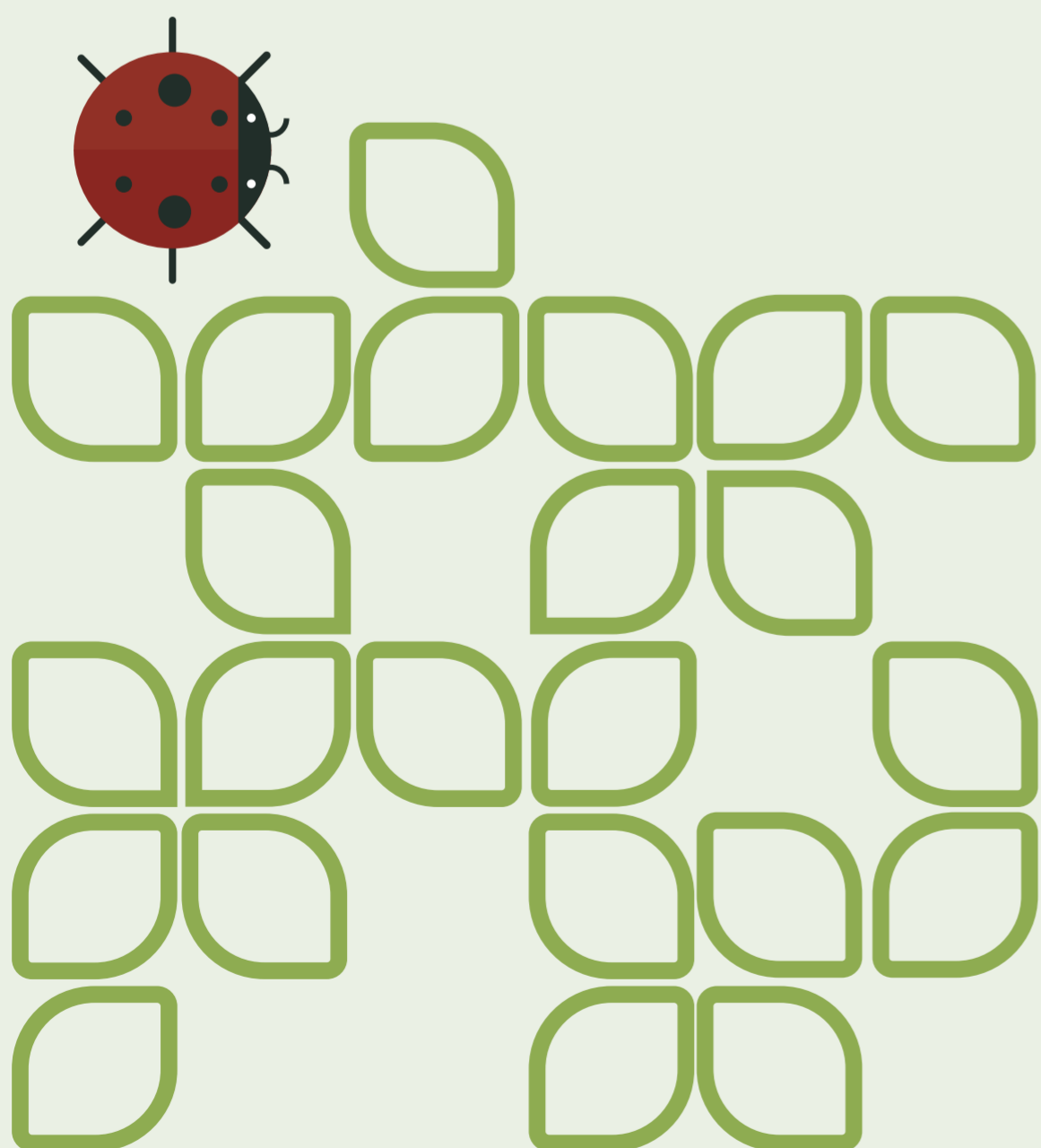
80. Ekologiškos ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir mokyklos: švietimo įstaigos, skatinančios ekologišką praktiką, gali formuoti būsimų kartų požiūrį ir elgseną.

81. Tvarus vandens vartojimas: atsakingas vandens išteklių naudojimas užtikrina jų prieinamumą ateities kartoms ir saugo vandens ekosistemas.

Apibendrinant galima teigti, kad jaunų žmonių lūkesčiai, susiję su Europos ekologiniu susitarimu, yra ir ambicingi, ir būtini sveikai, teisingai ir tvariai ateičiai. Jaunimas aiškiai rodo kelią į priekį - nuo priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo, tvaraus vartojimo skatinimo iki inovacijų ir aplinkosauginio švietimo rėmimo. Jų balsai, kupini vilties ir ryžto, turėtų tapti kompasu, skatinančiu veikti visais valdymo lygmenimis. Šioje ataskaitoje ne tik pabrėžiami šie lūkesčiai, bet ir raginama imtis veiksmų dabartiniams ir būsimiems lyderiams. Turime dirbti kartu, kad kiekvienas iš šių lūkesčių būtų patenkintas ir kad Europos žaliasis kursas taptų realybe, leidžiančia jaunajai kartai kurti geresnį rytojį sau ir pasauliui.

Ekologinė kasdienė praktika kaip kiekvieno gyventojų indėlis į EGD įgyvendinimą

Žalioji kasdienė praktika yra labai svarbi siekiant Europos žaliojo susitarimo, kuriuo siekiama ES paversti modernia, efektyviai išteklius naudojančia ir konkurencinga ekonomika, iki 2050 m. panaikinti grynąjį šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą, atsieti ekonomikos augimą nuo išteklių naudojimo ir nepalikti nė vieno nuošalyje, tikslų. Mūsų kasdieniai pasirinkimai yra ne mažiau svarbūs nei politiniai sprendimai, priimami Briuselyje ar mūsų valstybių sostinėse. Štai keletas priežasčių, kodėl individualūs veiksmai yra svarbūs ir kaip jie padeda siekti šių tikslų:

γ Tvaraus vartojimo skatinimas

Kasdieniai pirkimo sprendimai, pavyzdžiui, renkantis vietinius, ekologiškus ar tvariai supakuotus produktus, mažina anglies pėdsaką ir skatina žiedinę ekonomiką. Žinodami, kaip apsipirkti, vartotojai gali spausti gamintojus ir mažmenininkus siūlyti ekologiškesnius produktus ir paslaugas.

γ Išteklių taupymas

Tokia praktika, kaip vandens tausojimas, energijos vartojimo mažinimas išjungiant nereikalingus elektros prietaisus, naudojant energiją taupančias lemputes ir apšiltinant namus, padeda mažinti bendrą energijos ir gamtos išteklių poreikį.

γ Švietimas ir aplinkosauginis sąmoningumas

Tvaraus gyvenimo būdo praktikavimas ir dalijimasis žiniomis apie ekologišką praktiką su šeima, draugais ir bendruomene gali paskatinti požiūrio ir elgesio pokyčius platesniu mastu, o tai labai svarbu siekiant Europos žaliojo susitarimo tikslų.

γ CO2 emisijų mažinimas

Rinkdamiesi viešąjį transportą, važiavimą dviračiu ar ėjimą pėsčiomis vietoj važiavimo automobiliu, taip pat mažindami kelionių lėktuvu skaičių, kiekvienas iš mūsų gali prisidėti prie reikšmingo išmetamo anglies dioksido kiekio sumažinimo. Nedideli judumo mieste ir tarpmiestinio judumo pokyčiai turi didelį poveikį bendram išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų balansui.

γ Oro kokybės ir sveikatos gerinimas

Ekologiškų valymo priemonių naudojimas, vengimas rūkyti uždaroje patalpose ir oro kokybę gerinančių augalų sodinimas prisideda prie geresnės sveikatos ir mažesnės taršos.

γ Biologinės įvairovės skatinimas

Tokie veiksmai kaip namų sodų kūrimas, vietos ekosistemų apsauga, pesticidų ir herbicidų nenau- dojimas prisideda prie biologinės įvairovės, kuri yra svarbus Žaliojo susitarimo elementas, apsaugos ir skatinimo.

γ Atliekų kiekio mažinimas

Perdirbimas, kompostavimas ir vienkartinių plastikinių gaminių vengimas padeda mažinti į sąvartynus ir vandenynus patenkančių atliekų kiekį ir taip padeda siekti žiedinės ekonomikos tikslų.

γ Žaliųjų inovacijų rėmimas

Naudodami aplinkai nekenksmingus gaminius ir technologijas, vartotojai gali skatinti rinką diegti inovacijas ir kurti ekologiškas technologijas.

Kiekviena iš šių praktikų, nors individualiai gali atrodyti nedidelė, visos visuomenės mastu turi didžiulį potencialą paspartinti pertvarką siekiant tvarumo ir ambicingų klimato tikslų. Europos žaliojo susitarimo įgyvendinimas neįmanomas be aktyvaus piliečių, kurie savo kasdieniais pasirinkimais ir veiksmais prisideda prie šių pokyčių, dalyvavimo.

Be to, dirbtuvių metu sukūrėme ekologinių kasdienių praktikų katalogą: kodėl jos svarbios ir kaip jas įgyvendinti?

1. Atliekų rūšiavimas - teisingas atliekų rūšiavimas leidžia efektyviau apdoroti atliekas. Tai leidžia pakartotinai panaudoti tokias medžiagas kaip popierius, stiklas ir plastikas, taip sumažinant naujų žaliavų poreikį ir sąvartynuose šalinamų atliekų kiekį.

2. Vandens taupymas - vanduo yra brangus išteklius, kurio prieinamumas yra ribotas. Taupant vandenį ne tik sumažėja sąskaitos, bet ir padedama išlaikyti vandens ekosistemų pusiausvyrą.

3. Energiją taupančios lemputės - jos naudoja daug mažiau energijos nei tradicinės kaitrinės lemputės, todėl išmetama mažiau CO₂ ir mažėja sąskaitos už elektrą.

4. Vengti vienkartinį daiktų - vienkartiniai daiktai, ypač pagaminti iš plastiko, yra didžiulė našta aplinkai. Juos gaminant, transportuojant ir šalinant susidaro dideli CO₂ ir kitų teršalų kiekiai.

5. Kompostavimas - organinės atliekos paverčiamos vertingu kompostu, kuris gali būti naudojamas dirvožemiui praturtinti, užuot patekęs į sąvartyną.

6. Pirkti vietoje - remkite vietos ekonomiką ir sumažinkite išmetamųjų teršalų kiekį, susijusį su produktų gabenimu dideliais atstumais.

7. Naudoti ekologiškus maišelius - daugkartinio naudojimo maišeliai gerokai sumažina į aplinką patenkančių plastikinių maišelių, kurie šimtus metų gali teršti dirvožemį ir vandenį, kiekį.

8. Mažinti energijos suvartojimą - energijos taupymas namuose lemia mažesnę šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą ir padeda kovoti su visuotiniu atšilimu.

9. Važiuoti dviračiu arba eiti pėsčiomis - padeda mažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir kartu yra naudingas sveikatai.

10. Mažinti maisto švaistymą - maisto gamybai reikia daug išteklių. Maisto atliekos - tai ne tik produktų, bet ir vandens, energijos ir darbo jėgos, įdėtos į jų gamybą, švaistymas.

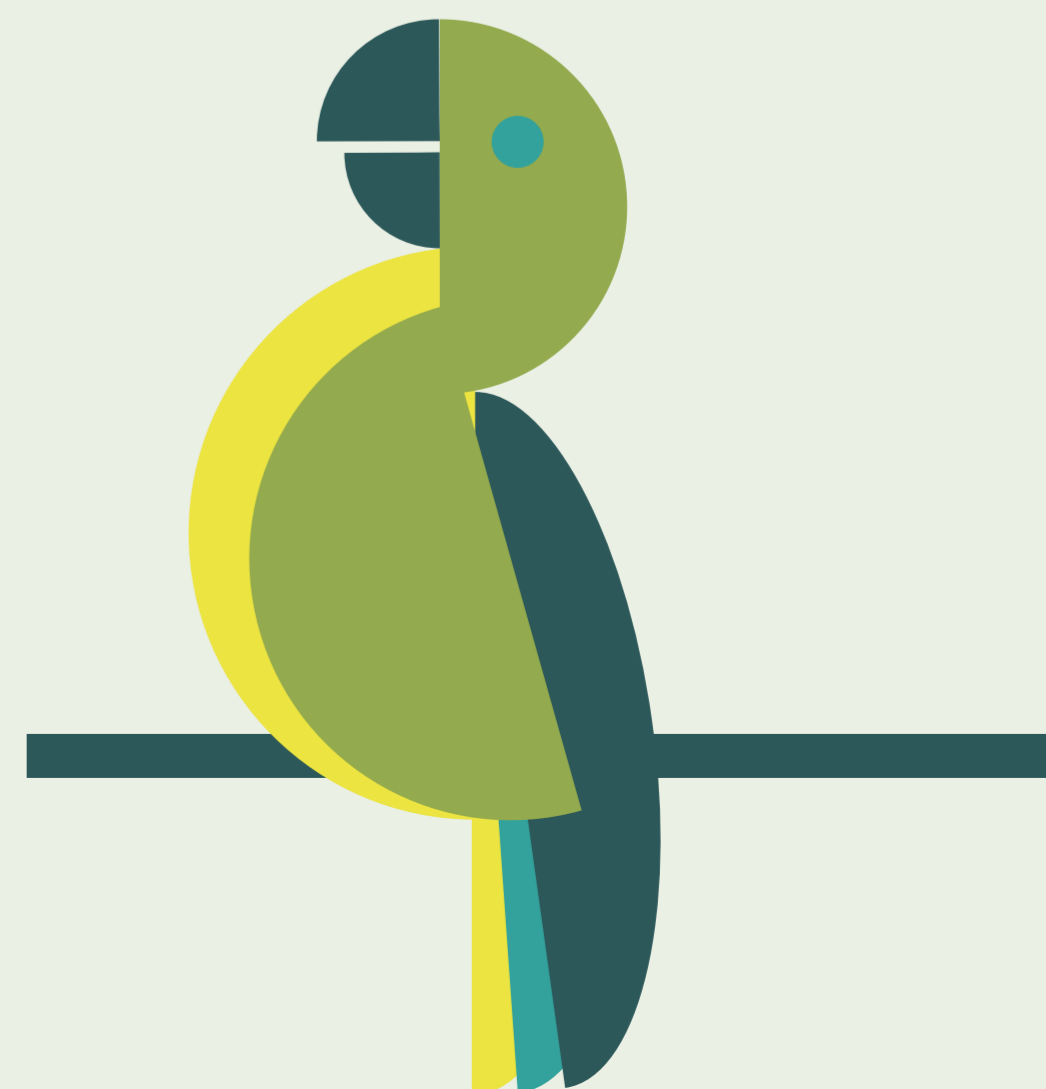
11. Naudoti ekologiškas valymo priemones - apsaugokime vandenį nuo užteršimo cheminėmis medžiagomis, kurios gali būti kenksmingos vandens organizmams ir žmonėms.

12. Mažinti popieriaus vartojimą - tai gali padėti išsaugoti miškus, kurie yra labai svarbūs planetos aplinkos pusiausvyrai.

13. Apsipirkinėti dėvėtų drabužių parduotuvėse - tai pasipriešina išteklių švaistymui ir perprodukcijai, o drabužiams suteikia antrą gyvenimą.

14. Mažinti plastiko vartojimą - plastikas yra vienas iš pagrindinių mūsų planetos teršalų, nuolat teršiantis dirvožemį ir vandenynus.

15. Skatinti ekologišką praktiką darbo vietoje - biurai ir darbo vietos gali gerokai sumažinti savo anglies dioksido pėdsaką, atlikdami paprastus pokyčius, pavyzdžiui, perdirbdami atliekas ar taupydami energiją.

16. Sodinti medžius ir augalus - Medžiai sugeria CO₂, teikia deguonį ir yra daugelio rūšių buveinės.

17. Naudoti termostatą - Leidžia kontroliuoti temperatūrą namuose ir taip išvengti nereikalingo energijos vartojimo.

18. Sumažinti karšto vandens suvartojimą - Vandens šildymas yra vienas iš pagrindinių energijos suvartojimo šaltinių namuose.

19. Dalyvauti vietos aplinkosaugos iniciatyvose - Bendradarbiaukite su vietos bendruomene, kad pagerintumėte artimiausios vietovės aplinką.

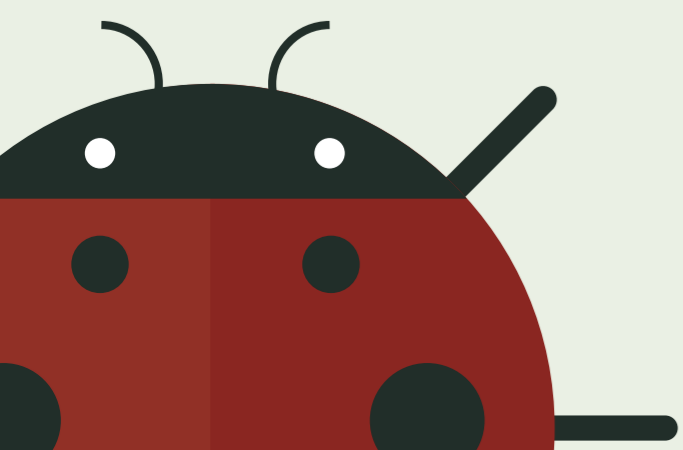
20. Švietimas ir dalijimasis žiniomis - Aplinkosauginis sąmoningumas yra svarbiausias veiksnys siekiant ilgalaikių pokyčių. Dalijimasis žiniomis ir patirtimi gali įkvėpti kitus imtis veiksmų.

Kiekviena iš šių praktikų, nors gali atrodyti nedidelė, turi didžiulį poveikį pasauliniu mastu. Kiekvieno žmogaus kasdieniai ekologiški įpročiai sumuojasi ir daro didelį poveikį planetai.

Ekologinės kasdienio gyvenimo praktikos: gilesnis žvilgsnis

1. Saulės energijos naudojimas - įrengus saulės kolektorius ant namo galima gauti švarią energiją ir sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro. Tai ne tik sumažina šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą, bet ir sumažina sąskaitas už energiją.
2. Rinktis ekologiškus sertifikuotus produktus - tokie sertifikatai kaip "Fair Trade" arba "Ecolabel" garantuoja, kad produktas buvo pagamintas tausojančiu būdu. Remdami tokius produktus, vartotojai padeda skatinti atsakingą verslo praktiką.
3. Vandens filtrų naudojimas - naudojant vandenį buteliuose susidaro didžiuliai kiekiai plastiko atliekų. Vandens filtrai leidžia naudoti švarų vandenį nepirkdami butelių.
4. Dalyvavimas mainų programose - daiktų keitimasis, užuot pirkus naujus, padeda mažinti atliekų susidarymą ir skatina pakartotinio naudojimo kultūrą.
5. Naudoti natūralias valymo priemones - natūralūs produktai, pavyzdžiui, actas ir soda, yra veiksmingi ir į aplinką nepatenka kenksmingų cheminių medžiagų, galinčių kelti grėsmę vandens ekosistemoms.
6. Rinktis mažai taršias transporto priemones - elektromobiliai arba viešasis transportas išmeta daug mažiau teršalų nei tradiciniai vidaus degimo automobiliai, todėl prisideda prie miestų oro kokybės gerinimo.
7. Naudoti daugkartinio naudojimo baterijas - jos mažina atliekų kiekį, nes jas galima įkrauti daug kartų, užuot išmetus po vienkartinio panaudojimo.
8. Išjungti prietaisus iš elektros lizdo - paliekant prietaisus budėjimo režimu, sunaudojama daug energijos. Jų išjungimas iš elektros lizdo padeda taupyti energiją ir mažinti sąskaitas.
9. Naudoti ekologišką kosmetiką - ši kosmetika gaminama be aplinkai kenksmingų cheminių medžiagų ir dažnai pakuotėse, kurias galima pakartotinai naudoti arba perdirbti.
10. Statyba ir gyvenimas ekologiškuose namuose - iš ekologiškų medžiagų, su gera izoliacija ir energiją taupančiais sprendimais pagaminti namai naudoja mažiau energijos, o tai reiškia mažesnį išmetamo CO2 kiekį.

11. Lietaus sodų įrengimas - jie padeda natūraliai surinkti lietaus vandenį, taip sumažinant kanalizacijai tenkančią naštą ir potvynių riziką.

13. Rinktis ekologiškas dovanas - tokios dovanos dažnai būna patvaresnės, pagamintos tausojančiu būdu ir palieka mažesnį anglies dioksido pėdsaką.

15. Rinktis tvarias statybines medžiagas - tokios medžiagos kaip bambukas greitai auga ir atsinaujina, todėl yra tvaresnis pasirinkimas nei kai kurios tradicinės medžiagos.

17. Naudoti natūralią šviesą - tai sumažina dirbtinio apšvietimo poreikį, o tai reiškia energijos taupymą.

19. Dalyvauti vietos aplinkosaugos grupių veikloje - bendradarbiavimas su kitais žmonėmis, skatinant tvarią praktiką bendruomenėje, gali atnešti didelę naudą vietos aplinkai.

12. Dalyvaukite medžių įvaikinimo programose - medžiai sugeria CO₂ ir padeda kovoti su visuotiniu atšilimu. Remdami medžių sodinimo programas, prisidedame prie klimato apsaugos.

14. Naudoti ekologiškas sauskelnes - daugkartinės sauskelnės gerokai sumažina atliekų kiekį, palyginti su vienkartinėmis sauskelnėmis.

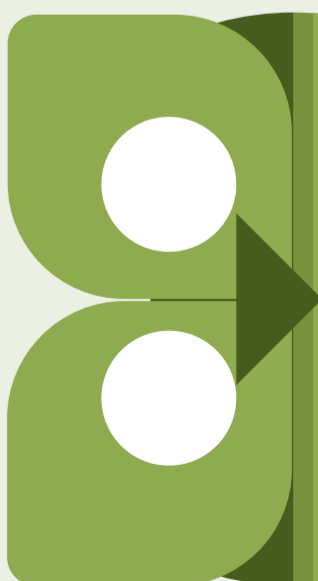
16. Dalyvauti energijos taupymo programose - naudodamiesi šiomis programomis galite gauti išteklių ir informacijos, padedančių sumažinti energijos suvartojimą namuose.

18. Naudoti ekologiškus žaislus - šie žaislai dažnai gaminami iš perdirbtų arba biologiškai suyrančių medžiagų, todėl sumažėja jų poveikis aplinkai.

20. Natūralių kovos su kenkėjais metodų naudojimas - vietoje nuodingų pesticidų galima naudoti natūralias priemones, pavyzdžiui, plėšrūnus ir kenkėjus atbaidančius augalus.

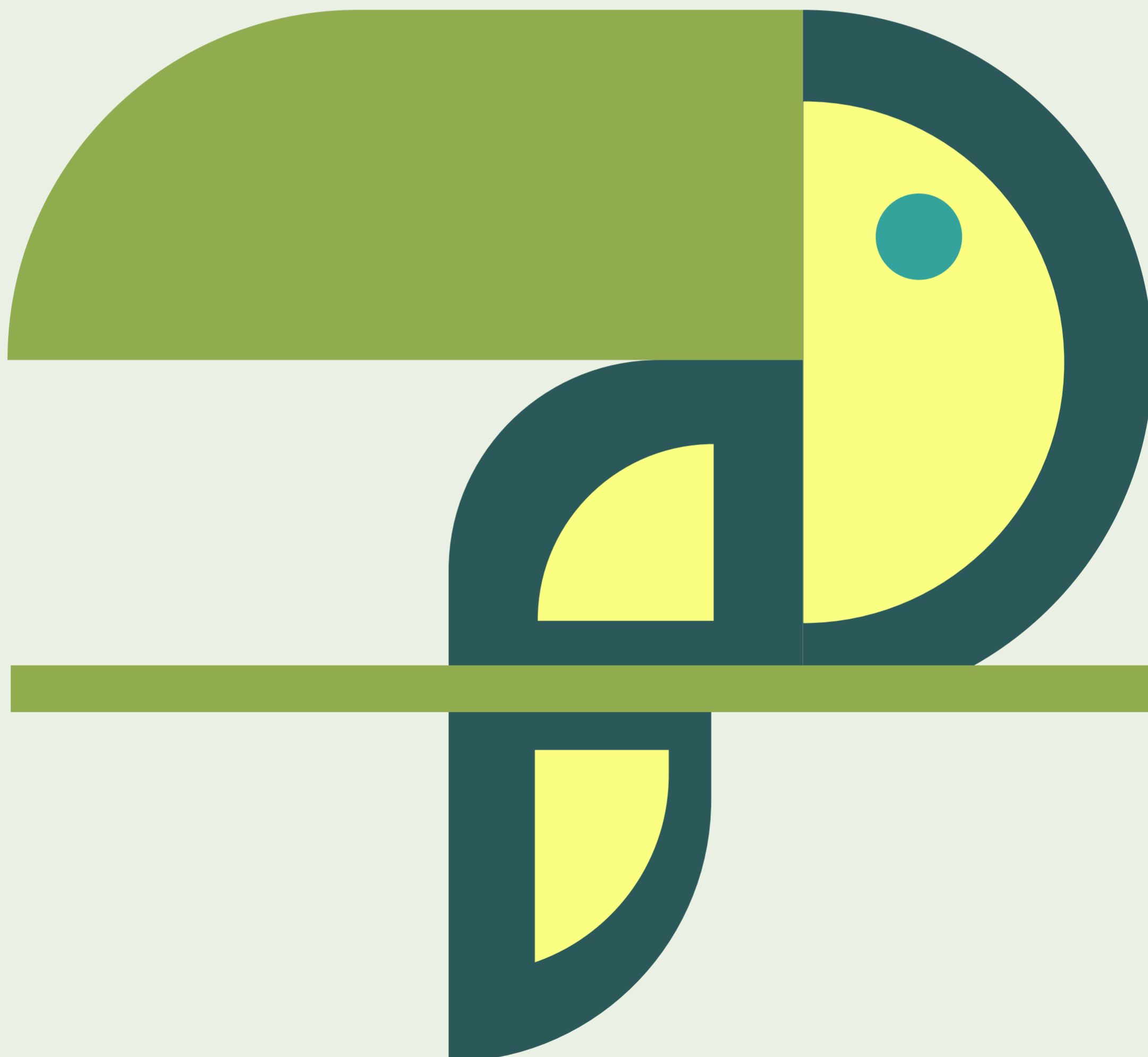
Kiekviena iš šių praktikų yra pagrįsta aplinkosauginiu požiūriu. Jų diegimas kasdieniame gyvenime gali būti naudingas ne tik aplinkai, bet ir kiekvieno žmogaus sveikatai ir gerovei. Veikdami kartu galime prisidėti prie tvaresnės mūsų planetos ateities kūrimo.

1 SKYRIUS

Žalioji darbo rinka

#1 “ŽALIOJO DARBO” APIBRĖŽTIS

Pagrindinės aplinkybės: Pastaraisiais metais “žaliųjų darbo vietų” politika buvo siūloma kaip priemonė, padedanti spręsti aplinkosaugos problemas, susijusias su pasauline klimato kaita, ir nedarbo problemas pramoninėse šalyse. Tačiau kokia yra ekologiškų darbo vietų apibrėžtis?

Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) teigimu, ekologiškos darbo vietos - tai “deramos darbo vietos, padedančios išsaugoti ar atkurti aplinką tradiciniuose sektoriuose, tokiuose kaip gamyba ir statyba, arba naujuose, besiformuojančiuose ekologiškuose sektoriuose, tokiuose kaip atsinaujinančioji energija ir energijos vartojimo efektyvumas”.

Ekologiškos darbo vietos padeda:

- Energijos ir žaliavų naudojimo efektyvumo didinimas
- Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo ribojimas
- Sumažinti atliekų kiekį ir taršą
- Ekosistemų apsauga ir atkūrimas
- Remti prisitaikymą prie klimato kaitos poveikio.

Tikslai: Įmonių lygmeniu ekologiškos darbo vietos gali būti skirtos gaminti aplinkai naudingas prekes ar teikti paslaugas, pavyzdžiui, ekologiški pastatai ar ekologiškas transportas.

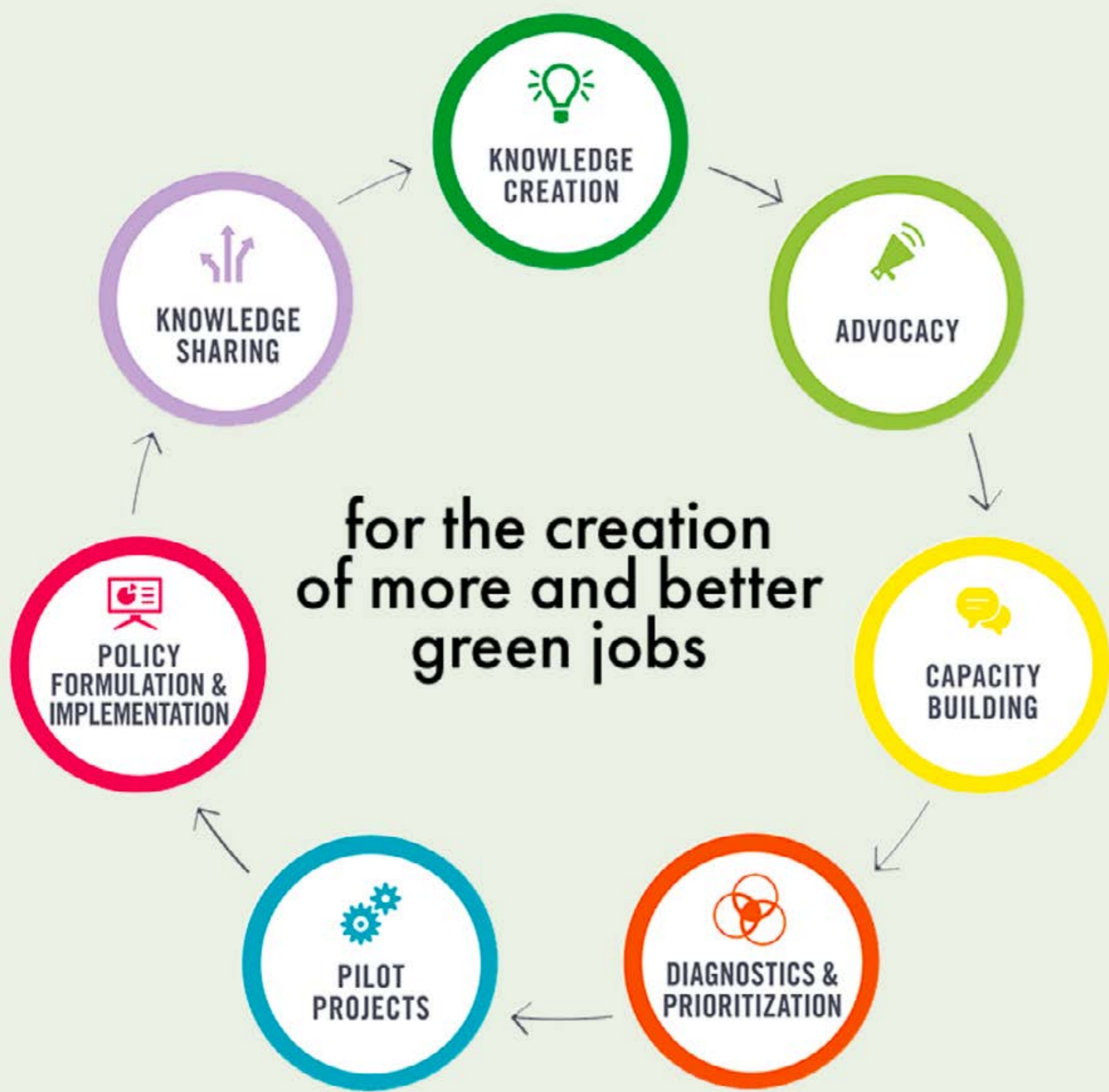

Tikslai

- Kai kalbame apie ekologiškas darbo vietas, jų apibrėžtis dažnai būna apibendrinta. Ekonominės veiklos rūšių, kurias finansiškai remia valstybė (Bulgarijos bedarbiams), sąrašė taip pat nėra konkrečių darbo vietų. Tai gali būti kliūtis, kaip kiekvienas skaito įstatymą.
- Tvarus žemės ūkis (daugeliu atvejų priešingas monokultūrai) nėra įtrauktas į daugelį apibrėžimų, o tai turėtų būti vienas iš šių dienų prioritetų, atsižvelgiant į vykstančius klimato pokyčius.
- "Žaliosios darbo vietos" apibrėžtis ES šalyse gali skirtis. Bulgarijos pavyzdys - nuo 2012 m. neatnaujintas įstatymas.
- Reikia suvienodinti apibrėžtis ir sukurti veikiančias paramos "žaliesiems" darbuotojams sistemas bei visa tai reguliuojančius procesus. Sinchronizuoti visų šalių narių reglamentus su Europos reglamentais.
- Kaip remiami "žalieji" darbuotojai? Jei norime paspartinti "žaliajį augimą", reikėtų finansinio skatinimo (iš aplinką teršiančių įmonių ar valdžios institucijų). Turime tai daryti dėl sparčiai vykstančios klimato kaitos.
- "Žaliojo augimo" ir "žaliųjų darbo vietų" temos turėtų būti prioritetinės visuose universitetuose, kad studentai galėtų rengti šių sričių bakalauro ir magistro darbus. Čia taip pat reikėtų įtraukti mokyklų prioritetus, kad daugiau studentų susipažintų su šia tema prieš žengdami žingsnį karjeros link.
- ES turi labiau skatinti ekologiškas darbo vietas ir kurti procesus, kuriuose būtų išsamiai reglamentuojamas ekologiškų darbo vietų kūrimas.
- Kaip apskaičiuojami ES statistiniai duomenys apie paramą "žaliosioms darbo vietoms"? Vokietija, Prancūzija ir Belgija užima pirmąsias vietas, bet kaip sekasi kitoms šalims ir kaip ES tuo rūpinasi?

#2 ES ŽALIOJI DARBO RINKA

Pagrindinės aplinkybės: ES aplinkosaugos ekonomika yra nedidelė (2,2 % BVP 2017 m.), tačiau ji auga sparčiau nei bendra ekonomika (3,2 % metinis augimas, palyginti su 1,4 % 2000-2017 m.).

- 2000 m. buvo 3,1 mln. žaliųjų darbo vietų, o 2017 m. - 4,2 mln.

- Energijos tvarkymas sudaro 39 % žaliojo sektoriaus sukuriamos vertės, atliekų tvarkymas - 27 %, nuotekų tvarkymas - 13 %, o energetika taip pat skatina žaliųjų darbo vietų kūrimą. 2019 m. 27 ES valstybės narės (namų ūkiai, įmonės ir vyriausybės) aplinkos apsaugai išleido 269,1 mlrd. eurų ir tai sudarė 1,9 % BVP, o kapitalui (investicijoms) - 51,5 mlrd. eurų.

2000-2017 m. ekologiškas užimtumas daugiausia augo energetikos sektoriuje: atsi-

naujinančiųjų išteklių technologijų (vėjo, saulės) ir šilumos ir (arba) energijos taupymo srityse per šį laikotarpį sukurta 0,9 mln. darbo vietų, dar 319 tūkst. darbo vietų atsirado atliekų tvarkymo srityje, šiek tiek sumažėjo kitų aplinkos apsaugos sričių darbuotojų (-29 tūkst. darbo vietų). Nuotekų tvarkymo darbo vietų sumažėjo 162 000, tačiau vandentvarkos profesijų skaičius išliko pastovus (apie 130-140 000 etatų). Energetikos valdymas buvo labiausiai paplitusi ekologiškų darbo vietų sritis (35 %), po to sekė atliekų tvarkymas (28 %), kita aplinkos apsauga (21 %) ir nuotekų tvarkymas (13 %).

Employment in the environmental economy, by domain, EU, 2000-2020

(thousand full-time equivalents)

Note: Data for EU are estimated by Eurostat.

Source: Eurostat (online data code: env_ac_egss1)

2017-2018 m. ES atsinaujinančiosios energijos srityje dirbo 1,2 mln. žmonių. Daugiausia darbo vietų buvo sukurta kietosios biomasės ir vėjo energetikos srityse - atitinkamai 387 000 ir 314 000. Skystojo biokuro sektoriuje ES dirba 208 000 darbuotojų, o saulės fotovoltinės energijos sektoriuje - 96 000 darbuotojų. Vokietija, Prancūzija ir Belgija pateko į dešimtuką pasaulio valstybių, kuriose 2017 m. buvo sukurta naujų pajėgumų. Platesnės žaliųjų darbo vietų apibrėžtys, apimančios netiesioginį užimtumą kituose sektoriuose, gaminančiuose tarpines prekes ekologiškai pramonei, ekologiniam ūkininkavimui ir ekologiniam turizmui, prognozuoja didesnį žaliųjų darbo vietų skaičių - iki 20 mln. darbo vietų, sudarančių 5 proc. darbingų gyventojų.

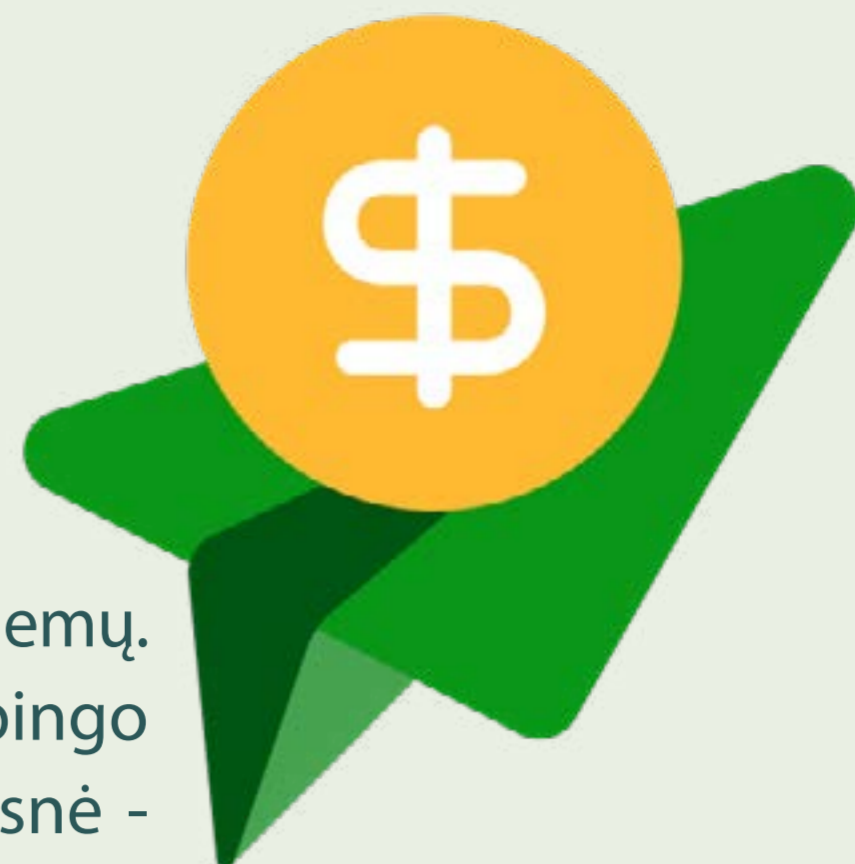
2019 m. visos išlaidos aplinkos apsaugai sudarė 269,1 mlrd. eurų. Nepaisant ambicingesnių aplinkosaugos taisyklių, dabartinės sumos išliko pastovios ir sudarė apie 2 % BVP dėl inovacijų ir veiksmingo reagavimo į teisės aktus. 2019 m. įmonėms (daugiausia nuotekų ir atliekų specialistams) teko 57 % aplinkos apsaugos išlaidų, vyriausybėms (22 %) ir namų ūkiams (21 %). 2019 m. kapitalo investicijos 27 ES valstybėse narėse sudarė 51,5 mlrd. eurų (1/5 visų investicijų), o veiklos išlaidos ir galutinis vartojimas - po maždaug 40 %. Įmonės investuoja 57 % kapitalo, o vyriausybės - 43 %. Investicijos į aplinkos apsaugą 2019 m. sudaro tik 1,7 % visų įmonių investicijų, palyginti su 4,9 % vyriausybių investicijų - pirmiausia be išteklių (energijos, medžiagų ir kt.) valdymo.

Tikslai:

Žalioji darbo rinka ES daugiausia orientuota į energetikos sektorių. Svarbu padėti žaliosios darbo rinkos augimui įvairiuose sektoriuose, pavyzdžiui, žemės ūkio, gamybos, svetingumo ir finansinių paslaugų. Daugiau investuojant į ekologinės pramonės, ekologinio ūkininkavimo ir ekologinio turizmo gebėjimų stiprinimą, prognozuojamas didesnis žaliojo užimtumo lygis - iki 20 mln. darbo vietų, sudarančių 5 proc. darbingų gyventojų. Todėl kai kurie seminarai apie ekologinį ūkininkavimą turėtų būti labiau skirti žemės ūkio fakulteto studentams. Ekologinei pramonei, pavyzdžiui, "zero waste" parduotuvėms ir kitų rūšių ekologiškiems produktams, turėtų būti skiriamas didesnis mokslinių tyrimų ir plėtros finansavimo prioritetas, kad žinotų, kaip gaminti ekologiškus produktus, galinčius labiau konkuruoti rinkoje.

#3 SAŽININGAS DARBO UŽMOKESTIS IR SVEIKOS DARBO

Pagrindinės aplinkybės: Nedarbas yra viena opiausių Europos problemų. Daugiau kaip 25 mln. europiečių - daugiau kaip 10 proc. darbingo amžiaus gyventojų - neturi darbo. Jaunimo padėtis dar niūresnė - beveik vienas iš keturių jaunesnių nei 25 metų jaunuolių yra bedarbis. Ekologinė krizė - dar viena didžiulė problema, su kuria susiduria mūsų ir ateities kartos. Tačiau diegdami "žaliąją" ir ekologišką praktiką mūsų ekonomikoje, galime sukurti aukštos kokybės ekologiškas darbo vietas, kovoti su nedarbu ir kartu kovoti su klimato kaita bei gamtos niokojimu. Žaliųjų darbo vietų diegimas ir perėjimas prie žaliosios darbo rinkos vyksta jau kelerius metus, tačiau mūsų atliktas tyrimas parodė, kad norint pasiekti užsibrėžtus tikslus dar reikia daug ką patobulinti. Pradedant nuo įtraukios politikos, kuri padės žaliosioms darbo vietoms tapti prieinamesnėms tiek įmonėms, tiek darbuotojams, kūrimo ir įgyvendinimo.

Dabartinė padėtis rodo, kad svarbiausios žaliavos yra vertės kūrimo pramonėje šaltinis, todėl jos daro didelį poveikį tolesniems sektoriams.

Itin svarbi išsami žaliavų valdymo strategija, kuri turėtų apimti aukštus aplinkosauginius ir socialinius standartus, nes šiuo metu ES tiekia tik 1 proc. vėjo energijos žaliavų, mažiau nei 1 proc. ličio baterijų, mažiau nei 1 proc. kuro elementų, tik 2 proc. robotikai svarbių žaliavų ir tik 1 proc. silicio foto-voltinių modulių (Komisijos prognozinis tyrimas nuo 2021 m.).

Energijos taupymas ir efektyvesnis išteklių naudojimas padeda sumažinti gamybos sąnaudas ir apsaugoti gamyklas nuo uždarymo, kartu užtikrinant, kad darbuotojams būtų tinkamai atlyginta. Deja, realybė tokia, kad daugiau įmonių mieliau mažina darbo sąnaudas, nei skiria dėmesį energijos taupymui darbo vietoje.

2021 m. kovo 25 d. nuomonėje Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) „pabrėžia, kad svarbu išplėsti svarbiausių žaliavų apibrėžtį ir paradigmą. Tradiciškai ypatingos svarbos žaliavomis laikomos medžiagos, daugiausia gaunamos iš kasybos sektoriaus. Tai pernelyg siaura sąvoka, kuri riboja žaliosios energijos rūšių augimą. Šiandien medienos pagrindo medžiagos gali būti efektyviai naudojamos kur kas daugiau nei anksčiau. Nuo tekstilės sektoriaus iki naujų technologijų lengvesnėms ir ekologiškesnėms baterijoms gaminti - šioje srityje pažanga daroma labai sparčiai. Bioekonomika turi unikalių galimybių padidinti ES ekonomikos tvarumą ir užtikrinti geopolitinį mūsų žemyno stabilumą. Atsinaujinančiųjų medžiagų naudojimas taip pat padės sušvelninti klimato kaitos padarinius, nes leis iškastinio kuro emisijas sulaikyti žemėje, taip užtikrinant aplinkosauginį tvarumą iškastinio kuro sektoriuje;

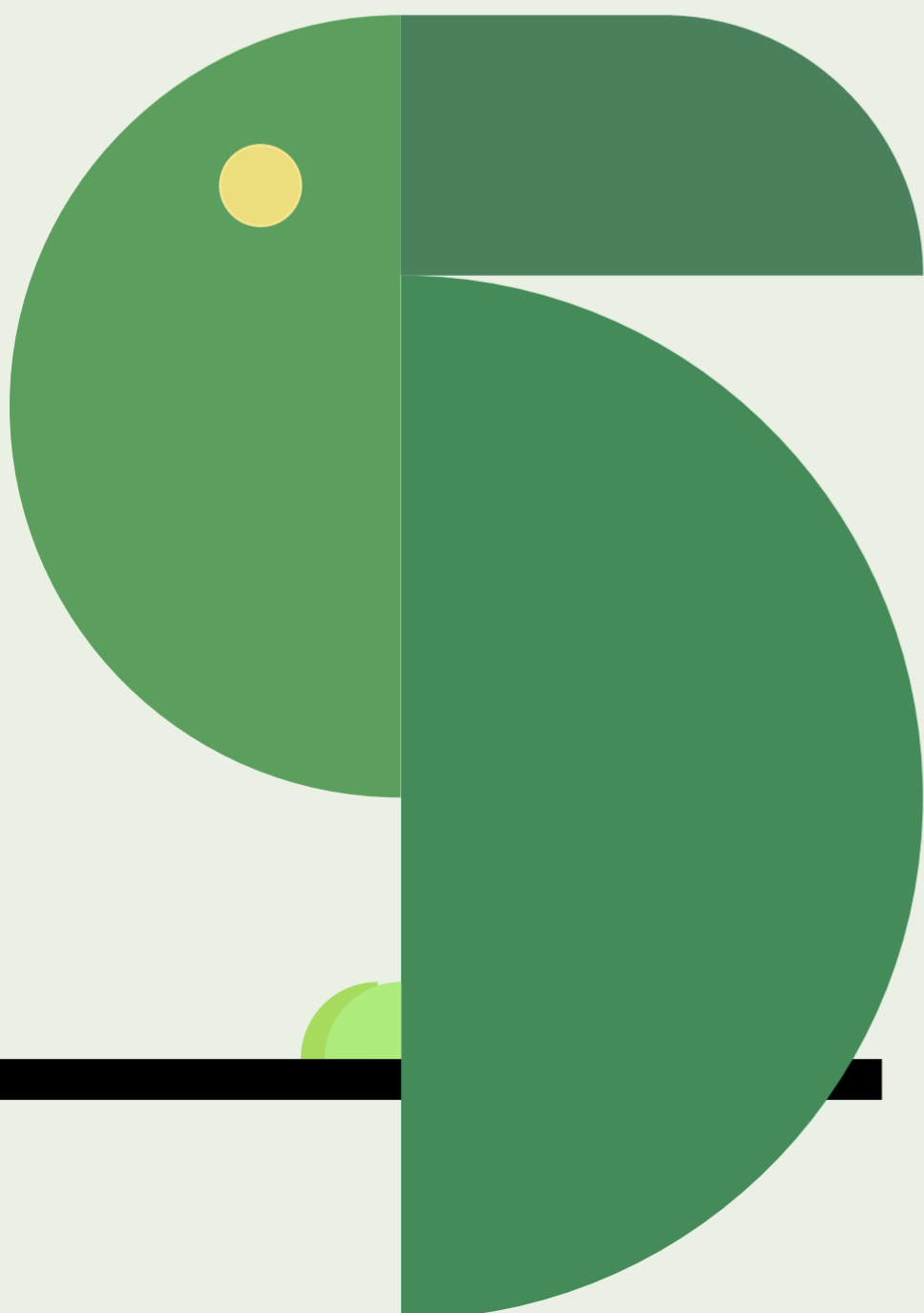
Tikslai:

- Skatinti inovacijas ir tvarias investicijas
- Atnaujinti lėšų panaudojimo pasenusiems projektams ir idėjoms poreikį
- Investuoti į naujas technologijas, užtikrinančias tvaresnius rezultatus

Tikslai:

- Įgyvendinti plataus užmojo ir privalomus tikslus galima patvirtinus teisinę ir finansinę sistemą, kuri užtikrintų tvarias investicijas ir skatintų inovacijas. Didžiausią įspūdį daro tai, kad sėkmingai įgyvendinus energijos vartojimo efektyvumo priemones Europoje galima sukurti arba išsaugoti 2 mln. ekologiškų darbo vietų.
- Daugiau dėmesio privalomoms Europos regionų investicijoms į energijos taupymą ir atsinaujinančius energijos šaltinius, kurie prisideda prie darbo vietų kūrimo.
- Ypač skurdžiau gyvenančios valstybės narės galės skirti daugiau Europos lėšų nei anksčiau aplinkos ir klimato apsaugos priemonėms.
- Europos regioninės plėtros fondų lėšos, skiriamos ekologiškoms investicijoms, padės sukurti daugiau darbo vietų, nei skiriant tas pačias lėšas anksčiau finansuotai veiklai.
- Strategiška svarbu, kad ES mažintų savo priklausomybę, išsaugotų savo srautus, vertės grandines ir tiekimo grandines, remtų, skatintų ir skaitmenintų ekosistemas, nes tai yra naujas pagrindinis pajėgumas tarptautinėje (pramonės) konkurencijoje.
- Perėjimas prie ekologiškos praktikos įmonėse gali padėti sumažinti verslo sąnaudas ir kartu išlaikyti deramą darbo užmokestį.

#4 MAŽUMŲ GRUPIŲ VAIDMUO

Pagrindinės aplinkybės: Įprasta praktika yra tokia, kad įmonės įdarbina mažumoms priklausančius asmenis mažiau išsivysčiusiose pozicijose ir siūlo jiems nesąžiningą elgesį. Pavyzdžiui, daug romų tautybės žmonių iš Bulgarijos dirba mažiau apmokamą darbą ir blogiausiomis sąlygomis. Iš tikrųjų ekologiškoms darbo vietomis skatinamos deramos darbo sąlygos, kuriomis užtikrinama tinkama socialinė apsauga, pakankamos pajamos, sveikos darbo sąlygos, pagarba darbuotojų teisėms ir jų dalyvavimas priimant sprendimus, ypač tuos, kurie turi įtakos jų gyvenimui.

Kadangi švietimas yra pokyčių pradžia, raginame imtis plataus masto švietimo iniciatyvos ir perkvalifikavimo programos, skirtos ekologiškoms darbo vietoms visose srityse. Perėjimas prie žaliosios ekonomikos turi suteikti galimybių visiems: jauniems ir seniems, vyrams ir moterims, aukštos ir žemesnės kvalifikacijos darbuotojams, bedarbiams ir (arba) dirbantiesiems. Įtraukiant tokias profesinio mokymo programas turėtų būti užtikrinta, kad darbuotojas galėtų įgyti įgūdžių, reikalingų įsidarbinti žaliojoje darbo vietoje, nepriklausomai nuo jo ankstesnės patirties. Švietimo programos yra absoliučiai būtinos, kad būtų išnaudotas visas perėjimo prie žaliosios ekonomikos potencialas kurti darbo vietas.

Naujų ir būsimų įgūdžių poreikių nustatymas yra pirmas žingsnis siekiant pokyčių, nustatant darbuotojų įgūdžių trūkumus ir rengiant mokymo programas.

Tikslas: pakviesti mažumoms priklausančius darbuotojus į ekologišką darbo rinką vienodomis ir sąžiningomis darbo sąlygomis, suteikiant jiems visus reikiamus dokumentus ir kompensacijas.

Tikslai:

- Propaguoti ekologiškų darbo vietų galimybes šalies darbo biržose.
- Sudaryti vienodas sąlygas visiems kandidatams, nepriklausomai nuo jų statuso ir kilmės, pateikti darbo paraišką.
- Sukurti vieningą tinkamos paramos mažumų grupių darbuotojams teikimo sistemą.
- Organizuokite seminarus ir mokymus, kad supažindintumėte mažumų darbuotojus su jų teisėmis ir pareigomis bei kur kreiptis iškilus problemai.
- Teikite nuolatinę paramą darbuotojams pirmuoju naujojo darbo laikotarpiu, kad būtų lengviau pereiti prie darbo proceso.

#5 GEROSIOS PRAKTIKOS TYRINĖJIMAS

BURGENLANDIJA, AUSTRIJA:

Vietinė žalioji energija ir naujos darbo vietos.

Burgenlandas tapo pirmuoju Europos regionu, kurio elektros energijos poreikiai tenkinami naudojant atsinaujinančius vietinius energijos šaltinius, įskaitant vėjo, saulės ir biomasės energiją.

Daug laiko, pastangų ir lėšų buvo skirta komunikacijos kampanijoms ir visuomenės informuotumo didinimui, siekiant informuoti piliečius apie tai, kaip jie gali prisidėti prie Burgenlando žemės energetinės nepriklausomybės ir kokią naudą jiems teikia tvarus požiūris į aplinką. Tai puikus pavyzdys ir įrodymas, kad anksčiau buvo įrodytas ryšys tarp švietimo svarbos ir sėkmingo perėjimo į ekologiškas darbo vietas.

ČEKIJA - Naujos darbo vietos ir energijos taupymas

Šiuo atveju vyriausybė skatina taupyti energiją privačiuose namų ūkiuose teikdama tiesiogines subsidijas, kurios sudaro 30-75 proc. patirtų išlaidų. Pagal šią programą atlikti pokyčiai leidžia namų ūkiams sutaupyti iki 1,5 mlrd. eurų per metus vien šildymo išlaidų.

Ir dar vienas pavyzdys, nesusijęs su šio projekto partneryste, tačiau labai sėkmingas ir įgyvendintas.

ANAVROS KAIMAS PIETRYČIŲ GRAIKIJOJE yra pavyzdys, kaip skurdus, izoliuotas kaimas gali tapti tvarios vietos plėtros pavyzdžiu.

2000-2010 m. nedarbo lygis savivaldybėje sumažėjo iki nulio, o gyventojų skaičius padvigubėjo - nuo 300 iki 550. Tradiciniai gyvulių augintojai pereina prie integruoto, ekologinio ūkininkavimo ir kuria tris ūkius, kuriuose iš viso laikoma 25 000 gyvulių. Taip pat įsteigta valstybinė skerdykla, turinti sertifikuotą ekologinės gamybos skyrių ir atitinkanti atitinkamus tarptautinius kokybės standartus. Siekiant užtikrinti kaimo energetinę nepriklausomybę, Anavroje pastatytas vėjo jėgainių parkas, kurį sudaro 20 turbinų, galinčių aprūpinti energija 12 500-13 000 namų. Be to, sukurtas ekologinis ir kultūrinis parkas "Goura", kuriame remiama ekologinio turizmo plėtra. Be viso to, kaimo gyventojai pastatė aikšteles ir vandens siurblius, medicinos centrą, švietimo ir sporto įstaigas, senelių namus ir benamių prieglaudą.

#6 ŽALIOSIOS IDĖJOS NAUDOJAMOS REKLAMOS TIKSLAIS

1. Ar reklamuojami vertingi produktai ir (arba) projektai? Žaliosios idėjos kaip rinkodaros strategija.

Pastaruoju metu "ekologiško gyvenimo" tema yra labai aktuali, todėl sukurta daug rinkodaros strategijų, kuriomis siekiama patenkinti visuomenės poreikius. Tačiau ar visuomenė pajėgi "įvertinti", kurie projektai yra įgyvendinami? Socialiniuose tinkluose kasdien vyksta masinės grandiozinių planų kampanijos, tačiau retai kuri iš jų pasiekia savo tikslus. Būtų daug naudingiau, jei vietoj to būtų dalijamasi ekologiška praktika - kurią kiekvienas galėtų įgyvendinti vietoje (ir taip šis judėjimas taptų daug populiarenis).

Kitas klausimas - bioproduktai, kurių atveju nėra visiškai aišku, ar jie yra bioproduktai, nes nėra "pagardinti" gausia cheminių medžiagų palete, ar dėl to, kad juos gaminant nenukentėjo koks nors kitas natūralus objektas. Kad ir kokia būtų tiesa, jų augantis populiarumas yra faktas ir jį lemia būtent raktažodis "žalias" (bio, eko ir pan.). Bioproduktai yra tik vienas iš pavyzdžių

daugelis pramonės šakų sugebėjo gauti pelno dėl rinkodaros strategijos, pagal kurią buvo ieškoma sąlyčio taškų su panašiomis "žaliomis idėjomis".

2. Ar žaliosios idėjos naudojamos kaip priemonė pelnui gauti, o ne aplinkai gerinti?

Žaliosios idėjos atlieka svarbų vaidmenį aplinkos apsaugos srityje. Tačiau ar visos jos turi tokį tikslą? Be to, kad yra aistringi ir nuoširdžiai susirūpinę gamtos organizacijomis, žaliajai idėjai pritaria ir kiti... vien dėl jos populiarumo ir iš jos gaunamo pelno. Čia galima išskirti dvi kategorijas - komercines, bet saugančias gamtą, ir komercines, iš pažiūros "bio", bet neprisidedančias prie aplinkos tausojimo (priešingai).

Kaip minėta ankstesnėje temoje, raktažodžiai yra labai svarbūs reklamai, todėl yra daug organizacijų, įmonių ir (arba) bendrovių, kurios, pasinaudodamos žaliaja idėja ir su ja susijusiu entuziazmu, kuria iš pažiūros atitinkančią politiką ir tikslus, tačiau jie lieka tik kažko visiškai kito įvaizdžiu. Žinoma, kad yra daug programų

kurios finansuoja įvairius aplinkai palankius projektus ir įmones, todėl tai yra gera proga investuoti valstybės lėšas į projektus, kurie vargu ar duos laukiamą rezultatą, nes juos organizuojančios (faktiškai ne aplinkosaugos srityje veikiančios) įmonės nėra iki galo pasiruošusios ir paprastai neturi pakankamai kompetentingų šios srities specialistų.

Todėl reikia griežčiau kontroliuoti tokias investicijas ir formuoti bei reikšti visuomenės nuomonę - tai būtų įmanoma, jei žmonės būtų labiau šviečiami (mokykloje, universitete, darbe...) apie aplinkosaugos problemas ir jų sprendimo būdus.

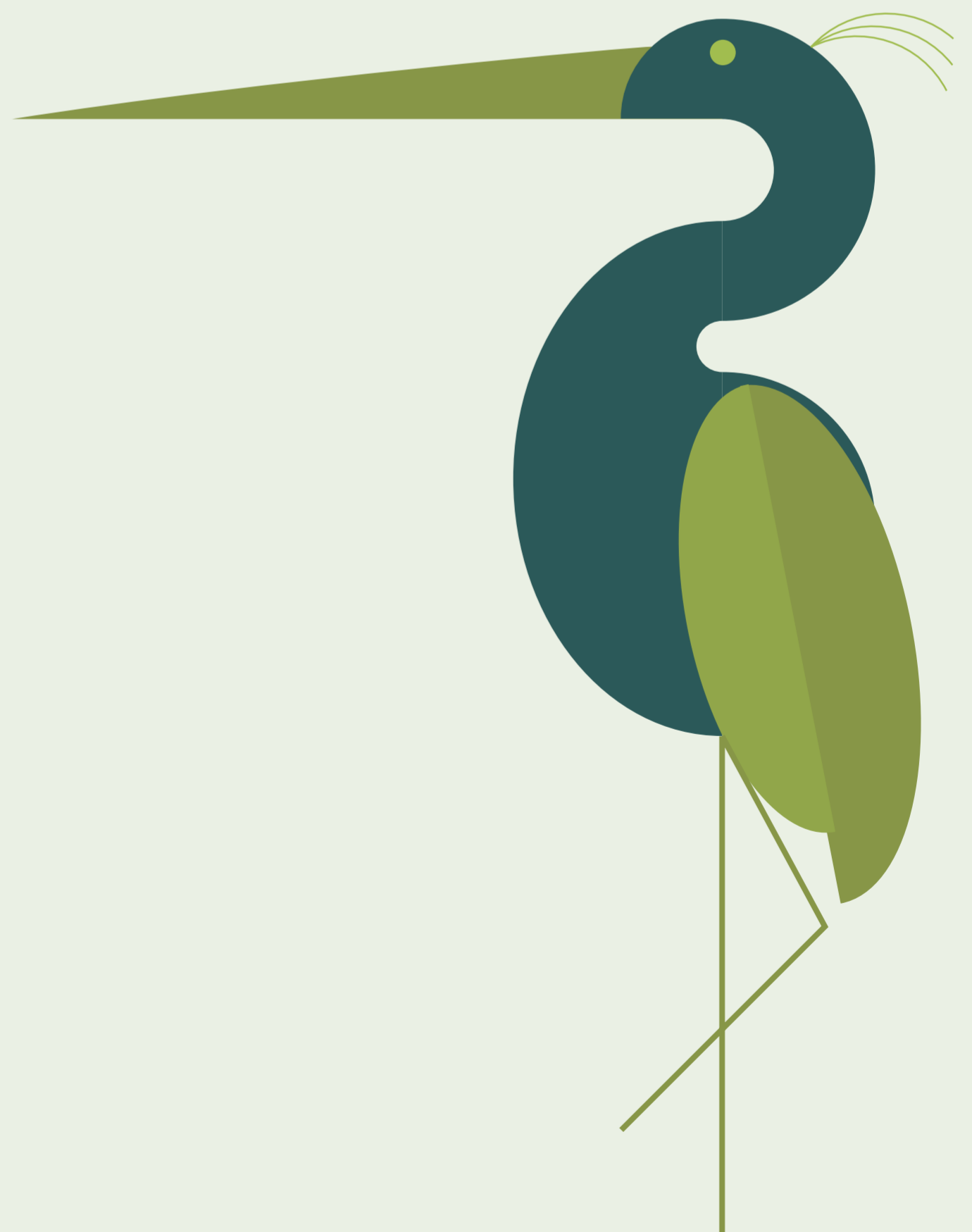
3. Kaip supažindinti žmones su žaliomis idėjomis ir jų svarba? Būdai, kaip jas platinti?

Galime ieškoti įvairių būdų, kaip supažindinti žmones su ekologiškomis idėjomis ir jų svarba mūsų ateičiai. Kiekvieno žmogaus gyvenimas daro įtaką aplinkai, todėl visos amžiaus grupės yra svarbi jos gerinimo proceso dalis.

- Vaikus, kurie tik pradeda lankyti darželį ar mokyklą, galima supažindinti su paprasta praktika, kurią jie gali taikyti namuose, pavyzdžiui, nešvaistyti vandens ar elektros energijos ir perdirbti buitines atliekas.

- Mokyklų ir (arba) universitetų studentams galima rengti seminarus, kuriuose ekspertai galėtų su jais aptarti aktualias aplinkosaugos problemas ir jų sprendimo būdus. Taip pat svarbu paminėti, kad socialiniai tinklai yra beveik neatsiejama šiuolaikinio jaunimo gyvenimo dalis ir šiuo atveju, jie gali būti puikūs tarpininkai teikiant tokio pobūdžio iš dalies šviečiamąją informaciją.

- Vyresnio amžiaus auditoriją lengviausia pasiekti per žiniasklaidą - laikraščius, televiziją, radiją ir pan. Dažniau reikėtų aptarti tokias temas kaip aplinka ir jos gerinimo būdai. Norint, kad pokyčiai būtų matomi, svarbu, kad dalyvautų visi.

#7 ŽALIOJI DARBO RINKA: APIBRĖŽIMAS IR BŪTINYBĖ

Pagrindinės aplinkybės: Šiuo metu viena iš labiausiai mokslininkų ir politikų aptarinėjamų temų yra susijusi su klimato kaita ir veiksmingiausiu atsaku į jos žalingus padarinius. Europos Komisijos (2019) duomenimis, pasaulinė atmosfera šyla ir dėl to gali išnykti ne mažiau kaip 1 mln. iš 8 mln. rūšių. Šiomis aplinkybėmis kaip niekada anksčiau tapo akivaizdu, kad reikia skubiai judėti į priekį įgyvendinant brandžią iniciatyvą - "Žaliosios darbo vietos". Žaliosios darbo vietos - tai bet koks padorus darbas, padedantis išlaikyti ir atkurti aplinkos kokybę, nesvarbu, ar tai būtų žemės ūkis, pramonė, paslaugos, ar administravimas. Nes žaliosios darbo rinkos kūrimas yra ne pasirinkimas, o pareiga.

Tikslai

- Siekti tvaraus gyvenimo ir darbo, o kartu ir socialinės transformacijos.
- Svariai prisidėti prie Europos Komisijos 2030 m. klimato ir energetikos programos priemonių įgyvendinimo.
- Mažinti energijos ir žaliavų suvartojimą, mažinti taršą ir atliekas, saugoti ir atkurti ekosistemas.
- Sudaryti sąlygas įmonėms ir bendruomenėms prisitaikyti prie klimato kaitos ir jos neišvengiamo poveikio.
- Suteikti aukštos kokybės išsilavinimą įvairiose žaliųjų profesijų srityse, pavyzdžiui, ekologinio projektavimo, žaliųjų finansininkų, atliekų tvarkymo, vėjo turbinų ir dviračių mechatronikos inžinerijos.
- Užmegzti suinteresuotųjų šalių dialogą tarp įvairių socialinių ir ekonominių rūmų atstovų, kurie atlieka lemiamą vaidmenį pereinant prie žaliosios ekonomikos.
- Sukurti internetines platformas, kurios padėtų didinti informuotumą, motyvuoti ir informuoti daugiau potencialiai suinteresuotų jaunų žmonių, kad jie galėtų toliau veikti ir tapti būsimais suinteresuotaisiais subjektais ir skleidėjais.

Tikslas: pagrindinis žaliosios darbo rinkos tikslas - skatinti galimybes, teisingumą ir sąžiningą perėjimą prie tvarios ekonomikos.

#8 JŪSŲ ŽALIAS IŠSILAVINIMAS IŠ MOKYKLŲ

Pagrindinės aplinkybės: Žalias pasaulis turi didelį potencialą stiprinti aplinkos, energetikos, švietimo ir užimtumo sąsajas. Kadangi dėl žmogiškojo kapitalo trūkumo, susijusio su techniniais sprendimais, darbo rinkoje susiduriama su įgūdžių neatitikimu. Dėl įgūdžių neatitikimo atsiranda nedarbas, mažėja našumas, prarandamos investicijos ir darbo vietų kūrimo galimybės. Šiandien būtina gerai išmanyti, kokių įgūdžių reikės rytoj. Pradinis ar tęstinis mokymas ir mokymas, kurį teikia mokyklos, instruktoriai ar įmonės, suteikiantis įgūdžių, žinių ir požiūrių, reikalingų įsidarbinti tam tikroje profesijoje, yra būtinas bet kurioje ekonominės veiklos srityje (TDO, 2013).

Tikslas: Žaliųjų darbo įgūdžių ugdymas įprastose mokyklose, profesinėse mokyklose ir kituose mokymosi centruose pagal žaliąsias programas gali palengvinti perėjimą prie ekologiškesnės ekonomikos ir užtikrinti, kad naujomis galimybėmis pasinaudotų didesnė visuomenės dalis.

Tikslai

- Turint specialų mokymo programos dalyką, kuris padeda didinti informuotumą ir formuoti požiūrį, susijusį su aplinkos apsauga, pagrindinio ugdymo metu.
- Skatinti, kad yra daug įvairių ekologiškų darbo vietų, tinkamų įvairaus lygio patirties ir išsilavinimo žmonėms.
- Spręsti įgūdžių trūkumo problemą pereinant prie ekologiškos ekonomikos, kuriant sinergiją tarp formaliojo švietimo ir mokyklose vykdomų papildomų užsiėmimų, pavyzdžiui, teatro grupių.
- Mokytojų ir atitinkamų specialistų, ypač tiesiogiai su žaliuoju darbu susijusiuose sektoriuose, mokymas, organizuojant nemokamus seminarus, kad jie galėtų išsamiai susipažinti su žaliuoju darbu.
- Pasikonsultuokite su mokytoju, profesinio orientavimo konsultantu ar kitais specialistais, kad jie patartų, kaip rasti mokiniams tinkamą profesiją.
- Suprasti, kokia yra ekologiška karjera, kuriai reikia aukštojo išsilavinimo, ir kokia yra ekologiška karjera, kuriai jo nereikia.
- Ieškoti stažuočių ir savanorystės galimybių, kurios gali padėti studentams įgyti patirties, daugiau sužinoti apie konkretų darbą ir internete iširti galimas darbo vietas.
- Mokyklų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų ugdymas, siekiant suprasti ir skatinti tvaraus vystymosi politiką ir praktiką.

#9 ŽALIŪJŲ DARBO VIETŲ SKATINIMAS SOCIALINĖJE ŽINIASKLAIDOJE

Pagrindinės aplinkybės: UNICEF ir UNESCO kartu atliktas tyrimas "Veiksmai siekiant ekologiškesnės ekonomikos su vaikais ir jaunimu" (2021 m.) patvirtina, kad dauguma jaunimo naudojami socialinės žiniasklaidos platformomis, tokiomis kaip "Facebook", "YouTube" ir "Twitter", kad pasidalytų savo susirūpinimą keliančiais šiuolaikiniais klausimais, įskaitant aplinkos būklės blogėjimą ir klimato kaitą. Jie sutiko, kad socialinė žiniasklaida yra viena iš vietų, kur jie gali išsakyti savo susirūpinimą, taip pat pradėti ir sekti tendencijas ar judėjimą. Nes tokie kanalai jiems atnešė problemas ir temas, o ne jie aktyviai ieškojo galimybių ten, kur nebuvo akivaizdžių tinklų. Kaip aiškiai matome, internetiniai socialiniai tinklai yra įsiūti į mūsų kasdienio gyvenimo audinį, o įmonės, kurios propaguoja savo ekologiškas iniciatyvas naudodamos socialinę žiniasklaidą, daro gera planetai ir kartu užsiima veiksminga rinkodaros komunikacija, todėl socialinę žiniasklaidą ir internetinę rinkodarą laikome pagrindiniais veiksniais, padedančiais propaguoti ekologiškas idėjas

Tikslas: propaguoti ekologiškas darbo vietas plačiajai auditorijai naudojantis socialinės žiniasklaidos platformomis, tokiomis kaip "Twitter", "Facebook" ar "Instagram", kad jaunimas sužinotų apie ekologiškas darbo vietas ir galimybes.

Tikslai

- Įvairiose socialinės žiniasklaidos platformose jaunimui populiarių įžymybių ir "influencerių" kanalus ir veidus naudoti kaip skleidėjus, skatinančius ekologiškus įgūdžius ir ekologiškas darbo vietas.
- Unikalios žaliosios reklamos strategijos kiekvienai platformai kūrimas, atsižvelgiant į tinklo auditoriją ir rodiklius.
- Įdiegus socialinės žiniasklaidos kalendorių, kad iš anksto suplanuotume įrašus ir užtikrintume, jog esame susitvarkę, kada skelbti įrašus, skelbti antraštes, skelbti vaizdą ir kuriose platformose skelbti įrašus, rinkodaros specialistams gali būti lengviau sekti įvairias judančias socialinės žiniasklaidos dalis.
- Užduodant su žaliaja rinka susijusius klausimus, kuriant "Facebook" grupę savo auditorijai, naudojant GIF'us, vaizdo įrašus ir emotikonus, kad pajvairintume savo pranešimus, ir naudojant tiesiogines "Facebook", "Instagram", "TikTok" ir "Youtube" tiesiogines funkcijas, kad būtų galima rengti diskusijas apie žaliają darbo rinką ir su ja susijusias sritis.
- Skatinti aplinkosaugos dokumentinius filmus internetinėse transliavimo platformose, pavyzdžiui, "Netflix", "Amazon Prime", ir socialinės žiniasklaidos platformose, kad ekologiniai klausimai ir įgūdžiai taptų įdomūs visiems, o ypač jaunimui.

#10 STIPRINTI EKOLOGIŠKĄ REKLAMĄ ŽINIASKLAIDOJE

Pagrindinės aplinkybės: Žiniasklaida gali padėti mūsų visuomenei geriau suprasti įvairius aplinkosaugos aspektus ir imtis aplinkos apsaugos veiksmų. Žiniasklaida yra labai svarbi formuojant visuomenės informuotumą apie pasaulinę klimato kaitą ir su ja susijusius veiksmus, pvz. Čia daugiausia dėmesio skiriama trimis pagrindiniams klausimams: informuoti, šviesti ir įdarbinti.

Yra keturi svarbūs žiniasklaidos kanalai - laikraščiai, žurnalai, radijas ir televizija, kurie atlieka svarbų vaidmenį skleidžiant žmonių žinias apie klimato kaitą ir aplinkos apsaugą greičiau nei asmeniniai ryšiai. Be to, juos papildė spausdintos medžiagos, pavyzdžiui, knygų, žurnalų ir brošiūrų, gamyba ir platinimas.

Tikslas: Skatinti ir pasinaudoti žiniasklaidos priemonių galia, kad būtų skatinamas patrauklių užimtumo prekių ženklų ir darbo galimybių propagavimas įvairiose žaliųjų darbo vietų srityse, į kurias dėmesį atkreiptų kuo daugiau visuomenės narių.

Tikslai

- Susitikti su žiniasklaidos specialistais ir sužinoti, kaip jie pageidauja gauti iš mūsų pranešimus (pvz., el. paštu arba telefonu).
- Įtikinti žiniasklaidos atstovus, kad turime informacijos ir istorijų, kurios bus įdomios jų auditorijai.
- Susisiekti su konkrečiais žurnalistais, kurie asmeniškai domisi aplinkosaugos klausimais ir skatina ekologiškų darbo vietų rinką.
- Kurti ir pateikti informaciją ir istorijas, kurios susilauktų atgarsio tarp redaktorių ar prodiuserių, kuriems trūksta aistros ekologijos klausimams.
- Nustatyti žiniasklaidos priemones, kuriomis naudojasi mūsų auditorija, ypač, bet ne tik, norėdama gauti su ekologija susijusios informacijos.
- Kreiptis į plačią nevienalytę auditoriją, skelbiant viešą žinią apie žaliosios darbo rinkos prieinamumą ir jos naudą pasauliui.
- Sukurti ilgalaikius santykius tarp tikslinės auditorijos ir žaliųjų vertybių propaguotojų.

#11 ŽALIAS PERJUNGIMAS ES-AMOSE ĮMONĖSE

Pagrindinės aplinkybės: Thomas Day atliko 25 korporacijų tyrimą „Įmonių atsakomybės už klimato kaitą stebėseną“. Pasaulyje žinomos korporacijos, tokios kaip „Apple“, „Sony“, „Amazon“, „Google“, „Ikea“, „BMW Group“, „Carrefour“, „Nestle“, „Unilever“, patiria spaudimą mažinti poveikį aplinkai, nes vis daugiau vartotojų pageidauja ekologiškų produktų. Tik 3 iš 25 bendrovių yra aiškiai įsipareigojusios pašalinti 90 proc. anglies dioksido išmetimo iš savo gamybos ir tiekimo grandinių: „Maersk“, „Vodafone“ ir „Deutsche Telekom“.

Toliau pateiktoje lentelėje matome įmonių klimato kaitos strategijų įvertinimus:

Sąžiningumo įvertinimas	Įmonės pavadinimas
Pagrįsta	Maersk
Vidutinio sunkumo	Apple
Žemas	Amazon
	Google
	Ikea
Labai mažas	Nestle
	Unilever

Liu (2013) nurodo, kad pagrindinė to priežastis yra ta, kad įmonės dažnai yra organizuojamos kaip korporacijos, todėl joms taikoma ribota korporacijos atsakomybė. Jeigu korporacijos padaryta žala yra didesnė nei korporacijos turtas, ieškinys dėl atsakomybės gali baigtis nemokumu, dėl kurio atsakomybės mechanizmas negali atlikti savo kompensacinių ir prevencinių funkcijų. Todėl dėl šių priežasčių kyla pavojus, kad 2004 m. balandžio 21 d. Direktyvoje 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (ELD) reglamentuotos atsakomybės režimo veiksmingumui gali kilti pavojus tiek, kiek ūkio subjektai negalės įvykdyti savo įsipareigojimų.

Tikslas: padėti bendrovėms konsultuojantis dėl veiksmų planų, kuriuos visos bendrovės galėtų įgyvendinti, kad prisidėtų prie kovos su visuotiniu atšilimu.

Targets

- 🍏 Išmatuoti ir išanalizuoti savo išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį - tai pirmas žingsnis siekiant sumažinti savo poveikį planetai ir aplinkai ir taip prisidėti prie klimato kaitos mažinimo.
- 🍏 Mažinti energijos suvartojimą paprastais sveiku protu suvokiamais veiksmais, pavyzdžiui, vakare biure išjungti šviesą, šiek tiek sumažinti šildymo ar oro kondicionavimo režimą arba ištraukti prietaisus iš kištukinių lizdų, kai jų nereikia.
- 🍏 Mažinti susidarančių atliekų kiekį, nesvarbu, ar tai būtų didelės įmonės pramoninės atliekos, ar paslaugų sektoriaus MVĮ popieriaus atliekos, atsisakant vienkartinio puodelių, maišiklių ir kapsulių kavos aparatui ir vietoj jų duodant virtuvės indus, mažinant spaudinių skaičių, pakartotinai naudojant popierių kaip juodraštį, teisingai rūšiuojant atliekas perdirbimui ir daug kitų praktinių galimybių.
- 🍏 Tinkamai naudoti įrangą ir prietaisus, kad jie greičiau nesugestų, o sugedus prietaisams, užuot pakeitus juos naujais, juos remontuoti.
- 🍏 Skatinti darbuotojus važinėti viešuoju transportu, važinėti kartu su kitais netoliese gyvenančiais kolegomis arba suteikti jiems nuolaidas viešajam transportui, savanoriškai dalyvauti aplinkosaugos lėšų rinkimo akcijose arba bendruomenės valymo ir renovacijos projektuose.
- 🍏 Pasirinkti aplinkai draugiškesnę infrastruktūrą ir įrangą, pasirenkant efektyviausius energijos požiūriu ir etiškiausius gamybos standartus.
- 🍏 Darbas su tiekėjų įmonėmis, kurios įrodo, kad taiko gerą aplinkosaugos praktiką.
- 🍏 Didinti darbuotojų, vartotojų, žiniasklaidos ir kitų suinteresuotųjų šalių informuotumą organizuojant vidinius konkursus, hakatonus ar kampanijas tvarumo klausimais.
- 🍏 Skatinti aplinkai draugiškus darbo būdus, kurie yra ekologiškesni už kitus: nuotolinis darbas, vaizdo konferencijos, bendravimas elektroniniu paštu ir pan.
- 🍏 Mobilizuoti savo vietos, regioniniu ir nacionaliniu lygmeniu už klimato kaitos iššūkį, skatinant politikus ir visuomenės veikėjus imtis veiksmų dėl visuotinio atšilimo.

#12 ŽALIASIS VERSLAS SU VYRIAUSYBĖS PARAMA

Pagrindinės aplinkybės: 2021 m. Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencijoje buvo labai įvertintas verslumo vaidmuo sprendžiant klimato krizę, o 2022 m. buvo paskelbti verslo veiksmų metais. Verslas turi ir kurti strategiją, ir nustatyti tikslus, ir bendradarbiaudamas tarpusavyje bei su vyriausybėmis siekti jų įgyvendinimo, kad būtų remiami sisteminiai pokyčiai. Veiksmai klimato kaitos srityje pradėjo spartesnių veiksmų skyrių, o verslas turi būti pasirengęs. Daugelis įmonių užsibrėžė grynojo nulio tikslus ir kasdien juos skelbia. Tačiau esmė ta, kad jos turi sutelkti dėmesį į išmetamųjų teršalų mažinimą šiandien, imdamosi reguliarių veiksmų, o ne nustatydamos užduotis, kurias gali būti įmanoma įgyvendinti po daugelio metų ateityje.

Tikslas: Pagrindinis tikslas - sujungti įvairią gerą patirtį, naudojamą siekiant paremti sklandų ir tvarų ekologišką verslininkų perėjimą prie ekologiškos ekonomikos, remiantis įvairių pasaulio vyriausybinių institucijų veiksmų planais.

Tikslai

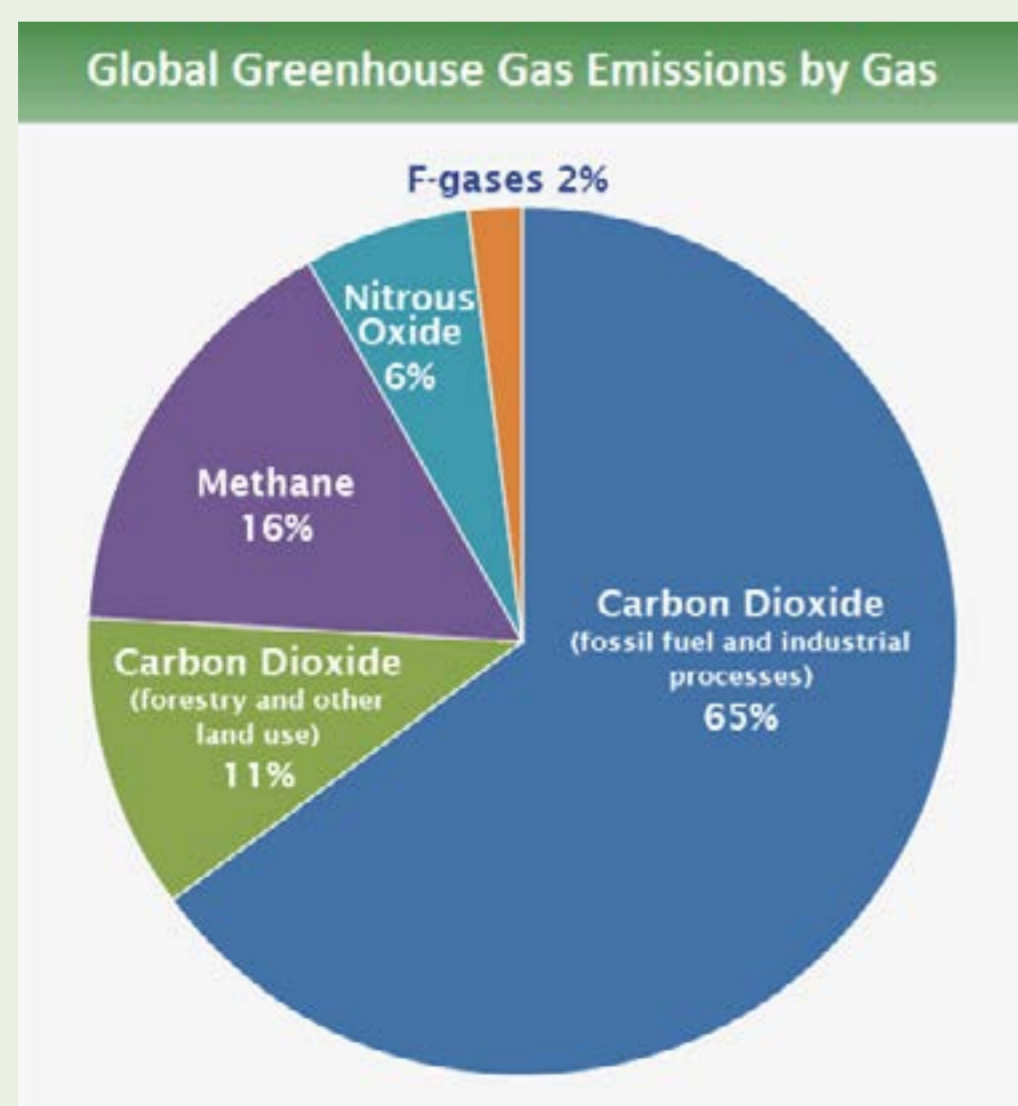
- 🍏 Ekologiškesnės pramonės šakos, suteikiant galimybę gauti finansavimą ir stiprinant sektoriaus finansinius pajėgumus.
- 🍏 Aplinkai žalingų subsidijų panaikinimas, pasitelkiant nacionalinės subsidijų sistemos subsidijų komponentus.
- 🍏 Infrastruktūrų, padedančių ekologizuoti pramonės šakas (pvz., nuotekų valymo, perdirbimo įrenginių ir tvaraus energijos tiekimo), kūrimas.
- 🍏 Remti vietos veiksmus bendradarbiaujant, teikiant išteklius, stiprinant gebėjimus ir teikiant institucinę paramą.
- 🍏 Tobulinti teisinę, fiskalinę ir valdymo sistemą, skirtą ekologiškam darbui, ir užtikrinti, kad sektoriaus politika ir sistemos būtų suderinamos su vietos valdžia ir bendruomenių įgalinimu.
- 🍏 Mokesčių lengvatų suteikimas verslininkams, kurie:
 - a) norėtų mokyti jaunuolius, siekiančius įsidarbinti ekologiškose darbo vietose, rengdama mokymus ir parengiamuosius seminarus.
 - b) remti savo patyrusius darbuotojus, kad jie kasdieniniame darbe pereitų prie ekologiškos praktikos.
 - c) įskaičiuoti pagalbines priemokas į jų vidaus žaliųjų darbuotojų atlyginimus.

#13 GEROJI ŽEMĖS ŪKIO PRAKTIKA (TRŪKUMAS) ŽALIOJOJE DARBO RINKOJE

Pagrindinės aplinkybės: Candice Stevens leidinyje "Žemės ūkis ir ekologiškas augimas" pabrėžiama, kad šiuolaikinis ūkininkavimas tapo labai imlus energijai, o iškastinio kuro naudojimas sudaro 10 proc. žemės ūkio išmetamo anglies dioksido kiekio. Tuo tarpu ekologinio ūkininkavimo metodų ir ekologiškos ūkininkavimo praktikos, taip pat ekologinės ir ekologinės žemdirbystės, kurias reikia įgyvendinti, yra nemažai. Tai padaryti būtų galima taikant tokius sertifikatus kaip Geros žemės ūkio praktikos (GAP), kurie atspindi įvairias "žaliosios" žemės ūkio veiklos formas, pavyzdžiui, tausojančią žemės dirbimą, sėjomainas, agrarinę miškininkystę, integruotas augalų ir gyvūnų sistemas ir nualintų pasėlių bei ganyklų rekultivavimą.

Tikslas: Pagrindinis tikslas - sutelkti dėmesį į tvaraus žemės ūkio potencialą kuriant ekologiškas darbo vietas ir jį skatinti, nes tai yra svarbiausias XXI a. klausimas skatinant socialinį vystymąsi ir tvarumą.

Sours: www.epa.gov/ghgemissions/global-greenhouse-gas-emissions-data (26.07.2023)

Tikslai

- Tvariai valdyti gamtos išteklius, ypač žemės, vandens ir biologinę įvairovę, ir mažinti neigiamą poveikį aplinkai.
- Atsieti ekonomikos augimą nuo aplinkos blogėjimo ir remti komercinės ekologinės pramonės ir ekologinių paslaugų plėtrą.
- Ekologiškų darbo vietų ir veiklos įvairinimas ir indėlis į kaimo plėtrą.
- Remti reformą, kuria siekiama sumažinti aplinkai daromą žalą ir kuri gali paskatinti teisingesnes ūkių pajamas.
- Aprūpinimo maistu, skurdo mažinimo ir kaimo plėtros užtikrinimas didinant ekologiškos darbo jėgos pajėgumus.

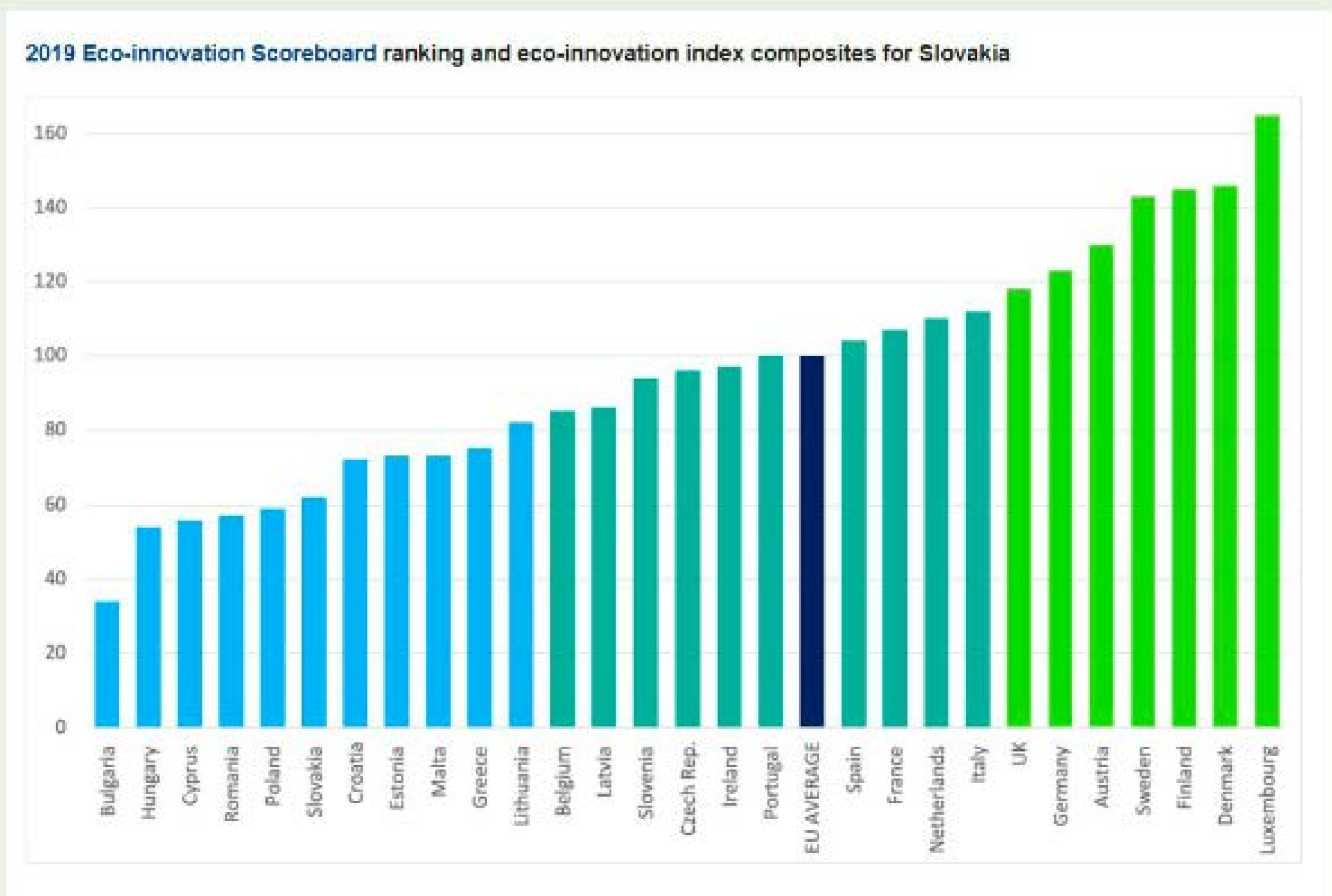

#14 ŽALIASIS VERSLUMAS VENGRIJOJE NACIONALINIŲ LYGMENIU

Pagrindinės aplinkybės: Vengrija yra išsivysčiusi poindustrinė Vidurio Europos šalis. Jos posocialistinė praeitis, susijusi su aplinkosaugos klausimais, daro didelę įtaką tam, kiek ekologinės inovacijos gali pasistūmėti į priekį. Nuo 1989 m., kai buvo pakeista Konstitucija, šalis padarė didelę pažangą aplinkos apsaugos, melioracijos ir ekologinių inovacijų srityse, tačiau nauji XXI a. iššūkiai reikalauja dar didesnės pažangos, ypač ekologinio verslumo ir su juo susijusios verslo plėtros ir paramos srityse. Parengdama Nacionalinę aplinkosaugos technologijų inovacijų strategiją, vyriausybė pripažino žaliosios ekonomikos svarbą. Nors dėl politinės valios trūkumo šio požiūrio nepavyko įgyvendinti, tačiau ekonominė padėtis iš tikrųjų riboja vyriausybės galimybes nukreipti paramą verslo plėtrai. Keliuose nacionaliniuose ir tarptautiniuose kreipimuose dažnai vartojamos sąvokos “energijos vartojimo efektyvumas”, “atsinaujinantys energijos šaltiniai” ir “inovacijos”, tačiau “žalasis verslas” Vengrijoje vis dar palyginti naujas ir negirdėtas. Platforma2020Redesign. (2020) internetinė platforma apie tvarų ir atsparų atsigavimą Covid-19, iniciatyvą, kurią remia Japonijos aplinkos ministerija, JTBKKK ir Pasaulinių aplinkosaugos strategijų institutas, praneša, kad tik 12,5 proc. įmonių Vengrijoje pakoregavo savo darbo principus žaliosios mąstysenos kryptimi.

Vengrijos reitingavimas ir ekologinių inovacijų indekso sudėtinės dalys

Tikslas: Pagrindinis tikslas - didinti informuotumą apie žaliąjį verslą Vengrijoje nacionaliniu lygmeniu, kartu panaudojant įvairią gerąją patirtį, kad būtų remiamas sklandus ir tvarus verslininkų perėjimas prie ekologiško verslo, pasitelkiant atitinkamus Vengrijos vyriausybinių institucijų veiksmų planus.

Tikslai

- Įvairių valstybės paramos programų pertvarkymas į konkrečiam ekologiniam sektoriui skirtas programos gali būti laikomas horizontaliaja politika, pagal kurią Vengrija užima penktą vietą tarp EBPO šalių
- panašioms politikos priemonėms ir schemoms išleidžiama 0,9 % BVP.
- Tolesnis nacionalinių veiksmų programų, kurios įgyvendinamos atsižvelgiant į nacionalinius, teritorinius ir sektorinius tikslus ir planus, pavyzdžiui, "Žaliojo verslumo strategija Vengrijoje", rengimas, siekiant struktūriškai paskirstyti įvairias Europos lėšas.
- Plėsti veiklą naujose srityse, organizuojant tiesioginius profesinius mokymus, mokant mokymo išmokas ir teikiant paramą, nes visa tai yra labai svarbu, kad ekologiško verslo subjektai galėtų tobulinti savo darbo jėgą ir mokytis visą gyvenimą.
- Lengvai gauti apskrities užimtumo centro subsidijas įdarbinimui, įskaitant darbo užmokesčio subsidijas, kurių gali prašyti bet kuri įmonė, garantuojanti žaliosios darbo rinkos darbuotojų įdarbinimą tam tikrą laikotarpį.
- Žaliųjų verslų įtraukimas į "didelės pridėtinės vertės verslo operatorių" kategoriją, kuri gali užtikrinti toliau nurodytą naudą Vengrijos žaliesiems verslininkams:
 - IP (intelektinės nuosavybės) langelio režimas leis įmonėms 50 proc. pelno, gauto iš autorinių atlyginimų, sumažinti pelno mokesčio mokėjimą.
 - Mokslinių tyrimų ir plėtros (MTTP) išlaidos bus atskaitomos iš pelno mokesčio bazės iki 200 % tiesioginių fundamentinių ar taikomųjų mokslinių tyrimų arba eksperimentinės plėtros išlaidų.
 - Investicijos į energijos vartojimo efektyvumą bus kompensuojamos mokesčių lengvatomis, sudarančiomis 30 proc. investicijų dabartinės vertės (ne daugiau kaip 15 mln. EUR), kurias bus galima panaudoti per ateinančius penkerius metus.

#15 STEIGTI IR REMTI ŽALIUOSIUS VERSLININKUS.

Pagrindinės aplinkybės:

Verslumas ir iniciatyvumas - tai asmens gebėjimas suvokti jį supantį pasaulį, stengtis jį tobulinti ir mintis paversti veiksmais. Jie reikalauja kūrybiškumo, novatoriškumo ir rizikos prisiėmimo, taip pat gebėjimo planuoti ir valdyti projektus siekiant tikslų.

Verslumas - tai gebėjimas:

- suvokti savo gyvenimą kaip unikalią galimybę, turinčią potencialą;
- valdyti projektus, žmones ir organizacijas;
- problemas ir kliūtis paversti galimybėmis;
- kurti savo įmonę ar verslą;
- suprasti ekonomiką ir finansus;
- išgyventi konkurencinėje aplinkoje.

Taigi ekologiško verslo sritis turi didelį rinkos potencialą. Paramą šios srities verslo subjektams turėtų siūlyti visos pagrindinės institucijos ir programos, skirtos smulkiąjam verslui remti. Verslininkams, nusprendusiems "ekologizuoti" savo esamą įmonę arba sugalvojusiems naują verslo idėją žaliojo verslo srityje, turėtų būti teikiama nacionalinė atitinkamų institucijų parama, taip pat parama iš pasirinktų Europos Sąjungos fondų. Žalioji verslas - tai verslo ateitis. Tokios naujovės turi didelį rinkos potencialą, konkurencija dar palyginti nedidelė, tačiau potencialių klientų susidomėjimas vis didėja. Todėl, jei planuojate ekologišką projektą arba svarstote galimybę "apželdinti" savo esamą verslą, dabar pats laikas.

Europos klimato pakte teigiama, kad reikia skubiai:

- skatinti ir remti ekologišką verslumą,
- spręsti darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo klausimus ir,
- numatyti ateities darbo vietų pokyčius.

Tvarių ir aplinkosauginių prekių ir paslaugų sektorius padeda kontroliuoti taršą ir gamtinius išteklius, įskaitant atliekų tvarkymą, oro taršą, dirvožemio kontrolę, taip pat perdirbimą, atsinaujinančiąją energiją ir vandens tiekimą. Tačiau ekologiškos darbo vietos svarbios ne tik ekologiškoje pramonėje; tokios profesijos kaip ekologinis ūkininkavimas, tvarus žemės ūkis ir ekologinis turizmas labai priklauso nuo sveikos aplinkos, o daugeliui kitų darbo vietų tai daro netiesioginį poveikį. Žalioasis augimas yra iššūkis ir kartu galimybė darbo rinkai ir įgūdžiams, kurie savo ruožtu yra pagrindiniai ekologiško augimo veiksniai.

Tai yra Žaliojo užimtumo iniciatyvos, kuria sprendžiami užimtumo iššūkiai ir galimybės, susijusios su dabartiniu perėjimu prie ekologiškos, mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios ir efektyviai išteklius naudojančios ekonomikos, esmė. Šis perėjimas lems esminius pokyčius visoje ekonomikoje ir keliuose sektoriuose: bus sukurta daugiau darbo vietų, kai kurios darbo vietos bus pakeistos, o kitos iš naujo apibrėžtos. Šiomis aplinkybėmis, siekiant sukurti būtinas sąlygas remti ekologiškas darbo vietas, užpildyti įgūdžių ir darbo jėgos trūkumą ir numatyti žmogiškojo kapitalo poreikių pokyčius, labai svarbu geriau orientuoti ir koordinuoti darbo rinkos politiką ir priemones. Asmenys ir visuomenė turi sutelkti dėmesį į didžiausią potencialą turinčias sritis, pavyzdžiui, elektronikos, akumuliatorių ir transporto priemonių, tekstilės, statybos ir maisto produktų. Svarbu pabrėžti, kad aplinkosaugos iššūkiai nesibaigia ties sienomis. Reikės daugiau veiksmų, kad oras, vanduo ir vandenynai išliktų švarūs, žemė ir ekosistemos būtų naudojamos tvariai, o klimato kaita išliktų valdoma, todėl visos valstybių narių įmonės turi vienodą atsakomybę veikti.

Žaliąjį augimą užtikrinančioms įmonėms taikomi šie modeliai ir koncepcijos.

a) Žiedinė ekonomika

Norint iki 2050 m. pasiekti ES klimato neutralumo tikslą ir sustabdyti biologinės įvairovės nykimą, labai svarbu tapti žiedine ekonomika, kurioje produktų ir medžiagų vertė būtų išsaugoma kuo ilgiau, o atliekų ir išteklių naudojimas būtų kuo mažesnis.

Žiedinė ekonomika - tai tvarios plėtros strategija, pagal kurią žmonija bendradarbiauja su gamta, o ne prieš ją. Tai modelis, pagal kurį atliekos kaip tokios iš tikrųjų neegzistuoja. Visos žaliavos, produktai ir pakuotės yra uždaromi į ilgalaikius ciklus. Visas ciklas sukurtas taip, kad būtų tvarus. Visas žaliavas galima naudoti pakartotinai, visus gaminius galima taisyti, modifikuoti, perdirbti, pakartotinai naudoti ir apdoroti. Todėl, atsižvelgiant į mūsų strategiją, verslo modeliai turėtų būti grindžiami pakartotinio naudojimo principu tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai. Kad ši teorinė samprata veiktų praktiškai, reikia didesnės politinės paramos, kuri leistų sukurti palankią aplinką.

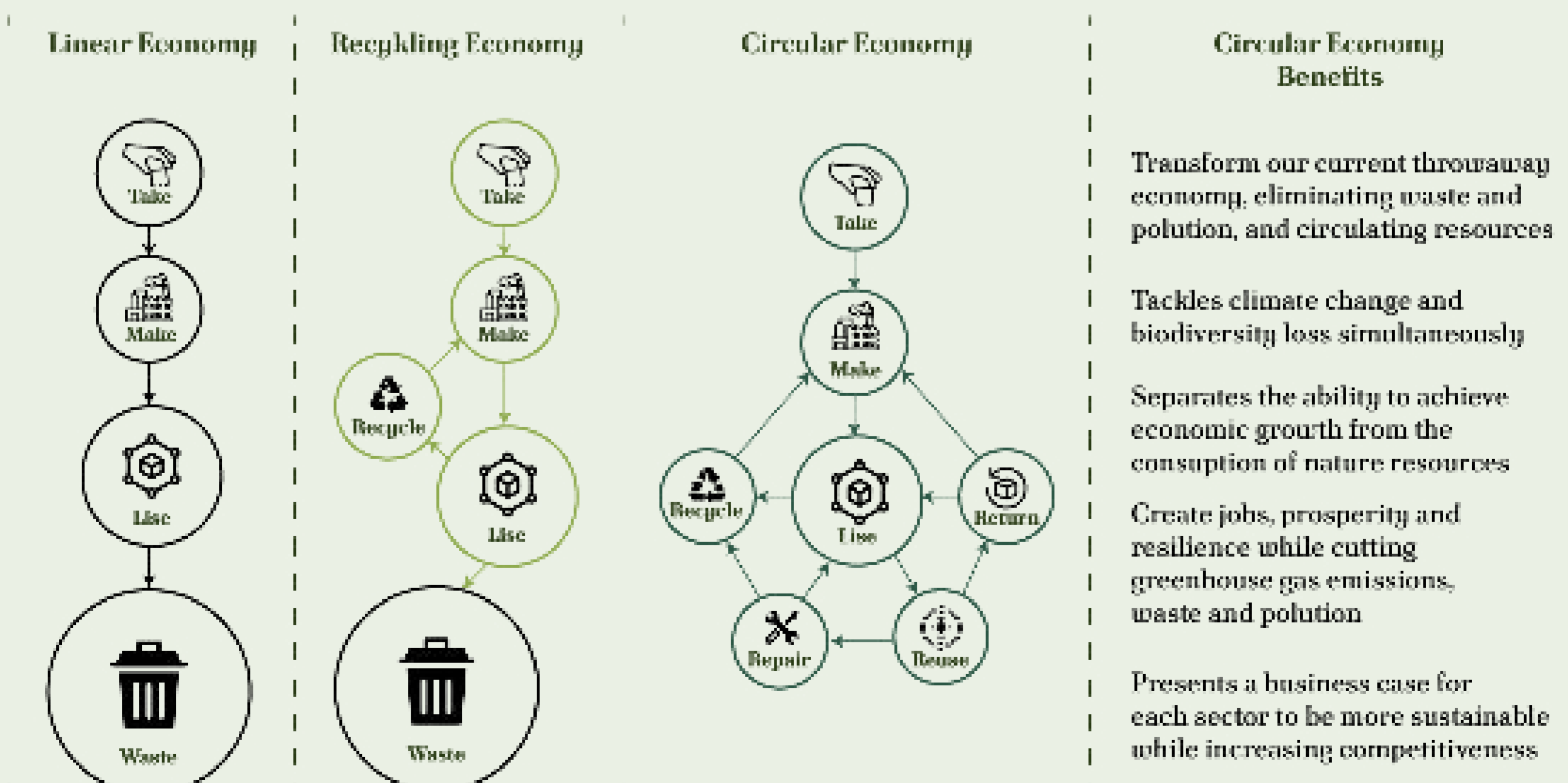
b) Įmonių susiejimas su permakultūra

Permakultūra - dar mažai žinoma sąvoka. Tai ne tik sodų, bet ir visos aplinkos, kurioje gyvena žmonės, kūrimo būdas, kuris yra tvarus ir nuolat atsinaujinantis. Permakultūra iš esmės gali būti taikoma bet kokio masto sodams, žmonių būstams, ūkiams, dirbamai žemei, balkonams, vandens telkiniams, gamybos procesams ir kt. Tai naujas mąstymo būdas. Taikant pagrindinius permakultūros principus, taikomi kūrybiški, protingi ir sąmoningi projektai, keičiantys dabartinius neefektyvius ir aplinkai žalingus projektus. Pagrindinis tikslas - užtikrinti žmogaus gerovę ir vartojimo lygį, kad tai nebūtų daroma kitų žmonių, aplinkos, augalų ir gyvūnų sąskaita. Kalbant apie strategiją, permakultūra yra nepaprastai svarbi koncepcija, nes ji leidžia verslui veikti laikantis gamtos, ypač maisto gamybos ir vartojimo srityje. Pavyzdžiui, maisto tinklai ir restoranai galėtų pirkti ingredientus vietoje iš tvaraus permakultūros tiekimo, o savo organines atliekas mainais galėtų pateikti kaip pagrindą tvariam ūkininkavimui.

c) Atkuriamasis verslas

Hahn ir Tampe regeneracinio verslo sąvoką apibrėžia kaip "verslą, kuris stiprina ir klesti dėl socialinių ir ekologinių sistemų (SES) sveikatos koevoliuciniame procese" (Hahn ir Tampe, 2021) Kitaip tariant, regeneracinis verslas pripažįsta savo vietą visoje sistemoje, kurioje jis veikia - jis jungia bendruomenę, pramonę, išteklius į vieną veikiantį vienetą.

ir naudojami šiomis žiniomis apie tarpusavio priklausomybę priimdama strateginius sprendimus. Regeneracinį verslą galima palyginti su augalu, kuris klesti tik tada, kai dirvožemis suteikia jam reikalingų maistinių medžiagų. Todėl tą patį principą galima taikyti ir verslo srityje - sveika darbo aplinka stiprina darbuotojo potencialą ir elgesį, kaip turtinga mityba skatina gėlių augimą. Taigi įmonės turėtų būti skatinamos taikyti šį modelį savo vidaus ir išorės reikaluose, siekdamas skatinti tvaresnę ateitį.

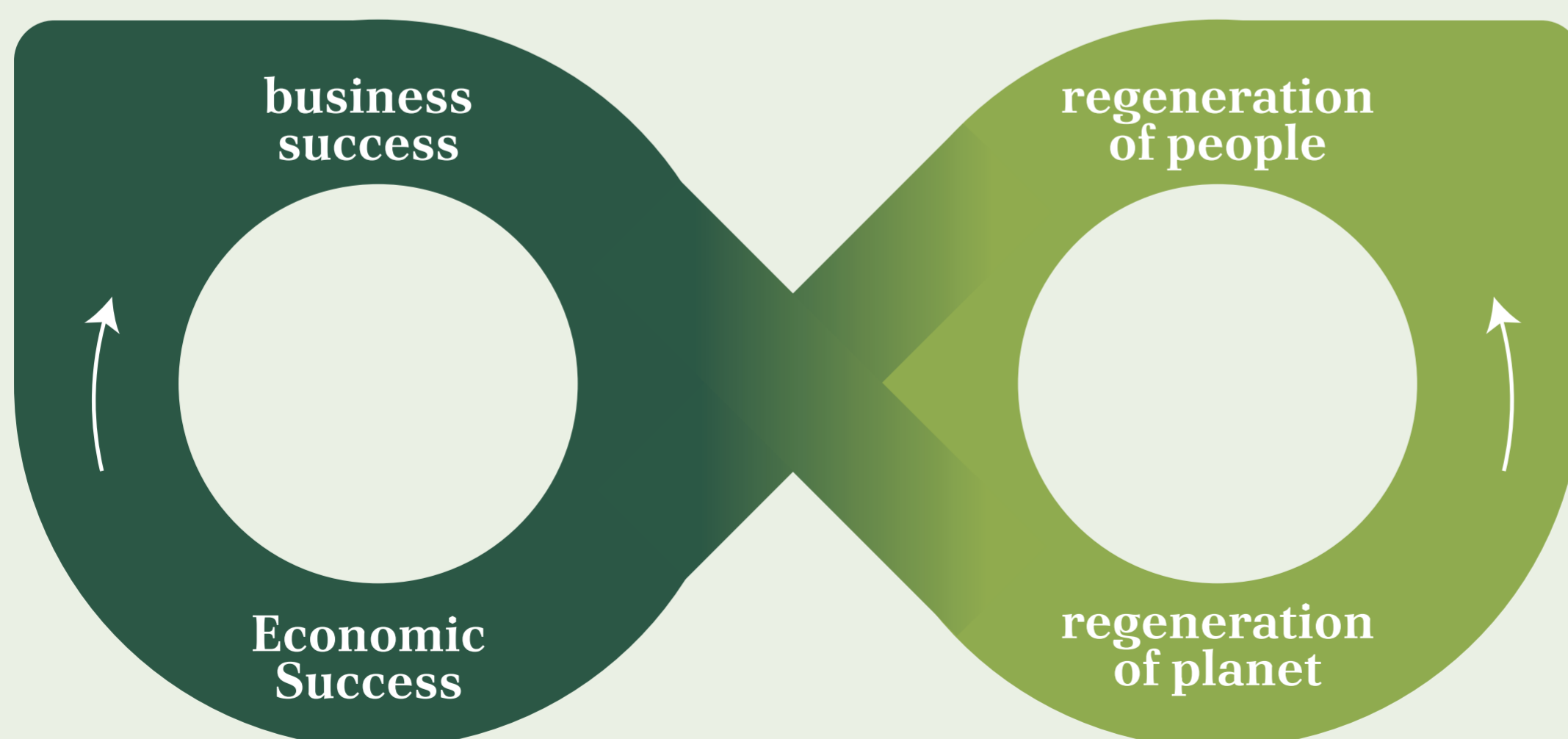

Tikslai

- Teikti paramą ir švietimą (mokymus) apie žaliąją praktiką ir pagrindinius žaliojo perėjimo aspektus įmonėms ir kitiems įmonių aplinkos dalyviams.
- Sukurti vadovą, kuriame būtų įtvirtinta visa žalioji praktika ir kuris galėtų tapti gairėmis įmonėms, pereinančioms prie žaliosios praktikos.
- Skatinti pagrindines tvarias koncepcijas, tokias kaip mėlynoji ekonomika, žiedinė ekonomika ar atsinaujinantis verslas.
- Užtikrinti didelį žaliųjų darbo vietų prieinamumą, siekiant padidinti darbuotojų integraciją į žaliąją darbo rinką.
- Užmegzti dialogą su savivalda ir vyriausybe dėl ekologiško perėjimo skatinimo, pavyzdžiui, mokesčių normų reformos ar subsidijų ekologiškiems atlyginimams.

REGENERATIVE VALUE CREATION

#16 ŽALIASIS FORMALUSIS ŠVIETIMAS

Mokyklų sistema nesuteikia žinių apie ekologinius įgūdžius, tvarumą ar aplinkosaugos problemas ir jų neatidėliotinumą, kurį sukelia klimato kaita. Nors aplinkosauginiai ir žalieji poreikiai keitėsi ir formavosi bėgant metams, vidurinio ugdymo programos sistemingai liko tokios pačios. Keičiantis darbo rinkai, kaip sprendimui didinti tvarią vertę, didėja poreikis įgyti naujų įgūdžių - tiek kietųjų, tiek minkštųjų. Visi nuo mažens suvokia su klimato kaita susijusias problemas, tačiau vaikai ir jaunimas nežino, kad jie gali prisidėti prie esminių pokyčių. Kalbant apie Slovakijos jaunimą, nors informuotumas apie klimato kaitą gerokai išaugo, tik 24 proc. jaunimo mano, kad gali aktyviai dalyvauti siekiant sušvelninti klimato kaitos poveikį. Palyginti su bendraamžiais iš Jungtinės Karalystės, Prancūzijos ar Australijos, jie tapo skeptiškiausia grupe, skeptiškai vertinančia bet kokių į klimato kaitą orientuotų apribojimų ar žaliosios veiklos veiksmingumą.

Kalbėdami apie savo asmeninį indėlį į poveikį aplinkai, jie netiki, kad reikia riboti mėsos vartojimą, tapti mažiau materialistais ir taip mažinti savo vartojimą ar imtis "žaliųjų" veiksmų siekiant tvaraus gyvenimo. Be to, kaip atskleidė duomenys, jaunimo įsitraukimas į aplinkosaugos reikalus ir susidomėjimas jais yra labai menkas. (Aplinkos ministerija, 2021) Todėl galima pastebėti, kad būtina skubiai reformuoti švietimo sistemą, nes būtina sistemingai spręsti šią problemą suteikiant asmenims daugiau galių.

Remiantis Europos Komisijos duomenimis, ekologinį švietimą Europos Sąjungoje galima suskirstyti į dvi pagrindines kategorijas: "Švietimas klimato koalicijai", apimantis pagrindinius principus ir žalingas klimato kaitos pasekmes, ir "Mokymasis ekologiškam perėjimui", dažniausiai atspindintis mokymo politiką, kuria prisidedama prie ekologiško ir skaitmeninio perėjimo Europos Sąjungoje. Pirma, kalbant apie Klimato koaliciją, yra daugybė veiklų, skirtų mokiniams, mokytojams, taip pat kitiems švietimo suinteresuotiesiems subjektams, kad jie galėtų kolektyviai veikti, ieškodami novatoriškų švietimo sprendimų aplinkos tvarumo srityje. Pagrindinis šio projekto tikslas - mokyti mokytojus, sujungti švietimą su mokslu, ugdyti žaliuosius įgūdžius ir kompetencijas, didinti informuotumą ir keisti socialinę elgseną, susijusią su vartotojiškumu ir tvaria praktika.

Antra, projektas "Mokymasis pereiti prie ekologiško švietimo" yra viena iš esminių politikos kryptų, kuri galėtų labai padėti įgyvendinti Europos ekologinį susitarimą. Kaip teigia Europos Komisija, "švietimas ir mokymas turi atitikti XXI a. iššūkius ir realijas, tenkinti besimokančiųjų poreikius ir padėti jiems susidoroti su streso ir nerimo jausmais, patiriamais planetos krizės akivaizdoje. Kad besimokantieji įgytų kompetencijų, reikalingų formuoti tvaresnę ekonomiką ir visuomenę, mokymasis ekologinio perėjimo laikotarpiu turi būti transformuojantis ir tarpdisciplininis." (Europos Komisija, 2022 m.)

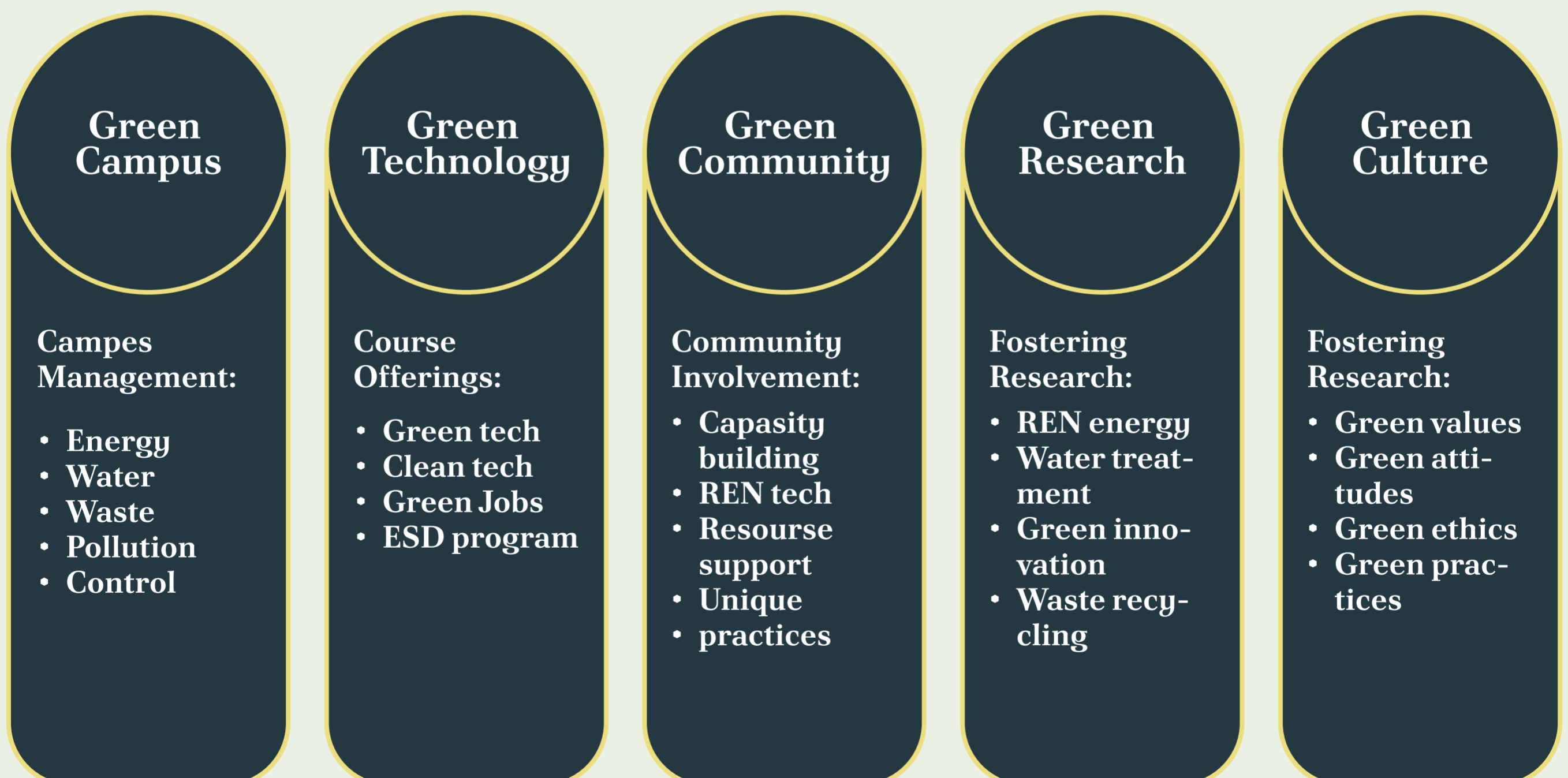
Be to, dar vienas galimas sprendimas, be mokymo programos ekologizavimo, galėtų būti modulis "Aplinkos tvarumas".

Tokį modulį sudarytų šios temos:

- Įvadas į tvarumą
- Klimato kaita ir jos poveikis mūsų visuomenei
- Tvarus vandentvarka, požeminio vandens, vandentvarkos ir higienos vaidmuo
- Energija ir jos vaidmuo tvarumui - kaip valdyti energiją namuose.
- Ekologiškas perėjimas: ekologiško užimtumo ateitis
- Ekologiškesnė pramonė
- Miestų plėtra: Miestų atkūrimas
- Atsakingas vartojimas ir gamyba
- Tvarus atliekų tvarkymas
- Gyvenimas po vandeniu
- Gyvenimas sausumoje

Visos šios problemos turėtų būti tinkamai atspindėtos mokymo programose ir suteikti tvirtą pagrindą vaikams, jų įgūdžiams ir žinioms, kurios būtų tinkamos ir reikalingos jų ateičiai.

Be to, svarbu užtikrinti ir mokyklos aplinkos žaliają infrastruktūrą, pvz., mokyklos dirvožemyje diegti žaliają praktiką (perdirbimą, tvarų energijos naudojimą ir kt.).

Tikslas: Mokyklų (nuo darželio iki aukštosios mokyklos) mokymo programose reikia didinti informuotumą apie aplinką, gamtą ir ekologinių įgūdžių ugdymą.

Tikslai:

- Kurti ir remti miško darželius ir mokyklas, kurios skatintų ir gilintų vaikų ryšį su gamta ir ugdytų jų ekologinį sąmoningumą.
- Mokytojų švietimas aplinkosaugos ir tvarumo temomis taikant formaliojo ir neformaliojo švietimo metodus, nes mokytojai yra kitų kartų pokyčių ir švietimo varomoji jėga.
- Atnaujinti mokymo programą įtraukiant (interaktyvias) paskaitas apie ekologišką perėjimą, tvarumą ir aplinką.
- Į mokymo programas įtraukti daugiau praktinių, o ne teorinių seminarų, kurie skatintų vaikus susipažinti su aplinkosaugos ir kitais susijusiais klausimais.
- Įgyvendinant šią strategiją bendradarbiauti su įvairiomis suinteresuotomis šalimis, pvz., savivalda, įmonėmis ir kt.
- Rekonstruoti patalpas, kad jos taptų ekologiškesnės ir skaitmeniškesnės.

#17 ŽALIOSIOS PRAKTIKOS INTEGRAVIMAS Į NEFORMALŪJĄ ŠVIETIMĄ

Europos Komisijos teigimu, „perėjimas prie klimato kaitos požiūriu neutralios ekonomikos paskatins esmines permainas įvairiuose sektoriuose. Bus sukurta naujų darbo vietų, kai kurios darbo vietos bus pakeistos, o kitos iš naujo apibrėžtos.“ Todėl būtina skubiai skatinti ir remti ekologišką užimtumą, spręsti darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo klausimus, taip pat numatyti darbo vietų pokyčius ateityje. Nors šis teiginys pagrindžia klausimo svarbą ir perėjimo poreikį, ar daugiau nei svarbu šią praktiką ir pagrindinių bei minkštųjų įgūdžių ugdymą taikyti neformaliojo ugdymo aplinkoje, kur dalyviai mokysis ir ugdys savo gebėjimus žaisdami, o ne „kalbėdami“ ir „pasyviai mokydami“.

NEFORMALUSIS ŠVIETIMAS IR JO VAIDMUO TVARUMO SRITYJE.

Paprastai neformalusis ugdymas vyksta už tradicinės mokyklos ribų, nors taip gali būti ne visada. Skirtumas tarp formaliojo ir neformaliojo ugdymo nėra tas, kur mokinys įgyja neformalųjį išsilavinimą, kartais mokinys gali įgyti neformalųjį išsilavinimą ir mokykloje, tačiau svarbu, koku stiliumi ir pobūdžiu asmuo yra ugdomas. Neformaliojo ugdymo aplinkoje dalyviai (mokiniai) turėtų jaustis saugūs ir laikyti šią aplinką draugiška ir patikima. Neformalusis švietimas dažnai naudoja interaktyvias mokymosi taktikas: žaidimus, vaidmenų žaidimus, diskusijas, diskusijas, darbo stebėjimą ir kt. Visos šios minėtos veiklos yra labai svarbios įgyvendinant konkretų mokymąsi, pavyzdžiui, šiuo atveju - žaliųjų ir ekologiškų įgūdžių mokymąsi.

Neformaliojo švietimo priemonių funkcijos:

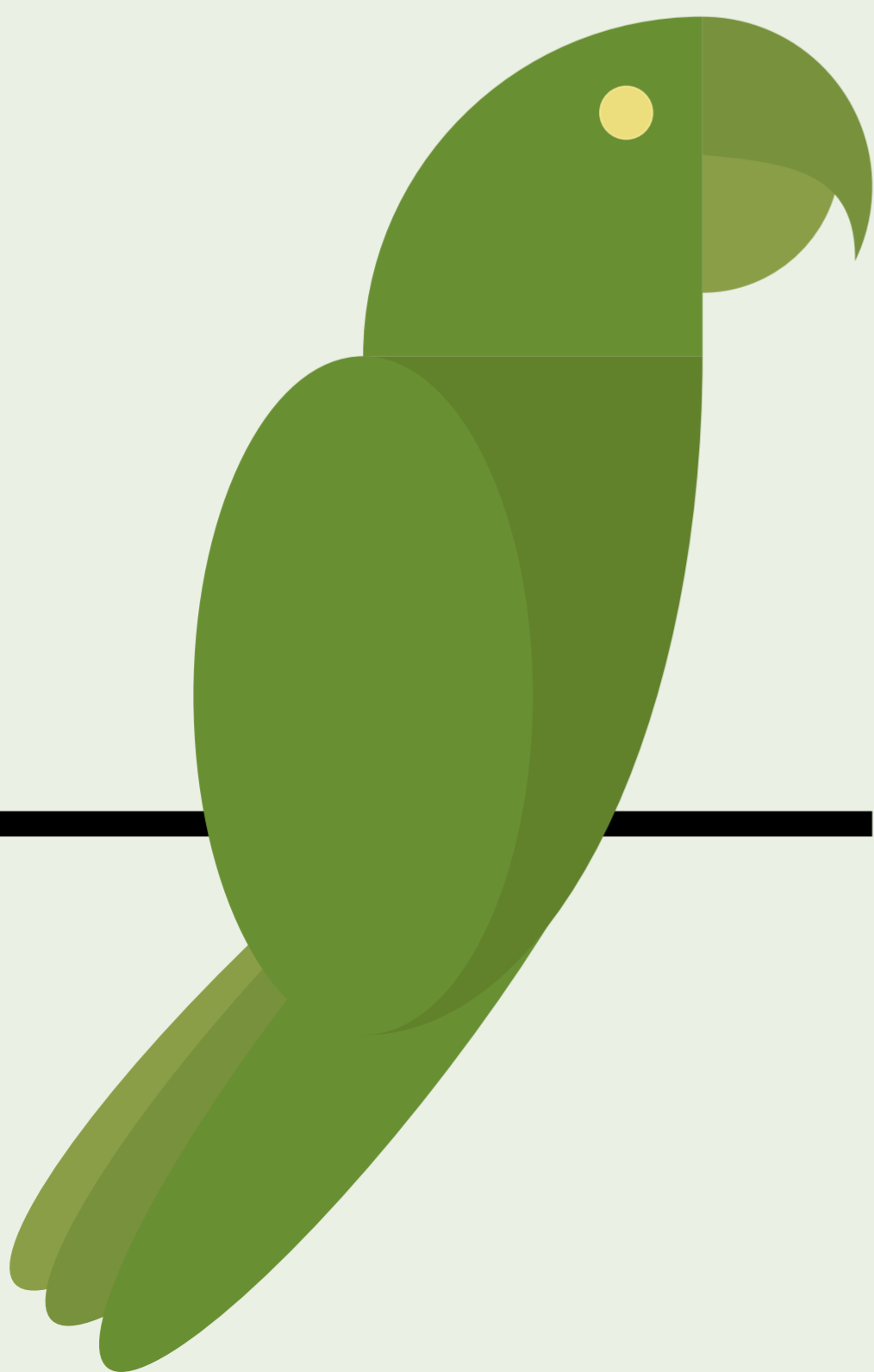
- Mokymasis per žaidimus ir pramogas
- Socializacija ir labiausiai pažeidžiamų ir marginalizuotų grupių įtraukimas o Informuotumo apie svarbius (aplinkosaugos) klausimus didinimas
- Skatinti mokinius aktyviai veikti šioje srityje ir imtis tolesnių veiksmų laisvalaikio veikloje, todėl jie taps „pokyčių varikliais“.
- Problemos vaizdavimas vaizdingesnėmis ir interaktyvesnėmis priemonėmis

Tikslas: didinti vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų žaliųjų įgūdžių lygį neformaliojo švietimo priemonėmis.

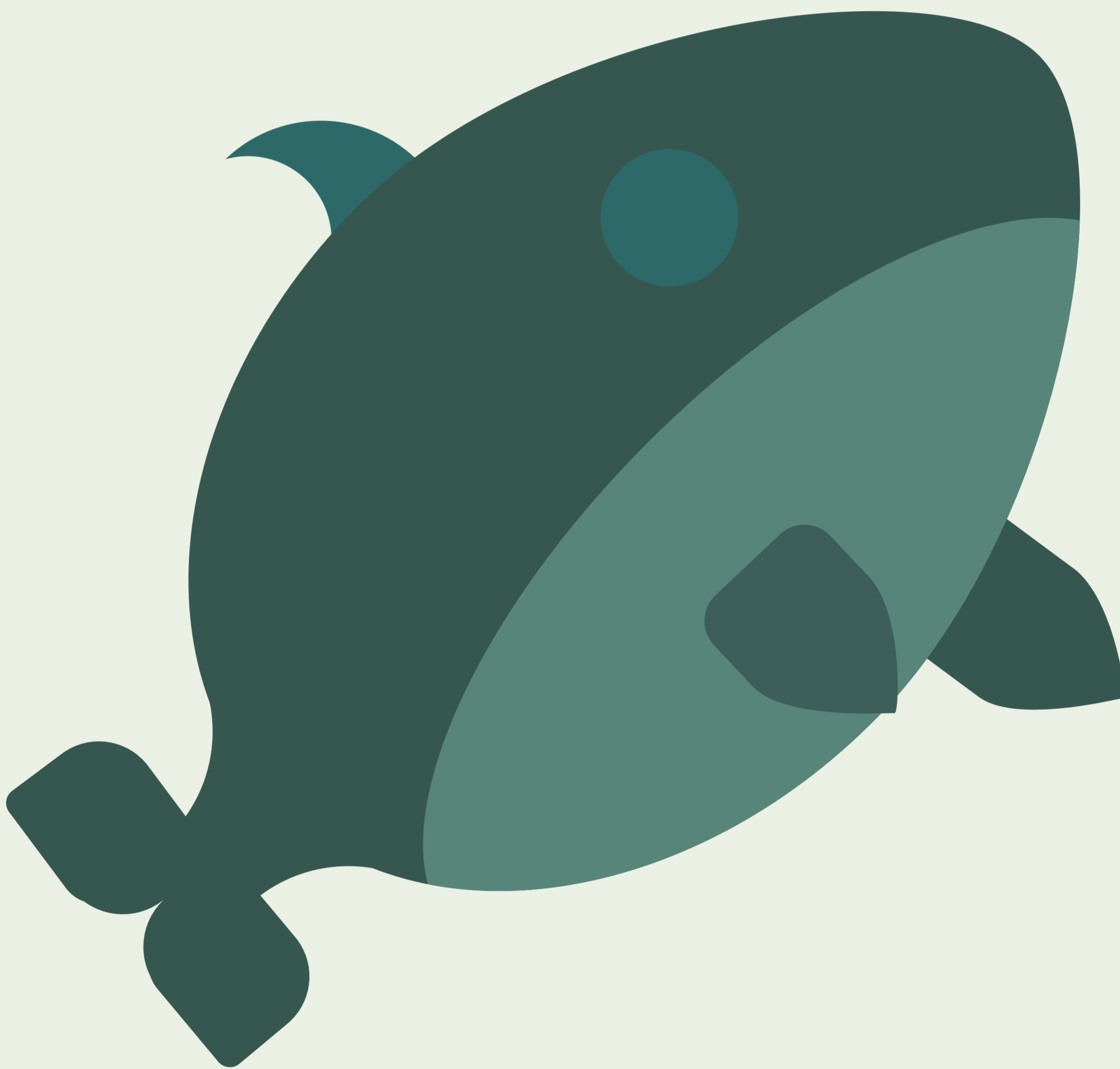
Tikslai:

- Ekologiškų ir tvarių programų mokiniams, mokytojams, pedagogams, jaunimo darbuotojams kūrimas.
- Švietėjų ir verslininkų partnerystė - sukurti mokytojų iš įvairių verslo įmonių grupę, kuri reguliariai rengtų užsiėmimus su nevyriausybinėmis organizacijomis, aktyvistais ir pan.
- Įgyvendinti mokomuosius vizitus į įmones, kurios perėjo prie žaliosios veiklos.
- Organizuoti tarptautinius mokymus, kuriais siekiama keisti kasdienę neekologišką praktiką.
o Partnerystės kūrimo susitikimai ir sesijos. (tarp žaliųjų verslininkų, taip pat ir ne žaliųjų verslininkų).
- Įgyvendinti nacionalinius ir tarptautinius mokymo kursus, skirtus pažeidžiamiesiems darbo rinkos dalyviams, pavyzdžiui, ką tik baigusiesiems studijas ir bedarbiams.
- Stažuotės įmonėse, vykdančiose ekologišką praktiką.

2 SKYRIUS

Tiesiog perėjimas

#1 EUROPOS ŽALIASIS SUSITARIMAS

Pagrindinės aplinkybės: 2019 m. gruodžio mėn. Europos Komisija patvirtino Europos žaliąjį susitarimą kaip iniciatyvų rinkinį, kuriuo apibrėžiama ES politika imtis veiksmų tokiuose sektoriuose kaip prekyba, energetika, biologinė įvairovė ir pramonės politika. Pagrindinis tikslas - iki 2050 m. paversti Europą gyvybingu, ekologišku žemynu, kurio klimatas būtų neutralus.

EGD yra dinamiška priemonė, todėl ji vis dar nuolat tobulinama. Per didžiąją 2020-2021 m. dalį bus parengtos ir priimtos EGD įgyvendinimo strategijos, planai ir teisinė sistema. Tačiau dėl skubos imtis veiksmų reaguojant į COVID-19, EGD priėmimo tempas šiek tiek sulėtėjo.

Tikslas: Pagrindinis Europos žaliojo sandėrio tikslas - pasiekti aplinkai ir ekonomikai naudingų sprendimų kuriant ekologiškesnę, skaitmeninę ir tvaresnę Europą, laikantis "žaliojo" kelio ir svarbiausių EGD komponentų diegimo grafiko.

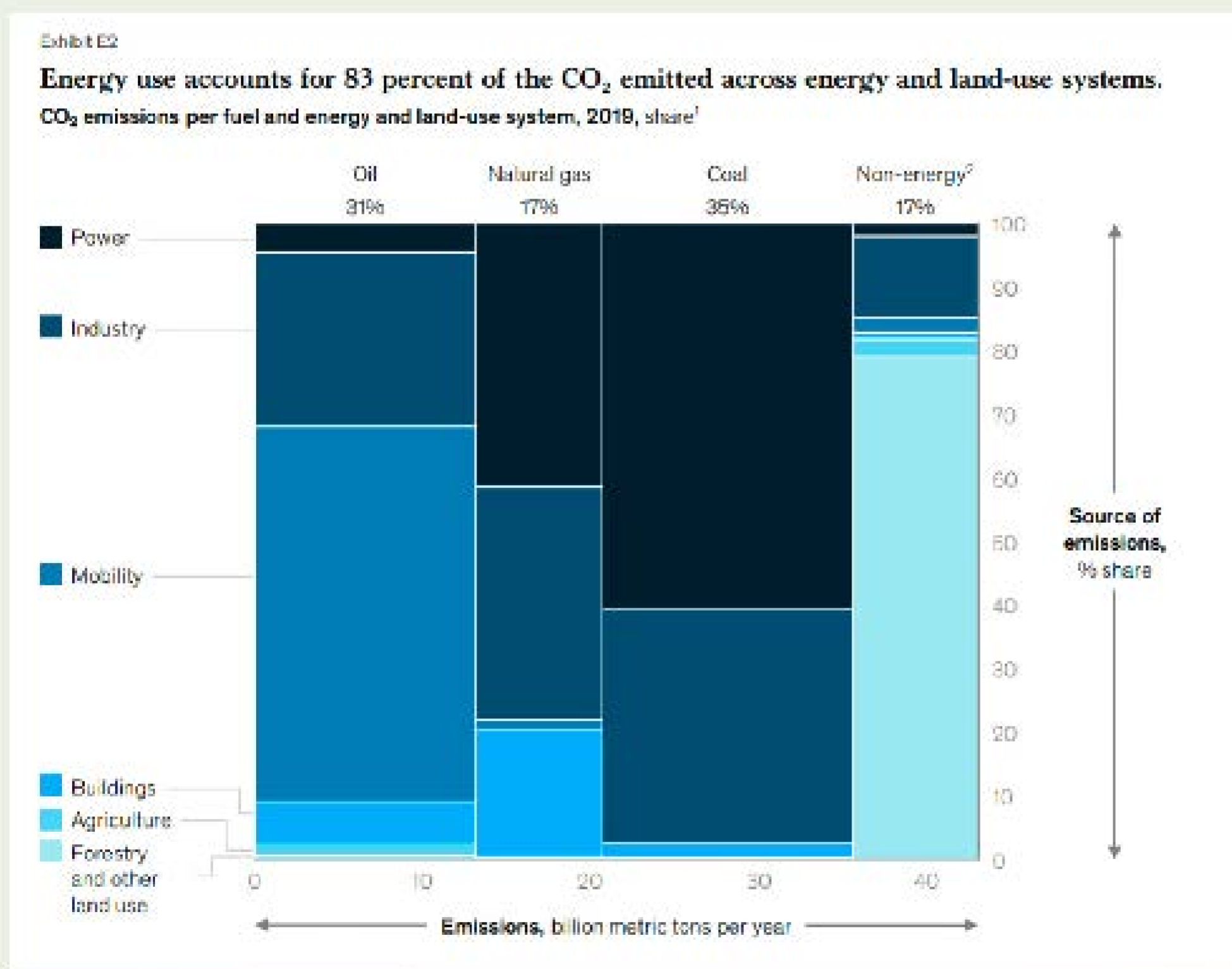
Tikslai:

- Dalyvaujant Europos Sąjungos sąjungininkams ir prekybos partneriams visame pasaulyje, imtis iniciatyvos pasauliniu mastu kovojant su klimato kaita.
- Laikytis sąžiningo ir visa apimančio požiūrio, kad būtų užtikrintas teisingas perėjimas prie ekologiškos ekonomikos kai kuriuose regionuose, pramonės šakose ir darbuotojams, kuriems sunkiau pereiti prie ekologiškos ekonomikos.
- Įgyvendinti sąžiningos, sveikos ir aplinkai nekenksmingos maisto sistemos strategiją "Farm to Fork".
- Nuosekliau įgyvendinti Žiedinės ekonomikos veiksmų planą mobilizuojant švarios ir tvarios ekonomikos pramonę.
- Toksiškas medžiagas pakeisti švaria, įperkama ir saugia energija, kad gamtinė aplinka nebūtų teršiama.
- Efektyviai naudoti energiją ir išteklius statybose ir renovacijoje, siekiant išsaugoti ir atkurti ekosistemas ir biologinę įvairovę.
- Paspirtinti perėjimą prie tvaraus ir pažangaus judumo.

#2 ŽALIAS PERĖJIMAS

Pagrindinės aplinkybės: Žmonių civilizacija daugiau nei 10 000 metų nuolat ir sparčiai vystėsi taip sparčiai, kad dabar kyla pavojus Žemės klimato stabilumui, kuris sudarė sąlygas tokiam augimui. Visame pasaulyje vis akivaizdesnis tampa tiek socialinis kintančio klimato poveikis, tiek jo fizinė išraiška. Kol pasaulis nepereis prie grynojo nulio ekonomikos ir kol per tą laiką neprisi-taikys prie besikeičiančios aplinkos, ir viena, ir kita toliau plėsis, greičiausiai nelinejiniu būdu. Todėl prasminga, kad vis daugiau šalių ir įmonių įsipareigoja paspartinti veiksmus klimato srityje. Be to, dauguma šių ketinimų vis dar neparemti konkrečiais planais arba neįgyvendinti. Be to, būtų sudėtinga juos įgyvendinti, nes norint pasiekti grynąjį nulį reikia skatinti integracinį augimą ir ekonominį vystymąsi. Reikėtų atidžiai pasverti prastai suplanuotų ar neorganizuotų veiksmų trumpuoju laikotarpiu pavojų ir neadekvataus ar pavėluoto reagavimo ilguoju laikotarpiu pavojų.

Tikslas: Pagrindinis grynojo nulio išmetamųjų teršalų kiekio tikslas - visuotinai pakeisti septynias energetikos ir žemės naudojimo sistemas, kurios yra tiesioginiai visuotinio išmetamųjų teršalų šaltiniai.

Tikslai

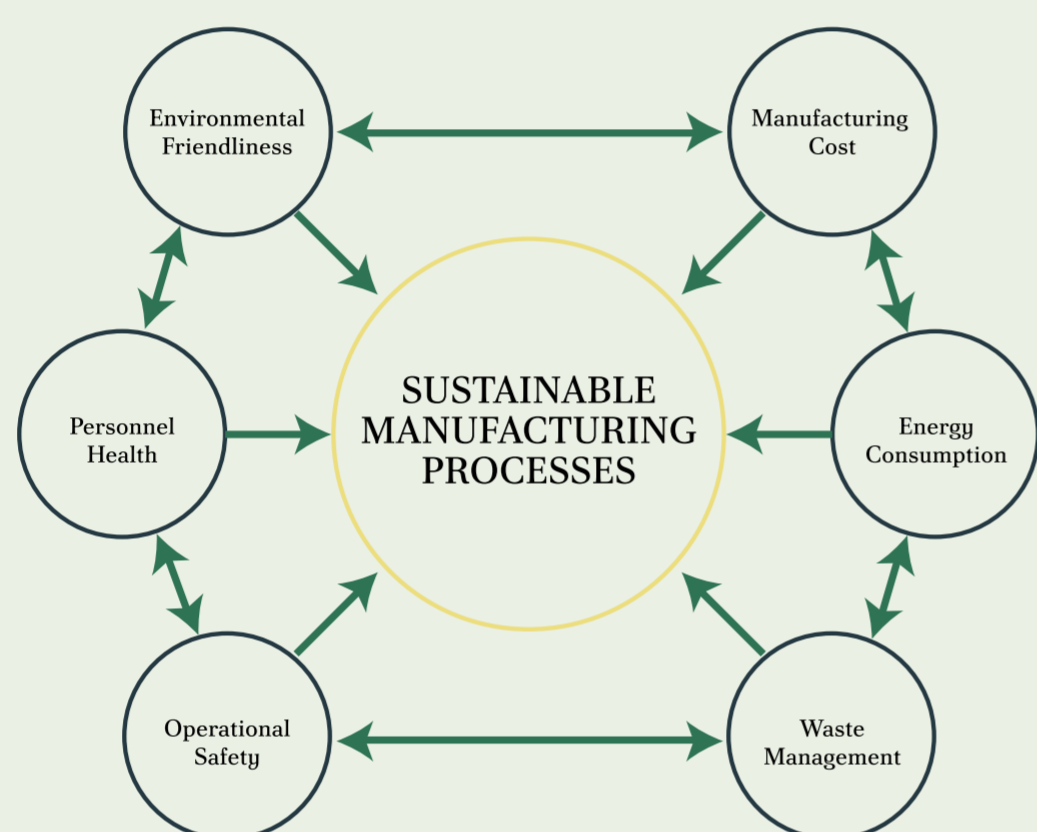
- Elektrifikuoti daugumą procesų ir įrangos, kuriuose šiuo metu naudojami angliavandeniliai, taip pat pereiti prie atsinaujinančių energijos šaltinių elektros tinkle.
- Modernizuoti ir dekarbonizuoti elektros energijos tinklą, įgyvendinant tris pagrindinius uždavinius:
 - Spartinti atsinaujinančiosios energijos infrastruktūros kūrimą; laikytis 1,5°C plano;
 - Energijos kaupimo pajėgumų didinimas, siekiant kontroliuoti nepastovią saulės ir vėjo energijos gamybą;
 - Papildomų priekinių ir užmiesčio įrenginių įrengimas plečiant perdavimo ir skirstymo tinklą.
- Plačiau naudoti vandenilį kaip universalų švarios energijos ar kuro šaltinį, nes jo degimas pasižymi dideliu energijos tankiu ir jame nėra anglies elemento.
- Sumažinti išmetamo CO₂ kiekį ir dekarbonizuoti sunkiai absorbuojamas pramonės šakas, pvz., plieno gamyklas, naftos perdirbimo gamyklas ir elektrines, kuriose naudojamos anglis arba dujos, išplečiant anglies dioksido surinkimo, naudojimo ir saugojimo (angl. CCUS).

#3 SKAITMENINIMAS ŽIEDINĖJE EKONOMIKOJE

Pagrindinės aplinkybės: Kadangi tradicinė linijinė ekonomika, pagrįsta modeliu “imk-padaryk-išmesk”, nuolat nesugebėjo įveikti tvarumo iššūkių pasaulyje, kuriame vienu metu reikia ekonominės pažangos, ekologinio tvarumo ir socialinės gerovės, žiedinės ekonomikos koncepcija įgavo didelį pagreitį visame pasaulyje. Nors visame pasaulyje tiriamos žiedinės ekonomikos galimybės ir socialiniai bei politiniai aspektai ir skatinamas ekonomikos augimas, technologiniai aspektai, reikalingi žiedinės ekonomikos funkcijoms sukurti, nėra gerai apgalvoti ar suplanuoti dėl to, kad politinėje scenoje į aukščiausią lygį iškeliami be jokių technologinių pasekmių.

Tikslas: Pagrindinis tikslas - pripažinti, kad žiedinės ekonomikos varomoji jėga yra technologinis gebėjimas kurti tvarią vertę.

Tikslai

- Aktyviai įtraukti svarbias auditorijas ir dalyvius į žiedinės ekonomikos sprendimų paiešką pasitelkiant technologijas.
- Skatinti atkuriamąją gamybą, kuri siūlo išteklius tokiomis formomis, kurios skatina teigiamą poveikį aplinkai, įskaitant, bet neapsiribojant, maistingas ir stabilias žemes, didesnę biologinę įvairovę, geresnę oro ir vandens kokybę.
- Gauti naudos iš labiau skaitmeninės ekosistemos ir kartu apsisaugoti nuo centralizuotos skaitmeninės platformos, kurią kontroliuoja dominuojantis operatorius.
- Sukurti bendrą skaitmeninę žiedinės ekonomikos infrastruktūrą, kuri pagreitintų pokyčių procesą ir sumažintų laiką, sąnaudas ir riziką, susijusią su žiedinio verslo koncepcijų įgyvendinimu.
- Pakeisti požiūrį ir vidines tendencijas, atsisakant riboto ilgalaikio bendradarbiavimo, orientuoto į ekosistemą, ir pereinant prie riboto, į įmonę orientuoto bendradarbiavimo, orientuoto į sandoriais grindžiamus santykius.

#4 6 RS ŽALIOJO PERĖJIMO TVARUMUI

Pagrindinės aplinkybės: Technologiniai aspektai, reikalingi kuriant žiedinės ekonomikos funkcijas, nėra gerai apgalvoti ar suplanuoti, nes politinė scena yra nukreipta į aukščiausią lygį be jokių technologinių pasekmių.

d sąvartynuose, į aplinką patenka pavojingi šalutiniai sąvartyno produktai, be to, prarandama gaminiuose ir medžiagose esanti energija. Didėjant sąvartynų kiekiui, didėja ir atliekų laikymui reikalingos žemės plotas, o tai kenkia ekosistemai. Dėl medžiagų masės sąvartynų plotas didėtų, nes laikui bėgant augo buitinių prietaisų naudojimas. Tai reiškia, kad laikui bėgant žaliavų išteklių taps vis labiau riboti, o sąvartynų išmetamų teršalų kiekis didės eksponentiškai. Remiantis tyrimu "Tvari gamyba: Jayal et al. (2010), "Modeliavimo ir optimizavimo iššūkiai gaminio, proceso ir sistemos lygmenimis", mažinti, pakartotinai naudoti, perdirbti, atsigauti, atnaujinti, perprojektuoti ir pakartotinai gaminti - tai 6 tvarumo R raidės.

Tikslas: Pagrindinis gyvavimo ciklo tvarumo taikymo prekėms tikslas - padėti taupyti žaliavas ir mažinti kitą neigiamą poveikį aplinkai, nes Žemėje yra tik ribotas išteklių skaičius.

Tikslai

- Tobulinti atliekų tvarkymo sistemą, kuri mažina šiukšlių susidarymą, surinkimą, vežimą ir apdorojimą, kad būtų išvengta neapdorotų kietųjų komunalinių atliekų išvežimo į sąvartynus.
- Išsklaidyti nuomonę, kad atgaminti produktai yra nekokybiški, kad būtų sukurta jų rinka.
- Remti įmones nacionalinių vyriausybių vykdomose visuomenės informavimo kampanijose, kuriose propaguojami perdirbti gaminiai dėl jų kokybės ir aplinkosaugos privalumų, taip pat dėl jų lygiavertiškumo naujiems gaminiams.
- Suteikti galimybę rengti labiau specializuotus mokymus, skirtus replikuotų gaminių gamybai, kad gamintojai galėtų dirbti su konkrečiu gaminiu.
- Suteikti patalpų valdytojams, nekilnojamojo turto savininkams, nuomininkams ir kitiems partneriams naujausius įrankius ir informaciją, padedančią didinti tvarumą, mažinti išlaidas ir optimizuoti atliekų tvarkymą atitinkamose patalpose.
- Remiantis institucijos strateginiu planu, remiantis metiniu pagrindu, naudojant tikslų nustatymo priemonę, sukurti atnaujintą tikslų rinkinį. Tikslų kūrimo metodas keisis atsiradus naujoms technologijoms ir galimybėms.

#5 TVARUS TRANSPORTAS EKOLOGIŠKAM PERĖJIMUI

Pagrindinės aplinkybės: Transporto sektoriuje sunaudojama beveik 64 % viso pasaulio naftos, sunaudojama 27 % visos energijos ir išmetama 23 % viso pasaulio anglies dioksido (Transporto ir plėtros politikos institutas (2020 m.)), todėl transportas yra daugelio socialinio ir ekonominio vystymosi problemų centre. Pasak ES Transporto tarybos, tvari transporto sistema yra prieinama, veikia sąžiningai ir efektyviai, siūlo įvairias judumo galimybes, skatina konkurencingą ekonomiką ir subalansuotą teritorijos augimą. Kartu tvarus transportas naudoja atsinaujinančius išteklius tiek, kiek jų susidaro, arba mažiau nei susidaro, kartu mažindamas poveikį žemės naudojimui ir triukšmo gamybai, riboja išmetamų teršalų ir atliekų kiekį, neviršydamas planetos gebėjimo juos absorbuoti. Tačiau 2020 m. JT darnaus vystymosi tikslų ataskaitoje pažymima, kad, remiantis 2019 m. duomenimis iš 95 šalių, tik pusė pasaulio miestų gyventojų turi galimybę lengvai naudotis viešuoju transportu.

Tikslas: Pagrindinis tikslas - kurti tvarias transporto galimybes, kad būtų patenkinti sparčiai augantys pasauliniai transporto poreikiai, ypač masinio transporto sistemų ir paslaugų poreikiai.

Tikslai

- Padidinti viešojo transporto ir aktyvaus transporto, pavyzdžiui, ėjimo pėsčiomis ar važiavimo dviračiu, naudojimą.
- Skatinti vandenilines transporto priemones kaip naują transporto rūšį miestuose, ypač autobusus, kuriuose būtų sumontuotos elektros energiją gaminančios kuro baterijos.
- Nukreipti vyriausybės subsidijas nuo iškastinio kuro į aplinkai nekenksmingus transporto būdus visos šalies mastu.
- Spręsti su miestų augimu susijusias problemas, kuriant naujus gyvenamuosius rajonus miestuose pasitelkiant erdvę tausojančias judumo iniciatyvas.
- Naudoti išmaniąsias transporto valdymo sistemas, kurios leidžia stebėti ir kontroliuoti eismą, prognozuoti eismo sąlygas ir derinti spūstis keliuose su esamais eismo modeliais.
- Suprogramuoti vietos lygmeniu pritaikytą mobiliąją kelionių valdymo programėlę, kuri sujungtų daugybę transporto galimybių tam tikroje vietovėje ir užtikrintų vartotojams sklandžią kelionę.

#6 ATSINAUJINANČIOSIOS ENERGIJOS GAMYBA EKOLOGIŠKAM PERĖJIMUI

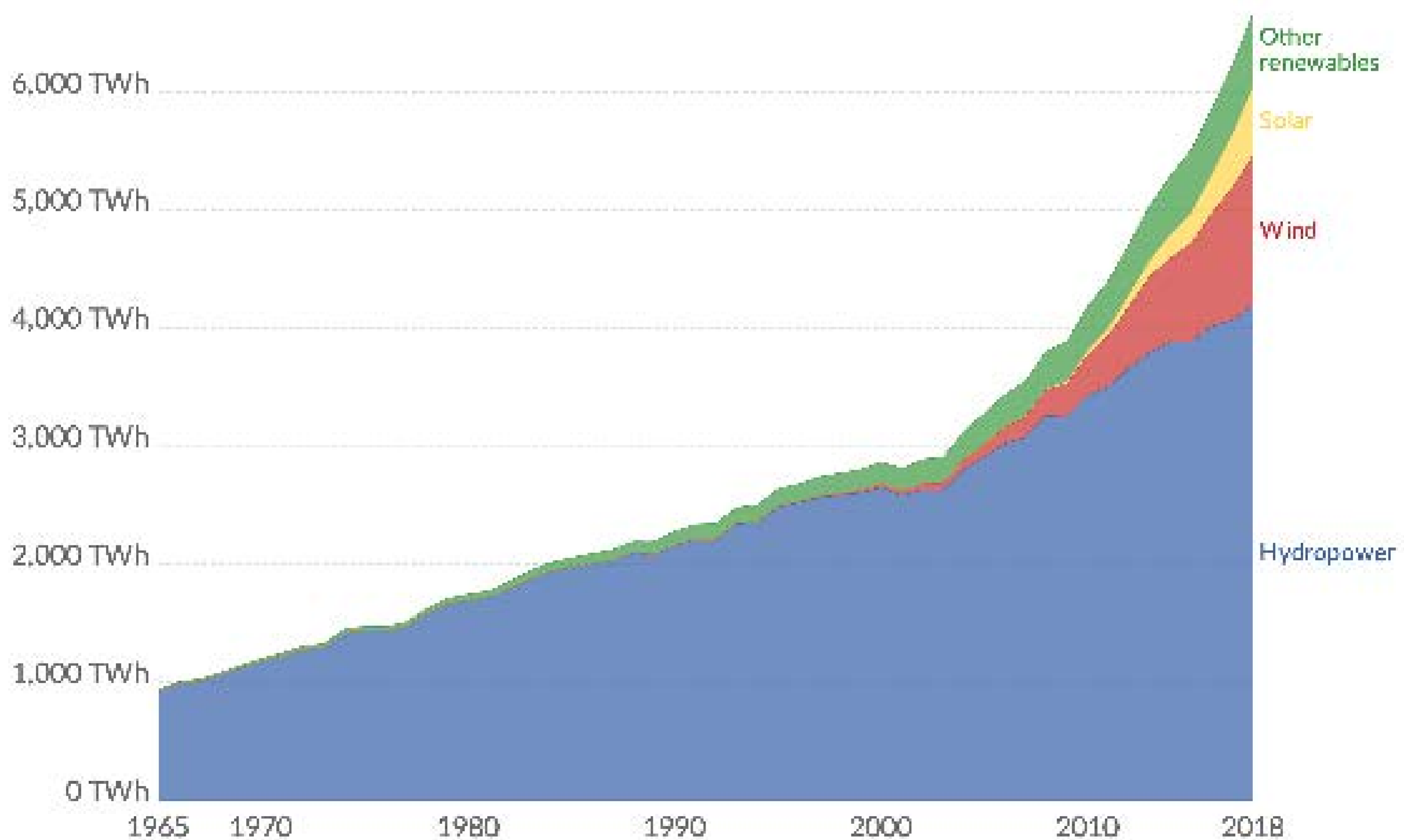
Pagrindinės aplinkybės: Atsinaujinančioji energija ir energijos vartojimo efektyvumas sudaro didžiausią anglies dioksido mažinimo potencialo dalį iki 2050 m., nors visos mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios technologijos yra svarbios. Techniškai įmanoma pertvarkyti energetikos sistemą taip, kad būtų pasiektas Paryžiaus susitarime numatytas tikslas - neleisti visuotiniam atšilimui viršyti 2 °C, tačiau tam reikėtų didelių teisėkūros pokyčių, griežtos anglies dioksido kainos ir didesnės technologinės pažangos. 2050 m. pasaulio energijos tiekimo sudedamosios dalys turėtų būti apie 70 proc. mažo anglies dioksido kiekio.

Toliau pateiktoje diagramoje parodyta atsinaujinančiosios energijos gamybos tendencija pasaulyje nuo praėjusio šimtmečio.

Tikslas: Pagrindinis tikslas - pakeisti mūsų priklausomybę nuo destruktivaus ir netvaraus iškastinio kuro, kurį gaminame ir naudojame, atsinaujinančiais energijos šaltiniais, kad pastarieji būtų prieinamesni, patikimesni ir veiksmingiau naudojami kiekvieną dieną.

Renewable energy generation, World

Source: BP Statistical Review of Global Energy (2019)

OurWorldInData.org/renewable-energy • CC BY

Note: 'Other renewables' refers to renewable sources including geothermal, biomass, waste, wave and tidal. Traditional biomass is not included.

Tikslai

- Skatinti naudoti standartinį strateginių darnaus vystymosi rodiklių rinkinį, kad būtų galima stebėti nacionalinių, regioninių ir pasaulinių energetikos sistemų diagnozę, vystymąsi ir ateities perspektyvas.
- Remti sistemas, kuriomis kiekybiškai vertinamas ekonomikos augimas, kuro tiekimas, fizinio turto naudojimas ir poveikis aplinkai, be kitų atvirų nacionalinių ir pasaulinių energetikos vertinimų.
- Įvertinti sistemos makroekonominio efektyvumo didinimo galimybes, ypač, bet ne tik, kai tai padeda didinti galutinio energijos vartojimo efektyvumą.
- Sukurti planus ir susijusias struktūras, padedančias skurdžiausioms pasaulio tautoms gauti tinkamą ir pigią prieigą prie pažangiausių energetikos paslaugų ir išvengti kasmetinio mirtingumo dėl kuro deginimo netinkamai vėdinamuose namuose.
- Sukurti metodus, kuriais remiantis būtų galima visapusiškai išnagrinėti vienu metu pasaulyje kylančius maisto, vandens ir energijos poreikius, atsižvelgiant į tai, kad kiekvienas iš jų yra labai svarbus, gali konkuruoti dėl tų pačių gamtinių ekosistemų ir gali turėti įtakos vienas kitam.
- Atlikti viešą ekosistemų funkcijų ir jų apribojimų vertinimą, siekiant skatinti informuoti visuomenę apie jų naudojimą.

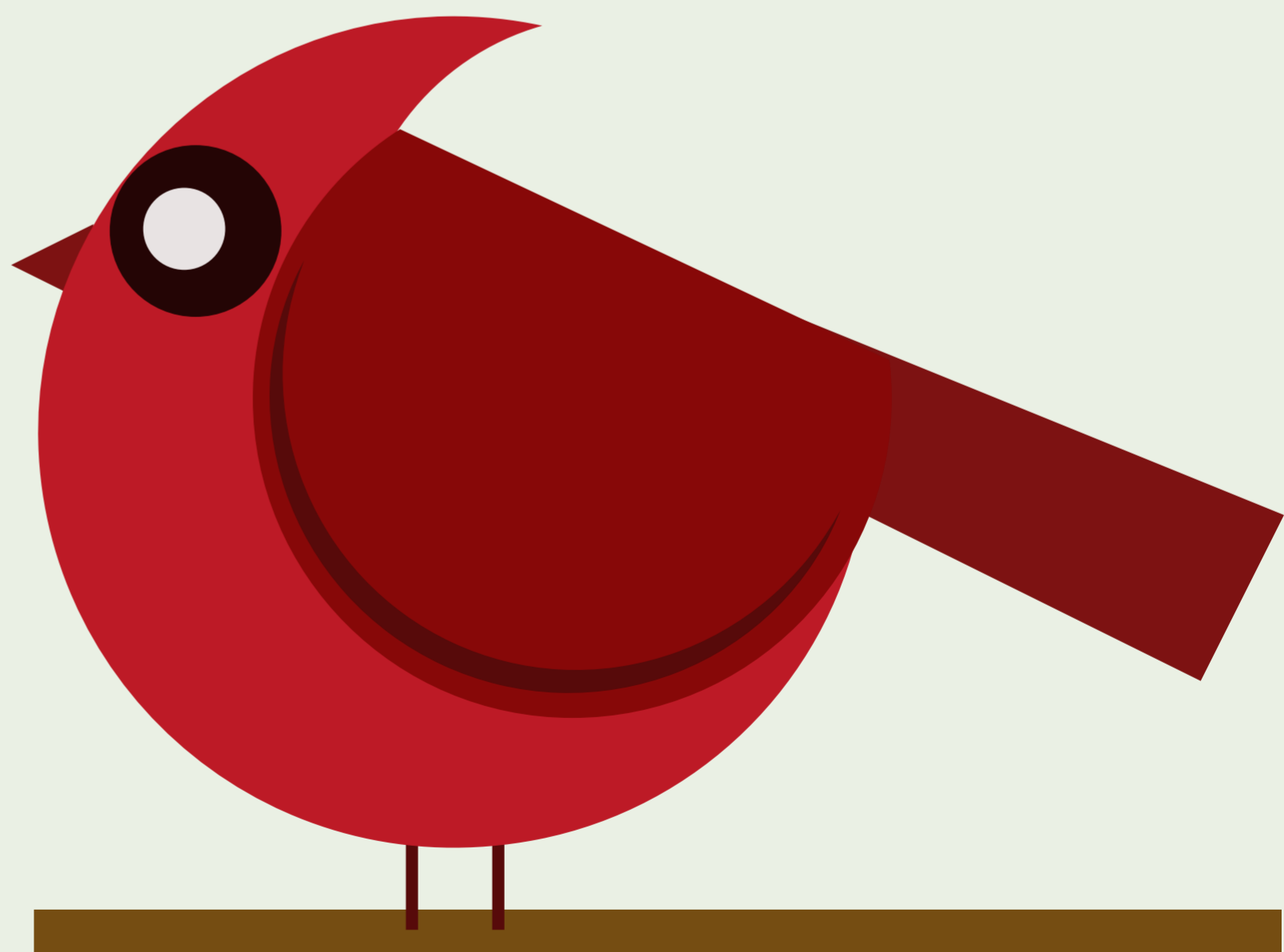

#7 ĮPERKAMAS BŪSTAS EKOLOGIŠKAM PERĖJIMUI

Pagrindinės aplinkybės: Būsto sektoriui, kuris keliose Europos šalyse jau ir taip susidūrė su sunkumais, dar labiau kenkia COVID-19 poveikis ir po karo Ukrainoje didėjanti infliacija. Socialinę nelygybę didina nuolatinis pigaus būsto neprieinamumas, o ilgalaikės problemos kyla dėl to, kad neskiriama pirmenybė tvarumui. Visame pasaulyje gyvenamieji būstai yra atsakingi už 17 proc. su energija ir procesais susijusio šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimo. Vidutinio lygio regla-

mentai, Europos pastatų efektyvumo instituto (angl. Buildings Performance Institute Europe, BPIE) duomenimis, iki 2030 m. gali sumažinti išmetamų teršalų kiekį 42 proc. Taikant pažangesnes priemones, kuriomis skatinama plataus masto renovacija kartu su atsinaujinančiosios energijos tikslais, išmetamųjų teršalų kiekį būtų galima sumažinti 60 %.

Tikslas: griežtesnių Europos lygmens būsto teisės aktų tikslas - remti tokius sprendimus, kaip mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių pastatų renovacijos finansavimas ir viešųjų investicijų į aplinkai nekenksmingus ir įperkamus būstus didinimas.

Tikslai

- Pritraukti daugiau lėšų į tinkamą ir įperkamą būstą, siekiant apsaugoti mažas pajamas gaunančius ar pažeidžiamus visuomenės narius ir kartu didinti būsto pasiūlą bei mažinti didėjančią būsto kainų įtampą.
- Padėti vietos lyderiams, galintiems tarp bendruomenės suinteresuotųjų šalių propaguoti prieinamą būstą ir remti ekologiškus tvarios plėtros projektus.
- Skleisti gyventojų žinias apie ilgalaikę finansinę tvaraus vystymosi naudą, taip pat apie jo privalumus aplinkai ir žmonių sveikatai.
- Išnagrinėti vietos planą, žemės naudojimo taisykles, zonų įsakymus, automobilių stovėjimo apribojimus ir statybų kodeksus, siekiant įtraukti daugiau ekologiškų galimybių.
- Taikyti įvairias politikos alternatyvas, pavyzdžiui, atleidimą nuo mokesčių, pagreitintą peržiūrą ir energijos vartojimo efektyvumo technologijų, atsinaujinančiosios energijos ir kitų sąnaudų mažinimo iniciatyvų finansavimą.
- Įvertinti nekilnojamąjį turtą, ištyrus fizinę gyvenvietės turto būklę ir išnagrinėjus, kaip šių pastatų ekologizavimas gali būti įtrauktas į didįjį aplinkosaugos planą.

#8 KLIMATO NEUTRALUMO STRATEGIJA VERSLO LYGMENIU

Pagrindinės aplinkybės: Europos klimato kaitos įstatyme anglies dioksido neutralumo sąvoka apibrėžiama kaip grynojo anglies dioksido pėdsako pasiekimas. Norint pasiekti anglies dioksido neutralumą, būtina užtikrinti pusiausvyrą tarp anglies dioksido gamybos ir jo absorbuavimo į anglies dioksido absorbentus. Kad būtų pasiektas grynas nulinis išmetamųjų teršalų kiekis, visas pasaulinis šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) išmetimas turi būti kompensuojamas anglies dioksido sekvestravimu. Kelyje, kuriuo einant siekiama klimato neutralumo, svarbiausia yra žmogaus veikla, dėl kurios susidaro šiltnamio efektą sukeliančios dujos. Norint pasiekti klimato neutralumą, nepakanka vien tik sumažinti išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Europos Komisija rekomendavo, kad į anglies dioksido absorbentus būtų atsižvelgta prognozuojant, kaip pasiekti nustatytą 2030 m. klimato tikslą. Dauguma įmonių ir žmonių nepajėgūs visiškai pašalinti viso su jų veikla ir produkcija susijusio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio.

Tikslas: Sėkmingos klimato neutralumo strategijos tikslas - pakeisti esamas taisykles ir priimti naujas, kurios padėtų pasiekti 2030 m. tikslą - 55 proc. sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį.

Tikslai

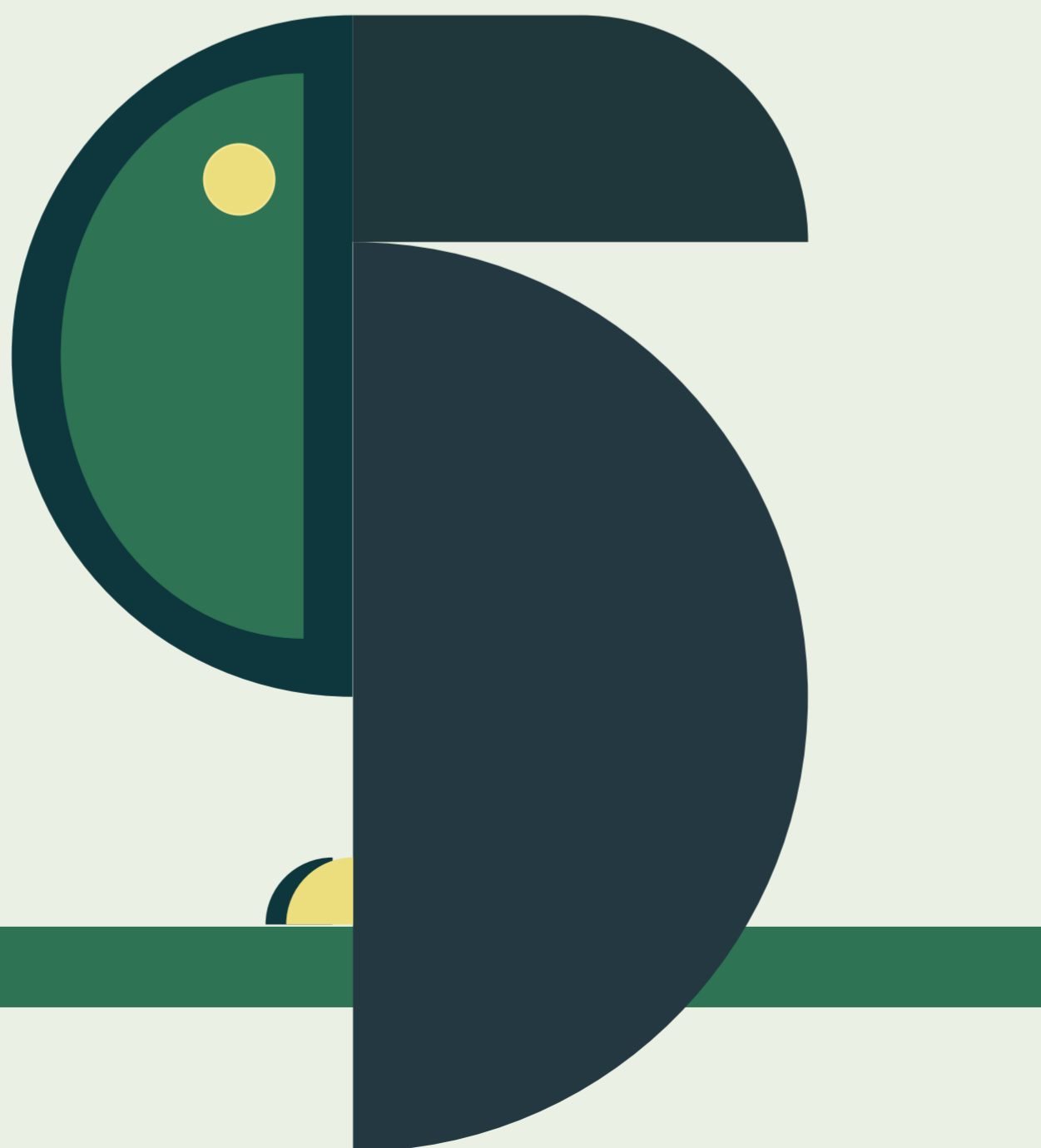
- Pasiekti visišką neutralumą klimato atžvilgiu pagal nustatytus 2030 m. išmetamųjų teršalų mažinimo tikslus mažinant savo įmonės išmetamųjų teršalų kiekį.
- Nustatyti įmonės tikslą mažinti platinimo tinklo ŠESD, išmetamųjų iš produktų ir paslaugų, kiekį, atsižvelgiant į visus tiekėjų sluoksnius, diskutuojant su tiekėjais ir priimant sprendimus dėl pirkimų, kuriais atsižvelgiama į klimato kaitą.
- Mažinti poveikį aplinkai visoje vertės kūrimo grandinėje, daugiausia dėmesio skiriant partneriams ir klientams, padedant jiems mažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir siekti klimato tikslų.
- Kad jų vartotojai būtų paprasčiau informuojami ir galėtų priimti ekonomiškai naudingus ir ekologiškai atsakingus sprendimus, kurie atitiktų jų vartotojų poreikius, kad per vieną kartą būtų galima sklandžiai pereiti prie ekologijos.
- Toliau plėsti decentralizuotos energijos produktų, pavyzdžiui, vandens šildytuvų, saulės energijos ir akumuliatorių, asortimentą.
- Tirti perspektyvias alternatyvas, kurių pėdsakas būtų mažesnis, maksimaliai išnaudoti išteklius, sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį tiekimo grandinėje ir prisidėti prie didesnio visuomenės dekarbonizavimo įtraukiant klimato priemones ir atlygio programas.

#9 “ŽALIASIS” PLOVIMAS KAIP KLIŪTIS PEREINANT PRIE ŽALIOSIOS EKONOMIKOS.

Pagrindinės aplinkybės: Pagal EBPO pateiktą teiginių apie aplinkos apsaugą apibrėžtį, teiginiai apie aplinkos apsaugą - tai veiksmai, kuriais rinkodaros ar reklamos priemonėmis siūloma arba sudaromas įspūdis, kad gaminytis yra ekologiškesnis už panašius gaminius arba bent jau daro mažesnę neigiamą poveikį aplinkai. Teiginiai, kad gaminytis yra ekologiškesnis dėl savo sudėties, pagaminimo būdo, šalinimo būdo ir numatomo energijos naudojimo ar taršos sumažėjimo, yra keletas pavyzdžių, kurie vadinami “ekologiniu plovimu”, kai jie neatitinka tikrovės arba negali būti patvirtinti. Vartotojams turėtų būti pateikiama tik patikima ir moksliskai pagrįsta informacija, kad jie galėtų priimti pagrįstus sprendimus dėl pirkimo. To neįmanoma pasiekti, kai dėl melagingų žaliųjų teiginių ir nedaugelio vykdymo užtikrinimo priemonių vartotojų apsaugos imamasi tik tada, kai žala jau būna padaryta.

Tikslas: siekiant sąžiningo ekologiško perėjimo prie ekologiškų produktų vartotojams, turi būti užtikrinta, kad klaidingi ir nepagrįsti teiginiai niekada nepatektų į rinką, o sąžininga rinka nuo pat pradžių būtų sukurta taikant ex ante reguliavimo metodą.

Tikslai

- Atsižvelgiant į patirtį, įgytą taikant panašią sistemą reglamente, sukurti aiškų, greitą ir veiksmingą išankstinio patvirtinimo procesą, skirtą žaliesiems teiginiams;

- Paskirti ES instituciją (pavyzdžiui, Europos aplinkos agentūrą), kuri būtų atsakinga už mokslinio pagrindimo, susijusio su teiginiais, pateiktais išankstiniam patvirtinimui, nagrinėjimą;

- Įsteigti registracijos stalą, kuriame turėtų būti skelbiami visi autorizuoti teiginiai, kartu su reikalavimais konkrečiai naudoti kiekvieną teiginį ir visais taikomais jo naudojimo apribojimais;

- Prieš naudojant teiginį įvesti patvirtinamuosius dokumentus į konkretaus gaminio informacijos duomenų bazę;

- Atitiktis stebėsenos agentūroms atlikti patikrinimą elemento informacinėje sistemoje;

- Sukurti centralizuotą žaliųjų ženklų akreditavimo sistemą;

- Nustatyti tam tikrą kiekį patikimų ir pripažintų ekologinių ženklų be papildomų akreditavimo reikalavimų.

#10 VIDUTINIŲ IR MAŽŲ ĮMONIŲ RĖMIMAS ŽALIOJO PERĖJIMO METU

Pagrindinės aplinkybės: Apskritai žaliosios MVĮ savo prekėmis, paslaugomis ir komercine veikla prisideda prie aplinkos, biologinės įvairovės ir klimato išsaugojimo. Tačiau jos tai daro įvairiais būdais. Remiantis 2017 m. GIZ ataskaita "Žaliojo ir įtraukiojo verslo priemonių rinkinys", kai kurios MVĮ daugiausia dėmesio skiria savo gamybos proceso poveikio aplinkai mažinimui (pavyzdžiui, taikant efektyviai išteklius naudojančias procedūras), o kitos daugiausia dėmesio skiria ekologiškiems produktams ir teikia ekologiškas prekes ir paslaugas. EBPO (2013), "Green Entrepreneurship, Eco-Innovation And SMEs" ("Žaliojo verslumas, ekologinės inovacijos ir MVĮ") pritaria, kad MVĮ remia integracinį augimą kurdamos darbo vietas, tačiau užimtumo kokybės tyrimų yra mažiau. Be to, pasitelkdamos ekologines inovacijas, ekologinį įsisavinimą ir ekologinį verslumą, MVĮ gali remti tvarų augimą. Bandydamos patekti į pageidaujamas pramonės šakas MVĮ susiduria su įvairiomis kliūtimis, nors ir pripažįstama, kad jos gali prisidėti prie ekonomikos augimo ir socialinių reformų. Tokios kliūtys yra susijusios su nenaudingais teisės aktais ir reguliavimo sistemomis, ribotomis galimybėmis gauti kreditus už priimtinas palūkanas, ribotais įmonės valdymo gebėjimais ir netinkamomis rinkodaros platformomis.

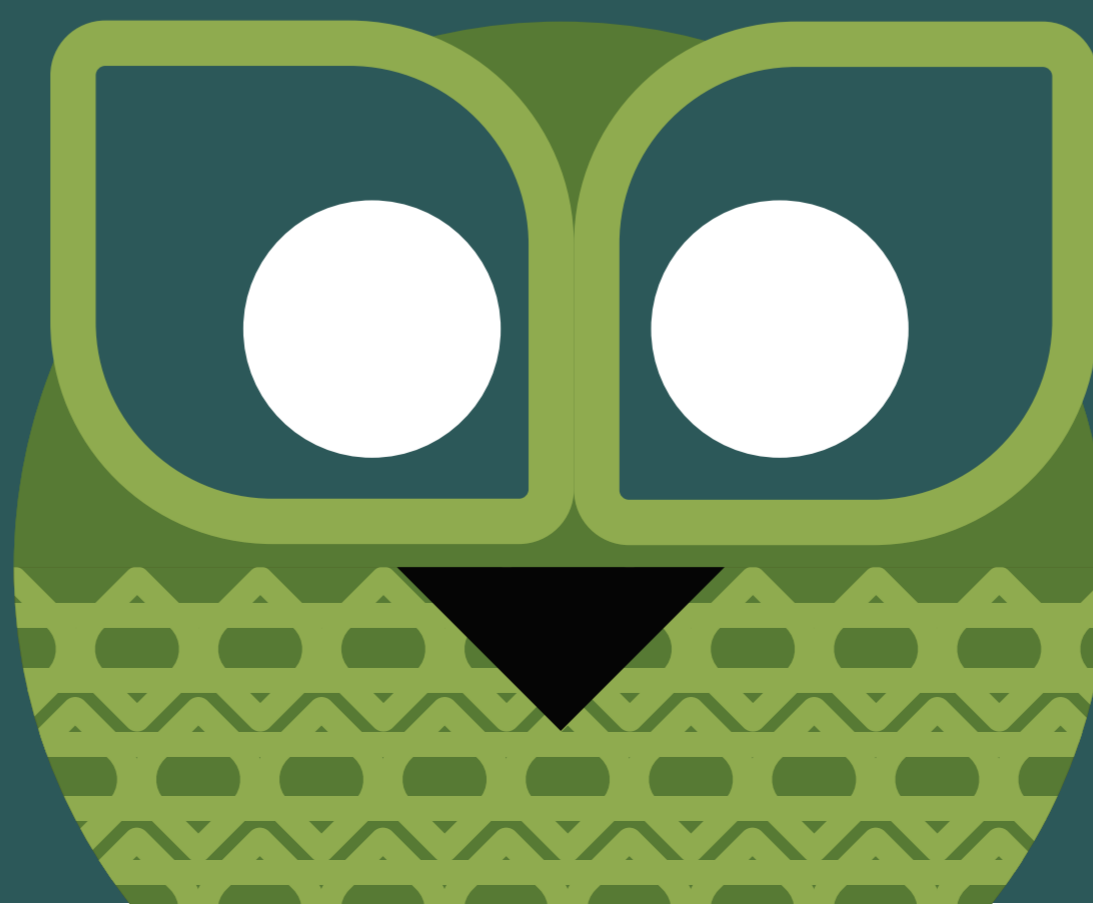

Perėjimo prie ekologiško augimo tikslas - išlaikyti institucijas, įstatymus ir politiką, kurie skatina mažas investicijas į ekologiškas prekes ir paslaugas ir jų patekimą į rinką.

Tikslai

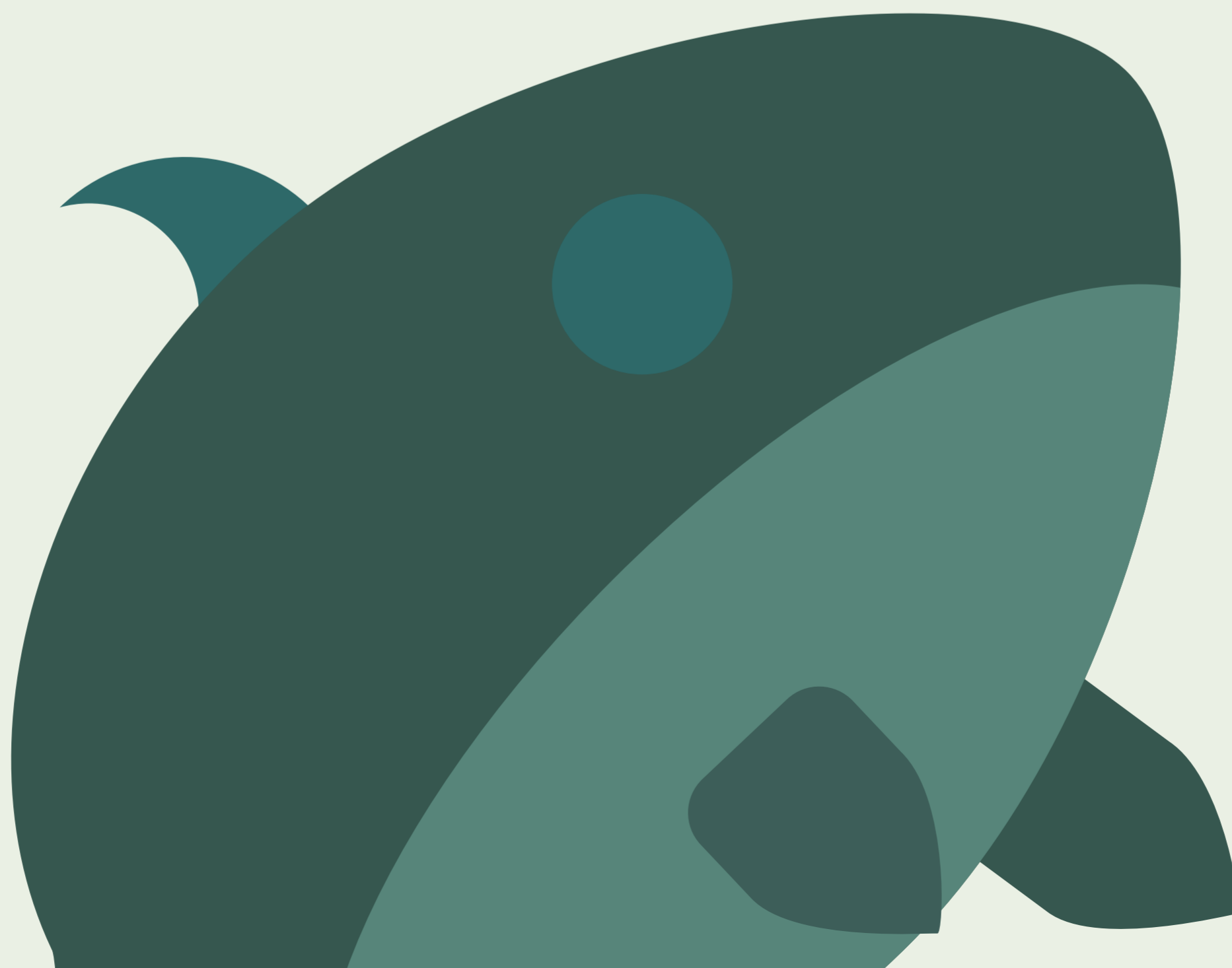
- Įgyvendinti vyriausybės masto didinimo iniciatyvas, kuriomis siekiama padėti vidutinėms įmonėms išnaudoti savo potencialą ir paspartinti augimą.
- Siūlyti visapusišką pagalbą, kad MVĮ būtų lengviau gauti finansavimą, užmegzti ryšius, teikti konsultacijas ir instruktažą.
- Sukurti didelę verslo angelų duomenų bazę ir bendruomenę, kad būtų užtikrintas regioninis rizikos kapitalo sektoriaus ir pradedančiųjų įmonių rinkos augimas.
- Daugiau dėmesio skirti pradedančiosioms įmonėms, siekiant skatinti inovacijas ir ekonominę reikšmę, naudojant rizikos finansavimą.
- Skatinti mažas pajamas gaunančiuose rajonuose gyvenančių jaunų žmonių verslumą ir gebėjimus bei ugdyti verslumo įgūdžius per formalųjį švietimą, siekiant skatinti teisingumą.

#11 EKOLOGIŠKAS PERĖJIMAS - O ŠILTNAMIO EFEKTAŲ SUKELIANČIŲ DUJŲ

Pagrindinės aplinkybės: Europos žaliojo susitarimo tikslas - iki 2050 m. paversti Europą pirmuoju klimatui neutraliu žemynu, kartu išlaikant ekonomikos augimą ir gerovę. Tai Europos augimo strategija. Perėjimas prie klimato požiūriu neutralios ekonomikos, kai grynas šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) išmetimas lygus nuliui, vos per 28 metus yra neregėto greičio pramonės revoliucija, turinti didelį poveikį bendrajam vidaus produktui (BVP), investicijoms, užimtumui, konkurencingumui, paskirstymui, viešiesiems finansams ir pinigų stabilumui. Šiame informaciniame pranešime, kuriame, remiantis mokslininkų ir analitinių centrų atlikta analize ir Komisijos atliktu klimato tikslų plano poveikio vertinimu, apibūdinamas tikėtinas perėjimo prie klimato požiūriu neutralios ekonomikos poveikis ekonominiams rodikliams, ypač daug dėmesio skiriama ekonominei produkcijai (BVP), valstybės skolai, konkurencingumui, darbo rinkoms, energijos kainoms, infliacijai ir paskirstymo poveikiui. Klimato kaitos švelninimo politika daro poveikį ekonominei produkcijai. Remiantis poveikio vertinimu, tikimasi, kad perėjimas prie

grynojo nulio turės tik nedidelį poveikį bendrajai gamybos apimčiai (BVP), tačiau jos sudėtis pasikeis nuo vartojimo prie investicijų. Be to, tikėtina, kad poveikis sektorių gamybos apimčiai, investicijoms ir darbo rinkai bus reikšmingas, todėl reikia imtis politikos priemonių, kad būtų užtikrintas teisingas perėjimas. Yra neigiamo trumpalaikio poveikio rizika, jei sumažės vartojimas ir gamyba, pavyzdžiui, dėl anglies dioksido kainų nustatymo. Tačiau padidėjusios investicijos, pavyzdžiui, į mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančias technologijas, ilgainiui galėtų paskatinti našumą ir ekonomikos augimą. Pereinant prie klimato neutralumo reikia patikimo ekonomikos valdymo, kad būtų galima valdyti riziką makroekonominiam ir finansiniam stabilumui. Komisijos tvaraus augimo strategija Europos semestro sistemoje grindžiama keturiais konkurencinio tvarumo aspektais. Parlamentas paragino šalia dabartinio požiūrio į fiskalinę ir biudžeto politiką įtraukti klimato rodiklį ir koordinuoti pastangas įgyvendinti perėjimą prie skaitmeninės ir aplinkosaugos politikos.

Tikslas: norint įvertinti žaliojo perėjimo poveikį konkurencingumui, svarbu atsižvelgti į nacionalinius klimato politikos skirtumus. Paprastai didesni nacionaliniai klimato politikos užmojai lemia didesnes verslo išlaidas. ES yra įsipareigojusi vykdyti plataus užmojo klimato politiką, siekdama iki 2050 m. tapti pirmuoju pasaulyje klimatui neutraliu žemynu.

Galimos pasekmės:

- Poveikis ekonomikos augimui. Europos žaliasis sandėris galėtų būti arba nedidelė BVP augimo dalis, arba nedidelė kliūtis.
- Poveikis valstybės skolai. Pereinant prie neutralumo klimato kaitos atžvilgiu, tikėtina, kad bus patirta daug viešųjų išlaidų.
- Poveikis užimtumui. Teisingo perėjimo mechanizmas skirtas užtikrinti, kad perėjimas vyktų sąžiningai, sudarant palankesnes sąlygas įsidarbinti ir remiant piliečių perkvalifikavimą.
- Poveikis platinimui ir konkurencingumui. Perėjimas prie neutralumo klimato kaitos atžvilgiu yra susijęs su reikšmingu paskirstymo poveikiu.
- Poveikis energijos kainoms ir infliacijai. Perėjimas prie ekologiškesnės ekonomikos turės struktūrinį poveikį bendrųjų kainų raidai ir ypač energijos kainoms.

#12 ŽIEDINĖ EKONOMIKA - 6R

Pagrindinės aplinkybės: Žiedinės ekonomikos (ŽE) koncepcija įgavo didelį pagreitį visame pasaulyje, nes tradiciškai žinoma linijinė ekonomika, pagrįsta modeliu "imk - pagamink - išmesk", ir toliau nesugeba spręsti tvarumo iššūkių pasaulyje, kuriame vienu metu reikia tvaraus ekonomikos augimo, aplinkos apsaugos ir visuomenės gerovės. Žemės planeta turi tik ribotus ir baigtinius išteklius, o dėl nuolat grėsmingai mažėjančių išteklių ir sunkumų bei rūpesčių, susijusių su natūralių medžiagų pakeitimu sintetinėmis medžiagomis, pasaulis susiduria su rimtomis problemomis, nes mes ir toliau naudojame ir piktnaudžiaujame "tariamais gausiais" žemės ištekliais nesibaigiantiems žmonių poreikiams, vykdydami gamybos, perdirbimo, gamybos ir naudojimo veiklą, o didžioji dauguma pasibaigusio eksploataavimo laikotarpio produktų ir (arba) medžiagų ir toliau keliauja į sąvartynus. Šie 6 NT yra šie: Sumažinti, pakartotinai naudoti, pataisyti, iš naujo pagaminti, perdirbti ir utilizuoti. Tvarioje gamyboje daugiausia dėmesio skiriama platesnei, inovacijomis grindžiamai 6R metodologijai, taikomai gaminiams per kelis gyvavimo ciklus. Šis 6R metodas siūlo uždaro ciklo, kelių produktų gyvavimo ciklų sistemą kaip tvarios gamybos pagrindą. Ši atliekų hierarchija iš tikrųjų yra ES atliekų tvarkymo sistemos (Direktyva 2008/98/EB) dalis, ir visos ES šalys vykdo politiką, pagal kurią atliekų tvarkymui teikia pirmenybę pagal šią tvarką. Deja, vis dar matome, kad dauguma atliekų tvarkomos žemesnės eilės metodais, ir dar reikia daug nuveikti, kad būtų pereita prie geriausių žiedinių metodų.

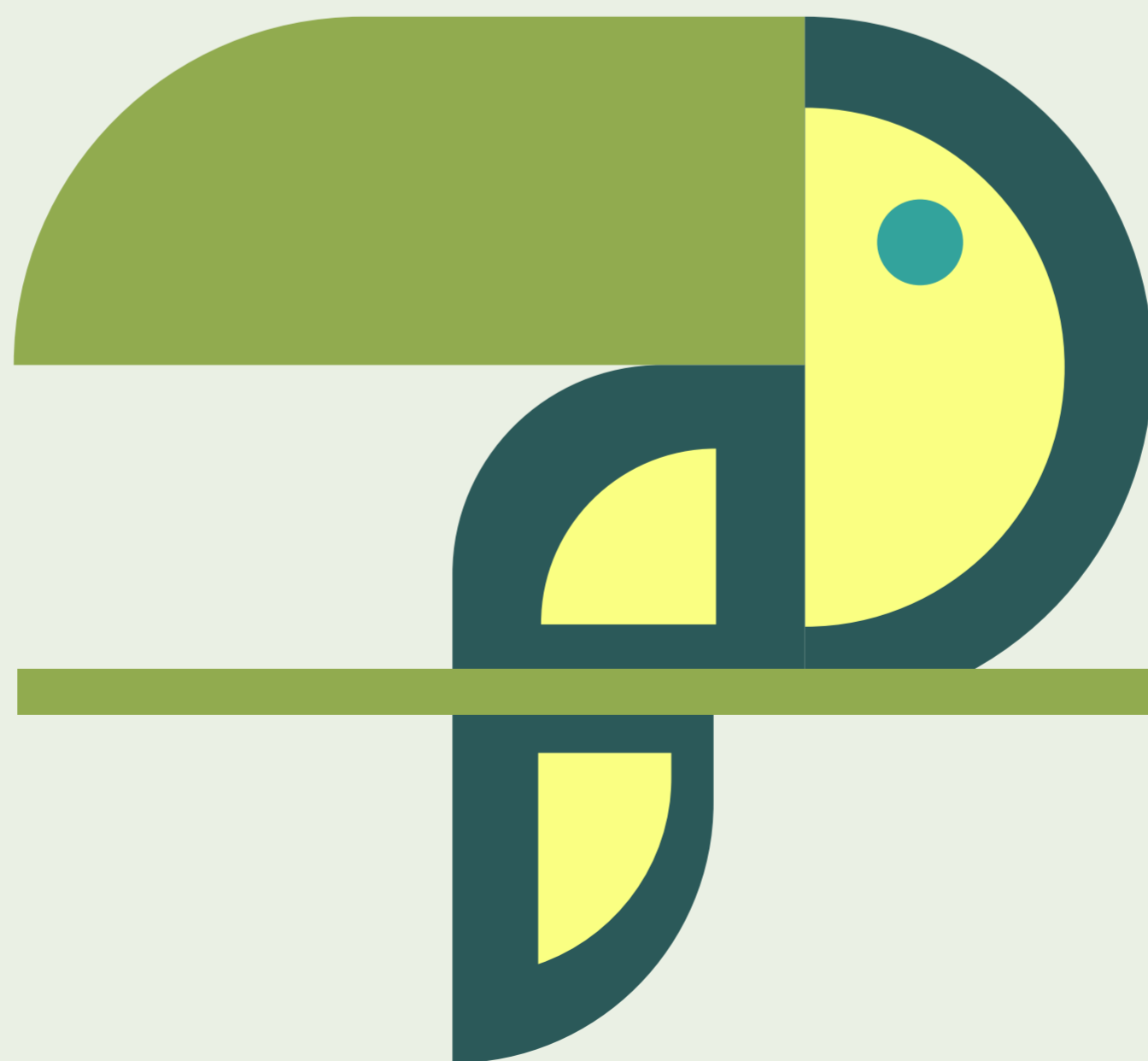
Tikslas: Žiedinės ekonomikos idėja - nustoti išmesti tai, ką laikome atliekomis, kol pasieksime visuomenę, kurioje visai neliks atliekų. Žiedinės ekonomikos konceptuali žinia yra labai galinga, nes ji grindžiama išteklių švaistymo mažinimu veiksmingai

projektuojant ir įgyvendinant gaminius ir procesus, kad būtų pagerintas išteklių naudojimo efektyvumas, o žiedinis medžiagų srautas apimtų gaminių panaudojimą, pakartotinį naudojimą, perdirbimą ir pakartotinę gamybą.

Žiedinės ekonomikos ir 6Rs metodo įgyvendinimas įvairiais aspektais:

- Niekas nėra iššvaistoma; kiekviena "atlieka" tampa vertybe, o jokia vertė neatkuriama.
- Visi gaminiai, pasibaigus jų pirminiam naudojimui, yra utilizuojami ir pakartotinai naudojami, perdirbami arba perdirbami kelioms kartoms, tapo ne tik realybe, bet ir būtinybe.
- Redukcijos idėja yra ta, kad tai, ko niekada nėra, negali būti iššvaistyta.
- Jei mums ko nors tikrai reikia, geriausia tuo pasinaudoti kuo geriau.
- Jei daiktai sugenda ir nebegalime jų naudoti, turėtume apsvarstyti, ar galime juos pataisyti.
- Užuo taisyti sugedusį prietaisą, galima paimti gerai veikiančias sugedusio prietaiso dalis ir panaudoti jas naujam daiktui.
- Jei tikrai nebegalite tinkamai panaudoti gaminio ar jo dalių, dažnai geriausia išeitis - perdirbti.
- Paskutinė žiedinės ekonomikos dalis yra atkūrimas. Kai ką nors perdirbti į išteklius yra per sunku arba tų išteklių tiesiog nebereikia, daugumą dalykų galima paversti energija juos deginant arba taikant kitus (bio)cheminius procesus.

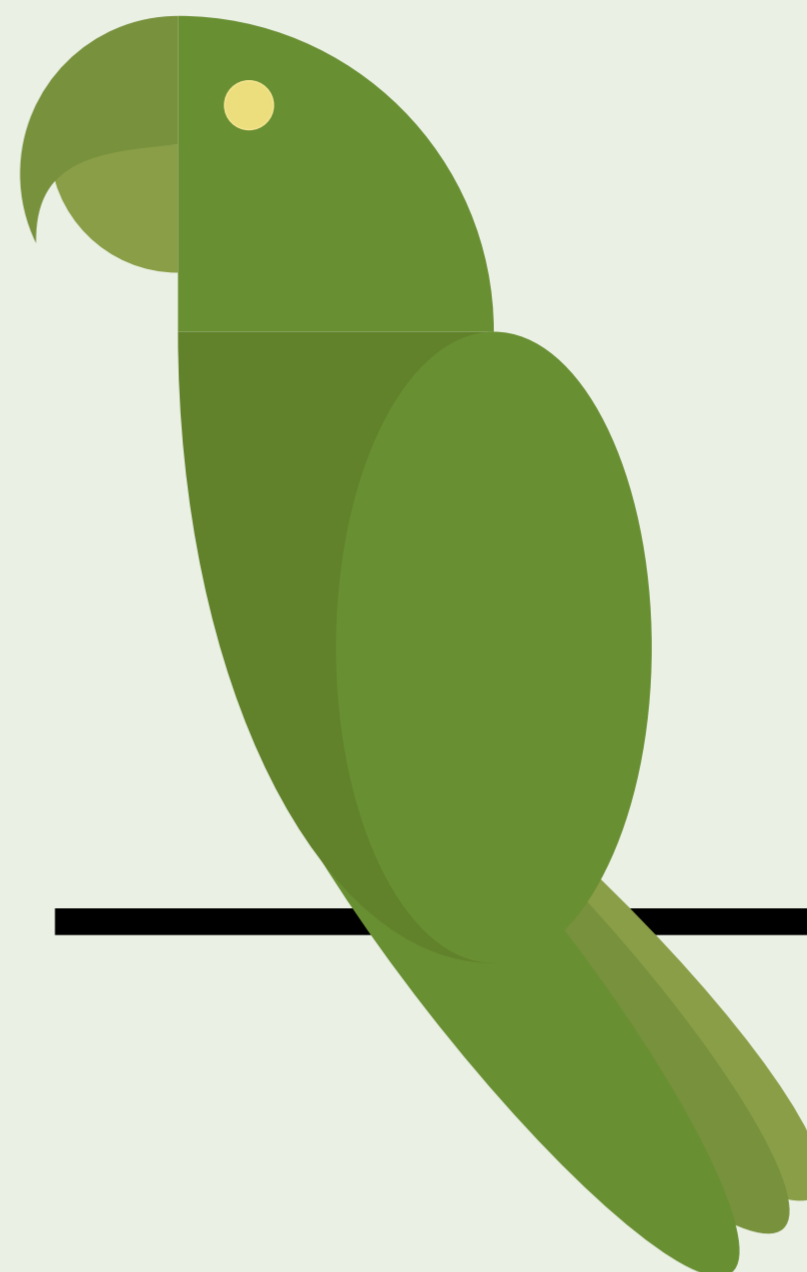
#13 KLIMATO NEUTRALUMO STRATEGIJA

Pagrindinės aplinkybės: Tai reiškia, kad reikia kuo labiau sumažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, tačiau taip pat reikia kompensuoti bet kokį likusį išmetamų dujų kiekį. Būtent taip galima pasiekti nulinio išmetamųjų teršalų kiekio balansą. Grynasis nulinis išmetamųjų teršalų balansas pasiekiamas, kai į atmosferą išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis neutralizuojamas. Tai galima padaryti sekvestruojant anglies dioksidą, t. y. pašalinant jį iš atmosferos, arba taikant kompensavimo priemones, kurios paprastai susijusios su parama į klimato kaitą orientuotiems projektams. ES klimato neutralumo

tikslas ir žalioji sandoris išties nauji tuo, kad pagal juos reikalaujama, jog veiksmų imtųsi visi ekonomikos sektoriai, o klimato ir aplinkosaugos klausimai būtų integruoti į visas ES politikos sritis. Tai vadinama klimato politikos integravimu. Būtent energetikos sektoriuje reikia esminių permainų. Energijos gamyba ir naudojimas šiuo metu sudaro 75 proc. viso ES išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio. Ji yra kiekvieno mūsų gyvenimo dalis - nuo sienų ir langų, elektros prietaisų iki kelavimo ir gamybos būdų.

Tikslas: įgyvendinti klimato neutralumo tikslą ir Žaliąjį sandorį. Tam reikės, kad visi ekonomikos sektoriai imtųsi veiksmų, o klimato ir aplinkosaugos klausimai būtų integruoti į visas ES politikos sritis.

Tikslai:

- Žmonės ir bendruomenės, labiausiai pažeidžiami pereinamuoju laikotarpiu: palengvinti įsidarbinimo galimybes ir pasiūlyti persikvalifikavimą, kartu didinant energijos vartojimo efektyvumą ir kovojant su energijos nepriteklumi.
- Daug anglies dioksido į aplinką išskiriančių pramonės šakų įmonės ir sektoriai: padėti užtikrinti, kad perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų būtų patrauklus investicijoms, teikti paskolas ir finansinę paramą, taip pat investuoti į mokslinius tyrimus ir inovacijas bei naujų įmonių kūrimą.
- Valstybės narės arba regionai, kurie yra labai priklausomi nuo iškastinio kuro: investuoti į naujas ekologiškas darbo vietas, tvarų viešąjį transportą, atsinaujinančiąją energiją, skaitmeninį ryšį ir švarios energijos infrastruktūrą.
- Investicijos į aplinką tausojančias technologijas. padėti plėtoti švaresnes transporto rūšis.
- Užtikrinti, kad pastatai taptų energetiškai efektyvesni.
- Tarptautinis darbas siekiant gerinti standartus visame pasaulyje.

#14 KOKYBIŠKŲ DARBO VIETŲ KŪRIMAS

Pagrindinės aplinkybės: Nėra vienos visuotinai priimtos "kokybiško darbo" apibrėžties. Kaip pažymima Fordo fondo interneto svetainės puslapyje apie darbo jėgos plėtrą, "geros darbo vietos - tai darbo vietos, už kurias mokamas tvarus darbo užmokestis ir kuriose galima siekti karjeros, o darbuotojai gali kaupti finansinį turta".

Darbo vietų kūrimas tebėra pagrindinis ekonominės plėtros pastangų sėkmės matas. Tačiau laikai, kai visos darbo vietos tam tikru mastu buvo "geros darbo vietos", baigėsi. Ekonomikos augimas tampa vis labiau išsiskaidęs: viena vertus, tai yra aukštųjų technologijų ir didelio darbo užmokesčio darbo vietos, kita vertus, tai yra mažai apmokamos darbo vietos paslaugų sektoriuje. Daug "vidurinėsios klasės" vidutinio darbo užmokesčio darbo vietų buvo sumažintos, automatizuotos arba perkeltos į užsienį. Ekonomikos plėtotojai susiduria su sunkumais kurdami darbo vietas, kuriose būtų mokamas toks darbo užmokestis ir teikiamos tokios išmokos, kokios buvo įprastos pramonės laikais. Kadangi ekonomikos plėtotojų vaidmuo išsiplėtė ir apima viską nuo technologijų perdavimo iki mažmeninės prekybos pritraukimo, siekiant išplėsti bendruomenės mokesčių bazę, ši profesija turi ištirti, kokias darbo vietas ji kuria ir kaip jos atitinka asmenų ir bendruomenių poreikius globalizuoto-

je, įgūdžiais grindžiamoje ekonomikoje. Šiomis aplinkybėmis asmenų sėkmė prilygsta verslo ir bendruomenių sėkmei. Vis dėlto kokybiškų darbo vietų kūrimo klausimas ekonomikos kūrėjų požiūriu yra gana mažai tyrinėtas; dauguma literatūros kokybiškų darbo vietų tema yra iš darbo jėgos plėtros arba skurdo panaikinimo sričių. Straipsnyje siekiama užpildyti šią spragą ir nustatyti ekonomikos plėtotojų vaidmenį kuriant kokybiškas darbo vietas ir gerinant esamų darbo vietų kokybę. Ne mažiau svarbu, kad šioje ataskaitoje taip pat aprašoma, kaip keičiasi pati ekonominė plėtra, reaguodama į besikeičiančią ekonomiką. Norint kurti kokybiškas darbo vietas ir atkurti viduriniąją klasę pasaulinėje, žiniomis grindžiamoje ekonomikoje, reikia naujų strategijų, naujų partnerių, naujų tikslų ir naujų sėkmės rodiklių. Tai yra besiformuojančios ekonominės plėtros praktikos, kuri, kaip rodo atvejų analizės tyrimai, turi būti įtraukesnė, strategiškesnė, pritaikanti ir orientuota į sistemą, žemėlapis.

Tikslas: Ekonominių projektų rengėjų tikslas - suteikti įvairių įgūdžių lygių ir pramonės šakų galimybes, kad bendruomenės ekonominė struktūra būtų plėtojama.

Tikslai:

- Kurti kokybiškas darbo vietas, naudingas žmonėms, įmonėms ir vietovėms. Tai yra sėklos, iš kurių išauga platesnė gerovė, suteikiančios darbuotojams galimybę būti savarankiškiems, ekonomiškai saugiems ir kontroliuoti savo gyvenimą.
- Kurti kokybiškas darbo vietas, atitinkančias ekonominį konkurencingumą.
- kokybiškos darbo vietas, naudingos vietos ekonomikai. Pagal kokybiško darbo apibrėžtį darbuotojams mokamas didesnis darbo užmokestis, kurį jie išleidžia būstui, prekėms ir paslaugoms.
- Paslaugų teikimas žemos kvalifikacijos arba sunkiai įsidarbinantiems asmenims kaip skurdo panaikinimo priemonė.

#15 SOCIALINIS IR EKONOMINIS TEISINGUMAS

Pagrindinės aplinkybės: Kalbant apie sąžiningumą, pirmasis konceptualus iššūkis kyla dėl to, kad jį sunku išversti iš anglų kalbos į kitas Europos kalbas. Iš tiesų, daugelyje kalbų nėra tiesioginio žodžio "sąžiningumas", bet jis verčiamas kaip "teisingumas", "teisingumas", "tinkamumas", "lygybė" arba "lygiavertiškumas". Kai kuriose Europos kalbose "sąžiningas" arba "teisingumas" tapo skoliniu žodžiu, įtrauktas į kalbą be vertimo (Gulyas 2018). Sąžiningumas ir lygybė yra susiję, bet anaip tol ne sinonimai. Teisingumas remiasi tam tikrais normatyviniais kriterijais, o lygybė reiškia savybę būti vienodam pagal statusą, vertę ar kiekį, kuriai griežtai nereikia jokių normatyvinių kriterijų. Šiandien europiečiai yra vidutiniškai geriau išsilavinę, gyvena sveikiau, ilgiau ir turtingiau nei bet kada anksčiau. Tačiau toks požiūris į vidutinius pasiekimus užgožia didelius skirtumus tiek Europos šalyse, tiek tarp jų. 20 proc. turtingiausių Europos namų ūkių pajamos yra vidutiniškai 5 kartus didesnės už 20 proc. skurdžiausių namų ūkių pajamas, o kai kuriose valstybėse narėse - iki 8 kartų didesnės. Dauguma gerovės rodiklių rodo socialinį gradientą pagal išsilavinimo lygį, profesiją, pajamas ir socialinę padėtį. Didžioji recesija sustiprino esamą socialinę ir ekonominę

Tikslas: Socialinis teisingumas, sąžiningumas ir santykinė lygybė gali būti svarbūs konkurencingumo veiksniai, ypač regionų ir miestų lygmeniu. Lygios ir teisingesnės visuomenės pasižymi didesniu pasitenkinimu gyvenimu, laime ir apskritai geresniais socialiniais rezultatais. Tai galima pasiekti nebūtinai patiriant efektyvumo sąnaudas.

atskirtį. Pažeidžiamoms grupėms - žemo išsilavinimo asmenims, bedarbiams ir asmenims, turintiems migrantų patirties, - daugiausia teko patirti dėl to kilusio ekonomikos nuosmukio ir griežto taupymo programų naštą. Ypač skaudžiai nukentėjo Pietų Europos šalys. Dėl didėjančių įvairių socialinių ir ekonominių skirtumų Europoje atsirado neteisingumo ir nepasitenkinimo jausmas. Naujausi duomenys rodo, kad 38 proc. europiečių nemano, kad su jais elgiamasi teisingai, o 41 proc. nesutinka, kad jų gyvenimo galimybės yra lygios. Sąžiningumas yra subjektyvus reiškinys, tačiau toli siekiančios neteisingumo suvokimo pasekmės verčia atidžiau pažvelgti į jį lemiančius veiksniai ir pagrindinę dinamiką. Šioje ataskaitoje analizuojami kai kurie svarbiausi teisingumo aspektai, susiję su teisingos, įtraukios ir socialinės Europos Sąjungos (ES) darbotvarke.

Tikslai:

- Sukurti darbo vietų, kad būtų sudarytos geresnės galimybės gauti apmokamą darbą, nes tai yra pagrindinis pajamų nelygybę lemiantis veiksnys.
- Sukurti fiskalinę politiką, pavyzdžiui, progresinių mokesčių sistemas ir pervedimus, kurie mažintų namų ūkių pajamų nelygybę, kad būtų kompensuota (tam tikru mastu) nelygybė darbo rinkoje.
- Mažinti darbo užmokesčio nelygybę ir vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumus. Kaip rodo naujausi tyrimai, vyriausybės turi nemažai erdvės naudoti minimalų darbo užmokestį kaip politikos priemonę.
- Minimalaus darbo užmokesčio ir kolektyvinių derybų išplėtimas, įtraukiant mažai apmokamus darbuotojus, apskritai padės mažinti nelygybę tarp moterų, migrantų ir pažeidžiamų grupių, kurių tarp šių darbuotojų yra daugiausia.

#16 MOKESČIŲ LENGVATOS VIDUTINĖS PAJAMOS

Pagrindinės aplinkybės: Mažosios ir vidutinės įmonės (MVĮ) yra bet kurios ekonomikos gyvybinė jėga. Jos yra esminis augimo ir inovacijų variklis. Jos kuria darbo vietas, remia vietos bendruomenes ir skatina inovacijas.

MVĮ (mažoji ir vidutinė įmonė) - tai įmonė, kurioje dirba mažiau nei 250 darbuotojų. Jos taip pat sukuria dvi iš trijų naujų darbo vietų. MVĮ dažnai vadinamos ekonomikos stuburu, nes jos labai svarbios ekonomikos augimui. Jos yra veržlios ir gali greitai prisitaikyti prie rinkos pokyčių. Be to, MVĮ paprastai būna novatoriškesnės nei didesnės įmonės, todėl gali atsirasti naujų produktų ir paslaugų, kurie gali padėti skatinti ekonomikos plėtrą. Be to, jos yra svarbi finansinės aplinkos dalis. Jos yra labai svarbi ekonomikos dalis, nes skatina inovacijas. MVĮ yra veržlesnės ir judresnės nei didesnės įmonės, todėl gali greitai reaguoti į rinkos pokyčius. Jos taip pat turi mažesnes pridėtinės išlaidas, o tai joms suteikia konkurencinį pranašumą. MVĮ dažnai yra naujų tendencijų ir technologijų priešakyje, jos dažniau eksperimentuoja su naujomis idėjomis.

Jos taip pat atlieka svarbų vaidmenį remiant vietos bendruomenes. Jos suteikia darbo vietų ir mokesčių pajamų, o tai padeda išlaikyti vietos verslą ir paslaugas. MVĮ dažnai dalyvauja bendruomenės projektuose. Jos taip pat prisideda prie vietos ekonomikos, nes perka prekes ir paslaugas iš vietos įmonių. Daugelyje šalių MVĮ sudaro didžiąją dalį visų įmonių ir sukuria didžiąją dalį visų darbo vietų.

Daugumoje šalių MVĮ sudaro didžiąją daugumą įmonių ir labai prisideda prie užimtumo ir ekonomikos augimo, tačiau jos susiduria su tam tikrais sunkumais, visų pirma susijusiais su galimybėmis gauti finansavimą ir palyginti didelėmis mokesčių reikalavimų laikymosi išlaidomis. Vyriausybės turi daugybę politinių svertų, įskaitant mokesčių politiką, kuriais gali remti MVĮ augimą ir plėtrą.

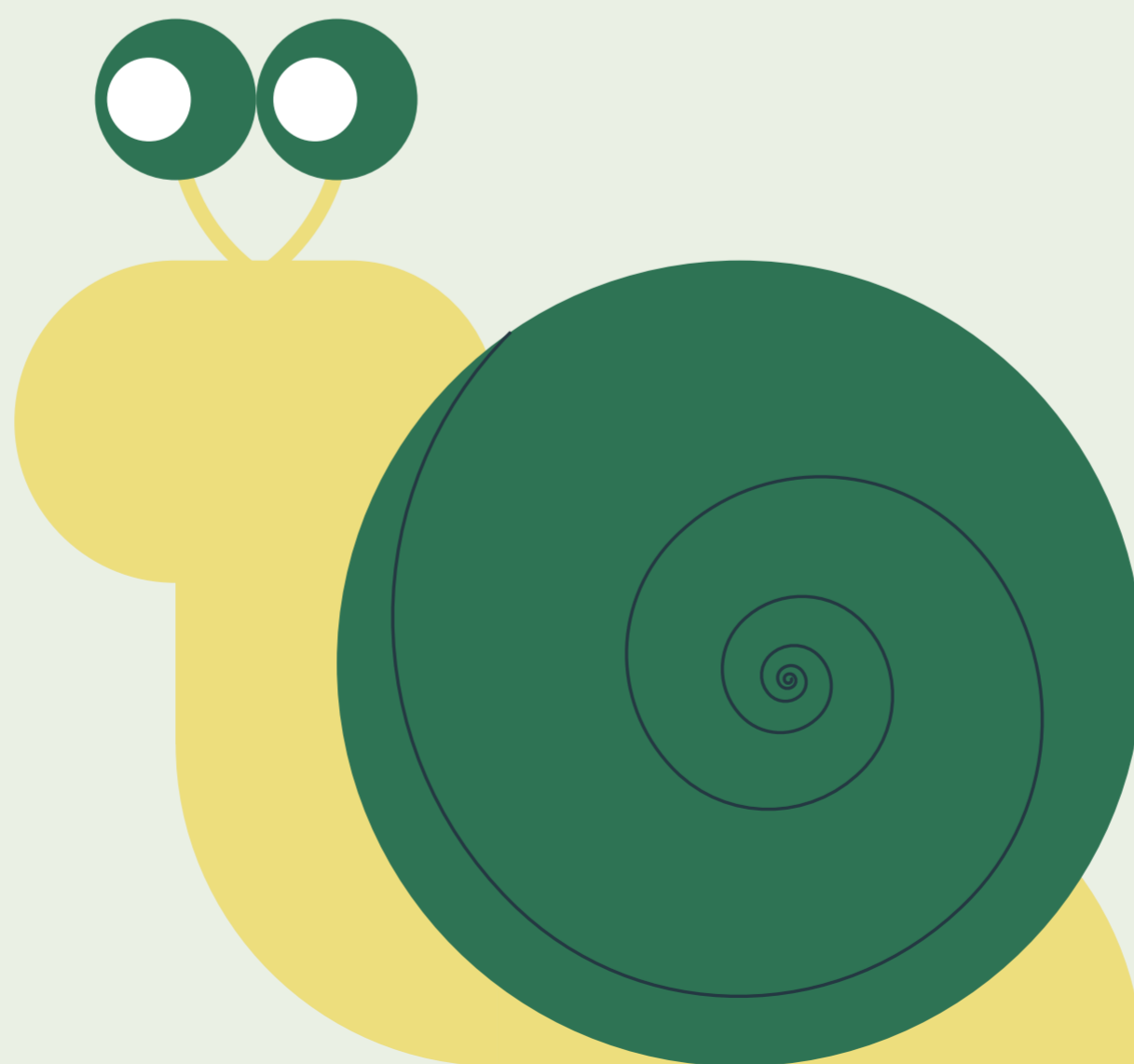
Europos Sąjungoje jos sudaro 99,8 proc. visų įmonių ir 67 proc. visų dirbančiųjų. Be to, plačiai paplitusi nuomonė, kad MVĮ yra ekonomikos augimo ir inovacijų variklis. Todėl Europos Komisija (EK) mano, kad "gebėjimas pasinaudoti mažųjų ir vidutinių įmonių augimo ir inovacijų potencialu" yra labai svarbus Europos Sąjungos (ES) klestėjimui ateityje. Todėl "pasaulinio lygio aplinkos MVĮ kūrimas" tapo vienu iš svarbiausių Europos Komisijos tikslų.

Tikslas: Europa pabrėžia, kad mokesčių kodeksai paprastai yra teisingi, paprasti, nuspėjami ir skaidrūs. Tai yra papildoma visoms įmonėms (įskaitant MVĮ) patrauklios verslo aplinkos dalis, kurios privalumas - mažinama neproporcingai didelė MVĮ tenkanti reikalavimų laikymosi našta. Kiekviena mokestinė paskata turi atitikti pagrindinius reikalavimus, tokius kaip skaidrumas, veiksmingumas ir neutralumas. Visos mokesčių lengvatos turi atitikti pagrindinius reikalavimus, pavyzdžiui, skaidrumo, veiksmingumo ir neutralumo.

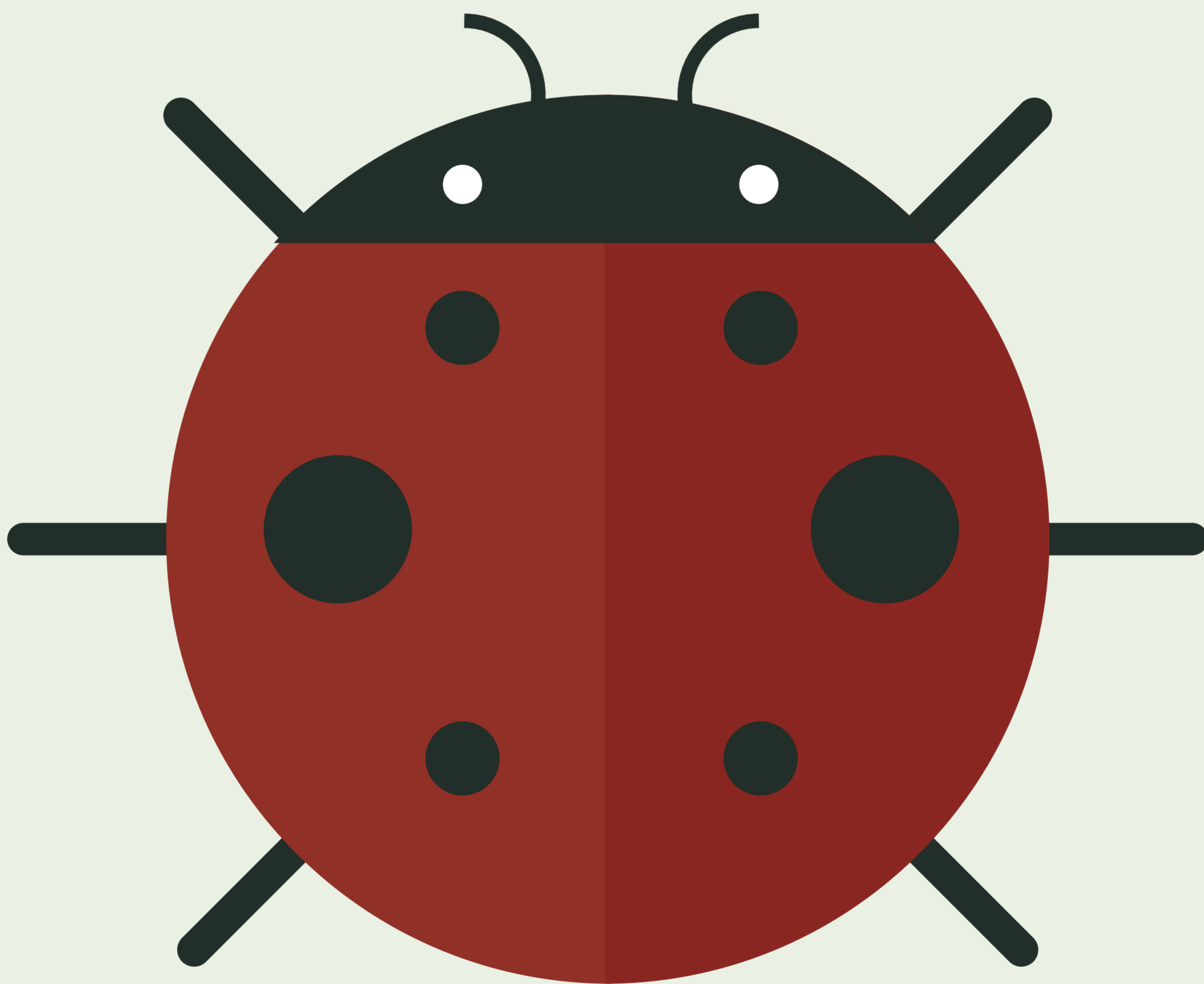
Tikslai:

- Numatyti skatinamuosius pelno apmokestinimo svetus mažoms ir vidutinėms įmonėms (investicijų ir inovacijų skatinimas, parama įmonių finansinei būklei ir gamybos skatinimui, pagreitinto nusidėvėjimo taikymas mokesčių apskaitoje).
- Vykdyti inovacijų ir investicijų procesų mokestinį skatinimą taikant investicijų mokesčių lengvatas ir nuolaidas.
- Skatinti pelno mokesčio mokėjimą, sumažinant pelno mokesčio tarifą iki 5 proc. mažoms įmonėms, kurios išlaiko arba didina darbuotojų skaičių, jei priskaičiuoti darbuotojų atlyginimai nėra mažesni už vidutinius atitinkamų šakų atlyginimus.

3 SKYRIUS

Įtraukioji klimato politika

#1. SOCIALINĖS KAMPANIJOS, SKATINANČIOS EKOLOGINĮ SĄMONINGUMĄ

Pagrindinės aplinkybės: Visuomenės informuotumo didinimas yra būtinas, siekiant padidinti entuziazmą ir paramą, įkvėpti savarankišką aktyvumą ir veiksmus bei sutelkti vietines žinias ir išteklius. Labai svarbu didinti politinį sąmoningumą, nes politikai ir politikos formuotojai atlieka lemiamą vaidmenį politikos koregavimo procese. Norint didinti didesnių žmonių grupių informuotumą, didinant informuotumą būtina taikyti gerą komunikacijos taktiką.

Informuotumo didinimo kampaniją galima plačiai apibrėžti kaip kelių komunikacijos taktikų, skirtų konkrečiai auditorijai per tam tikrą laikotarpį, derinį. Nors sąmoningumo didinimo kampanijos tikslai skiriasi priklausomai nuo konteksto, paprastai jie apima tikslinės auditorijos švietimą apie konkrečias problemas ir siūlymą keisti elgesį, kuris galėtų padėti išspręsti arba sumažinti šias problemas.

Nors dažnai manoma, kad informuotumo didinimas yra labai svarbus ankstyvaisiais prisitaikymo proceso etapais, tyrimai (Manuti, 2013) rodo, kad informuotumo lygis laikui bėgant kinta dėl išorinių veiksnių. Todėl sąmoningumo didinimas labai svarbus ne tik pradžioje, bet ir viso proceso metu.

Remiantis "Lloyd's Register Foundation World Risk Poll 2020" apklausos informacija, 1 paveiksle lyginama apklausos respondentų, kurie mano, kad klimato kaita kelia didelį pavojų visoje Europoje, dalis. Rytų Europos respondentai vidutiniškai mažiau nerimauja dėl klimato kaitos nei Vakarų Europos respondentai, nepaisant to, kad klimato rizikos suvokimas kiekviename regione labai skiriasi. Pastebime, kad Rytų Europoje tiek ES, tiek už jos ribų vyrauja panašios tendencijos. 1 paveikslas: autorių skaičiavimai, atlikti remiantis Lloyd's Register Foundation World Risk Poll 2020, 5 klausimas "Kaip manote, ar klimato kaita kelia labai didelę grėsmę, šiek tiek didelę grėsmę, ar visai nekelia grėsmės šios šalies gyventojams per ateinančius 20 metų?". Vidurkiai apskaičiuoti naudojant gyventojams reprezentatyvius svorius.

Problema: Rytų Europos šalyse susirūpinimas dėl klimato yra mažesnis. Mažesnis susirūpinimas klimato kaita Rytų bloko ES regione jau buvo užfiksuotas anksčiau; jis dažnai aiškinamas tuo, kad Rytų Europos šalių ekonomika yra labai priklausoma nuo anglies ir kito iškastinio kuro, mažos pajamos ir kitos neatidėliotinos problemos, dėl kurių klimato klausimams teikiama mažiau dėmesio. Be to, literatūros duomenimis, žmonių socialinės ir ekonominės savybės, kurios gali skirtis priklausomai nuo vietovės, pavyzdžiui, išsilavinimo lygis, pajamos ar lytis, yra susijusios su jų idėjomis apie klimatą (Poortinga, 2019).

Share of people who see climate change as a threat?

Tikslai: Informuotumo didinimo kampanijos gali būti skirtos konkrečioms suinteresuotųjų šalių grupėms, korporacijoms arba plačiajai visuomenei. Jos taip pat gali būti nukreiptos į regiono gyventojus, kuriuos veikia konkretus klimato pavojus. Tikslas - pasiekti ilgalaikių elgsenos pokyčių. Sąmoningumo didinimas gerina atskirų asmenų, organizacijų, verslo ir pramonės įmonių vadovų bei sprendimų priėmėjų žinias. Juo stengiamasi užtikrinti, kad visos atitinkamos regioninės ir subregioninės organizacijos žinotų apie klimato kaitos poveikį ir imtųsi atitinkamų veiksmų šiam poveikiui šalinti.

Tikslai:

- Didinti plačiosios visuomenės, valstybės institucijų ir privataus sektoriaus informuotumą apie aplinkosaugos problemas;
- Skatinti valdžios institucijas rengti sąmoningumo didinimo kampanijas, kad būtų didinamas žmonių sąmoningumo lygis ir skatinama ekologiškesnė praktika ir elgsena;
- Įvairiomis iniciatyvomis skatinti jaunimą imtis veiksmų, susijusių su aplinkosaugos problemomis;
- Plačiajai visuomenei skirtų aplinkos išteklių, pavyzdžiui, vadovų, straipsnių, dokumentinių filmų ir e. platformų, propagavimas;
- Įsitikinkite, kad visi, ypač jaunimas, supranta, kaip jų elgesys veikia aplinką.
- Atsižvelgti į kiekvieno politinio ir gyvenimo sprendimo poveikį aplinkai ir užtikrinti, kad jaunimas dalyvautų formuojant tvaraus vystymosi politiką visais lygmenimis.
- Įgalinti visą visuomenę, ypač jaunimą, veikti kaip aplinkosaugos ir darnaus vystymosi iniciatoriams.
- Stiprinti tarpvyriausybinių bendradarbiavimą siekiant sustabdyti aplinkai kenksmingą gamybą ir vartojimą.

#2 GEROSIOS PRAKTIKOS ANALIZĖ

Kelionės ir transportas

- "Tubeway" - ateities mobilumo sistema ir ekologiškos sienos moduliai (Austrija) - Pasaulinė energetikos krizė paskatino alternatyvių transporto ir ekologiško gyvenimo būdų poreikį. "Tubeway" - tai saulės energiją naudojančios viešojo transporto sistemos koncepcija, sukurta taip, kad ją būtų galima prijungti prie dabartinių transporto tinklų, o ekologiški sienų moduliai padeda statyti tvarius namus, naudojančius atsinaujinančią energiją. Kartu šie projektai gali užtikrinti veiksmingus ateities mobilumo ir ekologiško gyvenimo sprendimus.

- 100 dviračių 100 šeimų (Italija) - Kelionės mieste dažnai be reikalo praleidžiamos spūstyse arba automobilių stovėjimo aikštelėse. Kolektyvinio pirkimo iniciatyva "100 dviračių 100 šeimų" siekiama padėti dalyviams pakeisti automobilius mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančiomis alternatyvomis, kurioms netaikomi jokie apribojimai, kur statyti automobilius. Dviratis su stogine, pritaikyta visiems metų laikams, leidžia šeimoms keliauti saugiai, smagiai ir ekologiškai. Dviratis taip pat turi elektrinį variklį, padedantį vairuotojams, nesvarbu, ar jie veža vaikus, ar važiuoja apsipirkti.

- Kampanija "Austrija taupo energiją" (Austrija). 2013 m. Austrijos aplinkos ministerija, įgyvendindama klimato apsaugos iniciatyvą, pradėjo plačią informacinę kampaniją. Jos tikslas - didinti informuotumą apie šildymo, kuro ir elektros energijos vartojimo mažinimą ir keisti įpročius, atkreipiant dėmesį į su tuo susijusias sutaupytas lėšas. Interneto energijos taupymo treneris ir praktinė kišeninė knygelė piliečiams pateikia patarimų, kaip taupyti energiją, ir leidžia stebėti, kaip jie mažina energijos suvartojimą eurai ir CO₂.

Statyba ir gyvenimas

- Solarstromerzeugung.de interneto portalas (Vokietija) - Solarstromerzeugung.de yra Vokietijos informacinis portalas apie saulės energiją. Svetainėje aiškinama, kaip įrengti, valyti, prižiūrėti ir finansuoti saulės modulių. Jame taip pat vartotojai visoje šalyje gali palyginti įvairių bendrovių saulės kolektorių kainas. Iki šiol projektas atsakė į daugiau nei 5 000 klimato kaita besirūpinančių asmenų užklausų dėl fotovoltinių sistemų.

- Socialinė elektra (Kipras) - "Socialinė elektra" yra linksma ir mokomoji "Facebook" programėlė, kuria siekiama, kad gyventojai sužinotų apie savo energijos suvartojimą, lygindami savo elgesį su draugais, kaimynyste, miestu ar šalimi. Vartotojai naudodamiesi programėle gali pagerinti savo energijos vartojimą ir sumažinti anglies dioksido pėdsaką. Po šešių mėnesių prie projekto užsiregistravo daugiau nei 1 000 vartotojų, o jo "Facebook" puslapyje buvo daugiau nei 1 450 draugų.

- Energijos taupymas mokyklų pastatuose (Latvija) - Skaistkalnės vidurinė mokykla rengia energijos vartojimo audito ir šildymo sistemos pakeitimo projektą, kad sumažintų išmetamo anglies dioksido kiekį. Ji trijuose mokyklos pastatuose įrengia efektyvesnes šildymo sistemas, pakeičia 84 langus, apšiltina palėpės patalpas ir pertvarko katilines bei radiatorius į vandens cirkuliacijos sistemą, kurioje nedeginamas iškastinis kuras. Projektu sumažinamas anglies dioksido išmetimas ir bendros šildymo sąnaudos, taip pat pagerinama mokyklos aplinka ir aplinkinis klimatas.

Pakartotinis naudojimas ir perdirbimas

- CO₂ dieta (Bulgarija) - CO₂ dieta yra naujoviška ir interaktyvi internetinė platforma, skatinanti žmones mažinti išmetamo CO₂ kiekį. Naudojantis šia platforma galima lengvai apskaičiuoti, kiek CO₂ išmetama dėl kasdienės žmonių veiklos. CO₂ dietoje pateikiami patarimai, kaip sumažinti poveikį aplinkai, pavyzdžiui, atjungiant nenaudojamus prietaisus nuo elektros tinklo. 2009 m. įsteigta "CO₂ Dieta" jau surengė ir keletą viešų renginių.

- Idėjų išraiška, veiksmai (Graikija) - Rodo antroji eksperimentinė pradinė mokykla inicijuoja aplinkosaugos projektus, kuriais siekiama apsaugoti vietos miškus, jūras, augaliją ir gyvūniją. Rodo mieste, pagrindinėje Graikijos kurortinėje saloje, įsikūrusi mokykla pastaraisiais metais sėkmingai įgyvendino antrinio perdirbimo, energijos taupymo ir vandens išteklių valdymo projektus, padedančius didinti mokinių, mokytojų ir tėvų aplinkosauginį sąmoningumą. Tokie veiksmai toliau viešinami mokyklos tinklaraščiuose, žurnaluose ir brošiūrose.

- Geresnis pasaulis - Geresnispasaulis.lt (Lietuva) - Projektas "Geresnis Pasaulis" skatina pakartotinai naudoti ir restauruoti išmestus daiktus, kad būtų skatinamas tvarus vartojimas, dalijimasis, bendradarbiavimas ir bendruomenės kūrimas siekiant abipusės naudos. Tinklapyje Geresnispasaulis.lt rodoma, kaip sumažinti perteklinį vartojimą geriau panaudojant daiktus, kuo ilgiau pratęsiant jų tarnavimo laiką arba atiduodant juos kitiems, galintiems juos panaudoti. Svetainėje pateikiama idėjų, patarimų ir įkvepiančių pavyzdžių, kaip tai padaryti.

Apsipirkimas ir valgymas

- Ateities sodas (Belgija) - Permąstyti vaisių ir daržovių auginimo būdus gali būti raktas į tvarią maisto gamybą. "Ateities sodas" - tai permakultūros projektas, kuris padeda sumažinti išmetamo CO₂ kiekį, nes nereikia pramoninių trąšų, kenkėjų kontrolės, drėkinimo ir sunkiosios technikos. Jis taip pat prisideda prie vietinės maisto sistemos, kuri gali sukaupti tonas anglies dioksido žemėje. Belgijoje projektas "Ateities sodas" atvėrė kelią panašioms projektams - dabar visoje šalyje įgyvendinamos 25 permakultūros iniciatyvos.

- Žvilgsnis į ateitį - ECOCENTRE (Lenkija) ECOCENTRE - tai aplinkosaugos švietimo centras, skatinantis aplinkai palankius sprendimus, kuriuose derinamos tradicinės ir šiuolaikinės technologijos. Projektas rodo, kaip kaimo vietovėse praktiškai veikia ekologiškos technologijos, naudojančios atsinaujinančius energijos šaltinius, pavyzdžiui, saulės energiją. Siekiama parodyti, kad ekologiniai sprendimai puikiai veikia vietos sąlygomis, yra ekonomiškai efektyvūs ir gerokai sumažina šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą. 2002-2013 m. apdovanojimą pelnęs centras pritraukė 30 000 lankytojų

- Tvarus kelias nuo ūkio iki stalo (Malta) - Bloga ūkininkavimo praktika, ilga maisto grandinė ir būtinybė plačiai gabenti maistą yra vieni didžiausių klimato kaitos veiksnių. Reaguodamas į tai, Maltos ekologinės žemdirbystės judėjimas (MOAM) plėtoja vietinį ekologinį žemės ūkį, siekdamas skatinti tvarią maisto gamybą ir didinti aplinkosauginį sąmoningumą. Jo ekologinio ūkininkavimo programa prisideda prie biologinės įvairovės apsaugos, žemės ir vandens išsaugojimo bei mažina transporto poreikį.

Gamyba ir naujovių diegimas

- WWF klimato grupė (Austrija) - WWF klimato grupė yra pirmaujanti Austrijos įmonių platforma, kurioje jos gali aktyviai dalyvauti savanoriškai mažinant išmetamo CO₂ kiekį. Mažindamos išmetamų teršalų kiekį ir skatindamos sąmoningą elgesį klimato kaitos srityje, dalyvaujančios įmonės prisideda prie pasaulinių klimato kaitos tikslų įgyvendinimo. Tarp dabartinių narių yra IKEA, „Allianz“, „Pfanner“, „Fronius“, „Erste Group“ ir „SPAR Austria“, kurios visos padėjo WWF klimato grupei išvengti iš viso 400 000 tonų išmetamo CO₂ kiekio.

- „Box“ - novatoriškas ekologiškas dizainas (Belgija)
- Šiuo projektu siekiama sukurti paprastą, laikui nepavaldų, ekologišką ir daugiafunkcinį interjero objektą. Iš ekologiškos plokštės - medžiagos, kuri neigiamai veikia aplinką - pagaminta dėžė gali būti naudojama kaip kėdė, stalas, spintelė, sandėliavimo elementas, perkraustymo dėžė ir dar daugiau. Be to, ją lengva pagaminti bet kuriose vietinėse dirbtuvėse, taip sumažinant transporto išmetamų teršalų kiekį ir dar labiau sumažinant šio naujojiško ekologiško dizaino objekto anglies pėdsaką.

- BIOMASA - mažo anglies dioksido kiekio granuliniai katilai viešiesiems pastatams (Slovakija)
- BIOMASA projektas padeda atnaujinti senus iškastinio kuro katilus į modernius mažo anglies dioksido kiekio granulinius katilus. Projekto tikslas - prisidėti prie šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos mažinimo Slovakijos viešuosiuose pastatuose. Iki šiol įgyvendinant projektą pakeista daugiau kaip 114 anglių katilų, sukurta daugiau kaip 33 darbo vietos ir gauta 12 000 tonų vietoje

#3 INTERNETINIS ŠVIETIMAS APIE EKOLOGIJĄ IR APLINKĄ

Pagrindinės aplinkybės: Per pastaruosius kelis dešimtmečius sparčiai augo internetinių šaltinių ir e. kursų skaičius, o studentų, besimokančių internetu, skaičius augo gerokai sparčiau nei bendras studentų, besimokančių aukštosiose mokyklose, skaičius. Kai kurie tyrimai ir nepatvirtinti duomenys rodo, kad internetinių kursų nubyrėjimo rodikliai dažnai yra daug didesni nei tiesioginių universitetinių kursų. Be to, socialinė žiniasklaida pradėjo vaidinti svarbų vaidmenį mokymosi procese, ypač jaunimui.

Problema: Nors aplinkosauginis ugdymas yra privalomas mokymo programose, jis nėra privalomas mokytojų rengimo ir profesiniuose standartuose. Mokymosi kontekstas yra nestructūruotas ir neturi aiškių mokymosi tikslų, o tai trukdo jaunimui mokymosi proceso pabaigoje įgyti tam tikrų žinių ir kompetencijų. Tyrime "Mokymasis mūsų planetai", kuriame analizuojami beveik 50 šalių visuose regionuose švietimo planai ir mokymo programų sistemos. Daugiau nei pusėje jų neminima klimato kaita, o apie biologinę įvairovę kalbama tik 19 proc.

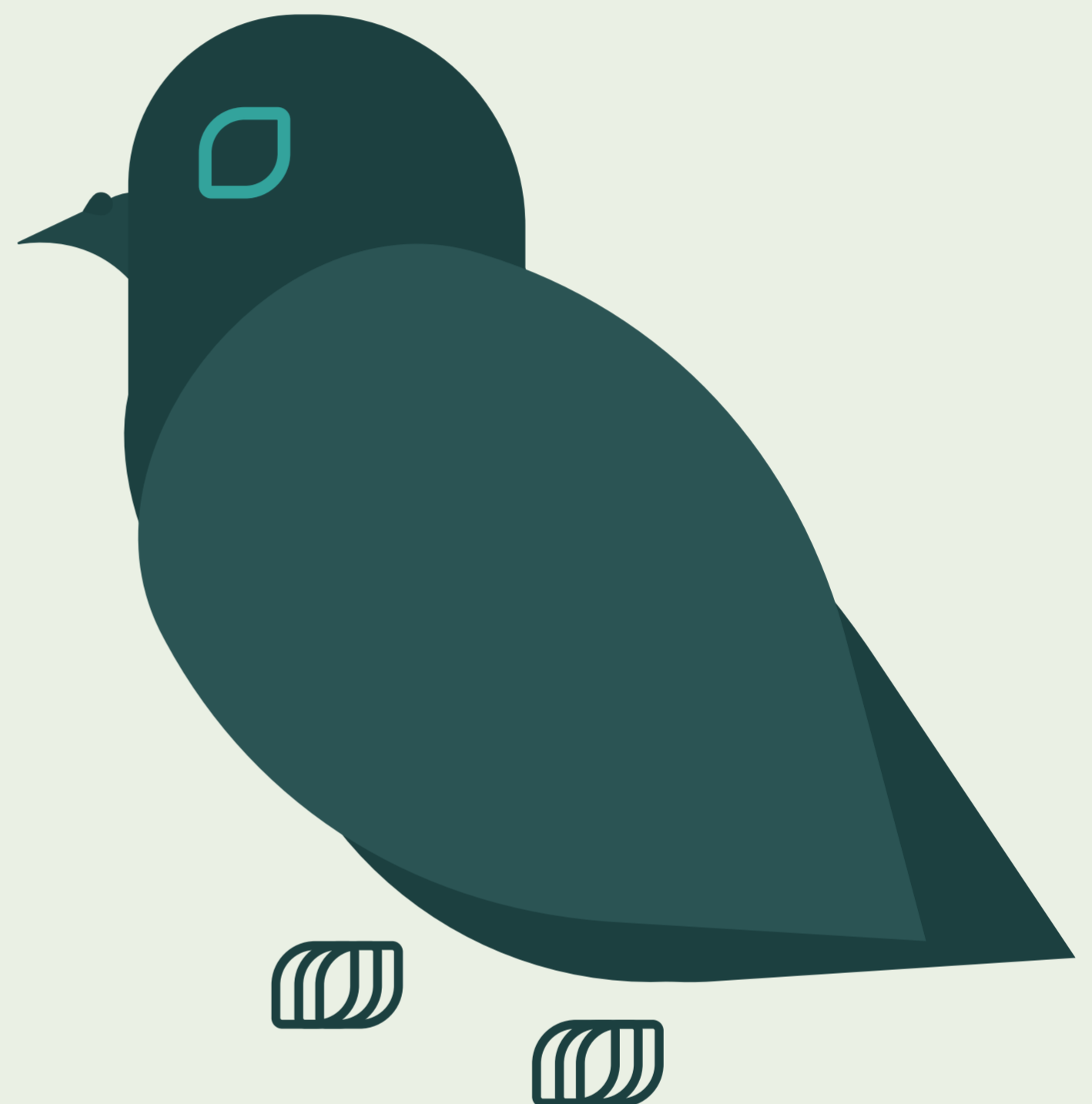
Tikslas: Todėl UNESCO paragino iki 2025 m. visose šalyse aplinkosauginį švietimą paversti pagrindine mokymo programos dalimi. Pasaulinėje konferencijoje daugiau kaip 80 ministrų ir viceministrų bei 2 800 švietimo ir aplinkosaugos suinteresuotųjų šalių priėmė Berlyno deklaraciją dėl švietimo darniam vystymuisi, kurioje išdėstytos įvairios politikos kryptys, skirtos mokymuisi pertvarkyti, apimančios mokymą, mokymąsi, profesinį mokymą ir pilietinį dalyvavimą. Skatinti mokymosi priemonių ir metodų kūrimą yra labai svarbu rengiant aplinkosaugos mokymo programą, kuri padėtų ugdyti jaunimo kompetencijas šioje srityje. Be to, jaunimui ir ateities kartoms svarbu skatinti mokymosi internetu metodus, kad būtų patenkinti jaunimo poreikiai, kurių neįgyvendina formalusis švietimas.

Tikslai:

- Didinti informuotumą apie aplinkos ir tvarumo mokymosi svarbą;
- Remti pagrindinių aplinkos mokymo programų kūrimą Rytų Europos šalyse;
- Skatinti esamus išteklius, skirtus mokymuisi apie aplinką ir klimato kaitą;
- Remti internetinio švietimo metodus, kad būtų patenkinti jaunimo poreikiai, kurių neįmanoma patenkinti formaliuoju švietimu.
- Propaguoti internetinius mokymosi metodus kaip tvarius ir atitinkančius jaunimo poreikius;
- Aplinkosauginio raštingumo sąvokos skatimas ir supratimas;

#4 INTERNETINIAI SAVIŠVIETOS ŠALTINIAI

Straipsniai:

🍏 “Earth Times” yra nepriklausomas tarptautinis nepartinis laikraštis, kuriame rašoma apie aplinką ir tvarų vystymąsi, įskaitant tarpusavyje susijusius gyventojų, žmogaus teisių ir prekybos klausimus.

🍏 “EcoWatch” “EcoWatch” informuoja savo auditoriją svarbiausiomis mokslu pagrįstomis naujienomis įvairiomis temomis, įskaitant klimato kaitą, energetiką, vandenynus, gyvūnus, maistą, politiką ir sveikatą.

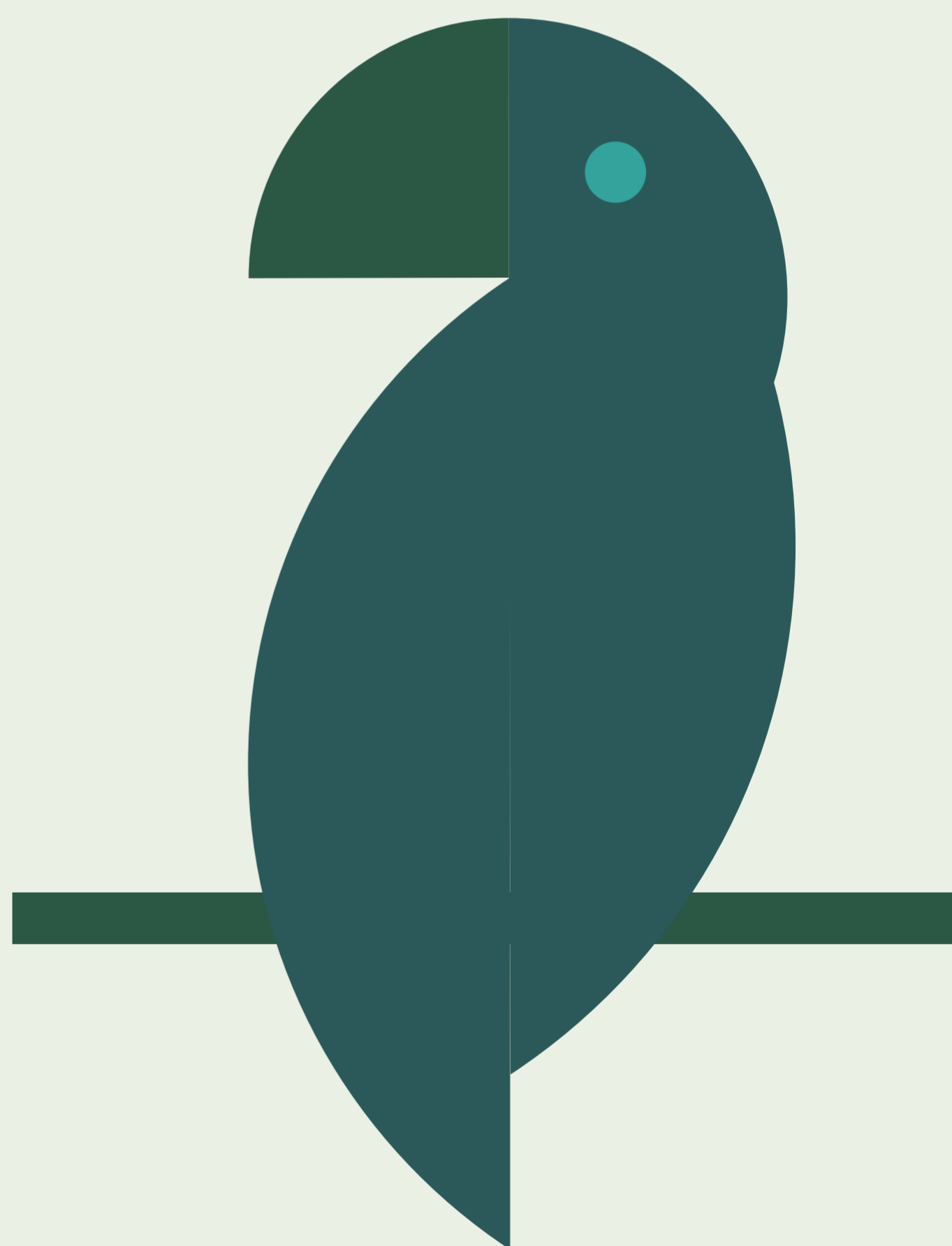
🍏 ENN (Aplinkosaugos naujienų tinklo) tikslas - informuoti, šviesti, įgalinti ir sukurti platformą pasauliniams aplinkosaugos veiksams. Jis sparčiai tampa šaltinių, mokytojų, ekspertų ir priemonių, teikiančių objektyvią informaciją ir žinias apie vis sudėtingesnę aplinkosaugos mokslo sritį, rinkiniu.

🍏 “Aplinkos sveikatos naujienos” - tai ne pelno siekiančios ir nepartinės organizacijos “Environmental Health Sciences” leidinys, skirtas skatinti mokslinius tyrimus viešose diskusijose ir politikoje aplinkos sveikatos klausimais, įskaitant klimato kaitą.

🍏 “Grist” nagrinėja naujas problemas ir sprendimus, susijusius su energija ir ekologišku gyvenimu, taip pat keletą kitų sričių. Žurnalo tikslas - “iškelti sprendimus, atskleisti nelygybę ir suteikti skaitytojams kontekstą, žinių ir priemonių, kad jie galėtų ką nors pakeisti”.

🍏 “Inside Climate News” yra Pulitzerio premijos laureatė, ne pelno siekianti, nešališka naujienų organizacija, kuri visuomenei ir sprendimus priimantiems asmenims rengia pranešimus ir analizes apie klimato kaitą, energetiką ir aplinką. Ji stebi vyriausybę, pramonę ir advokatų grupes ir reikalauja, kad jos būtų atsakingos už savo politiką ir veiksmus.

🍏 “Treehugger” - tai tvarumo svetainė, kurioje pateikiama patarimų, aiškumo ir įkvėpimo tiek ekologiškai išprususiems, tiek ekologiško gyvenimo naujokams.

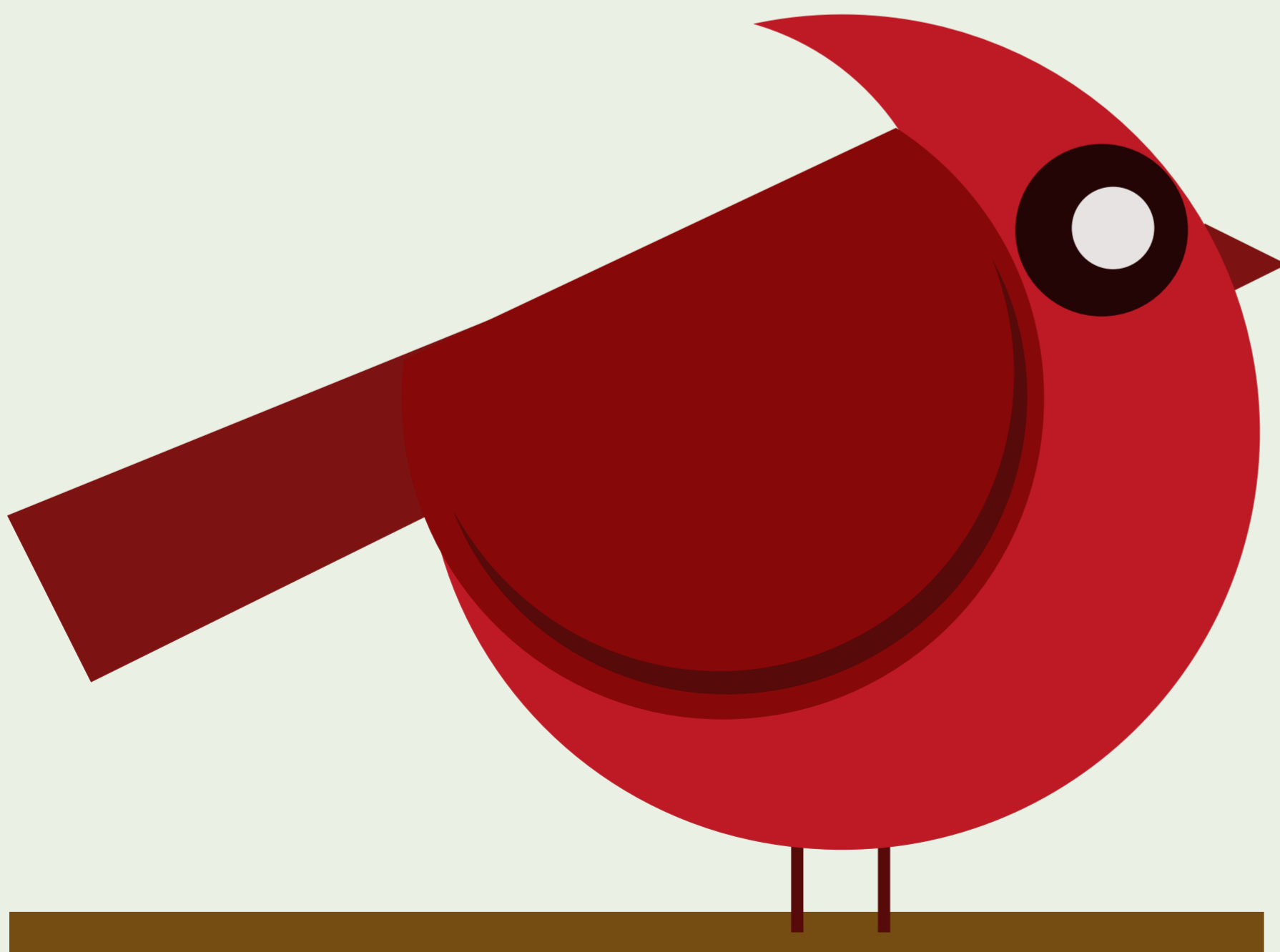

Elektroninės knygos ir vadovai: elektroninės knygos ir vadovai yra labai lengvai prieinami visiems įvairiose internetinėse viso pasaulio universitetų bibliotekose. Keletas pavyzdžių: Vašingtono universitetas, Free-ebooks.net, Goodside ebooks arba Barnes&Noble.

Internetiniai renginiai ir mokymai: internetiniai renginiai padeda jaunuoliams sužinoti daugiau informacijos taikant neformaliojo ir savaiminio mokymosi metodus. Tuo pačiu metu, ypač per Europos aplinką, kuriamos internetinės jaunimo bendruomenės, remiančios darnų vystymąsi.

Dokumentiniai filmai ir filmai: dokumentiniai filmai yra naujoviškas būdas patraukliai ir suprantamai pateikti informaciją, kuri kitu atveju būtų statiška. Jauni žmonės kasmet vis daugiau laiko praleidžia gaudami žinių alternatyviais kanalais. Aplinkosauginiam švietimui labiausiai rekomenduojami šie dokumentiniai filmai: 8 milijardai angelų, David Attenborough: Gyvenimas mūsų planetoje, Bučiuok žemę, Cowspiracy, Mano aštuonkojų mokytojas, Seaspiracy, Blackfish arba Aš esu Greta.

Socialinės žiniasklaidos turinys: pastaruoju metu jaunimas mokosi naudodamasis socialinės žiniasklaidos kanalais, todėl yra įvairių metodų, kuriais siekiama, kad įrašai ir vaizdo įrašai būtų patrauklesni, pavyzdžiui, nemokami išteklių, vaizdo mokymai, infografikos, DUK, pramonės tyrimai, atvejo analizės, patarimai ir gudrybės, taip pat įrašai apie tai, kaip tai padaryti.

#5 ŠVIETIMO PLATFORMOS, SKIRTOS APLINKOS ŽINIOMS.

Kodėl verta mokytis internetu ir naudotis e. kursais?

Tiek mokyklose, tiek įmonėse e. mokymasis pakeitė švietimo sistemą, nes suteikė galimybę mokiniams ir darbuotojams mokytis patogioje aplinkoje savo tempu. Akivaizdu, kad e. mokymasis bus svarbus švietimo ateičiai, kai kalbama apie švietimo išteklių platinimą.

Švietimas neatsilieka nuo skaitmeninės transformacijos, nes mokiniai naudojami e. mokymusi ir individualizuotu mokymu. Dėl pandemijos, kuri staiga ištraukė milijardus mokinių iš pamokų, išpopuliarėjo e. mokymasis. Netgi švietimo įstaigos, siekdamos neatsilikti nuo laikmečio, taiko internetinio mokymosi strategijas. Siekiant išlaikyti besimokančiųjų susidomėjimą, e. mokymasis naudoja pažangiausias technologijas, pavyzdžiui, žaidybinimo ir papildytosios realybės (AR) / virtualiosios realybės (VR), kad būtų pereita prie įdomesnių formatų.

Pateikiame keletą platformų, kuriose žmonės gali lankyti nemokamus kursus apie aplinką, pavyzdžiui:

- Žalioji ateities akademija - <https://greenfuture-ea.greenpeace.org/en/>
- Žalioji mokymasis - <https://gef.eu/project/green-learning/>
- Žalioji mokymasis - <https://greenlearning.ca/>
- Ateities mokymasis - Ateities mokymosi platformoje yra keletas nemokamų kursų apie gamtą ir aplinką variantų <https://www.futurelearn.com/>
- Žalioji akademija - <https://www.green-academy.eu/>
- FEE akademija - <https://feeacademy.global/>
- Alison - Empower Yourself - <https://alison.com/>
- Aplinkosaugos mokymosi platforma pradinėms mokykloms - <https://earthcubs.com/>

- UNCC: E-learn:

The One UN Climate Change Learning Partnership (UN CC:Learn) is a joint initiative of more than 30 multilateral organizations helping countries to achieve climate change action both through general climate literacy and applied skills development. UN CC:Learn provides strategic advice and quality learning resources to help people, governments and businesses to understand, adapt, and build resilience to climate change. UN CC:Learn is supported by the Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC). <https://unccelearn.org/>

- Open Learn:

<https://www.open.edu/openlearn/nature-environment/free-courses>

- Learning for Nature:

<https://www.learningfornature.org/en/>

- UI Green Metric Online Courses on Sustainability:

<https://greenmetric.ui.ac.id/online-course>

Nuorodos

Informuotumo didinimo kampanijos, skirtos suinteresuotųjų šalių elgsenos pokyčiams

- anglų kalba. (n.d.). Climate-ADAPT. Žiūrėta 2023 m. balandžio 23 d. iš <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/metadata/adaptation-options/awareness-campaigns-for-behavioural-change>.

- Clegg, R. (Red.). (2019). The Lloyd's Register Foundation World Risk Poll (Pasaulinė Lloyd's Register fondo apklausa dėl rizikos). LLOYD'S REGISTER FOUNDATION.

- Aplinkosauginis švietimas: sunkumai ir ateities žingsniai | ETF. (2021 m. gegužės 20 d.). ETF.

- Žiūrėta 2023 m. balandžio 24 d. iš <https://www.etf.europa.eu/en/news-and-events/news/environmental-education-difficulties-and-future-steps>.

- Europos Komisija. (2014). ES komunikacijos kampanija dėl klimato kaitos veiksnių.

- Lorenzoni, I., & Pidgeon, N. (2005). Visuomenės požiūris į klimato kaitą: Europos ir JAV požiūriai. *Klimato kaita*, 77, 73-95.

- Manuti, A. (2013). Informuotumas apie klimato kaitą: A. A.: Klimato kaitos poveikio klimato kaitai tyrimas. *American Journal of Applied Psychology*, 1(3), 65-71. <https://ricerca.uniba.it/retrieve/handle/11586/30828/311585/ajap-1-3-6.pdf>

- Poortinga, W. (2019). Klimato kaitos suvokimas ir jį lemiantys individualaus lygmens veiksniai: Europos analizė. *Global Environmental Change*, 55, 25-35.

- UNESCO. (2021). Mokyti dėl mūsų planetos. Pasaulinė aplinkosaugos klausimų integravimo į ugdymą apžvalga.

#6 NEFORMALIŲ VEIKSMINGO APLINKOSAUGINIO ŠVIETIMO METODŲ TYRIMAS

Tyrimo aplinkybės:

Neformaliųjų metodų, skirtų veiksmingam aplinkosauginiam švietimui, tyrimas - tai tema, kuria siekiama ištirti neformaliųjų metodų veiksmingumą mokant aplinkosauginio švietimo. Neformalieji ugdymo metodai - tai metodai, kurie taikomi už tradicinės klasės ribų ir gali apimti mokymąsi per patirtį, bendruomenės veiklą arba savarankišką mokymąsi. Skatinant tvarumą labai svarbu suteikti asmenims žinių ir įgūdžių, kad jie taptų ekologiškai sąmoningais piliečiais. Įrodyta, kad neformaliojo švietimo metodai yra veiksmingas būdas šiam tikslui pasiekti. Vykdydami dinamišką ir interaktyvią veiklą asmenys gali sužinoti apie aplinkosaugos problemas ir kaip imtis veiksmų joms spręsti. Šiuo tyrimu siekiama ištirti, kaip neformaliojo ugdymo metodai naudojami veiksmingam aplinkosauginiam švietimui, galiausiai prisidedant prie tvaresnės ateities kūrimo. Pastaraisiais metais vis labiau domimasi neformaliojo aplinkosauginio švietimo metodų tyrimais, nes šie metodai gali suteikti unikalių ir patrauklių galimybių mokytis ir keisti elgseną. Šia tyrimo tema siekiama ištirti šių metodų veiksmingumą ir nustatyti geriausią jų naudojimo aplinkosauginio švietimo programose praktiką.

Problemos apibūdinimas:

Tarša (oro, žemės ir vandens), žemės drebėjimai ir visuotinis atšilimas - tai daugybė problemų, darančių poveikį aplinkai, žmonių sveikatai ir lemiančių ekonominius nuostolius. Nepaisant didėjančio informuotumo ir susirūpinimo aplinkosaugos klausimais, nemažai žmonių vis dar neturi pakankamai žinių tokiomis temomis kaip klimato kaita, ES žalioji susitarimas ir paprasti kasdieniai veiksmai, kurių jie gali imtis, kad kažką pakeistų. Šis žinių trūkumas gali turėti didelį poveikį aplinkai, žmonių sveikatai ir ekonominiams nuostoliams. Todėl reikia ieškoti alternatyvių švietimo metodų,

kurie galėtų užtikrinti veiksmingą aplinkosauginį švietimą ir užpildyti šią žinių spragą.

Aplinkai gresia įvairios problemos, įskaitant oro, žemės ir vandens taršą, žemės drebėjimus ir visuotinį atšilimą. Šios problemos turi toli siekiančių pasekmių, įskaitant žalą žmonių sveikatai ir ekonominius nuostolius. Veiksmingas aplinkosauginis švietimas yra labai svarbus siekiant apsaugoti mūsų namus - Žemę.

Nepaisant aplinkosauginio švietimo svarbos, tradiciniai klasėje taikomi metodai gali būti neveiksmingi įtraukiant besimokančiuosius ar skatinant elgesio pokyčius. Neformalieji aplinkosauginio švietimo metodai, pavyzdžiui, bendruomenės programos ir patirtinis mokymasis, gali būti veiksmingesni įtraukiant besimokančiuosius ir skatinant aplinką tausojantį elgesį. Daugelis žmonių gali neturėti galimybės dalyvauti formaliose aplinkosauginio švietimo programose dėl tokių veiksnių kaip geografinė padėtis, socialinė ir ekonominė padėtis ar kitų kliūčių. Neformalus aplinkosauginio švietimo metodai gali būti prieinamesni ir labiau įtraukūs, suteikiantys asmenims galimybę sužinoti apie aplinkosaugos problemas ir jomis domėtis nepriklausomai nuo jų kilmės ar gyvenamosios vietos.

Sprendimas:

Įrodyta, kad neformaliojo švietimo metodų naudojimas yra veiksmingas būdas suteikti asmenims aplinkosaugos žinių ir įgūdžių. Šie metodai apima dinamišką ir interaktyvią veiklą, skirtą įtraukti asmenis į mokymąsi apie aplinkosaugos problemas ir jų sprendimo būdus. Neformaliojo švietimo metodų, skirtų veiksmingam aplinkosauginiam švietimui, tyrinėjimas gali prisidėti prie tvarumo skatinimo ir ekologiškai sąmoningesnės visuomenės kūrimo. Neformaliojo aplinkosauginio švietimo metodus galima integruoti į formaliojo švietimo programas, o tai gali lemti visapusiškesnius ir veiksmingesnius aplinkosauginio švietimo rezultatus. Integruojant neformaliojo ugdymo metodus su formaliojo švietimu, gali būti užtikrintas visapusiškesnis požiūris į aplinkosauginį švietimą, kuris gali padėti besimokantiejiems susieti savo žinias ir supratimą su realiomis aplinkosaugos problemomis.

Tikslas:

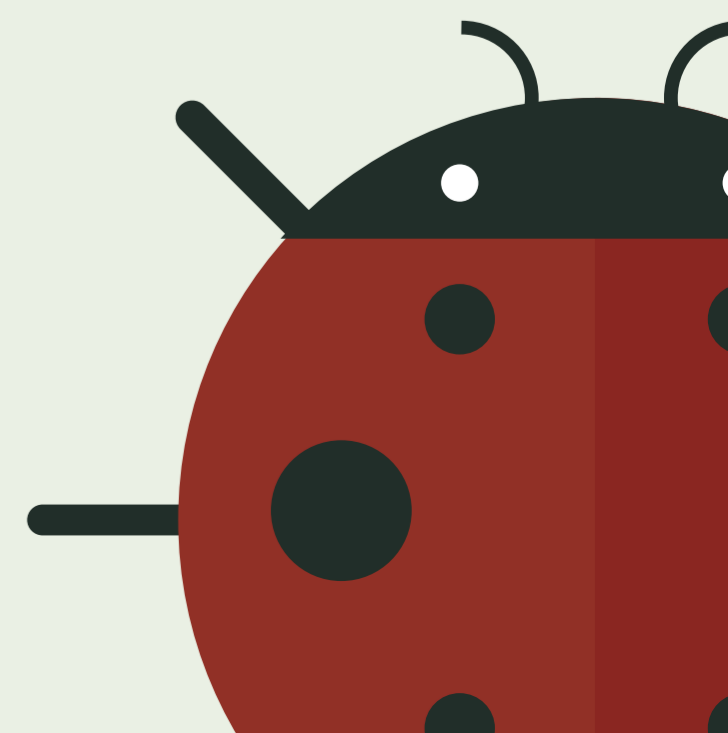
Mūsų tikslas - skatinti aplinką tausojantį elgesį ir suteikti besimokantiejiems galimybę tapti aktyviais ir įsitraukusiais piliečiais, galinčiais priimti informacija pagrįstus sprendimus ir imtis veiksmų, kad būtų sprendžiamos aplinkosaugos problemos, su kuriomis susiduria jų bendruomenės ir pasaulis. Taikydami šį metodą, besimokantieji gali įgyti žinių, įgūdžių ir vertybių, kurios yra būtinos kuriant tvarią ateitį ir kuriant teigiamus socialinius ir aplinkosaugos pokyčius. Šiuo metodu siekiame papildyti formalųjį mokymąsi klasėse, siūlydami labiau praktinę, patirtinę ir neformalią mokymosi aplinką, kuri gali geriau atitikti besimokančiųjų poreikius ir interesus.

Tikslas:

Nors neformaliojo aplinkosauginio švietimo metodų tikslinės grupės gali skirtis priklausomai nuo konkrečios įgyvendinamos programos ar veiklos. Tačiau mes nusprendėme, kas bus mūsų tikslinės grupės. Tai:

1. Bendruomenės grupės: Šiuo metodu ketiname įtraukti vietos bendruomenes į aplinkosauginį švietimą ir veiklą, skatinti kolektyvinius veiksmus ir bendruomeninius sprendimus.
2. Švietėjai ir instruktoriai: Šį metodą ketiname naudoti mokydami ir remdami aplinkosauginio švietimo mokytojus ir instruktorius, padėdami jiems tobulinti savo įgūdžius ir žinias šioje srityje.
3. Suaugusieji besimokantieji: Šį metodą ketiname naudoti siekdami įtraukti suaugusius besimokančiuosius į aplinkosauginį švietimą, suteikdami galimybę mokytis visą gyvenimą ir tobulinti įgūdžius.
4. Neformaliojo aplinkosauginio švietimo programos gali būti ypač veiksmingos siekiant įtraukti jaunimą ir nuo ankstyvo amžiaus ugdyti atsakomybės už aplinką jausmą ir rūpinimąsi ja.

#7 GALIMYBĖS EUROPOS JAUNIMUI SUŽINOTI APIE APLINKOSAUGOS PROBLEMAS IR ĮSITRAUKTI Į APLINKOSAUGOS VEIKLĄ

Pagrindinės aplinkybės: Žalioji ugdymas, dar vadinamas aplinkosauginiu arba tvarumo ugdymu, yra mokymosi metodas, kuriuo pabrėžiama aplinkosauginio, ekonominio ir socialinio tvarumo tarpusavio priklausomybė. Žalioji ugdymas tampa vis svarbesnis Europoje kaip priemonė, padedanti spręsti klimato kaitos keliamus iššūkius ir daugelį kitų su ja susijusių aplinkosaugos problemų. Aplinkosauginis švietimas yra svarbus aplinkosauginio sąmoningumo ir tvarumo didinimo komponentas. Europos Sąjungoje (ES) jaunimas turi daugybę galimybių sužinoti apie aplinkosaugos problemas ir įsitraukti į aplinkosaugos veiklą.

Tikslas: Šio teksto tikslas - informuoti skaitytojus apie įvairias galimybes jaunimui ES mokytis aplinkosaugos klausimais.

Tikslas: Šio teksto tikslinė auditorija - jaunimas ir visi, besidomintys aplinkosauginiu švietimu. Teksto tikslas - informuoti jaunimą apie įvairius ES turimus išteklius, pavyzdžiui, programą "Erasmus+", internetines švietimo platformas, aplinkosaugos organizacijas, jaunimo tinklus, nacionalines ir vietos iniciatyvas. Šio teksto tikslas - išsamiai apžvelgti ES jaunimui teikiamas galimybes mokytis apie aplinką ir įsitraukti į aplinkosaugos veiklą. Tokiu būdu siekiama suteikti jaunimui žinių ir įgūdžių, reikalingų teigiamam poveikiui aplinkai daryti.

1. Internetinės švietimo platformos: "Coursera", "edX" ir "Udemy", kuriose siūlomi nemokami ir mokami kursai aplinkosaugos temomis. Šios platformos yra lankstus ir prieinamas būdas jaunimui mokytis apie aplinką iš šios srities ekspertų. ES jaunimas gali pasinaudoti šiomis mokymosi galimybėmis, kad praplėstų savo požiūrį ir parengtų perspektyvias iniciatyvas kovai su įvairiomis aplinkosaugos problemomis.

2. Aplinkosaugos organizacijos: Daugelis aplinkosaugos organizacijų, pavyzdžiui, "Greenpeace" ir "Žemės draugai", siūlo išteklius ir mokomąją medžiagą aplinkosaugos temomis. Šie ištekliai gali būti puikus būdas jaunimui sužinoti apie aplinkosaugos problemas ir tai, kaip jie gali ką nors pakeisti.

1. Jaunimo tinklai: Europos jaunimo forumas, kurio tikslas - įgalinti jaunimą veikti aplinkosaugos srityje. Šie tinklai suteikia jaunimui galimybę sužinoti apie aplinkosaugos problemas, užmegzti ryšius su panašiai mąstančiais asmenimis ir dalyvauti kampanijose bei veikloje.
2. Nacionalinės ir vietos iniciatyvos: Daugelis ES šalių ir regionų turi savo iniciatyvas, kuriomis siekiama šviesti jaunimą aplinkosaugos klausimais. Pavyzdžiui, kai kuriose šalyse veikia jaunimo aplinkosauginės organizacijos, kitose - programos, pagal kurias finansuojamos aplinkosauginio švietimo iniciatyvos.

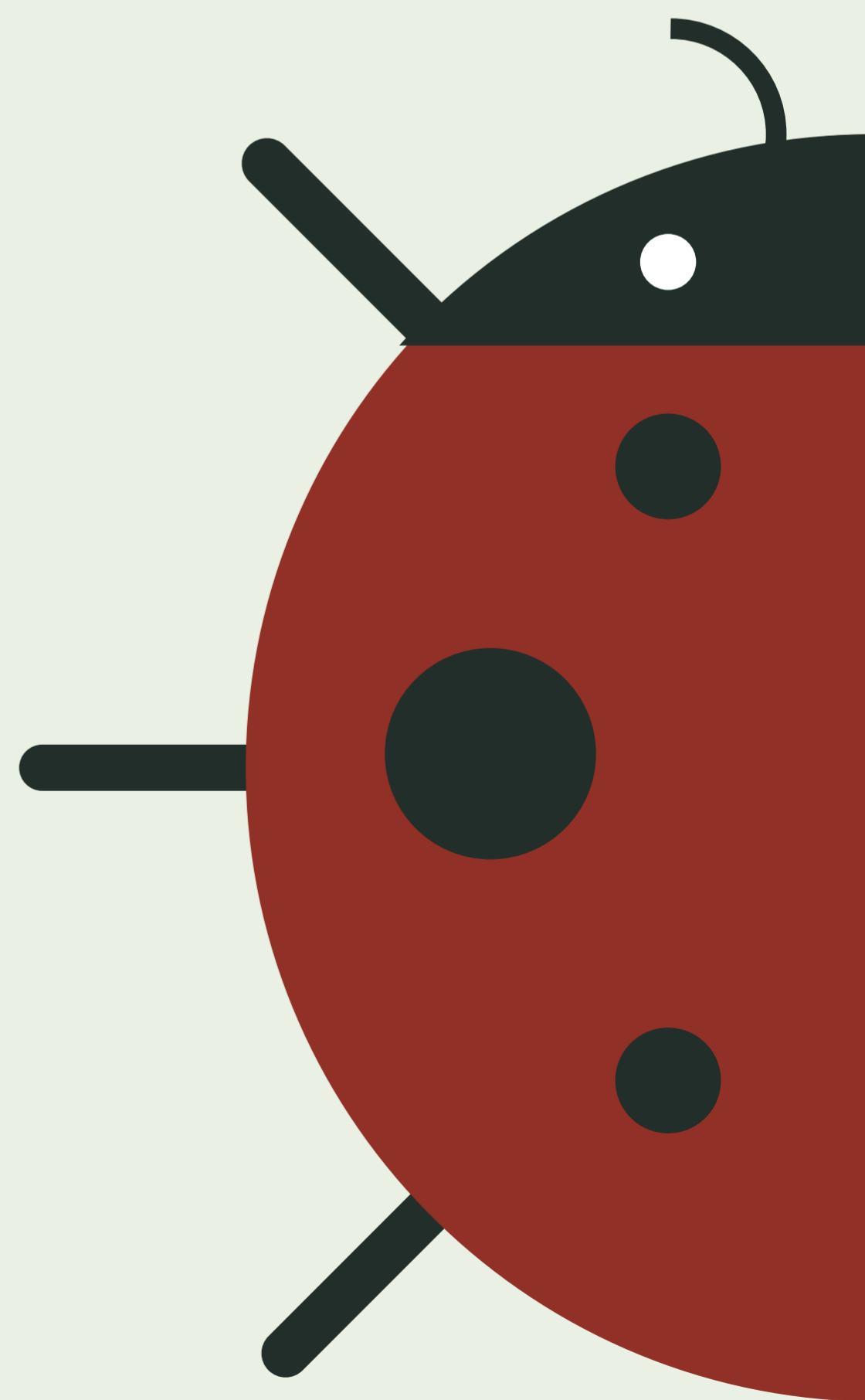
Europos Komisija padeda ES valstybėms narėms:

1. Suteikti besimokantiems ir pedagogams žinių, įgūdžių ir nuostatų, reikalingų ekologiškesnei ir tvaresnei ekonomikai ir visuomenei.
2. Padėti švietimo ir mokymo įstaigoms įtraukti tvarumą į mokymo ir mokymosi procesą bei visus savo veiklos aspektus.
3. pasiekti konsensą dėl esminių ir transformacinių pokyčių, kurių reikia švietimo ir mokymo srityje, kad būtų užtikrintas tvarumas ir ekologiškas perėjimas.

Keletas iniciatyvų, skirtų ekologiškam švietimui ir jo palengvinimui, yra šios:

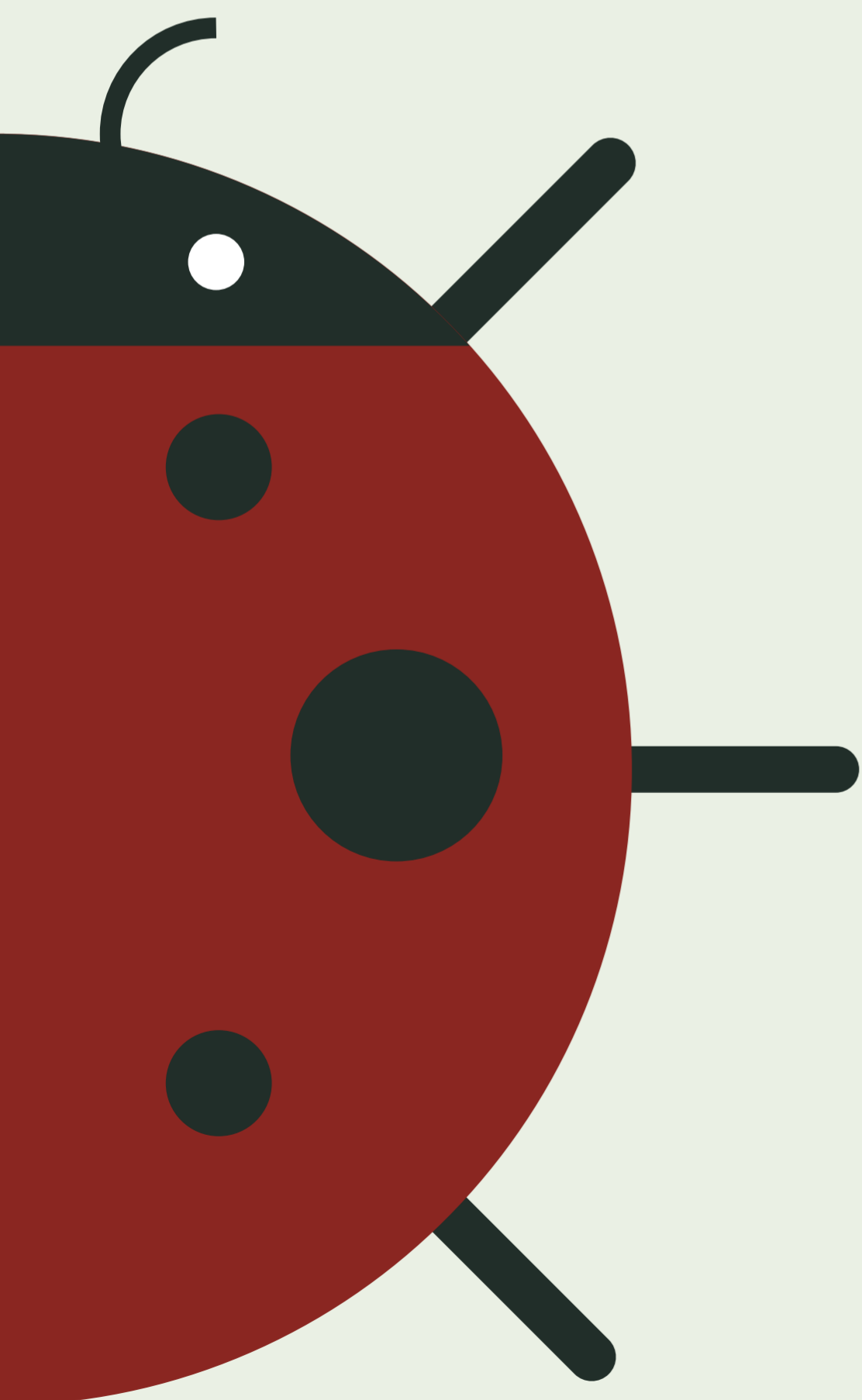
- Koalicija "Švietimas klimato labui" - tai auganti mokinių, mokytojų ir organizacijų, dirbančių su klimato kaita ir tvarumu, bendruomenė.
- Tarybos rekomendacija dėl mokymosi siekiant ekologiško perėjimo ir darnaus vystymosi padeda valstybėms narėms į švietimą ir mokymą įtraukti tvarumą.
- Europos darnaus vystymosi kompetencijų sistemoje pateikiamos žinios, įgūdžiai ir požiūriai, kuriuos įvairaus amžiaus besimokantieji turi įgyti, kad galėtų pereiti prie ekologijos ir darnaus vystymosi.
- Speciali darbo grupė tvarumo mokykliniame ugdyme klausimais reguliariai rengia informacinius dokumentus ir pagrindinius pranešimus. Profesinio mokymo, suaugusiųjų mokymosi ir aukštojo mokslo darbo grupės taip pat nagrinėja tvarumo ir ekologinio perėjimo klausimus.
- Programa "Erasmus+" ir Europos solidarumo korpusas finansuoja įvairias iniciatyvas, susijusias su švietimo ir mokymo tvarumu, pavyzdžiui, studentų ir darbuotojų mainus, mokslinius tyrimus ir savanorišką veiklą.
- Programoje "Horizontas Europa" paskelbtas specialus kvietimas teikti paraiškas klimato kaitos ir tvarumo ugdymo klausimais.
- Programa "InvestEU" suteikia valstybėms narėms galimybę gauti finansavimą tvariai švietimo infrastruktūrai ir įgūdžių ugdymui.
- Inicatyva "Tyrėjai mokyklose" jungia jaunuosius mokslininkus su mokytojais ir moksleiviais klimato kaitos ir tvaraus vystymosi klausimais.

- "Erasmus+" programa "DiscoverEU Green" įkvepia jaunus žmones planuoti ir atrasti Europą tvariai.
- 2022 m. Europos inovatyvaus mokymo apdovanojimu išrinkta 50 išskirtinių projektų, susijusių su tvarumu.
- ES mokymosi kampelyje pateikiama pradinių ir vidurinių mokyklų mokymo ir mokymosi medžiaga apie tvarumą, klimato ir aplinkos krizę.
- Kai kurios organizacijos visoje ES:
 - Europos aplinkos biuras - tai visos Europos aplinkosaugos organizacijų tinklas, skatinantis aplinkosauginį švietimą ir informuotumą, taip pat į jaunimą orientuotas programas ir išteklius.
 - Europos klimato fondas: Ši organizacija daugiausia dėmesio skiria švietimui ir informavimui apie klimato kaitą, įskaitant programas ir išteklius jaunimui.
 - "Youth Environment Europe" yra Europos aplinkosaugos jaunimo organizacijų tinklas, kurio tikslas - suteikti jaunimui įgūdžių ir žinių, reikalingų kuriant tvaresnę ateitį.
 - Europos jaunimo aplinkosaugos parlamentas (EYPE): Ši organizacija suburia jaunus žmones iš visos Europos, kad jie diskutuotų ir kurtų aplinkos politiką.
 - Žalioji taška: Žalioji taška" ir organizacijos partnerės, vykdydamos įvairias vietines, regionines ir nacionalines švietimo programas ir veiklas, prisidėjo prie įprastų nuostatų, vertybių ir veiksmų formavimo, taip pat prie Europos aplinkosauginio sąmoningumo platformos sukūrimo. Daugelis veiklų vykdomos pagal bendradarbiavimo su gamybos ir mažmeninės prekybos įmonėmis, vyriausybėmis ir perdirbimo įmonėmis programas.
 - Augalas planetai: Tai jaunimo vadovaujama organizacija, kurios misija - sodinti medžius, kad būtų kovojama su klimato kaita ir didinamas jaunų žmonių aplinkosauginis sąmoningumas.
 - "Jaunieji Žemės draugai Europoje": "Friends of the Earth Europe" Europos jaunimo padalinys, kuris daugiausia dėmesio skiria aplinkosauginiam švietimui ir veiksams visoje Europoje.
 - "Power Shift" tinklas: Jaunimo organizacijų tinklas visoje Europoje, skatinantis klimato teisingumą ir aplinkos tvarumą.
 - "Fridays for Future" - tai 2018 m. Švedijoje prasidėjęs jaunimo judėjimas, kuris nuo tada išplito visame pasaulyje. Judėjimas pasisako už neatidėliotinus veiksmus kovojant su klimato kaita ir užtikrinant aplinkos tvarumą.

Kaip jaunimas gali įsitraukti?:

- "Erasmus+" programa: Pagal šią ES švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto programą finansuojami įvairūs projektai, įskaitant projektus, skirtus aplinkosauginiam švietimui ir tvarumui.
- Jaunimo mainai: Šie projektai suburia jaunimo grupes iš įvairių šalių, kurios mokosi konkrečios temos, pvz., aplinkos tvarumo.
- Europos solidarumo korpusas: Tai ES programa, pagal kurią jaunimui visoje ES ir už jos ribų suteikiama galimybė savanoriauti arba dirbti bendruomenėms ir aplinkai naudinguose projektuose.
- Europos savanorių tarnyba: Tai programa, pagal kurią jauni žmonės gali iki metų savanoriauti užsienio šalyje, vykdydami įvairius projektus, įskaitant projektus, susijusius su aplinkos tvarumu.
- Tarp jaunimo iniciatyvų - Europos jaunimo klimato paktas, kuriuo siekiama įtraukti jaunimą į ES klimato politikos kūrimą, ir iniciatyva "Youth4Climate", skatinanti jaunimą imtis veiksmų klimato kaitos srityje.

#8. APLINKOSAUGINIO ŠVIETIMO INTEGRAVIMAS: PRAKTINĖS GAIRĖS MOKYKLOMS IR UNIVERSITETAMS

Pagrindinės aplinkybės:

Nuo XX a. septintojo dešimtmečio tvarumas skatinamas siekiant spręsti aplinkosaugos problemas, tačiau pastangos kontroliuoti šias problemas buvo nesubalansuotos, palyginti su sparčiu vystymosi augimu, todėl didėjo išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis ir kilo kitų aplinkosaugos problemų (Denan ir kt., 2017). Siekiant didinti informuotumą ir skatinti imtis veiksmų aplinkosaugos klausimais, 1972 m. įvykusi pirmosios Jungtinių Tautų konferencijos žmogaus aplinkos klausimais šūkis buvo "Tik viena Žemė", kuris darnų vystymąsi įtraukė į pasaulinę darbotvarkę ir paskatino paskelbti Pasaulinę aplinkos apsaugos dieną (United Nations, 2022). Veiksmai klimato srityje yra vienas iš Jungtinių Tautų nustatytų darnaus vystymosi tikslų (13 tikslas), kuriuo siekiama nustatyti aplinkosaugos problemas pasauliniu ir vietos lygmeniu ir didinti informuotumą apie būtinybę išsaugoti ir saugoti aplinką, kad būtų sumažintas klimato kaitos poveikis. Švietimas laikomas svarbiu komponentu kuriant visuomenės pokyčius siekiant aplinkai palankesnės ateities, o institucijos, kuriose įgyvendinami darnaus vystymosi tikslai,

Tikslas: Teikiant atitinkamą informaciją ir išteklius, siekti palengvinti aplinkosauginio švietimo integravimą ir įgyvendinimą mokyklose ir universitetuose.

dažniau perteikia pokyčių poreikį savo studentams (Stephens et al., 2008). Aplinkosauginis švietimas tarptautinį pripažinimą pelnė 1972 m. vykusioje pirmojoje Jungtinių Tautų pasaulinėje konferencijoje žmogaus aplinkos klausimais; juo siekiama ugdyti suvokimą apie ekonominę, socialinę, politinę ir ekologinę tarpusavio priklausomybę ir sudaryti galimybes asmenims įgyti žinių, vertybių, požiūrių, įsipareigojimų ir įgūdžių, reikalingų aplinkos apsaugai ir gerinimui bei naujų elgesio su aplinka modelių kūrimui (UNESCO, 1977).

Aplinkosauginis švietimas (AŠ) atlieka svarbų vaidmenį teikiant holistinį išsilavinimą, skatinant gilesnį gamtos pasaulio ir mūsų santykio su juo supratimą. Suteikdamas mokiniams reikiamų žinių ir įgūdžių, EE įgalina juos spręsti aplinkosaugos problemas ir tapti atsakingais pasaulio piliečiais. Be to, EE - tai veiksminga priemonė, padedanti ugdyti užjaučiantį požiūrį į aplinką. Įtraukdama mokinius į realaus gyvenimo aplinkos įvykius ir sąlygas, EE paverčia mokymąsi apčiuopiamu, patirtiniu procesu (Fua ir kt., 2018).

Tikslinė auditorija: mokiniai, mokytojai, suinteresuotosios šalys ir politikos formuotojai, dirbantys K-12 ir aukštojo mokslo srityse.

Šios iniciatyvos tikslas - pateikti įžvalgų ir praktinių patarimų, kaip integruoti aplinkosauginį švietimą (AŠ) į mokyklų ir universitetų mokymo programas, taip pat sudaryti palankesnes sąlygas mokiniams mokytis iš patirties. Tikslas - skatinti darnios praktikos ir žaliųjų iniciatyvų įgyvendinimą švietimo įstaigose, partnerystės su bendruomene užmezgimą ir pedagogų profesinio tobulėjimo programų kūrimą. Galiausiai šiuo projektu siekiama, kad mokiniai įgytų žinių ir įgūdžių, reikalingų aplinkosaugos klausimams spręsti ir atsakingam pilietiškumui prisiimti.

EE įgyvendinimo pavyzdžiai mokyklose ir universitetuose:

1. Žalioji kuprinė (Mochila Verde)

Aplinkosauginio švietimo bandomasis projektas, skirtas šešiamečiams, kuriame vykdoma įvairi pedagoginė veikla aplinkos ir energijos temomis miesto kontekste.

2. Pedi-BUS

Panašiai kaip tikrame autobuse, vaikai į mokyklą ir iš jos eina pėsčiomis su vienu ar keliais savanoriškai į mokyklą atvykusiais tėvais nustatytu maršrutu, sustodami tam tikrose "autobusų" stotelėse, kur jie paimami arba pristatomi pagal nustatytą grafiką.

3. Oras, kuriuo kvėpuojame (O ar que respiramos)

Savivaldybė parengė šią programą, skirtą 10-12 metų vaikams, kurioje dalyvauja apie 160 mokinių per metus. Ši programa yra Lisabonos regiono ir Težo slėnio 2011-2014 m. oro kokybės gerinimo plano, kuriame ypatingas dėmesys skiriamas oro kokybei, dalis. Mokiniai kviečiami apmąstyti oro, kaip gyvybiškai svarbaus gyvybės išteklius, svarbą, sužinoti apie pagrindinius oro teršalus, jų šaltinius, poveikį visuomenės sveikatai ir aplinkai bei žmogaus vaidmenį gerinant oro kokybę. Ši veikla yra dvigubas mokymosi procesas, vykstantis klasėje ir už jos ribų - kampanijos "Geriausias oras visiems" metu mokiniai apsilanko oro kokybės stebėjimo stotyje ir Lisabonos žaliajame parke, kur vaikai gauna informacijos ir patys susikuria informacinį lapą, kurį parsineša namo.

Keletas EE įgyvendinimo būdų mokyklose ir universitetuose:

🍏 Įtraukti aplinkosauginį švietimą į studijų ir praktikos programą žaismingu metodu. EE galima integruoti į įvairius dalykus, ne tik gamtos mokslus, bet ir socialinius mokslus, kalbų meną. Pavyzdžiui, socialinių dalykų pamokose galima kalbėti apie tai, kokia buvo Žemės būklė praeityje, palyginti su dabartimi, apie aplinkosaugos politiką ir gamtosaugos pastangas. Be to, per kalbos meną mokytojai gali paskatinti mokinius kurti eilėraščius arba rašyti apie Žemę, nes ji vienintelė, kurią turime, arba tokia tema: “Ką reiškia mūsų ateitis, jei Žemė bus sunaikinta?”

🍏 Suteikite praktinio mokymosi galimybių, kurias galima pritaikyti kasdieniame gyvenime. Geriausiai EE išmokstama per tiesioginę patirtį, pavyzdžiui, ekskursijas, paslaugų mokymosi projektus ir laboratorinius užsiėmimus. Pavyzdžiui, mokiniai gali dalyvauti arba organizuoti paplūdimių valymo darbus, sodinti medžius arba rinkti duomenis apie vietos laukinių gyvūnų populiacijas, taigi mokiniai mokysis veikdami už klasės ribų.

🍏 Studijų metu skatinkite žaliąsias iniciatyvas ir tvarumo praktiką. Mokyklos ir universitetai gali tapti tvarumo pavyzdžiu, įgyvendindami ekologiškas iniciatyvas, pavyzdžiui, važiuodami į mokyklą naudokite dviračius, vykdykite perdirbimo programas, įgyvendinkite energiją taupančius pastatus ir kompostavimo iniciatyvas.

Mokyklų ir žaliųjų bendruomenių partnerystė:

Bendradarbiavimas su vietos aplinkosaugos organizacijomis, pavyzdžiui, parkų sistemomis, gamtosaugos organizacijomis ir aplinkosaugos agentūromis, arba jų pakvietimas į mokyklą pasikalbėti su mokiniais suteiks papildomų išteklių ir galimybių mokiniams ir mokytojams geriau suprasti ir įgyvendinti EE.

Pasinaudokite technologijomis ir skaitmeniniais ištekliais:

Technologijos ir skaitmeniniai ištekliai yra jaunų žmonių dalis. Jie gali dalyvauti internetiniuose žaidimuose (mokomuosiuose žaidimuose) apie aplinką, internetinėse simuliacijose ir virtualiose ekskursijose, kurios sustiprina EE, nes suteikia interaktyvios ir įtraukiančios mokymosi patirties.

Užtikrinkite mokytojų profesinį tobulėjimą:

Suteikdami mokytojams ar dėstytojams profesinio tobulėjimo galimybes, rengdami seminarus ar konferencijas apie EE, galite padėti jiems integruoti į savo mokymą ir ugdyti įgūdžius, reikalingus veiksmingai šviesti mokinius aplinkosaugos klausimais. Mokyklos ir universitetai, įtraukdami šias strategijas į savo švietimo programas, gali suteikti mokiniams žinių ir įgūdžių, kad jie galėtų spręsti aplinkosaugos problemas ir tapti atsakingais piliečiais.

4 SKYRIUS

Aplinkosauginis švietimas

#1 APLINKOSAUGINIO TEISINGUMO APIBRĖŽTIS

Pagrindinės aplinkybės: Užtikrinti, kad visiems žmonėms, nepriklausomai nuo jų rasės, odos spalvos, tautybės ar socialinio ir ekonominio statuso, būtų suteikta vienoda teisinė apsauga ir lygios galimybės dalyvauti formuojant ir įgyvendinant aplinkos apsaugos politiką ir taisykles, yra aplinkosauginio teisingumo esmė.

Siekiant aplinkosauginio teisingumo, būtina nustatyti, įgyvendinti ir vykdyti aplinkosaugos įstatymus ir politiką. Šie įstatymai ir politika turėtų apsaugoti visus, nepriklausomai nuo rasės ar finansinio lygio.

Tikslas: Europos žaliasis kursas - tai visų pirma programa, kurios pagrindas - bandymai perkelti pramonę į mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką. Tačiau po paviršiumi Europos žaliasis sandėris veda link pageidaujamo perėjimo: galimo vystymosi link gerovės valstybės Europoje, kurioje atsižvelgiama į klimato teisingumą.

Tikslai

- 🍏 Paspartinėti aplinkosaugos teisinės valstybės principų įgyvendinimą pasauliniu mastu, siekiant užtikrinti, kad vyriausybės gerbtų, saugotų ir įgyvendintų teisę į švarią ir sveiką aplinką, kuri yra būtina darniam vystymuisi, turime garantuoti, kad įmonės ir institucijos taip pat atliks savo vaidmenį.
- 🍏 Stiprinti nacionalines teises sistemas, kurios padėtų skatinti sąžiningą ir ekologiškai atsakingą gamtos išteklių valdymą. Kad pažeidžiamos, atskirtyje esančios ir marginalizuotos gyventojų grupės galėtų naudotis teisingumu ir informacija bei dalyvauti priimant sprendimus, šios teisinės sistemos turi apimti tokias bendruomenes.
- 🍏 Remti teisingumo ir žmogaus teisių institucijas, kurios būtų lengvai prieinamos, kad tie, kuriems labiausiai reikia pagalbos, tie, kurie yra labiausiai atskirti, ir tie, kurie yra labiausiai marginalizuoti, galėtų gauti reikiamą pagalbą ir turėti balsą vyriausybėje. Jei moterims ir mažumoms suteikiama galimybė ar erdvė, jos gali būti veiksmingos pokyčių iniciatorės ir aplinkosauginio teisingumo gynėjos.
- 🍏 Labai svarbu pakeisti požiūrį į ateities kartų teises ir teisę į švarią ir saugią aplinką. Aplinkos apsaugos politika ir sprendimai turi apimti daugybę žmonių iš įvairių visuomenės sluoksnių.

#2 KLIMATO KAITAI ATSPARI INFRASTRUKTŪRA

Pagrindinės aplinkybės: Fizinės klimato nepastovumo ir kaitos pasekmės turės įtakos infrastruktūros tinklams, tačiau šie tinklai taip pat bus labai svarbūs stiprinant atsparumą. Ekstremalių įvykių pavyzdžiai rodo, koks platus yra šis pažeidžiamumas. Pavyzdžiui, EBPO, modeliudama galimą didelio potvynio Paryžiuje poveikį, nustatė, kad infrastruktūros sektoriui tektų 30-55 proc. tiesioginių potvynio nuostolių, o 35-85 proc. nuostolių verslui sukeltų ne pats potvynis, o transporto ir elektros tiekimo sutrikimai. Tiesioginius nuostolius ir netiesiogines sutrikimų išlaidas galima sumažinti užtikrinant, kad infrastruktūra būtų atspari klimato kaitai.

Tikslai

Tikslas: nustatant prioritetus, planuojant, projektuojant, statant ir eksploatuojant naujus infrastruktūros objektus, turi būti atsižvelgiama į klimato kaitos galimybes per visą objektų naudojimo laikotarpį. Dėl klimato kaitos gali tekti keisti ar pertvarkyti dabartinės infrastruktūros tvarkymo būdus.

- Gerindami sąlygas, kuriomis gali būti kuriama klimato kaitai atspari infrastruktūra, galime geriau paruošti savo bendruomenes besikeičiančio klimato iššūkiams.
- Kuriant klimato kaitos poveikiui atsparesnę infrastruktūrą galima padidinti paslaugų patikimumą, pailginti turto naudingo tarnavimo laiką ir apsaugoti investicijų grąžą.
- Investicijas į klimato kaitai atsparią infrastruktūrą turi skatinti ir viešasis, ir privatusis sektoriai.
- Nustatyti investavimo galimybes padeda infrastruktūros planų rengimas ir sklaida.
- Viešųjų pirkimų metodų, pagal kuriuos vertinant konkuruojančius pasiūlymus atsižvelgiama į atsparumą klimato kaitai, plėtojimas, atsižvelgiant į išlaidas per visą turto eksploatavimo laikotarpį pagal įvairius scenarijus, kaip atsparumą skatinančios viešosios politikos pavyzdys.
- Viešojo finansavimo įtraukimas į privataus finansavimo pritraukimo į klimato kaitai atsparią infrastruktūrą procesą.

#3 EUROPOS ŽALIOJO SUSITARIMO KAIMO VIETOVĖSE ĮGYVENDINIMAS

Tikslai

- Norėdama pasiekti pagrindinius biologinės įvairovės strategijų tikslus, ES turės priimti naujus ir atnaujinti esamus teisės aktus. Dabartiniai ES teisės aktai, susiję su aplinka ir vandeniui, taip pat turi būti tinkamai įgyvendinami ir vykdomi.

- Tiesiogiai dėl to savivaldybių, regionų, nacionalinio ir ES lygmens valdžios institucijos turėtų bendradarbiauti, kad užtikrintų, jog mūsų kultūrinis kapitalas būtų didinamas ir išsaugotas ateities kartoms.

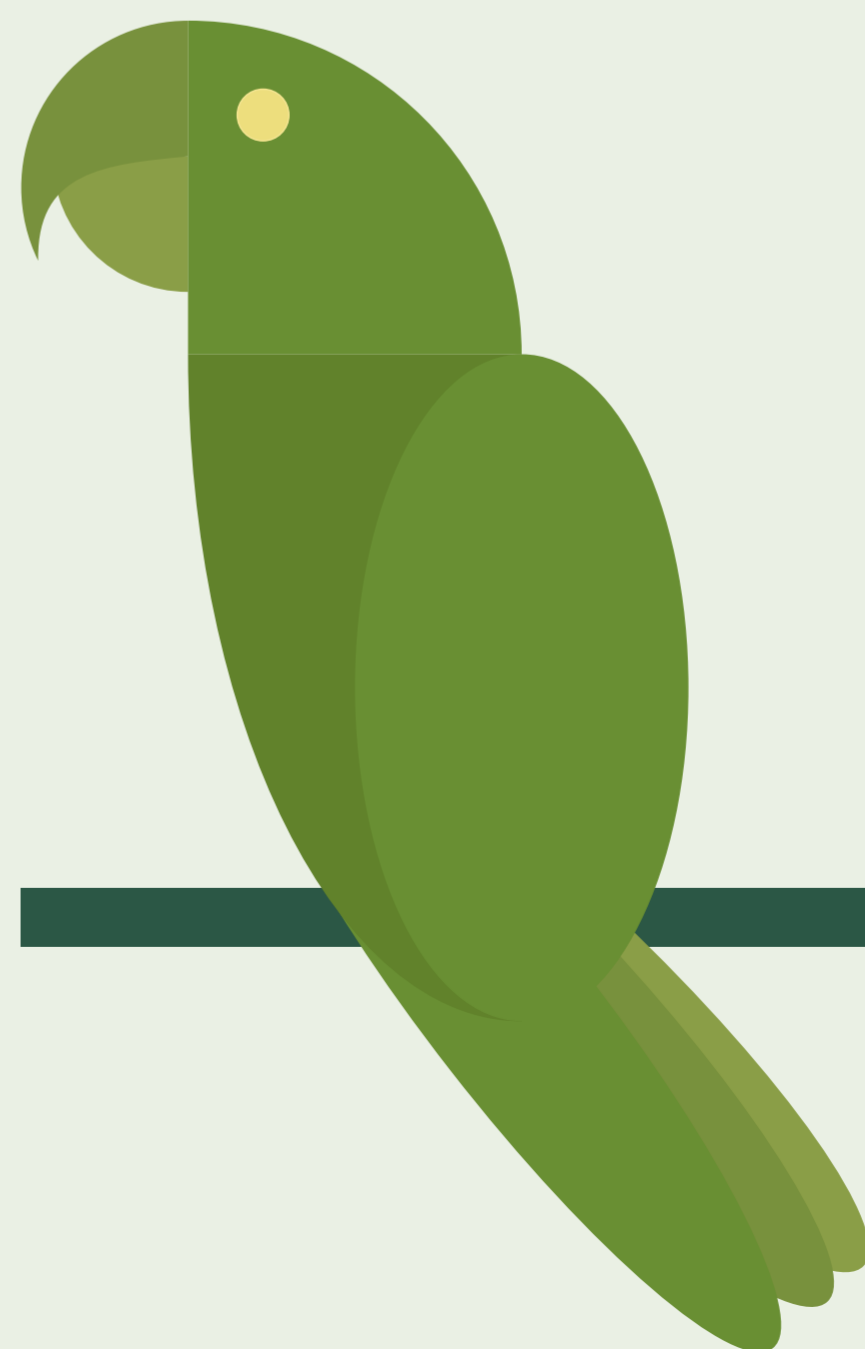
- Turi būti kuriama regioninė kultūros paveldo politika, grindžiama Europos kultūros paveldo veiksmų programa ir ES programa "Kūrybiška Europa", pasitelkiant kaimo plėtros fondus, kitus Europos struktūrinius ir investicinius fondus bei nacionalinę ir regioninę paramą.

- Planas "Nuo ūkio iki stalo" - tai pradžia teisinga linkme, tačiau reikia daugiau darbo, kad būtų užtikrinta nuosekli žemės ūkio, maisto, prekybos ir visuomenės sveikatos politika. Būtina sukurti bendrą Europos maisto politiką, kurios centre būtų agroekologija ir maisto demokratija.

- Be to, daugiau dėmesio reikia skirti plastiko atliekoms, taip pat nustatyti išmetamo metano kiekio mažinimo tikslus ir ambicingesnius amoniako kiekio mažinimo tikslus, kuriuos reikia papildyti reguliaria oro kokybės stebėseną kaimo vietovėse.

Pagrindinės aplinkybės: Europos žaliasis sandėris (angl. European Green Deal, EGD) - tai siūloma programa, kuri turėtų būti visiškai pertvarkanti visą Europą. Nuo to, kiek šiai Komisijai pavyks įgyvendinti Žaliąjį sandėrį kaimo vietovėse, priklausys, kokį palikimą ji paliks po savęs. Žaliasis sandėris yra labai svarbus visos ES kaimo bendruomenių atgailinimui ir atsparumui. Todėl Žaliasis sandėris gali paskatinti naują kaimo vietovių dinamiką ir suteikti šiems regionams naujų galimybių prisidėti prie atsparesnės ateities kūrimo tiek kaimo, tiek miesto gyventojams.

Tikslas: Pagrindinis punktas - regioninių maisto gamybos ir paskirstymo tinklų, kurie tenkina ir žmonių, ir ekologinius poreikius, kūrimas. Keliuose Europos regionuose šis idealas jau pasiektas: šimtai ūkių, kooperatyvų, savivaldybių administracijų ir piliečių organizacijų teikia vietinius kaimo problemų sprendimus.

#4 MAISTO IR ŽEMĖS NAUDOJIMO PERTVARKYMAS TAIKANT STRATEGIJĄ “NUO ŪKIO IKI STALO

Pagrindinės aplinkybės: Europos Komisija prieš dvejus metus pradėjo įgyvendinti strategiją “Nuo ūkio iki stalo”, kuri yra plataus užmojo Europos žaliojo susitarimo programa. Didelė pažanga padaryta įgyvendinant bendras pertvarkymo pastangas, kaip matyti iš 2021 m. Europos priimtų klimato kaitos įsipareigojimų, taip pat konkrečiai maisto sistemai skirtos politikos. Vis dėlto daug kas pasikeitė po Ukrainos konflikto ir jo tiesioginių pasekmių Europos energetiniam ir maisto saugumui.

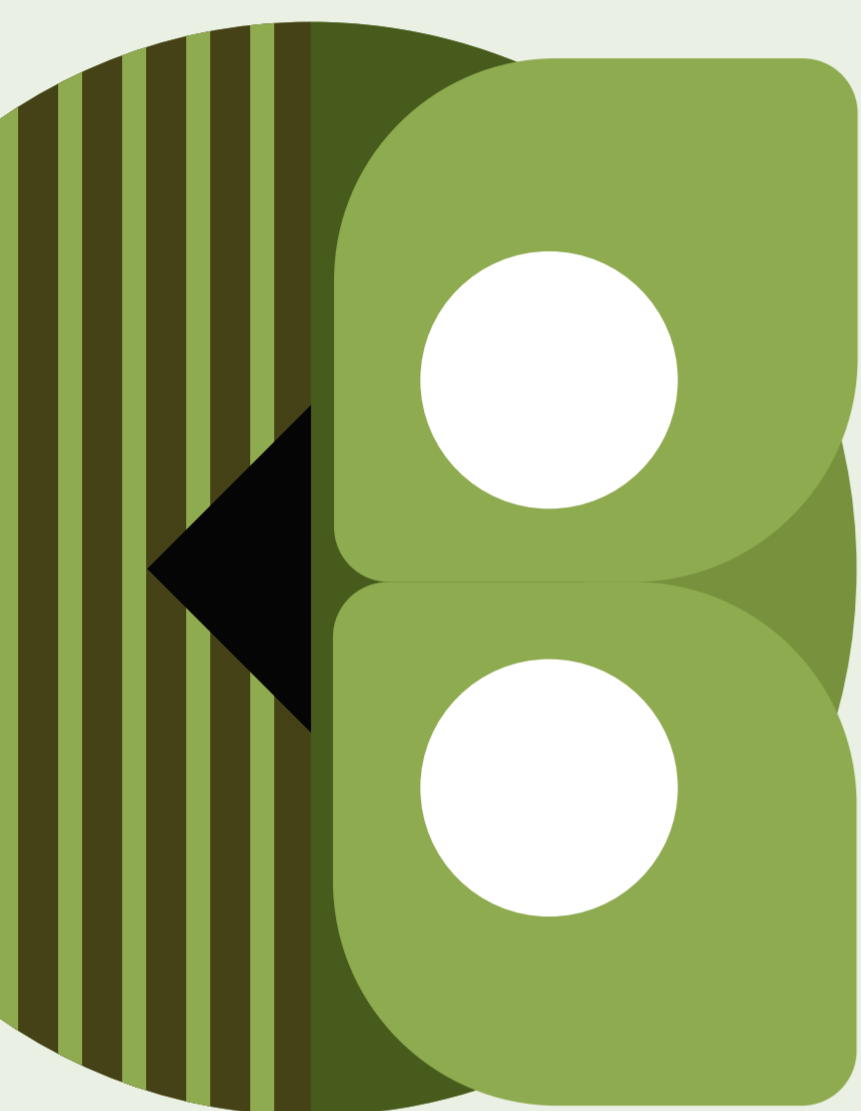
Tikslas: Po pasaulinės maisto krizės dėl konflikto Ukrainoje pasikeitė prioritetai ir ryžtas šalinti struktūrinius trūkumus. Tarpreigone tarpusavio priklausomybė ir didėjantis žaliavų, auginamų ne žmonių vartojimui, o kurui ir kitiems tikslams, kiekis rodo, kad reikia struktūrinių pertvarkymų siekiant didesnio tvarumo.

Tikslai

- Tvarumo taisyklės turėtų būti kruopščiai nustatytos taip, kad netrukdytų žemės ūkio produktyvumui.
- F2F metodas tebėra itin aktualus, tačiau jį reikėjo pertvarkyti ir pritaikyti prie naujos aplinkos, kurioje dėl tiesioginės konflikto Ukrainoje pasekmės padidėjo maisto produktų kaina.
- Vykdamas platesnį perėjimą prie tvarių maisto ir žemės naudojimo sistemų Europoje ir visame pasaulyje, specialios vertinimo priemonės gali padėti politikos formuotojams įvertinti maisto ir žemės naudojimo sistemų atsparumą, išnagrinėti konkrečias politikos galimybes pritaikyti esamas sistemas ir padidinti lankstumą.
- Kad strategija būtų veiksminga, visos ES narės turės įsipareigoti ją įgyvendinti nacionaliniu lygmeniu. Norėdamos veiksmingai taikyti F2F modelį, šalys turės diegti naujoves keliose srityse. Joms reikia finansuoti keitimąsi informacija, konsultavimo paslaugas, naujas technologijas ir fundamentinius mokslinius tyrimus. Svarbus aspektas, padedantis įgyvendinti jų tikslus, yra bendradarbiavimas su įsitvirtinusiomis įmonėmis, kurios jau turi reikiamų žinių ir įgūdžių.
- Be to, įgyvendinant planą bus labai svarbus tarptautinis bendradarbiavimas. Europos Sąjungai reikės griežtesnės prekybos politikos, kad būtų užkirstas kelias bet kokiems kitų šalių pokyčiams, kurie gali pakenkti Europos aplinkosaugos pertvarkai.

#5 EGD AUTOMOBILIŲ PRAMONEI IR TRANSPORTO SEKTORIUI

Pagrindinės aplinkybės: Europos žaliasis sandėris reiškia perėjimą prie ekologiškesnės ekonomikos. Tai sukels revoliuciją automobilių ir transporto pramonėje. Automobilių gamintojai turi laikytis griežtų ES išmetamųjų teršalų taisyklių, kad iki 2050 m. pasiektų anglies dioksido neutralumą. Dėl to pereinama prie elektrinių ir hibridinių automobilių ir investuojama į alternatyvius degalus, pavyzdžiui, vandenilį. Viešasis transportas, važiavimas dviračiu ir vaikščiojimas pėsčiomis taip pat keičia transporto pramonę. Europos žaliasis kursas reikalauja, kad įmonės prisitaikytų ir diegtų naujoves, kad atitiktų naujus aplinkosaugos kriterijus, arba rizikuoja atsilikti sparčiai besikeičiančiame sektoriuje.

Tikslai

- Iki 2030 m. sumažinti naujų automobilių išmetamo anglies dioksido kiekį iki 2021 m. ar mažesnio lygio.
- Iki 2035 m. nustoti pardavinėti visiškai naujus automobilius su vidaus degimo varikliais.
- Siekiant sumažinti transporto išmetamųjų teršalų kiekį, skatinti naudoti alternatyvius degalus, pavyzdžiui, vandenilį ir biodegalus.
- Skatinti ekologiškų transporto rūšių, įskaitant viešąjį transportą, dviračius ir keliavimą pėsčiomis, naudojimą.
- Didinti bendrą pastatų energijos vartojimo efektyvumą, siekiant sumažinti jų šildymo ir vėsinimo sistemų išmetamųjų teršalų kiekį.
- Skatinti elektromobilių įkrovimo infrastruktūros diegimą skatinimo priemonėmis.
- Plačiau naudoti skaitmenines technologijas, kad būtų pagerintas transporto tinklų veikimas ir sumažintas išmetamųjų teršalų kiekis.
- Vykdydami įvairius mokslinius tyrimus ir plėtrą, tikimės paskatinti mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių automobilių gamybą ir platinimą.
- Mažinti krovinių vežimo sukeltą išmetamųjų teršalų procentinę dalį didinant geležinkelių ir upių transporto naudojimą.

Tikslas: Europos žaliojo sandėrio, skirto automobilių pramonei ir transporto sektoriui, tikslas - sumažinti šių sektorių išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir pereiti prie tvaresnių transporto rūšių, paverčiant juos tvaresniu ir aplinkai draugiškesniu sektoriumi.

#6 ŽIEDINĖS EKONOMIKOS PRINCIPAI SIEKIANT EGD TIKSLŲ

Pagrindinės aplinkybės: Žiedinės ekonomikos principams tenka itin svarbus vaidmuo siekiant Europos žaliojo susitarimo, kuris yra plataus užmojo planas, kuriuo siekiama, kad iki 2050 m. Europos Sąjungos klimatas taptų neutralus. Žiedinė ekonomika - tai ekonominis modelis, kuriuo siekiama iki minimumo sumažinti atliekų kiekį, optimizuoti išteklių naudojimą ir sumažinti ekonominės veiklos poveikį aplinkai. Įgyvendindama žiedinės ekonomikos principus, ES gali pereiti prie mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios ir efektyviai išteklius naudojančios ekonomikos.

Europos žaliajame sandoryje pripažįstama žiedinės ekonomikos principų svarba siekiant jo tikslų. Vienas iš pagrindinių Žaliojo sandėrio tikslų - sukurti žiedinę ekonomiką Europoje. Žaliuoju sandėriu siekiama skatinti tvarius gamybos ir vartojimo modelius, didinant perdirbtų medžiagų naudojimą, mažinant atliekų susidarymą ir gerinant išteklių naudojimo efektyvumą.

Tikslas: ES turėtų toliau įgyvendinti įvairias priemones, pavyzdžiui, nustatyti naujus ekologinio projektavimo standartus, skatinti perdirbtų medžiagų naudojimą gaminiuose ir žiedinio verslo modelių diegimą. Tikimasi, kad šios priemonės sumažins poveikį aplinkai ir sukurs naujų verslo galimybių įmonėms.

Tikslai

- Įdiegti tvarių produktų politiką, pagal kurią gamintojai privalės kurti patvarius, pakartotinai naudojamus ir taisytinus produktus.
- Didinti perdirbtų medžiagų naudojimą gaminiuose, pavyzdžiui, plastikuose, tekstilėje ir statybinėse medžiagose.
- Atliekų susidarymo mažinimas įgyvendinant atliekų prevencijos priemones ir didinant perdirbimo lygį.
- Skatinti įmones taikyti žiedinio verslo modelius, pavyzdžiui, gaminio kaip paslaugos ir dalijimosi platformas.
- Įgyvendinti priemones, skirtas vienkartinį plastiką ir mikroplastiką poveikiui aplinkai mažinti.
- Efektyvesnis išteklių naudojimas pagrindiniuose sektoriuose, pavyzdžiui, maisto, vandens ir žaliavų.
- Stiprinti antrinių žaliavų rinką ir didinti jų naudojimą gamybos procesuose.

#7 ANGLIES DIOKSIDO KAINOS NUSTATYMAS MAŽINANT IŠMETAMĄ ŠILTNAMIO EFEKTĄ SUKELIANČIŲ DUJŲ KIEKĮ ES

Pagrindinės aplinkybės: Anglies dioksido kainodara yra rinkos priemonė, kuri gali atlikti svarbų vaidmenį mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį Europos Sąjungoje (ES). Nustatant anglies dioksido kainas, išmetamam anglies dioksido kiekiui nustatoma kaina, taikant anglies dioksido mokestį arba ribojimo ir prekybos sistemą, siekiant paskatinti įmones mažinti išmetamų teršalų kiekį ir investuoti į mažo anglies dioksido kiekio technologijas.

Siekdama spręsti šią problemą, ES pradėjo ES ATLPS reformą, kuri apima platesnio užmojo išmetamųjų teršalų mažinimo tikslą, griežtesnę išmetamųjų teršalų ribą ir naują mechanizmą, skirtą pertekliniams leidimams pašalinti iš rinkos. Tikimasi, kad šie pakeitimai padidins anglies dioksido kainą ir paskatins įmones mažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir investuoti į mažo anglies dioksido kiekio technologijas.

Tikslas: nustatant anglies dioksido kainą siekiama paskatinti įmones mažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį. Tai pasiekama taikant ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą, kuria sukuriama anglies dioksido išmetimo rinka ir įmonės skatinamos mažinti išmetamų teršalų kiekį, nustatant leistino išmesti teršalų kiekio ribą.

Tikslai

- 🍏 Išplėsti ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ATLPS) taikymo sritį, įtraukiant papildomus sektorius, pavyzdžiui, laivybą, aviaciją ir kelių transportą.
- 🍏 Įdiegti anglies dioksido išmetimo per sieną koregavimo mechanizmą (angl. CBAM), pagal kurį bus nustatyta daug anglies dioksido išmetimo reikalaujančių prekių importo kaina, kad ES įmonėms būtų sudarytos vienodos sąlygos.
- 🍏 Sukurti Socialinį klimato fondą, kuris padėtų pažeidžiamiesiems namų ūkiams ir sektoriams padengti perėjimo prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos išlaidas.
- 🍏 Pagal ES išorės bendradarbiavimo programas teikti paramą anglies dioksido kainų nustatymo mechanizmų kūrimui kitose šalyse.
- 🍏 Skatinti anglies dioksido rinkų plėtrą tarptautiniu lygmeniu pagal Paryžiaus susitarimą ir kitas tarptautines sistemas.
- 🍏 Didinti išmetamųjų teršalų ataskaitų ir stebėsenos skaidrumą ir tikslumą, kad būtų remiamas veiksmingas anglies dioksido kainų nustatymas, remti mažo anglies dioksido kiekio technologijų ir infrastruktūros kūrimą ir diegimą per ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programas.

#8 TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS SIEKIANT EGD TIKSLŲ

Pagrindinės aplinkybės: Tarptautinis bendradarbiavimas yra labai svarbus siekiant Europos žaliojo susitarimo tikslų. Klimato kaita yra pasaulinė problema, kuriai spręsti reikia bendrų veiksmų, todėl ES turi bendradarbiauti su kitomis šalimis, kad galėtų kurti ir įgyvendinti veiksmingą klimato politiką, dalytis gerąja patirtimi, keistis žiniomis ir technologijomis. Paryžiaus susitarime numatyta tarptautinio bendradarbiavimo klimato kaitos srityje sistema, ir ES yra įsipareigojusi ją įgyvendinti. ES jau užmezgė partnerystes su kitomis šalimis ir regionais, siekdama skatinti klimato kaitos veiksmus, pavyzdžiui, ES ir Kinijos aukšto lygio dialogas klimato kaitos klausimais ir ES ir Afrikos partnerystė klimato kaitos klausimais. ES turi užtikrinti, kad jos pačios politika ir veiksmai būtų suderinti su Europos žaliojo susitarimo tikslais, skatinant tvarų ekonomikos augimą, investuojant į mažo anglies dioksido kiekio technologijas ir remiant perėjimą prie žaliosios ekonomikos.

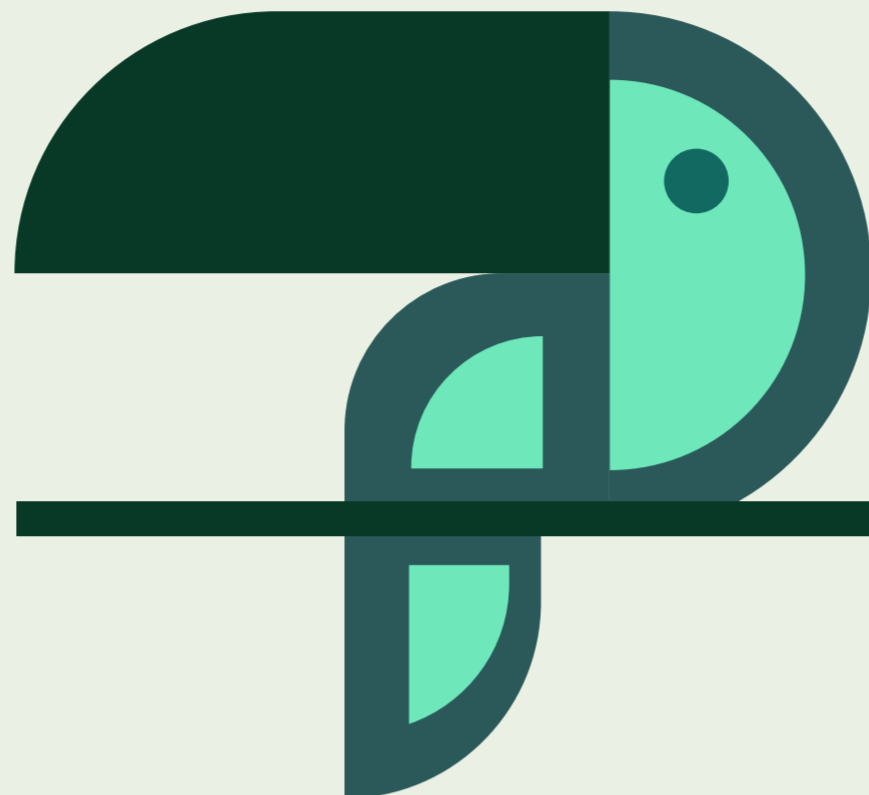
Tikslas: ES turi užtikrinti, kad jos politika ir veiksmai būtų suderinti su Europos žaliojo susitarimo tikslais, taip pat skatinti tvarų ekonomikos augimą, investuoti į mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančias technologijas ir remti perėjimą prie ekologiškos ekonomikos.

Tikslai

- Skatinti kitas šalis nusistatyti plataus užmojo klimato kaitos tikslus ir siekti jų įgyvendinimo.
- Plėtoti partnerystę su kitomis šalimis ir regionais, siekiant skatinti veiksmus klimato srityje ir keistis žiniomis bei technologijomis.
- Skatinti Paryžiaus susitarimo įgyvendinimą ir didinti pasaulinius užmojus mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.
- Skatinti tvarų finansavimą ir investicijas į klimato kaitai atsparią infrastruktūrą besivystančiose šalyse.
- Stiprinti bendradarbiavimą su tarptautinėmis organizacijomis, pavyzdžiui, Jungtinėmis Tautomis, siekiant remti pasaulinius klimato veiksmus.
- Sukurti anglies dioksido išmetimo per sieną koregavimo mechanizmą siekiant užtikrinti, kad ES klimato politika nesukeltų anglies dioksido nutekėjimo, ir paskatinti kitas šalis imtis panašios politikos.

#9 GALIMI EGD PRIVALUMAI IR TRŪKUMAI SKIRTINGIEMS ES REGIONAMS IR SOCIALINĖMS GRUPĖMS

Pagrindinės aplinkybės: Europos žaliasis sandėris gali būti naudingas įvairiems Europos Sąjungos regionams ir socialinėms grupėms, tačiau jis taip pat gali turėti tam tikrų sunkumų ir trūkumų.

Viena vertus, EGD siekiama skatinti tvarų ekonomikos augimą ir kurti naujas galimybes įmonėms, ypač žaliųjų technologijų sektoriuje. Tai galėtų paskatinti naujų darbo vietų kūrimą ir ekonominį vystymąsi, ypač regionuose, kurie yra labai priklausomi nuo iškastinio kuro. Be to, perėjimas prie atsinaujinančiosios energijos ir tvaresnių transporto rūšių galėtų pagerinti oro ir vandens kokybę, o tai būtų naudinga stipriai užterštose vietovėse gyvenančių žmonių sveikatai ir gerovei.

Tačiau perėjimas prie ekologiškos ekonomikos taip pat gali kelti tam tikrų sunkumų tam tikriems regionams ir socialinėms grupėms. Pavyzdžiui, vietovėse, kurios labai priklausomos nuo iškastinio kuro, gali sumažėti darbo vietų ir sumažėti ekonominė padėtis, ypač jei jos negaus tinkamos paramos perėjimui prie naujų ekologiškų pramonės šakų. Be to, padidėjus anglies dioksido kainai, mažas pajamas gaunantys namų ūkiai gali susidurti su didesnėmis energijos sąnaudomis, todėl kyla pavojus, kad perėjimo prie žaliosios ekonomikos sąnaudos gali neproporcingai padidėti marginalizuotoms bendruomenėms.

Tikslai

Tikslas: vykdant politiką turėtų būti atsižvelgiama į konkrečius įvairių bendruomenių poreikius ir aplinkybes. Tai galėtų apimti paramą ir paskatas regionams, kurie yra labai priklausomi nuo iškastinio kuro, pereiti prie ekologiškos pramonės, taip pat užtikrinti, kad perėjimo prie ekologiškos pramonės sąnaudos tektų ne tik mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams.

- Teikti paramą ir paskatas regionams, kurie yra labai priklausomi nuo iškastinio kuro, pereiti prie ekologiškos pramonės.
- Užtikrinti, kad perėjimo prie ekologiškos energijos sąnaudos nebūtų padengiamos tik mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams.
- Skatinti teisingą ir nešališką perėjimą prie žaliosios ekonomikos - EGD gali būti naudinga visiems ES regionams ir socialinėms grupėms.

#10 EGD POVEIKIS ENERGETINIAM SAUGUMUI IR ENERGETINEI NEPRIKLAUSOMYBEI ES.

Pagrindinės aplinkybės: Tikėtina, kad Europos žaliasis sandėris turės didelį poveikį energetiniam saugumui ir energetinei nepriklausomybei Europos Sąjungoje. Vienas iš pagrindinių Europos žaliojo susitarimo tikslų - pereiti prie tvaresnės energetikos sistemos, o tam reikės atsisakyti iškastinio kuro ir pereiti prie atsinaujinančiųjų energijos išteklių. Šis perėjimas gali turėti nemažai pasekmių energetiniam saugumui ir nepriklausomybei.

Viena vertus, padidinus atsinaujinančiųjų energijos išteklių, pavyzdžiui, vėjo ir saulės energijos, naudojimą, galėtų padidėti energetinis saugumas ES, nes šie šaltiniai mažiau priklausytų nuo importo iš kitų šalių. Be to, investicijos į energijos vartojimo efektyvumo priemones galėtų sumažinti energijos poreikį ir ES priklausomybę nuo iškastinio kuro importo. Tai galėtų padėti apsaugoti ES nuo galimų pasaulinių energijos rinkų sutrikimų ir sumažinti su energijos importu susijusią geopolitinę riziką.

Tačiau perėjimas prie tvarios energetikos sistemos taip pat gali kelti tam tikrų iššūkių, susijusių su energetine nepriklausomybe. Pavyzdžiui, šiuo metu atsinaujinančiosios energijos technologijų, tokių kaip saulės kolektoriai ir vėjo turbinos, gamyba dominuoja keliose ES nepriklausančiose šalyse. Dėl to gali atsirasti priklausomybė nuo šių technologijų importo, o tai gali pakenkti energetinei nepriklausomybei.

Tikslas: Norėdama spręsti šias problemas, ES turės parengti strategiją, kurioje būtų suderintas poreikis pereiti prie tvaresnės energetikos sistemos ir siekis užtikrinti energetinį saugumą ir nepriklausomybę.

Tikslai

- Iki 2050 m. pasiekti klimato neutralumą, o tam reikės gerokai sumažinti iškastinio kuro naudojimą ir padidinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą.
- Iki 2030 m. padidinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį ES energijos rūšių derinyje bent iki 32 %, o tai padės sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir padidinti energetinį saugumą.
- Iki 2030 m. padidinti energijos vartojimo efektyvumą bent 32,5 %, o tai sumažins energijos poreikį ir ES priklausomybę nuo iškastinio kuro importo.
- Stiprinti ES energetikos infrastruktūrą ir jungtis, o tai padidins energetikos sistemos atsparumą ir palengvins atsinaujinančiųjų energijos išteklių integraciją.
- Remti naujų atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijų kūrimą ir diegimą, o tai padės sumažinti ES priklausomybę nuo atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijų importo.
- Skatinti bendradarbiavimą energetikos srityje ir dalijimąsi žiniomis su kitomis šalimis ir regionais, o tai padės užtikrinti saugų ir tvarų energijos tiekimą ES.

APLINKOS FINANSAVIMAS

2015 m. Kroatijos ir Lenkijos inicijuota Trijų jūrų iniciatyva vienija 12 Europos valstybių, esančių Adrijos, Baltijos ir Juodosios jūrų baseinuose: Austriją, Bulgariją, Kroatiją, Čekiją, Estiją, Lietuvą, Latviją, Lenkiją, Rumuniją, Slovakiją, Slovėniją, Kroatiją ir Vengriją. Vienas iš tikslų taip pat yra paspartinti aplinkos apsaugą šiose šalyse.

Septintasis visos Europos aplinkos vertinimas su duomenimis iki 2021 m. pabaigos buvo paskelbtas 2022 m. Tai naujau-
sias iš 1995 m. atliktų vertinimų serijos. Pirmoji ministrų konferencija pagal procesą "Aplinka Europai" įvyko 1991 m. Dobrišo pilyje tuometinėje Čekoslovakijoje. Tai buvo pirmoji visos Europos ministrų, atsakingų už aplinką, konferencija. Pirmajame visos Europos aplinkos vertinime - 1995 m. "Europos aplinka: Dobrišo vertinimas" - daugiausia dėmesio buvo skirta Vidurio ir Rytų Europai.

Remiantis naujausiu visos Europos aplinkos vertinimu, šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimas nuo aštuntosios aplinkos ministrų konferencijos "Aplinka Europai" (Batumis, Gruzija, 2016 m. birželio 8-10 d.) sumažėjo tik nežymiai. Stagnuojantis išmetamųjų teršalų kiekis atspindi nesugebėjimą kontroliuoti energijos vartojimo arba pakankamai investuoti į atsinaujinančiuosius energijos išteklius.

Regionas vis dar daugiausia priklauso nuo iškastinio kuro. Nepaisant neigiamo iškastinio kuro poveikio aplinkai, visos šalys ir toliau skirtingu mastu įgyvendina iškastinio kuro subsidijas.

Apskaičiuota, kad 2009-2018 m. ankstyvų mirčių skaičius dėl pažemio ozono poveikio padidėjo 24 proc. ir tai galbūt lėmė aukštesnė vidutinė temperatūra.

Daugelyje vietovių tebėra didelė išsklaidyta tarša ir miestų bei pramonės nuotekų išleidimas, o patvarieji organiniai teršalai kelia didesnį susirūpinimą visuomenės sveikatai. Nepaisant kai kurių gerų pavyzdžių, bendradarbiavimo ir dalyvavimo procesai, skirti vandens apsaugai,

paskirstymui ir kitiems praktiniams pasiek-

imams, nėra įgyvendinami taip giliai, kaip galėtų būti. Ekosis-

temų būklė tebekelia susirūpinimą

.Viduržemio ir Juodoji jūros tebėra

labai peržvejojamos, o

šiaurės rytų Atlanto vanden-

nyne ir Baltijos jūroje dėl geresnių

valdymo sprendimų pastebimi

žuvų išteklių atsigavimo požymiai.

Jūrų tarša tiek iš sausumos (pvz.,

maisis - tinėmis medžiagomis, plastiku

ir cheminėmis medžiagomis), tiek iš jūros (pvz.,

plastiku ir nafta) šaltinių tebėra opi problema

daugelyje jūrų regionų. Paplūdimių ir jūrų šiukšlės,

kuriose dominuoja plastikas, pripažįstamos

pagrindine pasauline grėsme pakrančių ir jūrų

ekosistemoms.

Nors pagal atliekų tvarkymo hierarchiją didžiausias

prioritetas teikiamas atliekų prevencijai, atliekų

susidarymas visame regione ir toliau didėja. Net ir

ten, kur yra tvirtas politinis įsipareigojimas plėtoti

žiedinę ekonomiką, pavyzdžiui, Europos Sąjungoje,

susidarančių atliekų kiekis auga. Perdirbimo

rodikliai įvairiose šalyse labai skiriasi.

Tik 15 ES šalių pranešė, kad visos jų vietos valdžios

institucijos įgyvendina vietos nelaimių rizikos

mažinimo strategijas pagal Darnaus vystymosi

tikslo 13.1 uždavinį.

Darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m. numatyta visa apimanti darnaus vystymosi ir integruotos aplinkos politikos politinė sistema. Darbotvarkės iki 2030 m. 17 universalių darnaus vystymosi tikslų ir 169 uždaviniai numato politikos tikslus visais lygmenimis, kurių bendrasis tikslas - panaikinti skurdą, taip pat ekonominius, socialinius ir aplinkosauginius darnaus vystymosi aspektus.

Joje numatyti daugiau kaip 86 uždaviniai, kuriais siekiama sutelkti dėmesį į pažangą sprendžiant pagrindinius aplinkosaugos klausimus (įskaitant 6 tikslą dėl vandens, 7 tikslą dėl energijos, 12 tikslą dėl vartojimo ir gamybos modelių ir 13 tikslą dėl klimato kaitos), ir daugiau kaip 90 su aplinka susijusių rodiklių, pagal kuriuos vertinama darbotvarkės įgyvendinimo pažanga.

Europos Sąjungos lygmeniu Europos žaliasis planas skatina holistinį požiūrį ir nustato veiksmų planą, kaip iki 2050 m. pasiekti neutralumą klimato atžvilgiu, o tvarumas yra naujas visų politikos sričių standartas. Jame kaip plataus užmojo Europos Sąjungos kryptys numatytos Biologinės įvairovės strategija iki 2030 m., Nulinės taršos veiksmų planas, „Nuo ūkio iki stalo“, Tvaraus ir pažangaus judumo strategija ir perėjimas prie žiedinės ekonomikos.

Europos Sąjungos švaraus oro politikos sistema, skirta oro taršai mažinti, apima tris ramsčius: oro kokybės standartus, nacionalines pagrindinių teršalų išmetimo ribas ir pagrindinių taršos šaltinių išmetamų teršalų ribines vertes. 2019 m. atliktas Europos Sąjungos aplinkos oro kokybės direktyvos 69 tinkamumo patikrinimas parodė, kad ne visi direktyvos tikslai pasiekti.

Europos Sąjunga nustatė naują tikslą iki 2030 m. padidinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalį galutiniame energijos suvartojime bent iki 32 proc. 2020 m. Europos Sąjungoje transporto veikloje sunaudojamos energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių dalis pasiekė 10,2 proc. ir tai reiškia, kad 10 proc. atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo transporte tikslas iki 2020 m. buvo pasiektas. Elektromobiliai 2020 m. sudarė tik 0,2 proc. viso Europos Sąjungos transporto priemonių parko.

2014-2019 m. Europos Sąjungoje išmetamų ŠESD kiekis sumažėjo maždaug 12 mln. tonų CO₂ ekvivalento, daugiausia Vokietijoje, tačiau išmetamų ŠESD kiekis padidėjo dar 12 Europos Sąjungos valstybių narių. Europos Sąjungoje atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis bendrame suvartojamos energijos kiekyje sudaro 18 proc.

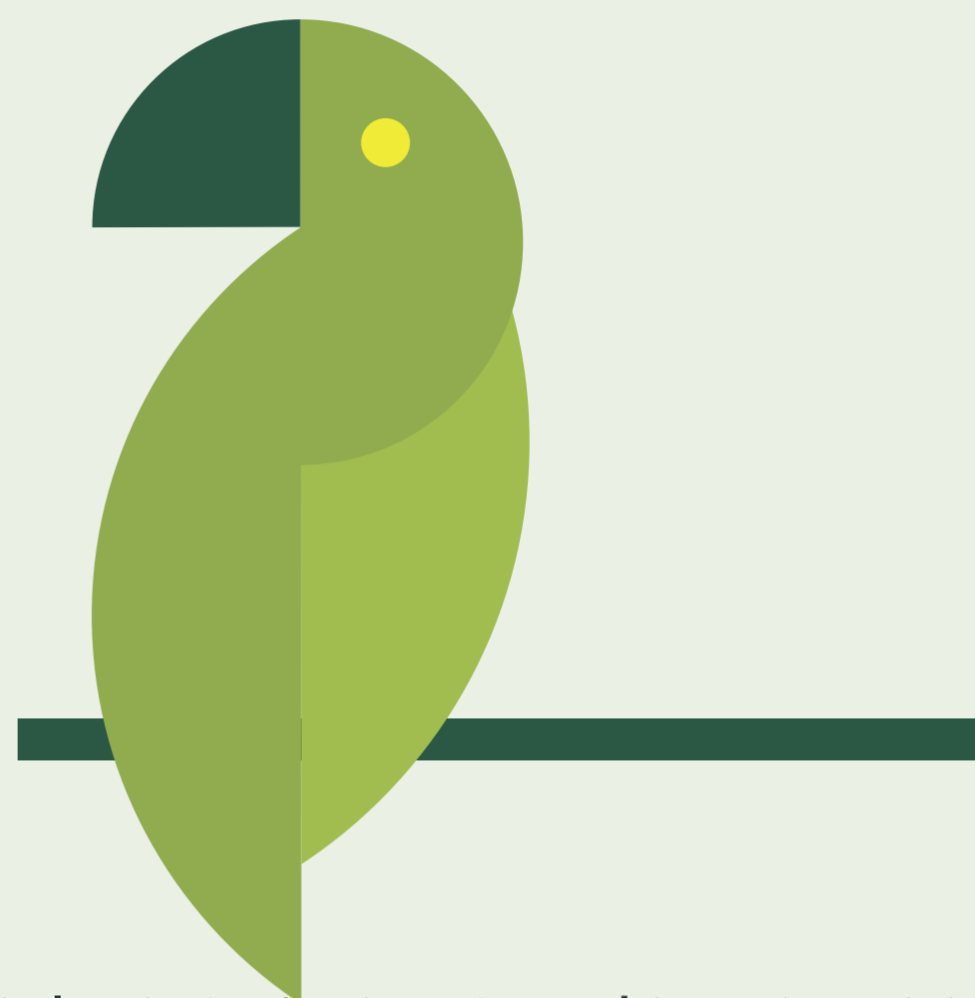
Finansavimas yra pagrindinis aspektas, padedantis remti strategijas ir priemonių programas, tačiau vanduo pritraukė tik kiek daugiau nei penktadalį viso besivystančioms šalims skirto išsivysčiusių šalių klimato kaitos finansavimo.

2030 m. Europos Sąjungos biologinės įvairovės strategijoje pabrėžiama, kad reikia išplėsti Europos Sąjungos jūrų regionų apsaugą iki 30 proc. ir sukurti ekologinius koridorius, kurie padėtų

Europos Sąjungos Vandens pagrindų direktyva¹⁰⁴ (9 straipsnis) buvo atspirties taškas, nuo kurio prasidėjo griežtesni ekonominiai aspektai ir sąnaudų padengimo principai vandens sektoriuje. Tačiau nenustatyta, kaip tiksliai sąnaudų susigrąžinimas padeda siekti tvaraus ir teisingo vandens naudojimo. Pradinis Europos Sąjungos politikos tikslas - pasiekti "gerą ekologinį būklę" visiems vandens telkiniams nebuvo pasiektas ir buvo atidėtas, o galutinis terminas - 2027 m. Europos Sąjungoje 98 proc. sanitarijos paslaugų yra saugiai valdomos.

Per pastaruosius 20 metų Dunojaus upė buvo masiškai valoma Europos Sąjungos lėšomis. Upės pakrantėse pastačius nuotekų valymo įrenginius buvo užkirstas kelias nevalytų nuotekų išleidimui į upę, todėl per pastaruosius 15 metų vandens kokybė pagerėjo. Be to, pagerėjo ir pramonės bei žemės ūkio išleidžiamų teršalų kiekis. Juodosios jūros šiaurės vakarinio šelfo ekosistema atsigauna - tai liudija kadaise gausiai paplitusių raudonųjų jūros dumblių *Phyllaphora* sugrįžimas. Tai akivaizdus pakrančių ir jūrų valdymo metodo "nuo šaltinio iki jūros" pavyzdys.

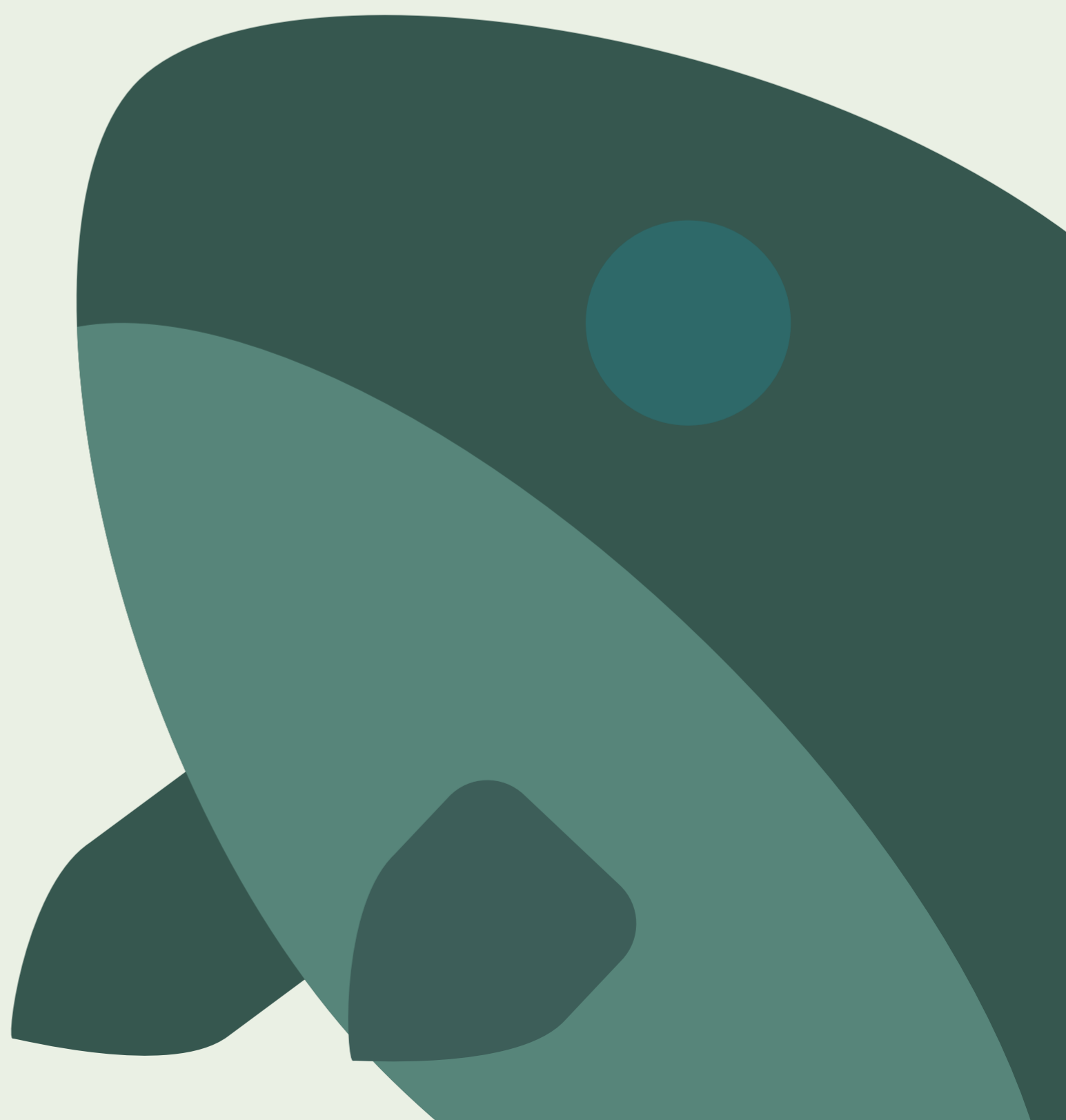
sustabdyti biologinės įvairovės nykimą ir prisidėti prie klimato kaitos švelninimo ir atsparumo klimato kaitai. Europos Sąjungos jūrų regionų Raudonosios knygos vertinimai rodo, kad iš 1 196 įvertintų jūrų rūšių 9 proc. rūšių yra nykstančios, o 3 proc. rūšių yra beveik nykstančios. Ypač didelis pavojus gresia paukščiams, žinduoliams ir vėžliams.

Europos Sąjunga, atsižvelgdama į gamybos, informuotumo didinimo ir vartotojų elgsenos pokyčius, vis daugiau dėmesio skiria maisto saugai ir plėtoja vietinę, ekologišką, genetiškai modifikuotų organizmų neturinčią ar kitokio pobūdžio sertifikuotą gamybą.

2021 m. Europos Sąjungos dirvožemio strategijoje iki 2030 m. nustatyta sistema ir konkrečios priemonės, skirtos dirvožemiui apsaugoti ir atkurti bei užtikrinti tvarų jo naudojimą. Joje nustatyta vizija ir tikslai, kaip iki 2050 m. pasiekti sveiką dirvožemį, o iki 2030 m. imtis konkrečių veiksmų. Strategijoje, be kitų klausimų, nustatytos priemonės, susijusios su dirvožemiu ir žiedine ekonomika, ir siūloma saugiai, tvariai ir žiediniu būdu naudoti iškastą dirvožemį, riboti žemės paėmimą ir dirvožemio sandarinimą, taikant žiedinį žemės naudojimą. Europos Sąjungos bendrosios žemės ūkio politikos parama galėtų sulėtinti dirbamos žemės apleidimo ir kaimo vietovių nykimo procesą bloke.

2020 m. spalio mėn. pradėta įgyvendinti Europos Sąjungos cheminių medžiagų tvarumo strategija "Siekiant aplinkos be toksinių medžiagų"; ja siekiama palaipsniui iš vartojimo produktų pašalinti kenksmingiausias medžiagas ir finansiškai remti saugių ir tvarių cheminių medžiagų įsisavinimą.

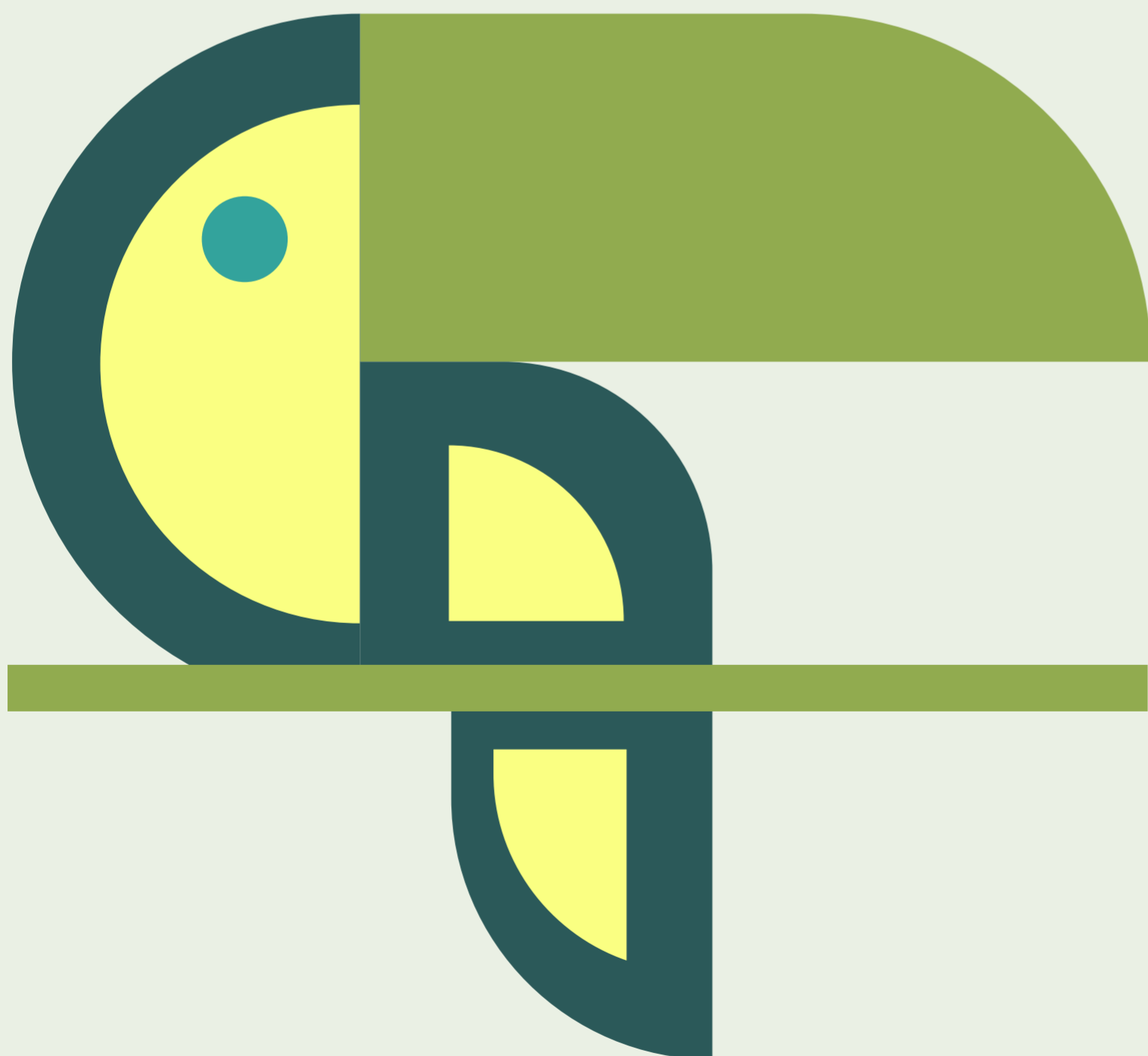
Europos Sąjungos atliekų reglamentuose nustatyta gana tvirta atliekų surinkimo, valorizavimo ar tinkamo šalinimo sistema. Vidutinis Europos Sąjungos kietųjų komunalinių atliekų perdirbimo lygis per pastaruosius 10 metų nuolat didėjo, o nuo 2020 m. kovo mėn. Europos Sąjungoje, kur taikomos pažangios sistemos, 2017 m. buvo surinkta mažiau nei 45 proc. apskaičiuoto susidarančių elektroninių atliekų kiekio. Kai kuriose Europos Sąjungos šalyse, pavyzdžiui, Austrijoje, Vokietijoje, Nyderlanduose ir Slovėnijoje, perdirbimo rodikliai yra aukščiausi pasaulyje. Vidutinis Europos Sąjungos perdirbimo lygis padidėjo nuo 37,3 proc. 2009 m. iki 47,7 proc. 2019 m. Penkiose Europos Sąjungos šalyse vis dar yra komunalinių kietųjų atliekų perdirbimo lygis nesiekia 25 proc. Ryškiausias pagerėjimas pastebimas 2004 m. prie bloko prisijungusiose Latvijoje, Lietuvoje, Slovakijoje ir Slovėnijoje.

Nepaisant neigiamo iškastinio kuro poveikio aplinkai, visos šalys ir toliau skirtingu mastu subsidijuoja iškastinį kurą. Europos Sąjungos aplinkosaugos mokesčių pajamos sudarė 330,6 mlrd. eurų, t. y. nuo 2002 m. nominalia išraiška padidėjo 52 proc. Europos Sąjungos šalys, ypač Prancūzija, Vokietija ir Nyderlandai, pirmauja pagal žaliųjų obligacijų naudojimą.

Europos Sąjungoje nuo 2000 m. aplinkosaugos mokesčių pajamos vidutiniškai išliko maždaug 2,2-2,5 proc. Vis dėlto tarp atskirų bloko šalių esama aiškių kontrastų. Pavyzdžiui, nuo 2015 m. Kroatijoje pajamos iš aplinkosaugos mokesčių sudaro daugiau kaip 3,4 proc. nuo BVP, o Vokietijoje, Airijoje ir Liuksemburge surenkamos sumos neviršija 2 proc. nuo BVP. Vertinant aplinkosaugos mokesčių pajamas vienam gyventojui, Nyderlandai surenka didžiausią sumą - beveik 2 000 JAV dolerių vienam gyventojui, o Kazachstanas - mažiausią, kiek mažiau nei 210 JAV dolerių vienam gyventojui. 2019 m. Slovėnija ir Estija surinko gana didelę aplinkosauginių mokesčių sumą vienam gyventojui (atitinkamai 1311 ir 1285 JAV dolerius), palyginti su jų BVP vienam gyventojui (atitinkamai 27 421 ir 20 835 JAV dolerius).

Pavyzdžiui, Europos Sąjungoje 2020 m. vyriausybės aplinkos apsaugos išlaidoms išleido 70 mlrd. eurų, korporacijos - beveik 157 mlrd. eurų (t. y. daugiau nei dvigubai daugiau nei vyriausybės), o namų ūkiai - apie 60 mlrd. eurų.

Pavyzdžiui, Kroatijos aplinkos apsaugos politika finansuojama iš Aplinkos apsaugos ir energijos vartojimo efektyvumo fondo (angl.) Jis yra centrinis aplinkosaugos mokesčių ir rinkliavų rinkimo ir programų bei projektų, kuriais skatinama aplinkos apsauga, energijos vartojimo efektyvumas ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimas, valdymo centras. Lėšos tokiems projektams finansuoti gaunamos iš užsienio fondų, tarptautinių organizacijų, finansų institucijų ir įstaigų, naciona-

linių ir užsienio subjektų. Visų pirma Kroatijai, kaip Europos Sąjungos daliai, 2014-2020 m. iš Europos struktūrinių ir investicijų fondų iš viso skirta 10,7 mlrd. eurų. EUR, iš viso 2014-2020 m. laikotarpiu šaliai taip pat skirta 8,6 mlrd. eurų sanglaudos politikos lėšų. Dalis šių lėšų skirta aplinkos apsaugai ir energijos vartojimo efektyvumui didinti.

Europos Sąjungoje žiedinių medžiagų panaudojimo lygis (panaudotų medžiagų procentinė dalis nuo visų panaudotų medžiagų) padidėjo nuo 8,2 proc. 2004 m. iki 11,2 proc. 2017 m. Nyderlandai (24,5 proc.) laikomi pasauliniais žiedinio naudojimo lyderiais.

Europos Komisija, įgyvendindama Europos žaliąjį kursą ir siekdama suderinti su naujomis strategijomis, 2020 m. kovo mėn. pateikė naują žiedinės ekonomikos veiksmų planą, kuris buvo parengtas po ankstesnės versijos. Žiedinės ekonomikos veiksmų plane Europos Komisija pažymi, kad "žiedinės ekonomikos masto didinimas nuo pirmaujančių iki pagrindinių ekonomikos dalyvių lems lemiamą indėlį siekiant klimato neutralumo iki 2050 m. ir ekonomikos augimo atsiejimo nuo išteklių naudojimo, kartu užtikrinant ilgalaikį Europos Sąjungos konkurencingumą ir nepaliekant nė vieno nuošalyje". Kad pasiektų šį pokytį, "Europos Sąjunga turi paspartinti perėjimą prie regeneracinio augimo modelio, kuris grąžina planetai daugiau, nei paima, pasistūmėti į priekį ir siekti, kad jos išteklių vartojimas neviršytų

planetos ribų, taigi siekti sumažinti savo vartojimo pėdsaką ir per ateinantį dešimtmetį padvigubinti žiedinių medžiagų naudojimo rodiklį". Veiksmų plane pateikiami pasiūlymai dėl gaminių dizaino, žiedinės gamybos procesų, atliekų mažinimo ir vartotojų įgalinimo. Po to Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl veiksmų plano, kurioje reikalaujama papildomų priemonių ir siekiama iki 2050 m. sukurti visiškai žiedinę ekonomiką. Rezoliucijoje pabrėžiama didelis indėlis, kurį žiedinė ekonomika gali suteikti siekiant Paryžiaus susitarimo ir Biologinės įvairovės konvencijos tikslų, taip pat įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus.

APLINKOS APSAUGOS FINANSAVIMAS

Ypač Trijų jūrų iniciatyvos šalyse (Rytų Europos šalyse, išskyrus Austriją) po komunizmo žlugimo aplinkos apsaugai lėšos buvo skiriamos iš Europos Sąjungos arba kitų turtingų donorų, pavyzdžiui, JAV. Aplinkos apsauga nuo pat pradžių buvo laukiama Phare ir Tacis pagalbos šiems šalims programų prioritetas. Pavyzdžiui, pirmaisiais programos metais tuometinė Čekoslovakija net visą savo Phare biudžetą skyrė aplinkos apsaugai. Vėliau Europos Sąjunga dėmesį nuo techninės paramos perorientavo į institucinį stiprinimą ir investicijas į Rytų Europos šalis, kurios didelę ES paramą skyrė savo aplinkosaugos įstatymams ir procedūroms suderinti su Europos Sąjungos įstatymais ir procedūromis. Pavyzdžiui, Europos Sąjunga finansavo aplinkosaugos projektus „Juodojo trikampio“ anglies kasybos regione tarp Vokietijos, Lenkijos ir Čekijos, Dunojaus upės baseine ir Juodojoje jūroje.

2023 m. kovo 9 d. Europos Komisija paskelbė apie daugiau kaip 116 mln. eurų investicijas aštuoniems pagrindiniams programos „Life“ gamtos, aplinkos ir klimato srities projektams Belgijoje, Estijoje, Ispanijoje, Italijoje, Lenkijoje (2 projektai), Slovakijoje ir Suomijoje. Belgijoje bus plečiamos saugomos teritorijos, gerinamas susisiekimas ir rengiami veiksmų planai, skirti svarbiausioms buveinėms ir rūšims. Lenkijoje ES politika bus įgyvendinama pelkių, durpynų ir šlapžemių srityje įvairiose „Natura 2000“ teritorijose, o antrasis projektas

padės įgyvendinti Lenkijos klimato neutralumo strategiją „Rytų Didžioji Lenkija 2040“. Slovakijoje bus remiama vandens kokybė, natūralios buveinės ir vietinės rūšys, taip pat tvarus miškininkystės ir žuvininkystės valdymas. Estijoje bus remiamas prisitaikymo prie klimato kaitos plėtros planas.

ES LĖŠOS ŽALIAI SLOVĖNIJAI

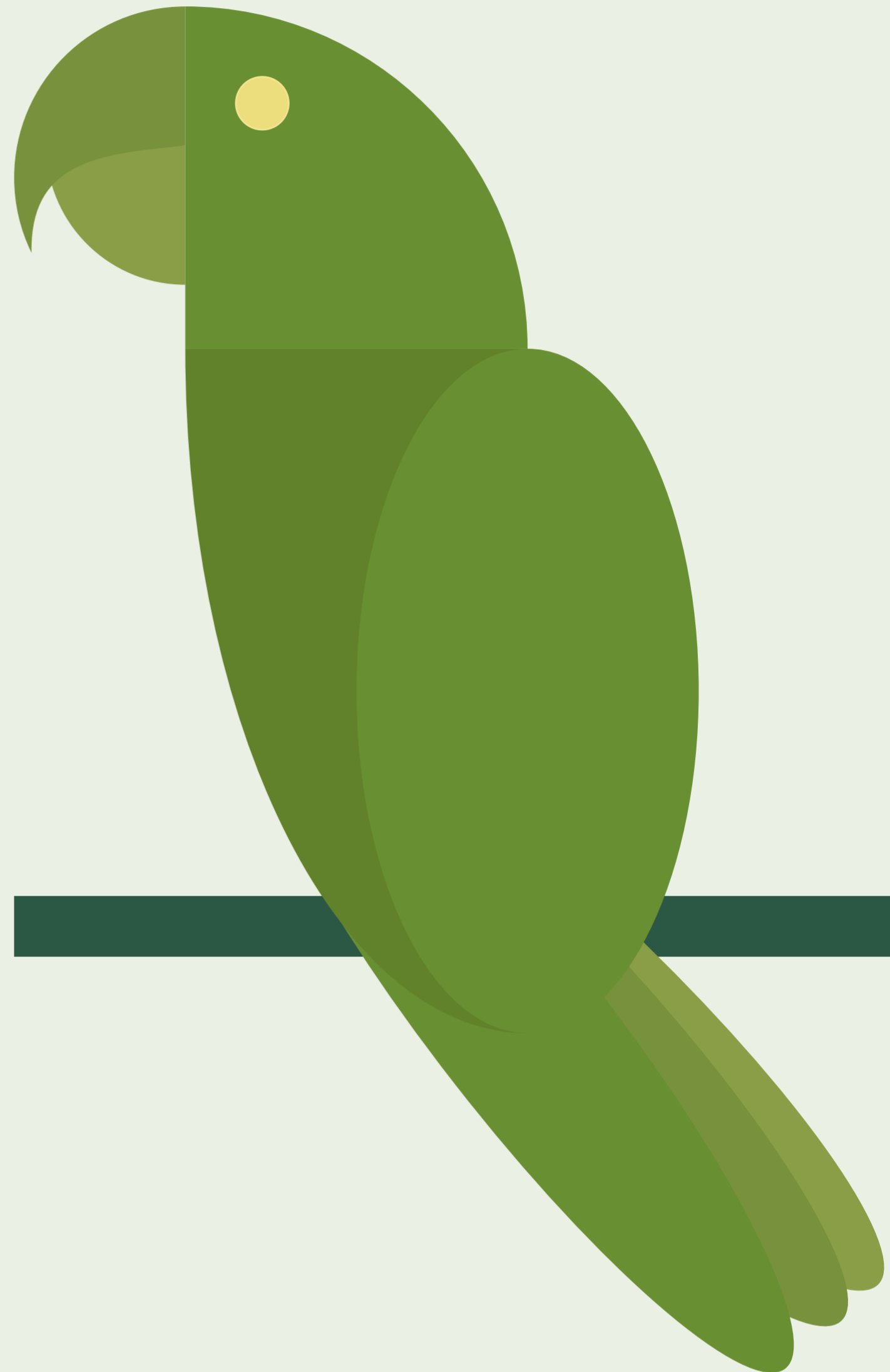
Slovėnija galės investuoti 806 mln. eurų iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) ir Sanglaudos fondo į ekologiškesnę, mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančią ekonomiką, pereinančią prie atsparios ir anglies dioksido į aplinką neišskiriančios ekonomikos. "Šios lėšos padės dekarbonizuoti šalį, taip pat plėtoti atsinaujinančiąją energetiką. Visų pirma bus investuojama į saulės ir vėjo energijos pajėgumus, taip pat į pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimą,"

511 mln. eurų (ERPF + Sanglaudos fondas) bus skirta "tvariam ir pažangiam judumui remti ir padės užpildyti viešojo keleivinio transporto sektoriaus spragas, visų pirma modernizuojant ir stiprinant Slovėnijos geležinkelių tinklą".

European Commission's Just Transition Fund (FTJ) will provide €249 million to the Savinjsko-Šaleška region to enable it to move away from coal by 2023, and to the Zasavje region to ensure its conversion. "The JTF will focus in particular on strengthening training and employment opportunities, supporting the diversification and resilience of the local economy and rehabilitating degraded areas," says the European Commission.

Europos Komisijos teisingo perėjimo fondas (FTJ) skirs 249 mln. eurų Savinijos-Šaleškos regionui, kad jis iki 2023 m. galėtų atsisakyti anglies, ir Zasavjės regionui, kad būtų užtikrintas jo perėjimas. "JTF visų pirma bus skiriamas dėmesys mokymo ir užimtumo galimybių stiprinimui, vietos ekonomikos įvairinimo ir atsparumo rėmimui bei nualintų vietovių atkūrimui", - teigia Europos Komisija.

Šį dokumentų rinkinį papildo 23,9 mln. eurų iš Europos jūrų reikalų, žuvininkystės ir akvakultūros fondo (Feampa), skirtų investicijoms į tvarią žuvininkystę ir akvakultūrą, jūrų biologinės įvairovės išsaugojimą ir jūrų ekosistemų apsaugą Adrijos jūroje. Europos mėlynoji ekonomika suteikia apčiuopiamų galimybių pakrančių bendruomenėms ir atlieka lemiamą vaidmenį mažinant anglies dioksido išmetimą į aplinką. Šis partnerystės susitarimas padės Slovėnijai toliau kurti mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančius, atsparius, tvarius ir inovatyvius žuvininkystės ir akvakultūros sektorius ir padės Slovėnijai pereiti prie ekologinės ir skaitmeninės mėlynosios ekonomikos.

ES finansuojamas LIFE IP RESTART padeda Slovėnijai pasiekti didesnį nepavojingų statybos ir griovimo atliekų perdirbimo lygį. Slovėnijos vyriausybė nurodė, kad trūksta nuoseklių teisės aktų, nepakankami perdirbimo pajėgumai ir menkas perdirbimo procesų ir iš jų gaunamų produktų socialinis pripažinimas - tai kliūtys, kurias įvardijo Slovėnijos vyriausybė.

Jos Aplinkos ir teritorijų planavimo ministerija taikys vienas kitą papildančių techninių, skaitmeninių, aplinkosauginių ir žiedinių sprendimų rinkinį, kad pasiektų maksimalų medžiagų savarankiškumą ir padidintų atliekų naudojimo sektoriaus žiediškumą.

Bus skatinami šeši žiediniai probleminių ir didelių gabaritų atliekų srautų sprendimai, siekiant užtikrinti platų sprendimų taikymą, kad būtų nuosekliai ir integruotai įgyvendinami nacionaliniai atliekų tvarkymo ir prevencijos tikslai. Slovėnija turi didelių užmojų iki 2030 m. 60 proc. sumažinti atliekų kiekį jas perdirbant. O nepavojingų statybos ir griovimo atliekų perdirbimo lygį pasiekti 50 % (komunalinių atliekų - 70 %). Gerinant atliekų surinkimo, apdorojimo ir šalinimo veiklą, taip pat medžiagų panaudojimą, taip pat būtų galima 20 proc. sumažinti išmetamo CO₂ kiekį.

Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERP), remiamas programos "InvestEU", sutelks daugiau kaip 1,1 mlrd. eurų finansavimą tiesioginėmis investicijomis arba per finansinius tarpininkus, kad padėtų ES šalims, kuriose veikia ERP, išnaudoti visą savo ekologinį potencialą. taip pat prisidės prie sėkmingos ERP žaliųjų miestų programos, kuri vykdoma daugiau kaip 50-yje miestų ir padeda spartinti jų ekologinį perėjimą.

Projektai, kuriuos tikimasi finansuoti pagal šią programą, apima efektyvaus energijos ir išteklių naudojimo pramonėje ir prekyboje, žiedinės ekonomikos ir perdirbimo iniciatyvas, žaliuosius pastatus, tvarius maisto produktus, atsinaujinančiąją energiją, energijos kaupimą ir tinklus, vandenį ir nuotekas, mažai anglies dioksido į aplinką išskiriantį ir miesto transportą.

ŽALIOJI PRAMONĖ

Tačiau ne visi ES žingsniai, kurių imtasi aplinkos srityje, yra teigiami. 80 Europos nevyriausybinių organizacijų pasirašė laišką, kuriame ES raginama atsisakyti anglies dioksido kompensacijų. Pasaulinė akademinė tyrėjų grupė įvertino 29 projektus, kurie teigė sutaupę iš viso 89 mln. anglies dioksido kreditų, ir nustatė, kad daugiau kaip 90 proc. kreditų buvo pagrįsti neįtikinamais teiginiais, kad buvo išvengta išmetamųjų teršalų.

JT biologinės įvairovės susitikime, COP15, Biologinės įvairovės konvencijos susitikime Monrealyje, Kanadoje, 2022 m. gruodžio mėn. šalims buvo primesta 30 proc. iniciatyva - įsipareigojimas sukurti dar daugiau nacionalinių parkų ir gyvūnų rezervatų. ES ten pasisakė už tai, kad 10 proc. 30×30 tikslo būtų "griežtai saugoma", o likusiuose 20 proc. būtų leidžiama vykdyti gavybos pramonę. Tai būtų pats blogiausias įmanomas rezultatas - iš didžiulių vietinių tautų ir vietos bendruomenių teritorijų būtų atimta galimybė naudotis didžiuliais jų žemių plotais, dar didesnėje teritorijoje būtų leista vykdyti gavybą, kuri yra pagrindinis biologinės įvairovės nykimo veiksnys, ir nebūtų gerbiamos vietinių tautų teisės ir teritorijos. 30×30 iniciatyva buvo siekiama didžiausio žemės užgrobimo, kokį tik yra matęs pasaulis.

Tyrimai parodė, kad planas "30×30" gali paveikti 300 mln. žmonių, mažiausiai atsakingų už aplinkos niokojimą, žemes ir pragyvenimo šaltinius. Šią idėją palaikė labiausiai aplinką teršiančios ir naikinančios pasaulio korporacijos, tokios kaip "Unilever", "Nestlé", "Shell" ir kt.

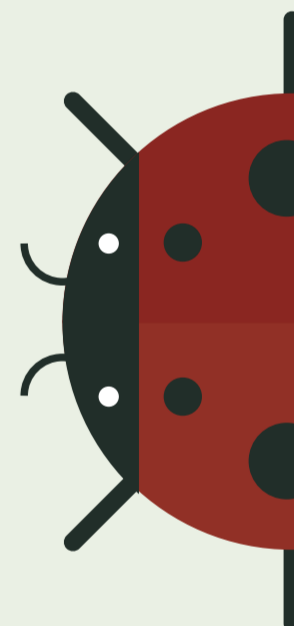

Vis daugiau mokslinių įrodymų rodo, kad vietinių tautų ir vietos bendruomenių valdomos žemės, siekiant išsaugoti biologinę įvairovę, yra veiksmingesnės nei saugomos teritorijos.

Vietinės tautos puikiai žino, kad gamta nėra kažkas atskiro nuo žmogaus, ką galime "saugoti" vienoje pusėje, o kitoje - naikinti.

Neseniai ES valstybės narės ir Europos Parlamentas susitarė, kad iki 2030 m. 27 šalių ES 42,5 proc. energijos bus gaunama iš atsinaujinančių šaltinių, o šiuo metu siekiama, kad iki 2030 m. atsinaujinančios energijos dalis sudarytų 32 proc. Deja, į susitarimą įtraukta branduolinė energija, nors Vokietijos vadovaujama grupė prieštaravo, kad į ją būtų įtrauktas iš branduolinės energijos gami-

namas vandenilis. Kita vertus, Vokietijai laimėjus, ES sutiko, kad 2035 m. draudimas parduoti naujus vidaus degimo varikliais varomus automobilius nebūtų taikomas e. degalams, t. y. besiformuojančiai technologijai, pagal kurią vandenilis ir anglies dioksidas naudojami sintetiniams degalams gaminti.

Aplinkosaugos organizacija "Greenpeace" griežtai sukritikavo Vokietijos vyriausybės ir Europos Komisijos susitarimą, nes jis kenkia klimato apsaugai transporto srityje ir daro žalą Europai. Ji kreipsis į teismą dėl Europos Komisijos sprendimo įtraukti dujų ir branduolinę energetiką į ES investicijų, kurias galima vadinti "žaliosiomis", sąrašą.

Militarizacija ES ir visame pasaulyje taip pat daro neigiamą poveikį aplinkai ir klimato kaitai. Naujausi duomenys iš ataskaitų, kurias paskelbė organizacijos "Mokslininkai už pasaulinę atsakomybę" ir "Konfliktų ir aplinkos observatorija", rodo, kad pasaulinė karinė veikla daro didžiulį neigiamą poveikį mūsų klimatui.

2022 m. SGR ataskaitoje apskaičiuota, kad pasaulio kariuomenės prisideda prie mažiausiai 5,5 proc. pasaulio šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) išmetimo. Joje taip pat teigiama, kad jei pasaulio kariuomenės būtų atskira valstybė, jos nacionalinis anglies dioksido pėdsakas būtų ketvirtas pagal dydį pasaulyje.

Turtingiausių šalių karinės išlaidos yra 30 kartų didesnės nei išlaidos, kurias jos skiria pažeidžiamų šalių klimato kaitos finansavimui, ir jos neįvykdė savo įsipareigojimo kasmet skirti 100 mlrd. dolerių labiausiai klimato kaitos pažeidžiamoms pasaulio šalims. Perskirsčius vos vienerių metų 10 didžiausių karinių šalių karines išlaidas klimato kaitos finansavimui, per 15 metų (100 mlrd. JAV dolerių) būtų gautas pažadėtas finansavimas.

Neseniai įvykęs "Nord Stream" dujų sproginimas galėjo padaryti didesnę ekologinę žalą, nei tikėtasi. Vėliau padidėjęs šiltnamio efektą sukeliančių dujų, kurios sukelia visuotinį atšilimą, kiekis prilygo net 32 proc. metinio Danijos išmetamų teršalų kiekio. Į atmosferą patekęs nesudegęs metanas sukelia 30 kartų didesnę visuotinio atšilimo poveikį nei anglies dioksidas. Jungtinių Tautų aplinkosaugos programa teigia, kad metanas, spartindamas klimato kaitą, planetai kenkia 80 kartų labiau nei CO₂. Vokietijos mokslininkai, bendradarbiaudami su Geteborgo universitetu, pirmąją savaitę po nuotėkio ir dar kartą 2023 m. sausį paėmė vandens mėginius. Jie nustatė, kad netoli nuotėkio vietų metano kiekis vandenyje buvo maždaug 1000 kartų didesnis nei įprastai. Neseniai Danijos ir Lenkijos vandenynų tyrimų centrų ir universitetų atliktas tyrimas rodo, kad sproginimai būtų kėlę labai realią grėsmę kelioms jūrų rūšims, įskaitant ruonius, jūrų kiaulytes ir menkes. Jūrų kiaulės galėjo patirti žandikaulių ir ausų pažeidimų, taip pat, labai tikėtina, nuolatinių ar laikinų klausos slenksčio pokyčių, todėl joms būtų buvę sunkiau orientuotis ir išvengti laivybos. Kadangi sproginimai įvyko tradiciniu rytinės Baltijos jūros dalies menkių neršto ir nerštaviečių laikotarpiu, kenksmingi elementai taip pat galėjo pasiekti vandenyje esančias žuvis, menkių jaunikius ir ikrus, taip dar labiau padidindami aplinkos spaudimą trapiems žuvų ištekliams.

ES nebeįleis į ES rinką produktų, susijusių su miškų naikinimu. Šis reglamentas yra pirmasis pasaulyje, kuriuo sprendžiama visuotinio miškų naikinimo problema ir kuris gerokai sumažins ES daromą poveikį gamtai.

Šis rezultatas yra laimėjimas, tačiau ES sprendimų priėmėjai neįtraukė kelių svarbių elementų. Derybininkai nusprendė nepritarti Parlamento pasiūlymui išplėsti taikymo sritį įtraukiant kitas miškingas žemes, pavyzdžiui, savanas, nors daugelis jų jau patiria didžiulį spaudimą dėl žemės ūkio paskirties keitimo. Šios ekosistemos yra svarbios anglies dioksido saugyklos ir gyvūnų prieglobstis, be to, jos teikia pragyvenimo šaltinį čiabuviams ir vietos bendruomenėms. Dar viena praleista galimybė - aiškiai nepripažintos žmogaus teisės, ypač čiabuvių tautų ir vietos bendruomenių.

ES, jos valstybės narės ir Europos investicijų bankas kartu yra didžiausios viešosios klimato kaitos finansavimo besivystančioms šalims teikėjos - 2021 m. jos skyrė 23,04 mlrd. eurų. 2021 m. Europos Komisija besivystančioms šalims skyrė 2,50 mlrd. eurų, kurių didelė dalis (beveik 40 proc.) skirta prisitaikymo prie klimato kaitos veiklai finansuoti. 2021 m. EIB besivystančioms šalims skyrė 2,56 mlrd. eurų klimato kaitos finansavimo. Pavyzdžiui, jis finansuoja energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiosios energijos projektus Afrikoje ir kituose regionuose ir dažnai derina lėšas su Komisijos ir ES šalių nacionalinių agentūrų lėšomis. Remiantis 2022 m. rugsėjo mėnesio EBPO DAC ataskaita, 2020 m. besivystančių šalių ekonomikoms skirtas klimato kaitos finansavimas siekė 83,3 mlrd.

EUR. 2021 m. 27,6 proc. dvišalės OPV iš DAC narių siekė klimato tikslų. Veikla, kurios svarbus tikslas - klimato kaita, 2021 m. sudarė daugiau kaip 23 mlrd.

EBPO DAC 2022 m. liepos mėn. paskelbė ataskaitą Aid In Support Of Environment.

Atsižvelgiant į Trijų jūrų iniciatyvos šalis, Slovėnijos dvišalė pagalba aplinkos apsaugai 2020 m. sudarė apie 2,7 mln. dolerių, 1 mln. dolerių - Ukrainai, 310 000 dolerių - Bosnijai ir 230 000 dolerių - Juodkalnijai.

Slovakijos dvišalė parama aplinkos apsaugai 2020 m. sudarė 3 mln. JAV dolerių, iš kurių 1,2 mln. JAV dolerių teko Kenijai, 570 000 JAV dolerių - Serbijai, 460 000 JAV dolerių - Libanui, 410 000 JAV dolerių - Moldovai ir t. t. 270 000 JAV dolerių - Gruzijai ir Etiopijai.

Lenkijos dvišalė pagalba aplinkos apsaugai 2020 m. sudarė 6-7 mln. dolerių sumą, iš jų 1, 6 mln. dolerių Albanijai, 0, 9 mln. dolerių Ukrainai, 0, 8 mln. dolerių Kenijai ir kt.

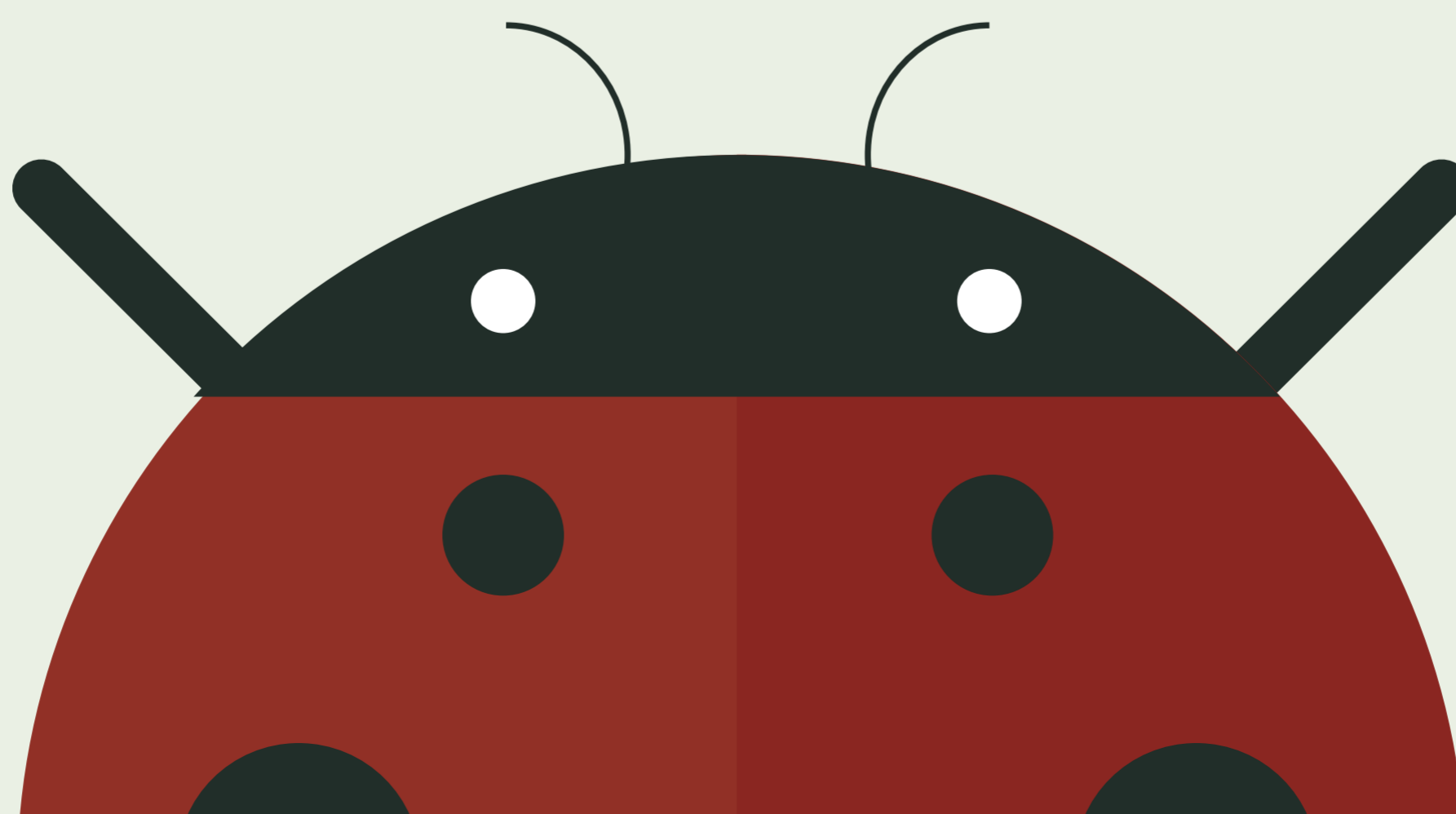
Vengrijos dvišalė pagalba aplinkos apsaugai 2020 m. siekė 33 mln. JAV dolerių: Laosui skirta 10 mln. JAV dolerių, Serbijai - 9 mln. JAV dolerių, Mongolijai - 2 mln. JAV dolerių, Ugandai - 0, 7 mln. JAV dolerių, Indonezijai - 0, 5 mln. JAV dolerių ir t. t.

Čekijos dvišalė pagalba aplinkos apsaugai 2020 m. sudarė 17 mln. USD, iš kurių Etiopija gavo 4 mln. USD, Moldova - 3 mln. USD, Bosnija - 2 mln. USD, Gruzija - 1 mln. USD ir t. t.

Austrijos dvišalė pagalba aplinkos apsaugai 2020

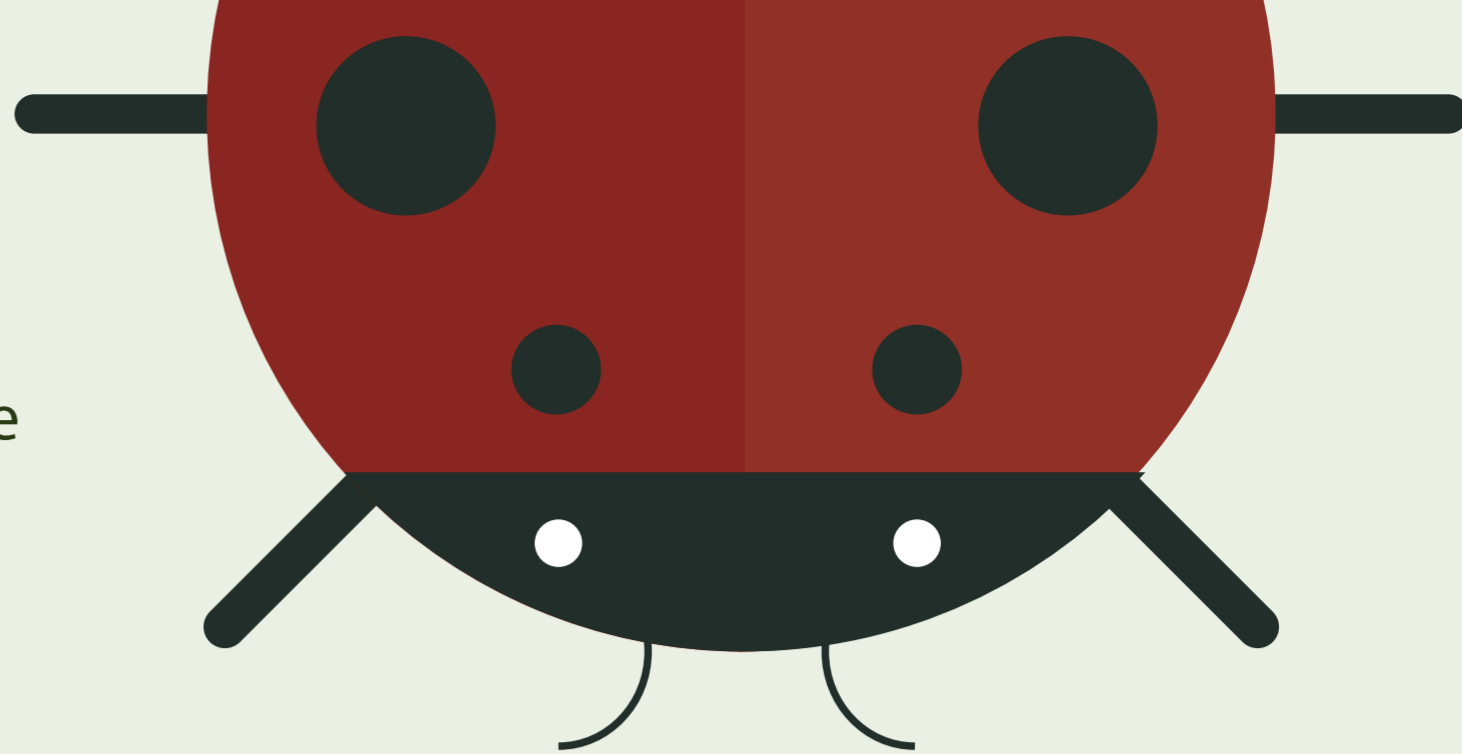
m. sudarė 217 mln. dolerių, iš kurių Serbija gavo 15 mln. dolerių, Kosovas - 6 mln. dolerių, Mozambikas - 6 mln. dolerių, Turkija - 5 mln. dolerių, Etiopija - 4 mln. dolerių, Burkina Fosas, Mongolija, Armėnija, Moldova ir Uganda - po 3 mln. dolerių ir t. t.

2020 m. ES institucijos dvišalei paramai aplinkos apsaugai išmokėjo beveik 8 mlrd. dolerių: Turkija gavo 582 mln. dolerių, Mozambikas - 175 mln. dolerių, Irakas - 126 mln. dolerių ir kt.

APKLAUSOS SANTRAUKA

Įgyvendindami projektą atlikome tyrimą, kuriame dalyvavo 513 jaunų žmonių iš

y Lenkijos,
 y Lietuvos,
 y Latvijos,
 y Slovakijos,
 y Slovėnijos,
 y Austrijos,
 y Čekijos,
 y Vengrijos,
 y Bulgarijos
 y Rumunijos

Jais buvo siekiama patikrinti, kaip jaunimas vertina Naujojo žaliojo susitarimo ekologinių sprendimų veikimą ir įgyvendinimą savo šalyse. Tuo remdami- esi sukūrėme anksčiau aprašytą strategiją teisingo perėjimo, žaliosios darbo rinkos, ekologinio švietimo ir klimato politikos srityse.

Didžiausią grupę sudarė rumunai, mažiausią - lietuviai. Pasiskirstymas pagal lytį buvo gana subalansuotas: 58,1 % dalyvių buvo moterys, 40,4 % - vyrai, o 1,4 % nepriskyrė savęs jokiai lyčiai.

Pagal amžių dauguma respondentų (61,4 %) buvo nuo 18 iki 26 metų, tik 9 % buvo jaunesni nei 18 metų, o 29,6 % - vyresni nei 26 metų. Toks pasiskirstymas rodo didelį jaunų suaugusiųjų atstovavimą, atspindintį jų požiūrį į ekologinius ir aplinkosaugos klausimus. aplinkosaugos klausimus. Tyrimas patvirtino, kad jaunimas anksčiau dalyvavo įvairiose ekologinio švietimo formose. Dominuojantis atsakymas buvo seminarai - 24,9 proc. dalyvių ir mokykliniai užsiėmimai, o tai rodo, kad aplinkosaugos klausimai vis dažniau įtraukiami ne tik į neformalųjį, bet ir į formalųjį švietimą.

Dalyvių taip pat buvo klausiama, ar jie norėtų dalyvauti seminaruose keturimis skirtingomis aplinkosaugos temomis: transporto, aplinkosaugos, kvalifikuoto darbo ir namų ūkio tvarkymo. Populiariausia tema buvo aplinka - ją geriausiai įvertino 33 proc. respondentų.

Dalyje, skirtoje įvairių teisingo perėjimo požiūrio diegimo organizacijose elementų svarbai, dalyvių buvo prašoma įvertinti tokių aspektų svarbą, kaip: lygios galimybės mokytis, lygios galimybės dirbti nepriklausomai nuo lyties ar įgūdžių, darbo vietų profesionalizavimas ar neigiamo poveikio aplinkai mažinimas. Rezultatai parodė, kad visi keturi aspektai yra labai svarbūs. Kita vertus, mažiausiai svarbiu buvo laikomas "vienodų galimybių darbuotojams gauti aukštos kokybės išsilavinimą ir mokymą užtikrinimas". "Neigiamo poveikio ekosistemai minimizavimas" taip pat įvertintas žemesne vieta, o tai rodo, kad subtiliai linkstama pirmenybę teikti lygioms galimybėms darbe ir kokybiškų darbo vietų kūrimui, o ne švietimo prieinamumui ir aplinkosaugos aspektams.

Apklausoje taip pat buvo tiriama, kaip būtų galima pagerinti jaunimo nuomonę apie Europos ekologinį susitarimą. Tarp iškeltų klausimų buvo švietimas ir informuotumas, todėl buvo siūloma įtraukti ekologines idėjas į mokyklų programas, rengti seminarus, didinti jaunų vaikų ir tėvų informuotumą ir įvesti privalomą aplinkosauginį švietimą vidurinėse mokyklose.

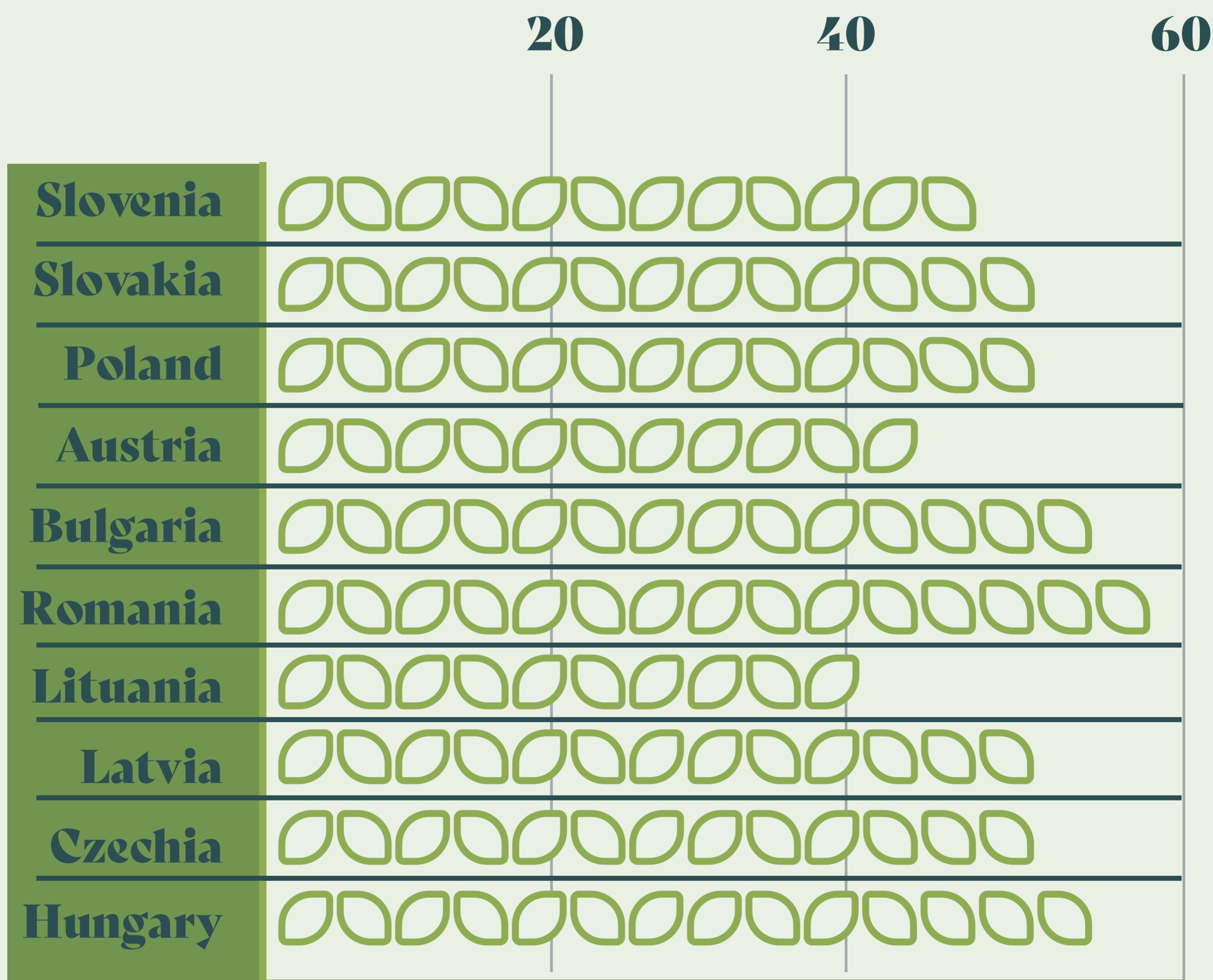
Taigi pagrindiniai jaunimo poreikiai ir lūkesčiai, susiję su naująja tvarka, yra veiksmai, kuriais siekiama apsaugoti klimatą, mažinti išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir skatinti tvarią ekonominę praktiką. Jaunimas nori, kad jų šalys siektų tvaraus vystymosi, atsižvelgiant į ekologinius, socialinius ir ekonominius aspektus. Jie tikisi paramos energetikos pertvarkai investuojant į atsinaujinančius energijos šaltinius ir didinant energijos vartojimo efektyvumą.

Jiems taip pat svarbus socialinis teisingumas ir galimybė išsakyti savo nuomonę tvarumo klausimais. Dauguma respondentų tikisi, kad bus remiamos švietimo programos ir informacinės kampanijos, kurios didins informuotumą ir skatins proekologinę veiklą, taip pat prisidės prie naujų ekologiškų darbo vietų kūrimo.

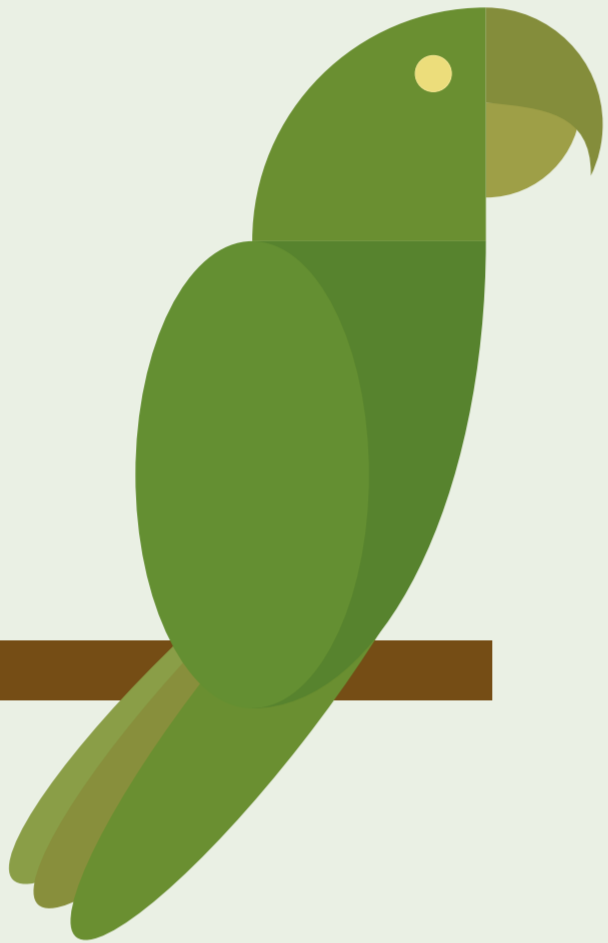
KLAUSIMAI IR JŲ ANALIZĖ

Apklausoje dalyvavo dalyviai iš 10 šalių: Slovėnijos, Slovakijos, Lenkijos, Austrijos, Bulgarijos, Rumunijos, Lietuvos, Latvijos, Čekijos ir Vengrijos. Didžiausią grupę sudarė rumunai, o mažiausią - lietuviai.

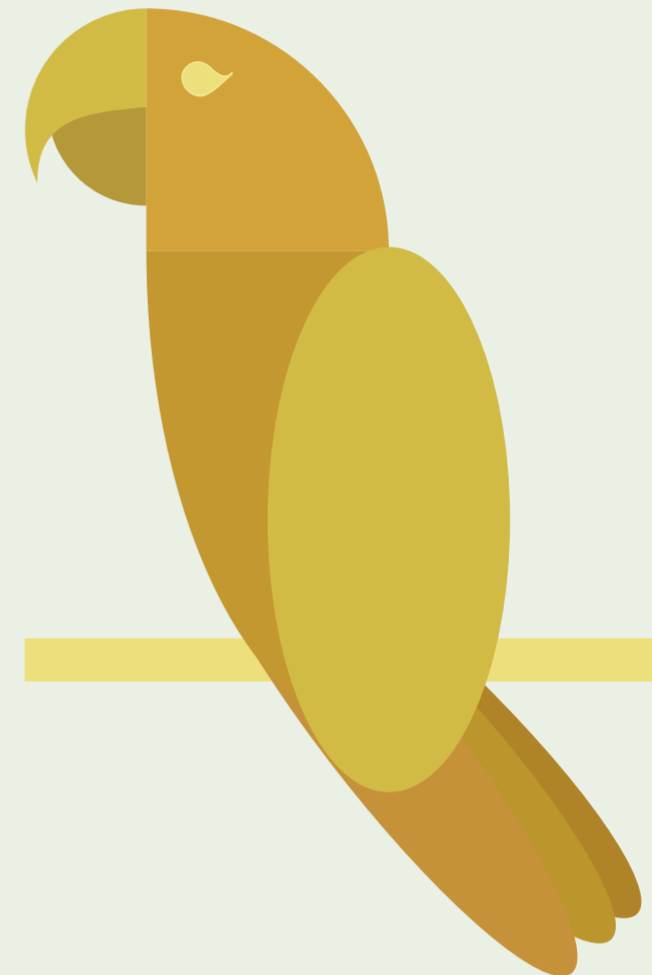

Didžiausią grupę sudarė moterys - 58,1 proc. dalyvių. Vyrų buvo šiek tiek mažiau - jie sudarė 40,4 % apklaustųjų. Be to, 1,4 % respondentų nurodė, kad nepriskiria savęs jokiai konkrečiai lyčiai.

40,4%
male

58,1%
female

Other
1,4%

Apklausoje metu dauguma respondentų, t. y. 61,4 proc., buvo 18-26 metų amžiaus. Tik 9 % apklaustųjų buvo jaunesni nei 18 metų, o 29,6 % - vyresni nei 26 metų.

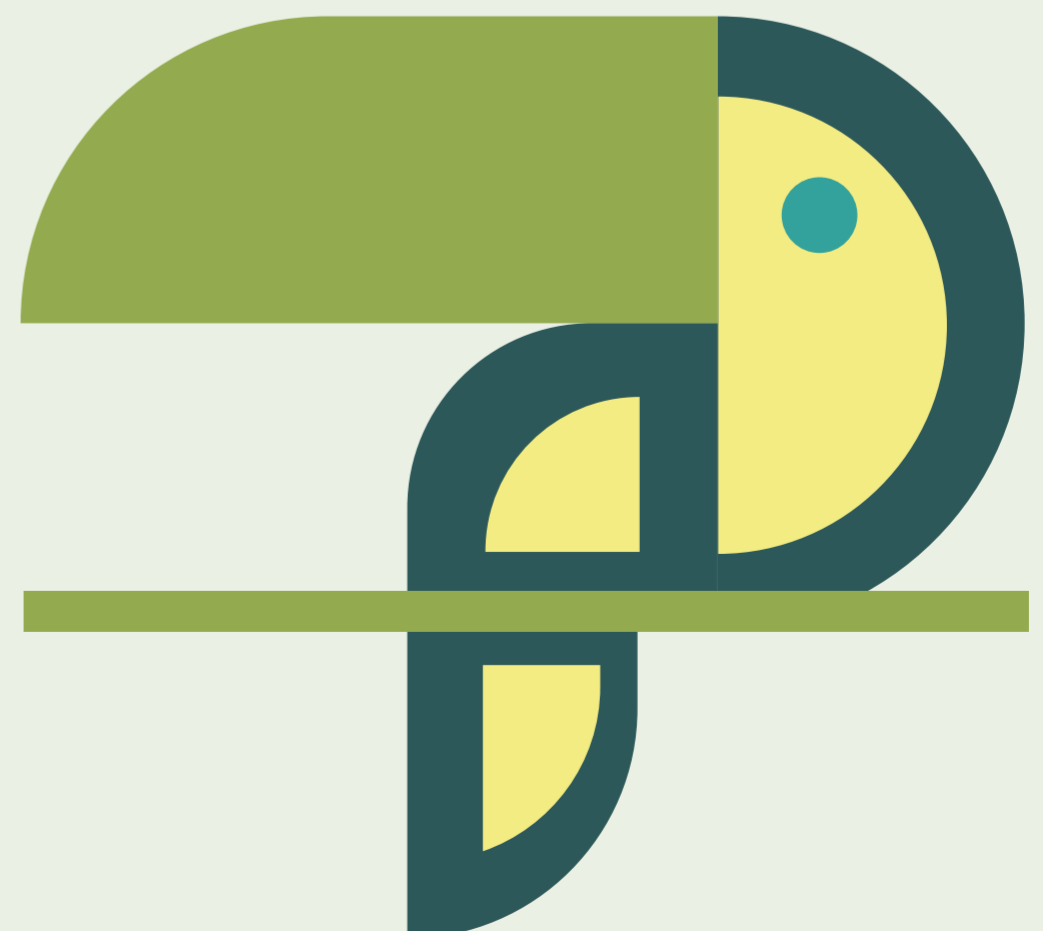
<18
9%

18-26
61,4%

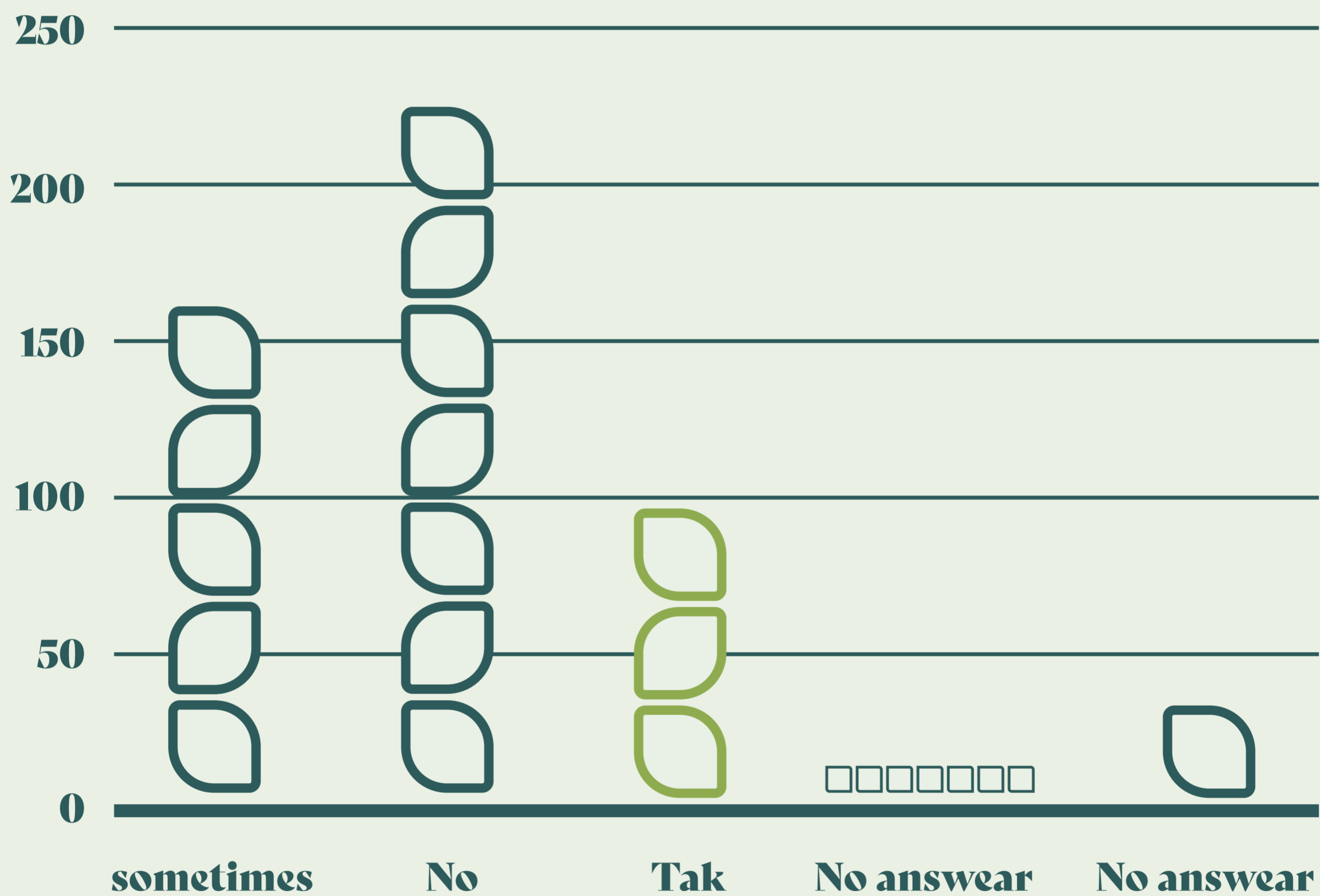

>26
29,6%

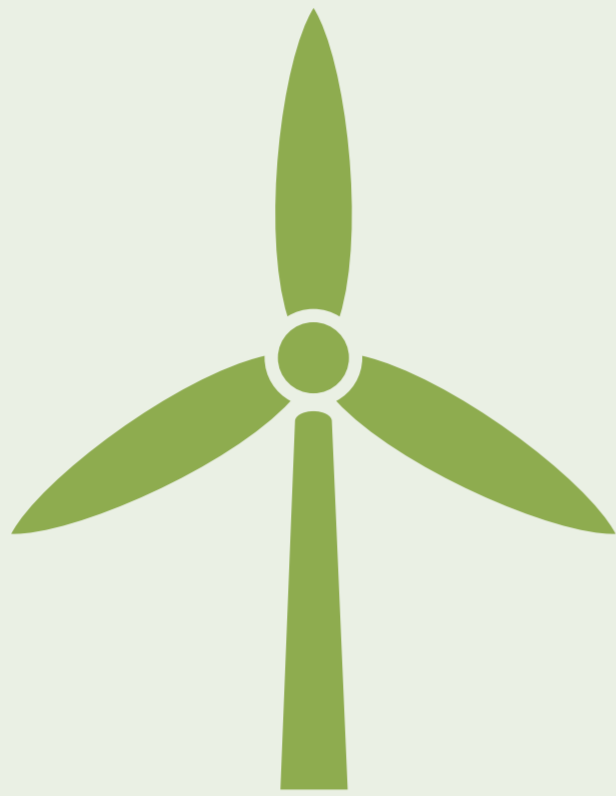

Į klausimą, ar jie laiko save subjektais, esančiais žaliojoje darbo rinkoje, nemažai respondentų atsakė "kartais". Tai rodo, kad daugelis žmonių kartais arba iš dalies gali dalyvauti žaliojo darbo veikloje arba nėra tikri, ar visiškai dalyvauja šiame sektoriuje, nes neturi pakankamai žinių apie jį. Vis dėlto pastebima didėjanti jaunų žmonių tendencija atsidurti žaliojoje darbo rinkoje.

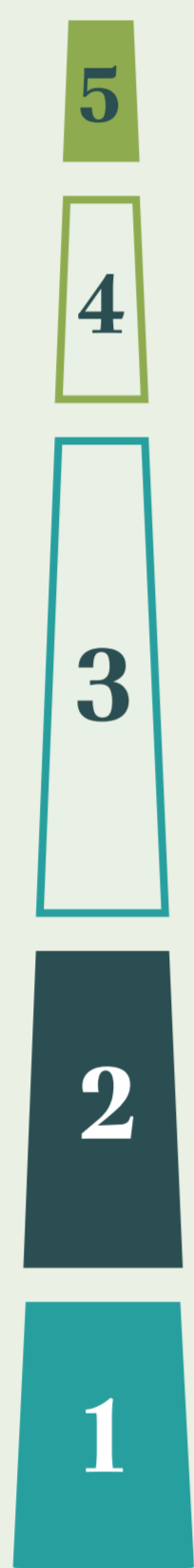
Ar laikote save asmeniu, esančiu žaliojoje darbo rinkoje?

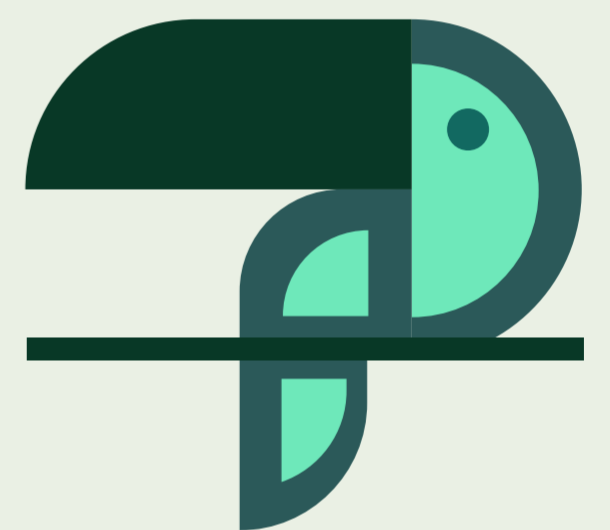
Ar manote, kad šiuo metu jūsų regionas yra pakeliui, kad iki 2030 m. pasiektų savo klimato tikslus?

5 - Yes, it is going great

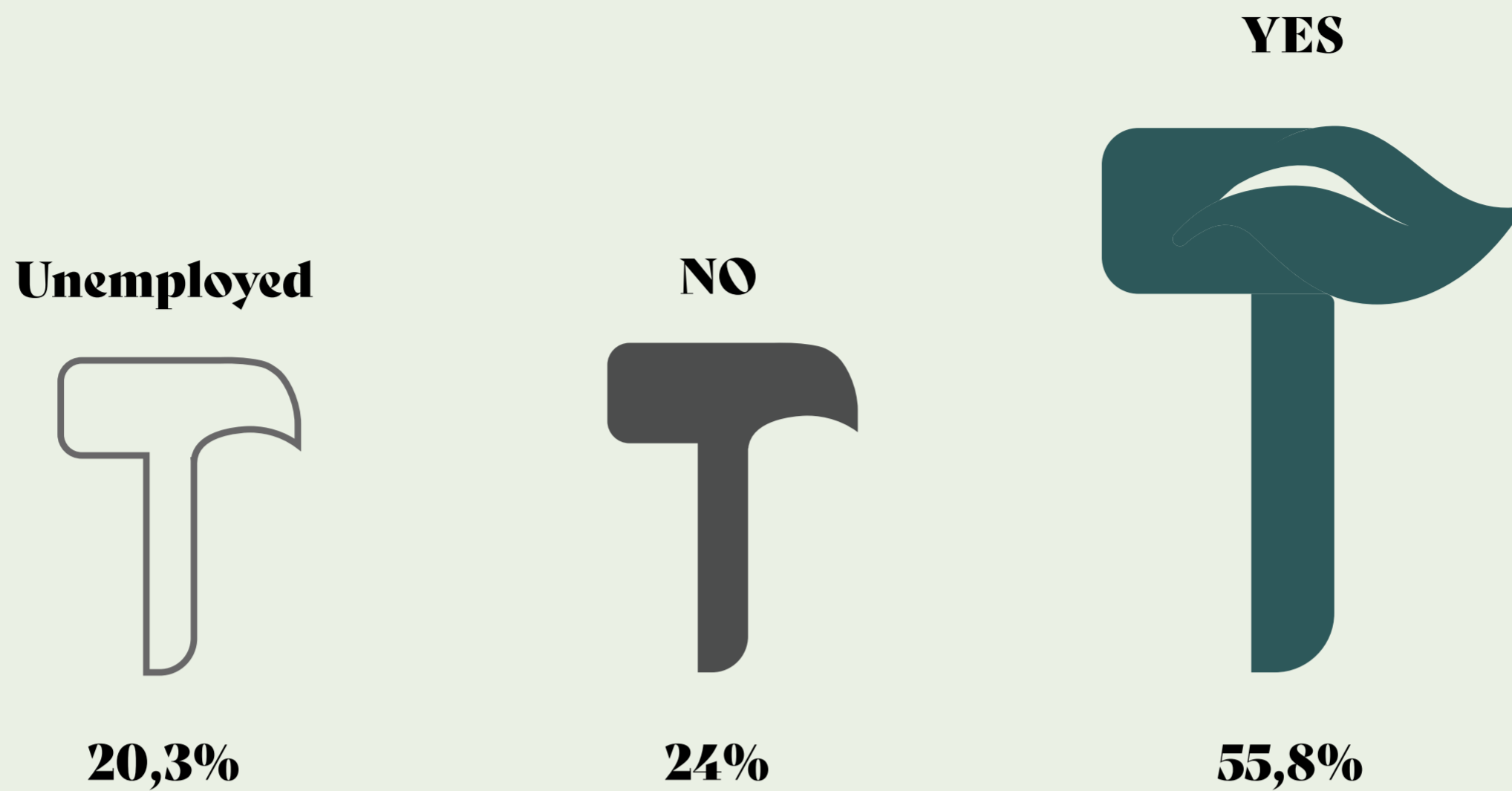
1 - No, not at all

Dauguma respondentų, 29,7 proc., pasirinko 3 atsakymo variantą, o tai rodo, kad daugelis žmonių neutraliai arba abejotinai vertina savo regiono pažangą siekiant 2030 m. klimato tikslų.

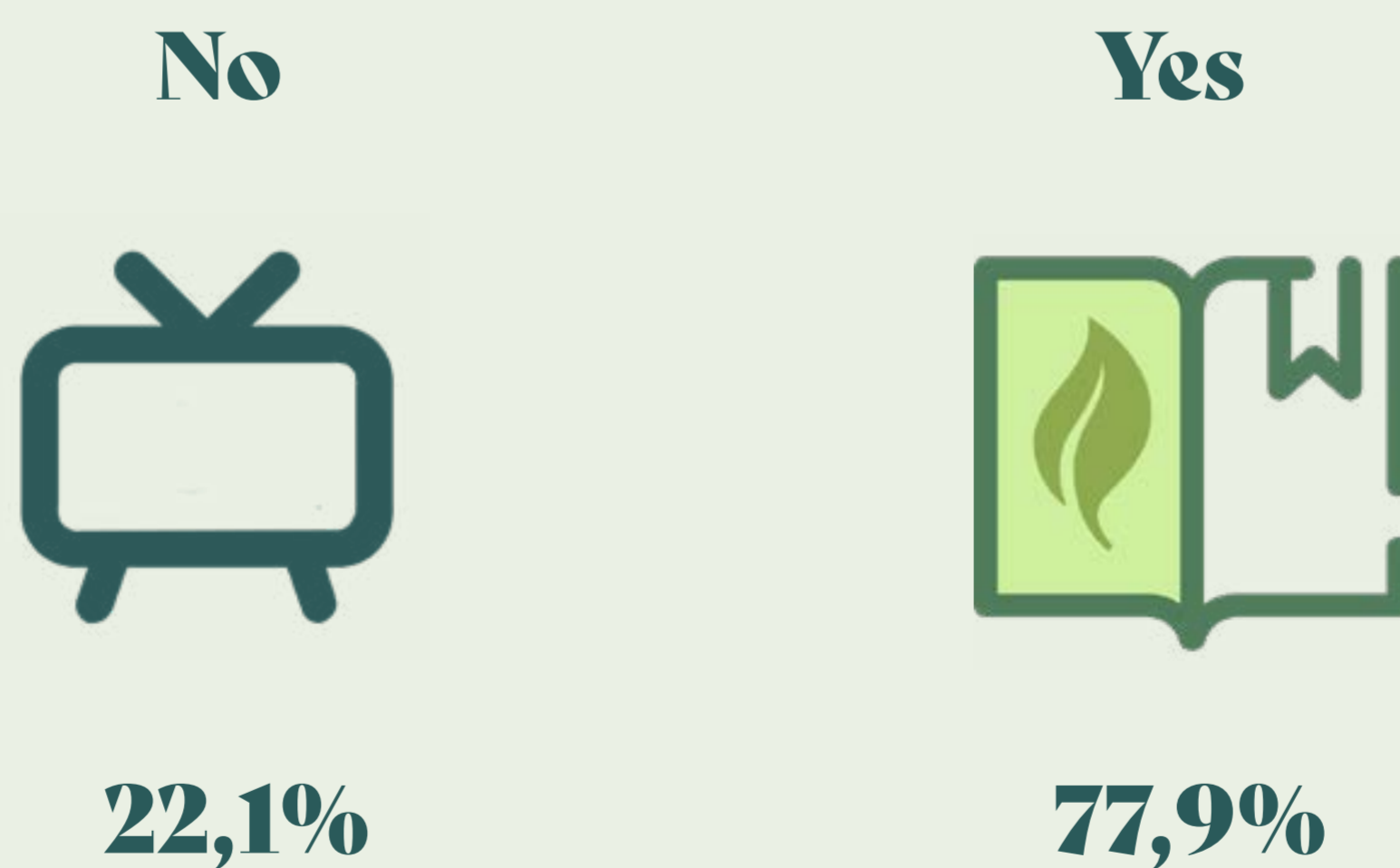
Respondentai mano, kad jų regionai yra pakeliui į 2030 m. klimato kaitos tikslų įgyvendinimą, tačiau, pasak jaunimo, tam dar reikės daug dirbti ir įsipareigoti. Jaunimas mano, kad labai svarbu įvesti naujas, ekologiškesnes elgesio taisykles.

Ar manote, kad jūsų darbovietėje laikomasi teisingo perėjimo principų?

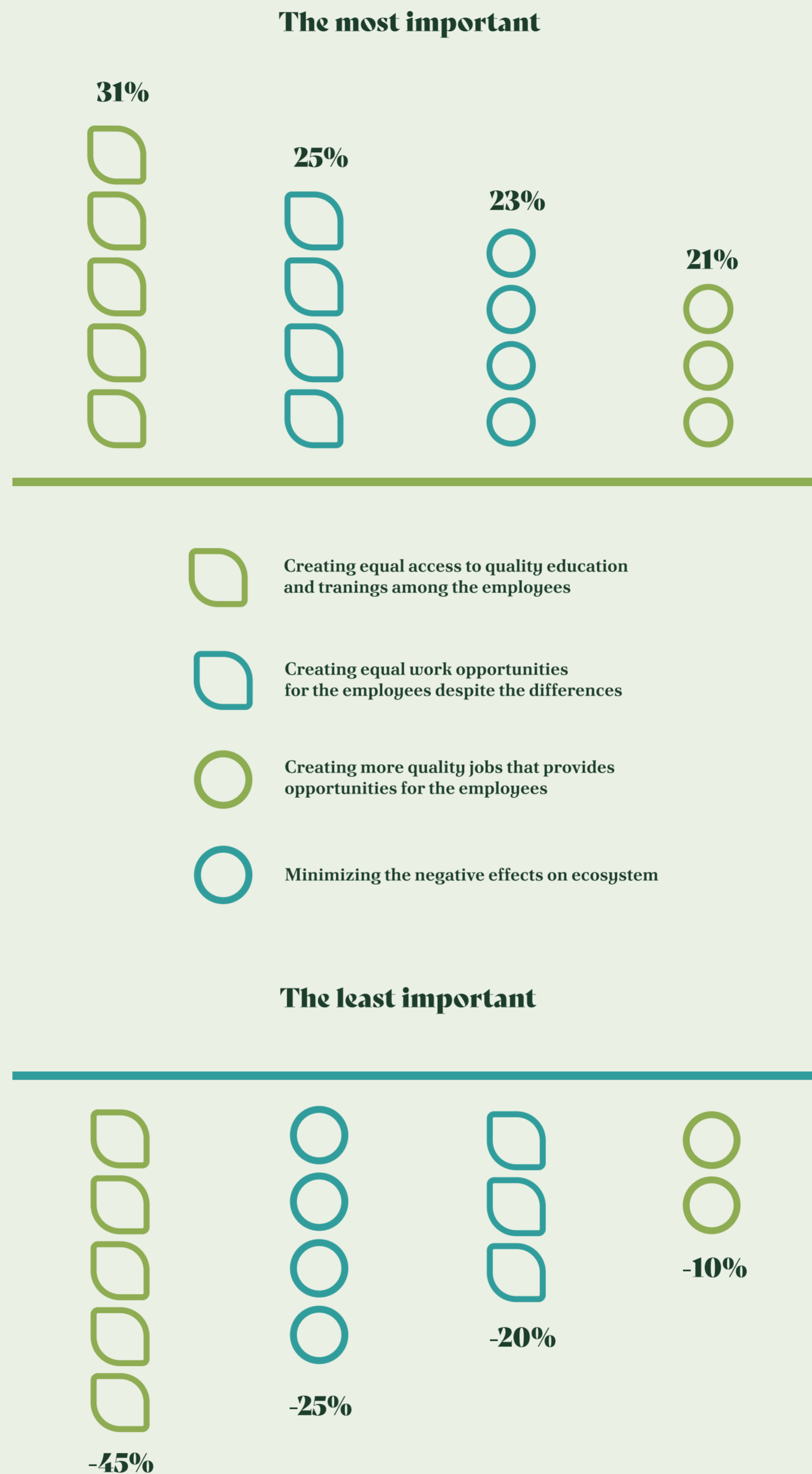
Apklausoje, kurioje dalyvių buvo klausiama, ar, jų manymu, jų darbovietėse laikomasi teisingo perėjimo principo, dauguma atsakė teigiamai. Visų pirma 55,8 proc. respondentų teigė manantys, kad perėjimas yra teisingas. Taigi, pastebima tendencija diegti vis daugiau ekologinių sprendimų, taip pat ir darbo vietose.

Ar norėtumėte sužinoti daugiau apie žaliųjų darbo vietų aspektus ir pritaikyti juos savo dabartiniame darbe?

Į klausimą apie norą mokytis ekologinių sprendimų, kurie bus diegiami darbo vietoje, srityje buvo atsakyta teigiamai. Dauguma jaunų žmonių ne tik nori sužinoti apie ekologinius sprendimus, bet ir noriai imasi veiksmų, kad jie būtų įdiegti jų darbo vietoje.

Kai organizacija nori taikyti sąžiningo perėjimo požiūrį, kuriam iš toliau išvardytų dalykų turėtų būti skiriamas didžiausias dėmesys?

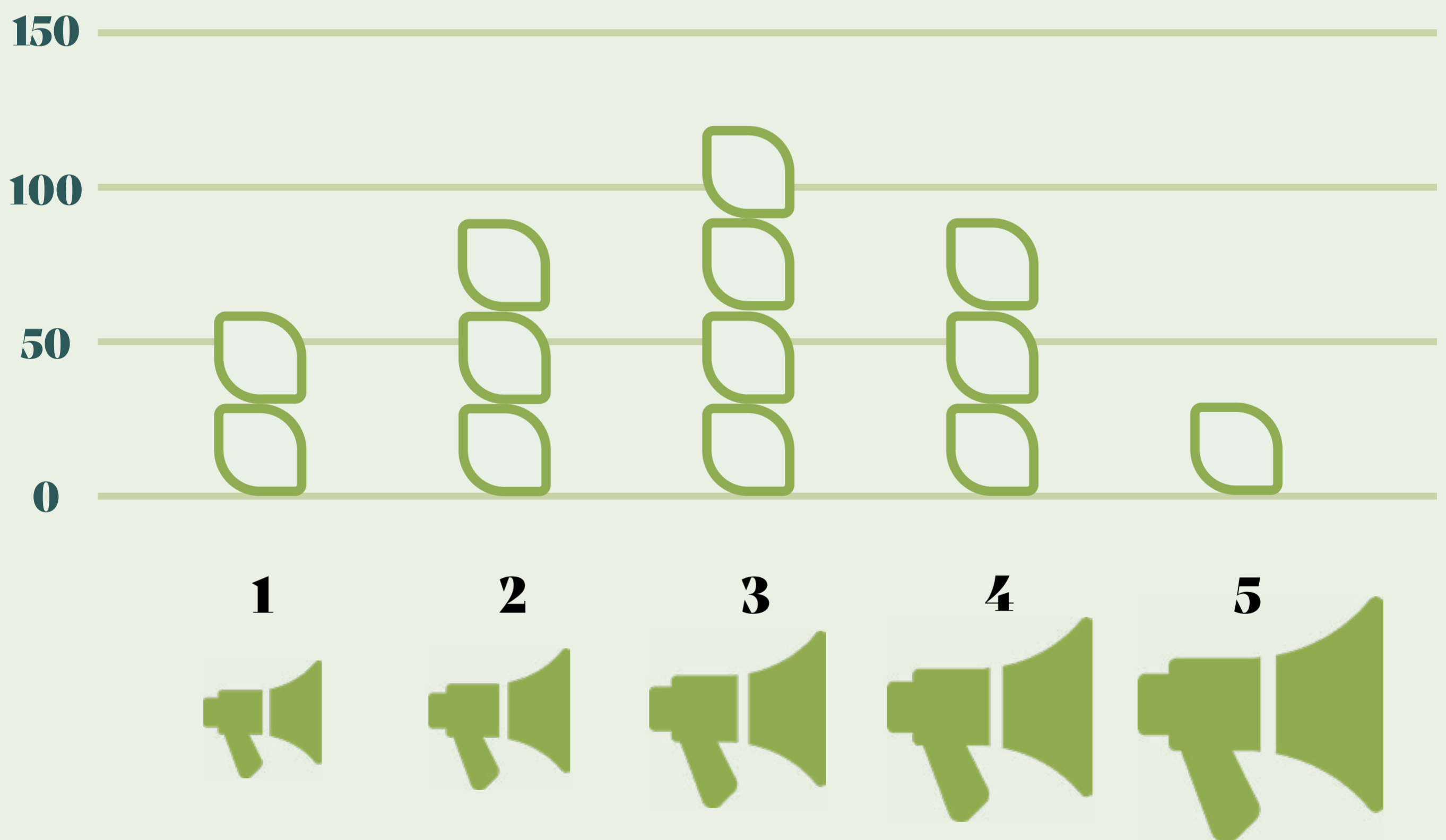
Apklausoje apie įvairių teisingo perėjimo požiūrio diegimo organizacijose elementų svarbą dalyvių buvo prašoma įvertinti keturių aspektų svarbą nuo 1 (svarbiausias) iki 5 (mažiausiai svarbus). Rezultatai atskleidė, kad respondentai sutarė, jog visi keturi aspektai laikomi labai svarbiais. Tačiau nustatant prioritetus, svarbiausiu buvo laikomas “vienodų galimybių darbuotojams gauti kokybišką

išsilavinimą ir mokymą užtikrinimas”, o mažiausiai svarbiu - “neigiamo poveikio ekosistemai mažinimas”.

Kai organizacija nori taikyti sąžiningo perėjimo požiūrį, kuriam iš toliau išvardytų aspektų turėtų būti skiriamas didžiausias dėmesys?

Kaip manote, kaip jūsų regione atstovaujama žaliosioms idėjomis? Įvertinkite nuo 5 (labai gerai) iki 1 (labai blogai)

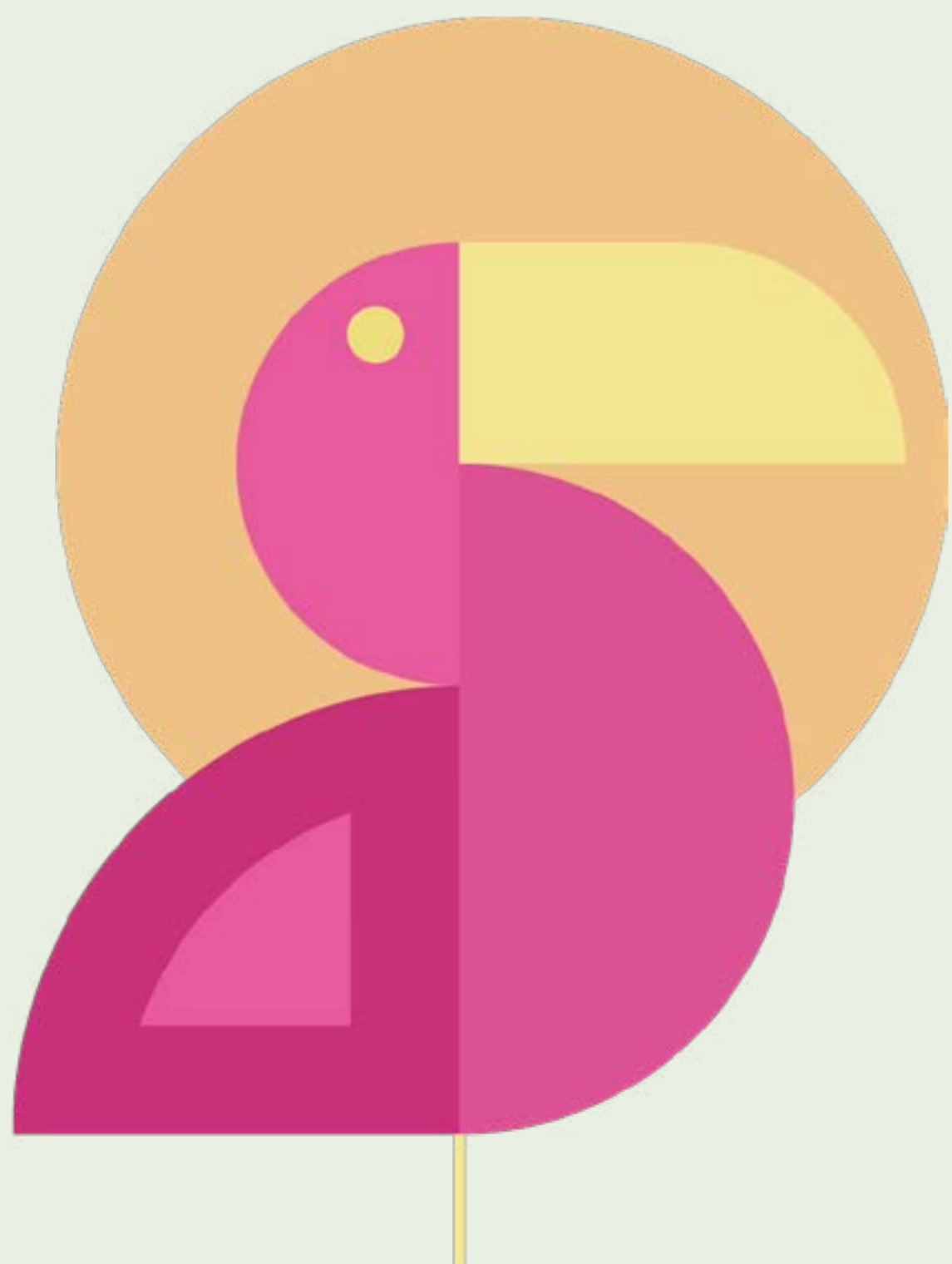

Dalyvių buvo klausama apie jaunimo nuomonės apie ekologiškas idėjas jų regione atstovavimą, naudojant skalę nuo 1 iki 5. Dauguma manė, kad į jaunimo problemas atsižvelgiama vis dažniau, tačiau vis dar nepakankamai. Jaunimas vis dažniau kalba apie ekologinius ir aplinkosaugos klausimus.

Kaip būtų galima pagerinti jaunimo balsą dėl žaliųjų idėjų jūsų šalyje?

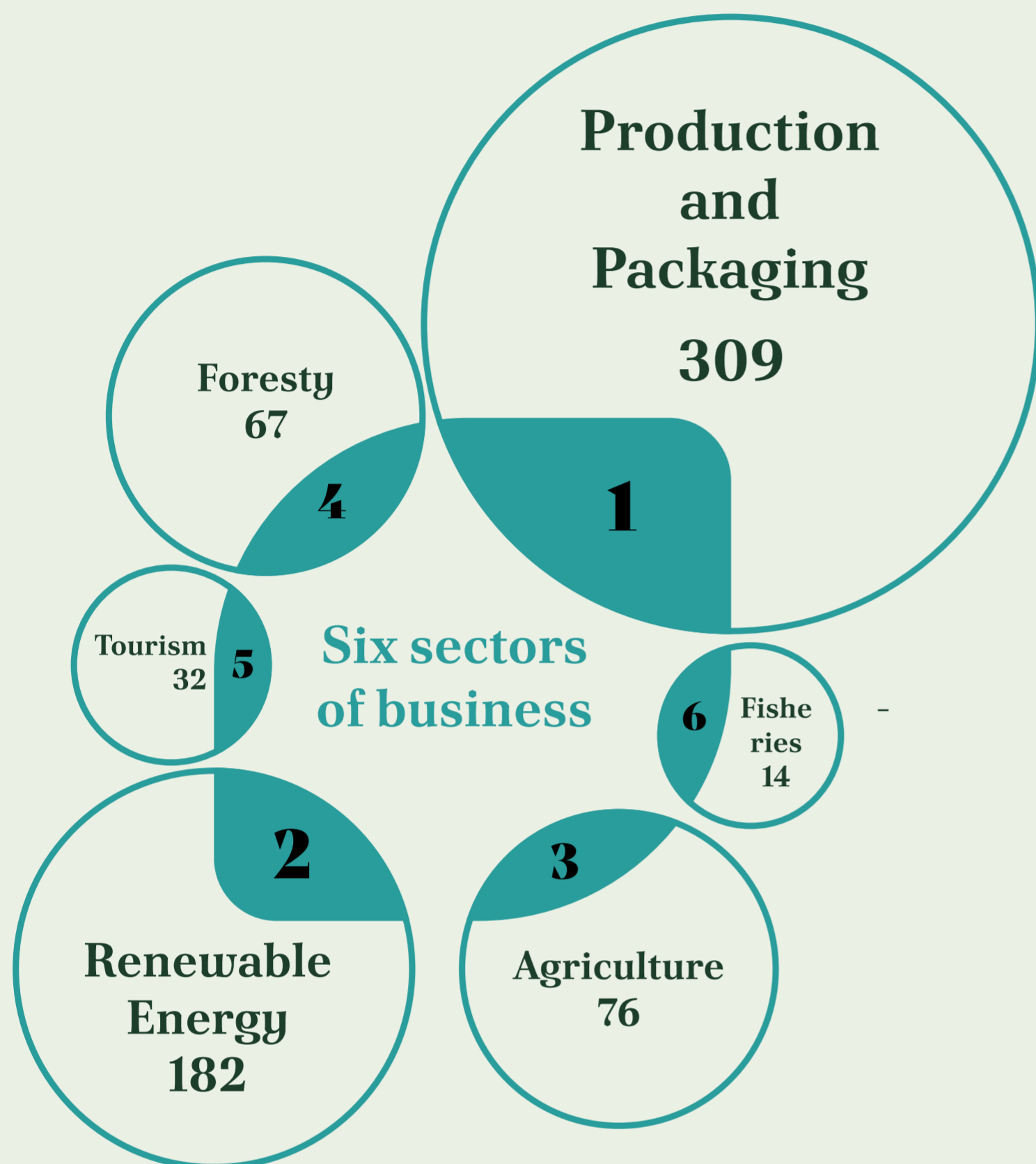
Jaunimas, paklaustas, kaip jų balsas ekologiniais klausimais galėtų išsiskirti, paminėjo tokias idėjas, kaip, pvz:

1. Žaliųjų idėjų įtraukimas į mokyklų programas.
2. Jaunų žmonių mokymas apie aplinkosaugos problemas ir tvarumo patarimus.
3. Konsultacijos su vietos valdžios institucijomis, savo idėjų pristatymas.
4. Įkurti nuolatinės struktūras esamose sistemose
5. Skatinti jaunimą dalyvauti "Erasmus" ir kituose tarptautinio bendradarbiavimo projektuose.
6. Įtraukti jaunimą į savanorystės programas, propaguojančias ekologiškas idėjas.
7. Renginių, kuriuose gali susitikti jaunimas, politikai ir spauda, organizavimas.
8. Viešųjų debatų, mugių, susijusių su darniu vystymusi, ir diskusijų organizavimas.

Apibendrinant galima teigti, kad dauguma respondentų mano, jog jaunimo įsitraukimą į žaliųjų idėjų įgyvendinimą galima gerokai pagerinti pasitelkiant švietimo iniciatyvas, geresnį atstovavimą žiniasklaidai, gilesnį bendruomenės įsitraukimą ir aktyvų dalyvavimą politiniuose ir sprendimų priėmimo procesuose. Čia pateiktos išvalgos gali būti naudingos rengiant strategijas ir politiką, kaip padidinti jaunimo įsitraukimą į aplinkosaugos iniciatyvas.

Kuriam iš šių šešių sektorių reikia skirti daugiausia dėmesio taikant ekologišką požiūrį?

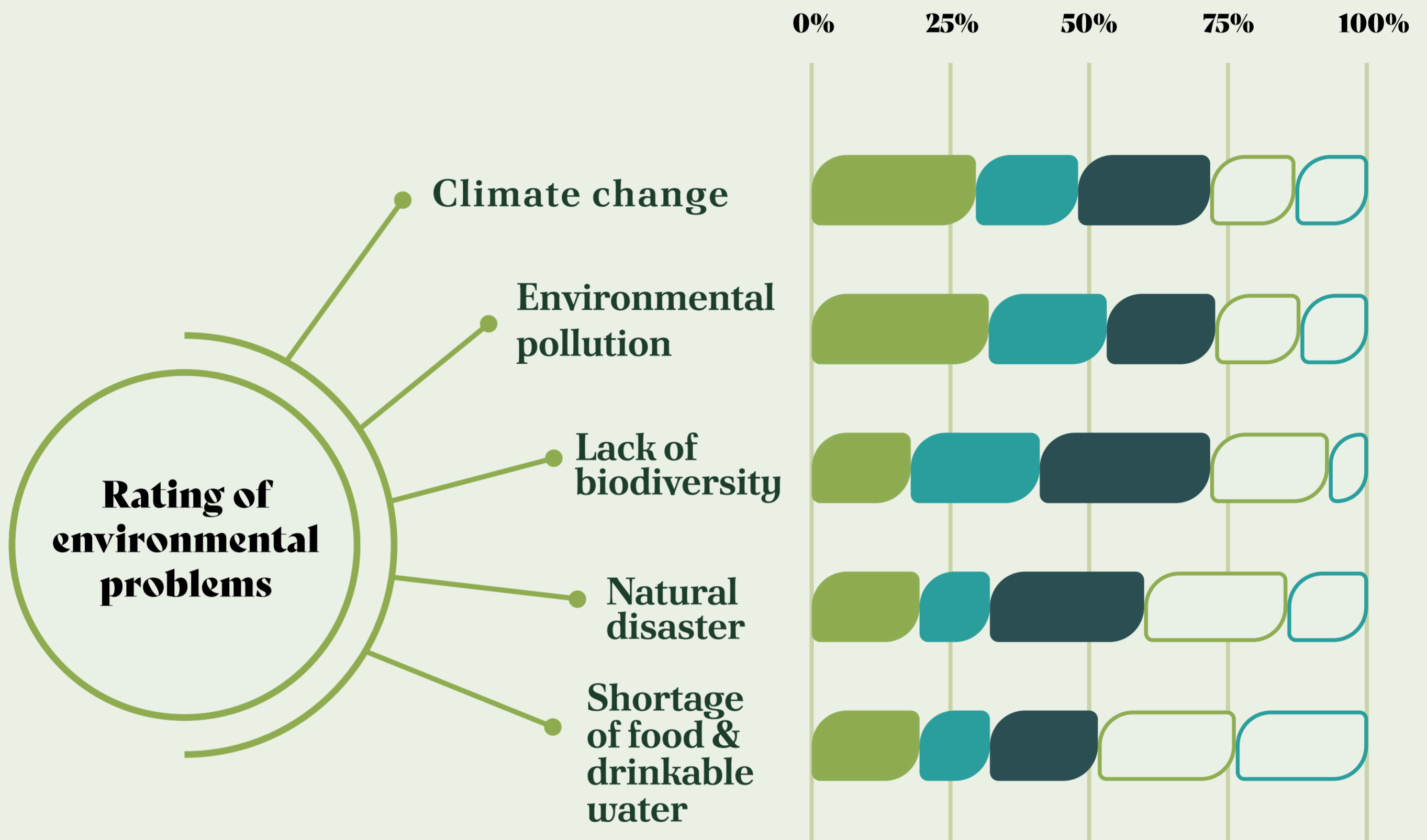

Analizuojamų sektorių pasiskirstymas:

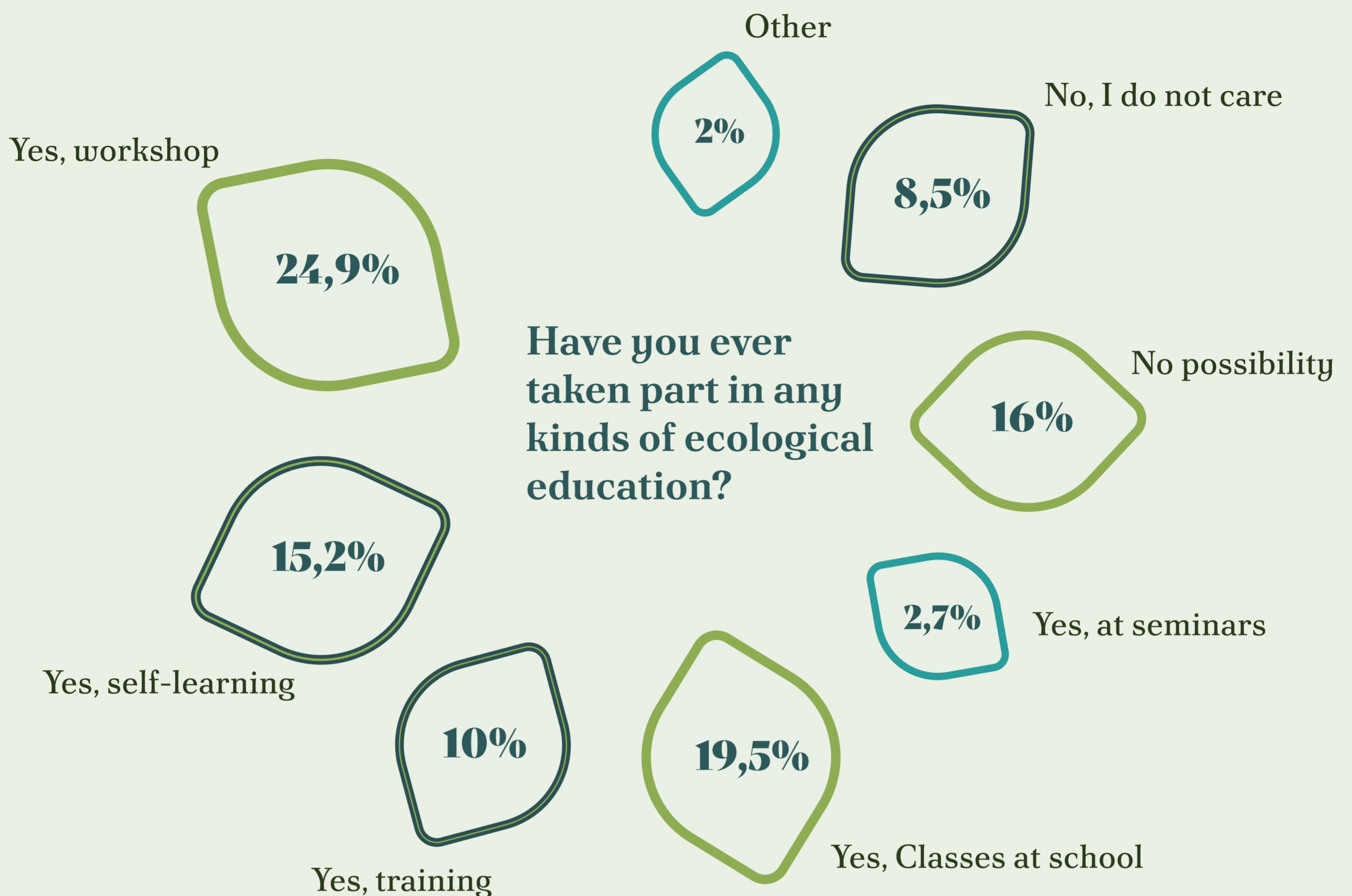
- Turizmas: 32 paminėjimai, labai svarbus daugeliui ekonomikų.
- Gamyba ir pakavimas: pirmauja su 309 paminėjimais, pabrėžiančiais tvarios praktikos svarbą.
- Žemės ūkis: 76 paminėjimai, gyvybiškai svarbus maisto tiekimui ir aplinkai.
- Atsinaujinančioji energija: 182 paminėjimai, rodantys didėjantį investicijų poreikį.
- Miškininkystė: 67 paminėjimai, svarbi anglies dioksido absorbcijai ir buveinėms.
- Žuvininkystė: 14 paminėjimų, gyvybiškai svarbi biologinei įvairovei ir aprūpinimui maistu.

Analizė aiškiai rodo, kad gamybos ir pakavimo sektoriui reikia skirti daugiausiai dėmesio diegiant ekologišką praktiką. Tačiau kiekvienas iš minėtų sektorių atlieka svarbų vaidmenį pasaulio ekonomikoje ir daro poveikį aplinkai. Siekiant tvaresnės ateities, bus labai svarbu atsižvelgti į kiekvieno iš šių sektorių poreikius.

Remdamiesi savo žiniomis, įvertinkite šias aplinkosaugos problemas savo regione nuo 1 (svarbiausia) iki 5 (mažiausiai svarbi).

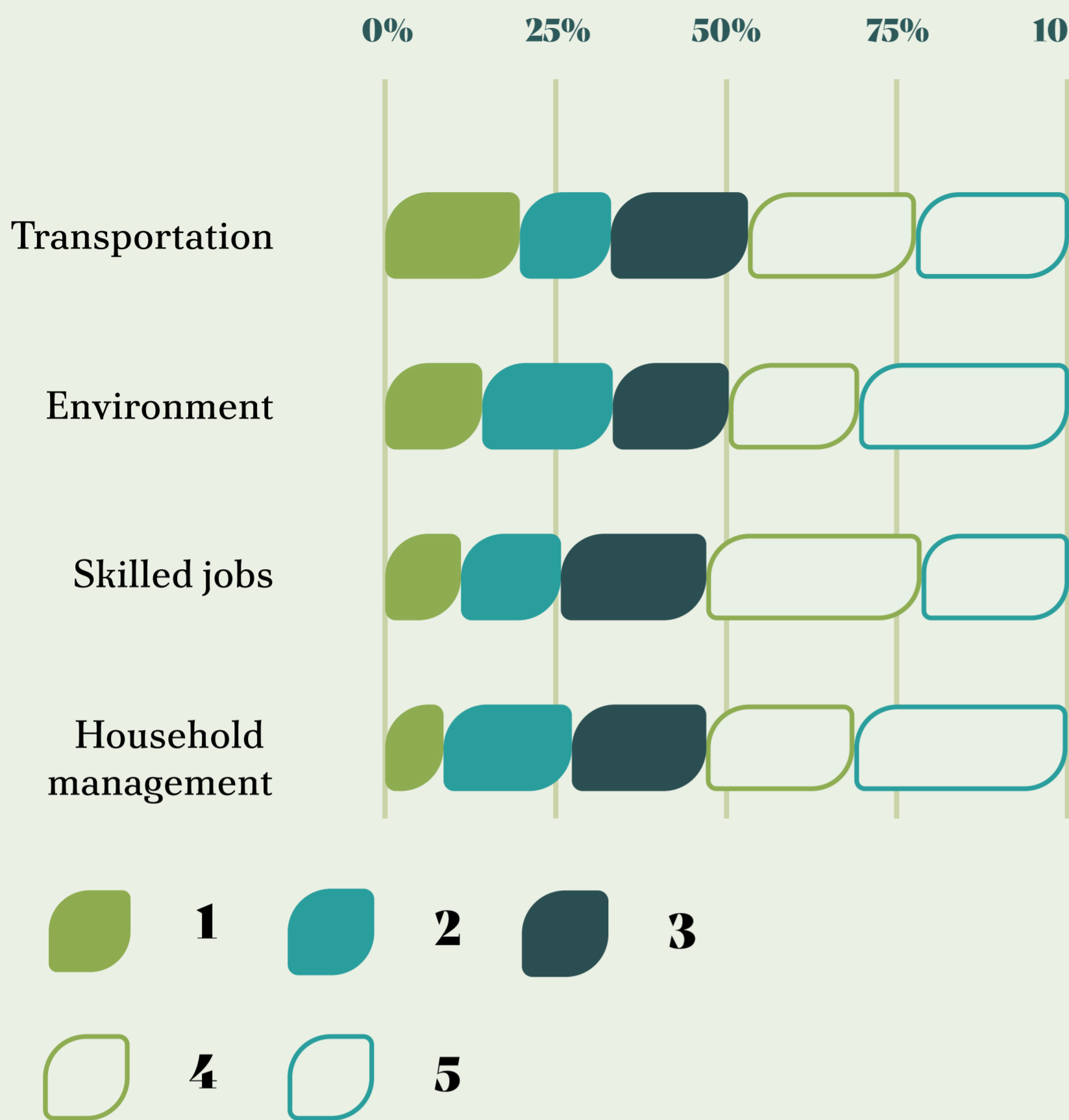

Remiantis surinktais atsiliepimais, "maisto ir geriamojo vandens trūkumas" buvo įvertintas kaip mažiausiai svarbi aplinkosaugos problema, o "aplinkos tarša" ir "klimato kaita" - kaip svarbiausi iššūkiai. Jaunimo nuomone, labiausiai vertėtų sutelkti dėmesį į kovą su aplinkos tarša, nes tai gali atitolinti ir taip sparčiai vykstančią klimato kaitą.

Tyrimo dalyvių buvo klausiama, ar jie dalyvauja kokiame nors aplinkosauginiame švietime. Duomenys rodo, kad 24,9 % žmonių anksčiau yra dalyvavę seminaruose, o 19,5 % turėjo galimybę mokytis ekologinio elgesio mokyklos klasėje. Dauguma apklaustų jaunų žmonių turi galimybę plėsti savo žinias seminaruose, mokymuose, savišvietos kursuose ar seminaruose, o tai rodo, kad vis daugiau dėmesio skiriama aplinkosaugos ir ekologijos srities žinių praplėtimui. 26,5 proc. visų apklaustųjų niekada nėra susidūrę su aplinkosauginiu švietimu arba šia tema nesidomi.

Kaip labai norėtumėte dalyvauti praktiniuose seminaruose šiomis temomis?

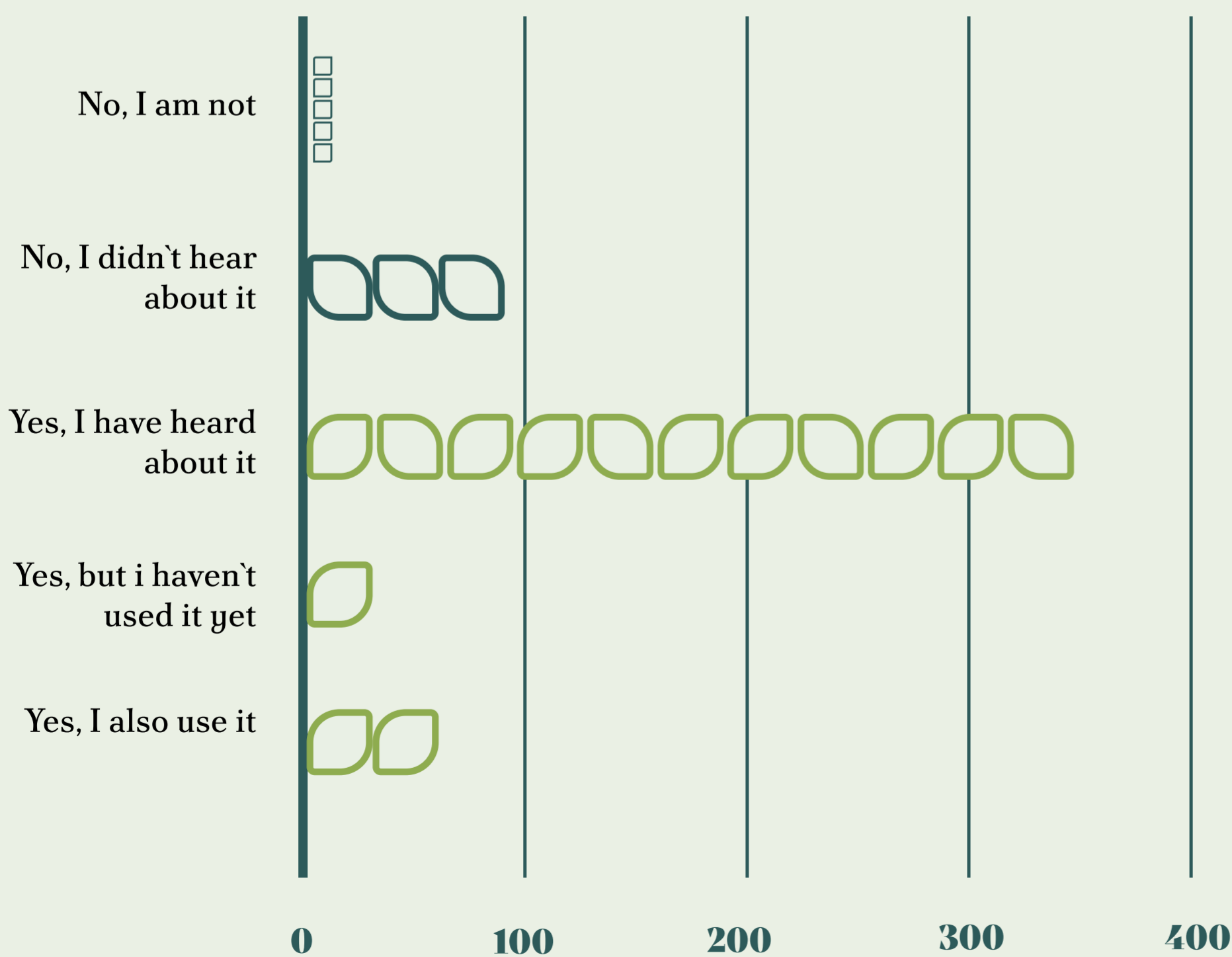

Dalyviai taip pat buvo apklausti apie jų susidomėjimą konkrečiomis ekologijos temomis. Duomenys atspindi dalyvių susidomėjimą dalyvauti seminaruose keturiomis skirtingomis temomis. Dažniausiai pasirinkta tema buvo aplinkosauga, kurią nurodė 33% respondentų. Kitos temos taip pat buvo aukštai įvertintos, tačiau galima daryti išvadą, kad bendroji aplinkosaugos tema taip pat reiškia transportą, ekologišką namų ūkio tvarkymą ar ekologiškas profesijas.

Remiantis atlikta apklausa, paaiškėjo, kad dalyvių supratimas apie ekologiškas keliones, pabrėžiant mažą anglies pėdsaką, yra gana įvairus. Didelė dalis respondentų nežinojo apie ekologiškų kelionių sąvoką. Mažesnė grupė šią sąvoką žinojo, bet jos

nepraktikavo, o nedidelė dalis ne tik žinojo, bet ir aktyviai praktikavo žaliąsias keliones.

Iš šių rezultatų matyti, kad, nepaisant tam tikro informotumo apie žaliąsias keliones, dauguma žmonių vis dar nežino šios sąvokos. Todėl reikia imtis veiksmų, kad būtų didinamas informuotumas ir skatinami ekologiško keliavimo metodai.

APIBENDRINIMAS KIEKVIENOJE ŠALYJE

Bulgarija:

Bulgarijos apklausos rezultatai rodo, kad 67,9 % apklaustųjų sudarė moterys ir 32,1 % vyrai, o respondentai atstovavo įvairioms amžiaus grupėms. Nemažai 72 % respondentų teigė žinantys apie aplinkosaugos politiką ir mano, kad jų šalis eina teisingu keliu į stabilumą. Bulgarų nuomone, ekologiška gamyba ir pakavimas yra svarbiausios sritys, kuriose reikėtų laikytis ekologinio požiūrio. Respondentai parodė susidomėjimą ekologinėmis kelionėmis ir norą jas diegti. Moterų pranašumą šiame tyrime gali lemti didesnis jų jautrumas aplinkosaugos klausimams ir tradiciškai didesnis socialinis susidomėjimas aplinkosaugos temomis. Tai gali lemti ir socialiniuose tyrimuose atsispindinti tendencija aktyviau dalyvauti tokiose iniciatyvose. Tyrimas rodo, kad Bulgarijos bendruomenė domisi ekologija daugiausia dėl didėjančio švietimo ir sąmoningumo.

Slovakija:

Slovakijos jaunimas yra įsitraukęs į aplinkosaugos klausimus ir yra tvirtai įsitikinęs, kad reikia aktyviau dalyvauti politikoje, švietime ir žiniasklaidoje ekologinių idėjų srityje. Šios išvados grindžiamos 51 jaunuolio, iš kurių dauguma yra 18-26 metų amžiaus moterys, dalyvavimu. Tyrimo rezultatais paremtas pastebėjimas atitinka pasaulines tendencijas, pagal kurias jaunoji karta aktyviau dalyvauja sprendžiant aplinkosaugos klausimus ir siekia didesnės įtakos formuojant su ekologija susijusius sprendimus. Didesnis informuotumas apie bent vieną šalies aplinkosaugos politiką gali būti susijęs su interneto eroje padidėjusia informacijos prieinamumu ir išaugusiu visuomenės informuotumu aplinkosaugos klausimais. Slovakai mato savo šalies potencialą siekiant ekologinio susitarimo, tačiau jį palaiko ankstesni pokyčiai transporto ar gamybos srityje.

Čekijos Respublika:

Čekijoje atliktas tyrimas atspindi visuomenės atsidavimą ekologinėms idėjoms. Tačiau šalies jaunimui trūksta informacijos ir tinkamų priemonių, kad jo balsas aplinkosaugos klausimais būtų išgirstas. Tyrime dalyvavo vienodas skaičius 18-26 metų amžiaus moterų ir vyrų. Nedidelė dalis žmonių turėjo galimybę iš anksto sužinoti apie ekologišką elgesį ar savo poveikį aplinkai. Kartu čekai yra labai atviri naujoms programoms ir noriai į jas įsitraukia.

Vengrija:

Teksto analizė rodo, kad Vengrijos jaunimas yra įsitraukęs į aplinkosaugos klausimus. Apklausoje dalyvavo 54 jauni dalyviai iš įvairių miestų, kurie išreiškė susidomėjimą tokiomis temomis kaip seminarai apie transportą, profesinius įgūdžius ir namų ūkio tvarkymą. Ypač pastebimas susidomėjimas įgūdžių reikalaujančiais darbais ir namų ūkio tvarkymu, o tai suteikia konkrečių žinių apie jaunų vengrų prioritetus. Respondentai taip pat domėjosi ekologiškomis kelionėmis ir regiono pažanga siekiant klimato tikslų iki 2030 m., o tai rodo didelį jų informuotumą ir byloja apie jų pasaulėžiūrą.

Lenkija:

Apklausa rodo, kad lenkų jaunimas yra labai įsitraukęs į aplinkosaugos klausimus - tai rodo jų noras dalyvauti socialinėse kampanijose, aplinkosaugos renginiuose ir politinėse diskusijose. Didelė 18-26 m. amžiaus apklausoje dalyvavusių asmenų dalis pabrėžia, kad būtent jaunoji karta yra ypač aktyvi ir įsitraukusi į šiuos klausimus. Gamybos ir pakuočių, kaip prioritetinių modernizacijos sričių, pasirinkimas rodo, kad jaunimas suvokia vartojimo ir gamybos poveikį aplinkai. Apskritai apklausa atskleidė, kad lenkų jaunimas labai domisi aplinkosaugos klausimais ir yra pasirengęs veikti.

Lietuva:

Lietuvos tyrimas, kuriame dalyvavo 41 respondentas, atskleidžia ryškų Lietuvos jaunimo polinkį stiprinti ekologines perspektyvas. Duomenys išryškina pastebimą jaunimo sąmoningumą aplinkosaugos politikos srityje, o gamybos ir pakuočių prioritetų teikimas pabrėžia jų norą imtis žaliųjų iniciatyvų. Pasiskirstymas pagal lytį (22 proc. vyrų ir 78 proc. moterų) rodo skirtingą įsitraukimo lygį tarp skirtingų lyčių. Iš esmės apklausa rodo didelį Lietuvos jaunimo susidomėjimą ir sąmoningumą ekologiniais klausimais.

Latvija:

Latvijoje atliktuose tyrimuose lyčių pasiskirstymas buvo gana tolygus - 44,2 % vyrų ir 55,8 % moterų. Dalyviai išreiškė skirtingą požiūrį į regiono pažangą siekiant 2030 m. klimato tikslų ir vieningai diagnozavo, kad reikia tobulinti sąžiningo perėjimo darbo vietoje metodus. Dauguma dalyvių anksčiau užsiėmė ekologiniu švietimu, todėl, jų nuomone, ekologijos gerinimas gamybos sektoriuje, pakuočių srityje, nusipelno ypatingo dėmesio. Tyrimas rodo, kad Latvijoje yra stiprus pasiryžimas taikyti aplinkosaugos praktiką. Tokius rezultatus gali lemti didėjantis ekologinis sąmoningumas ir poreikis laikytis tvaraus požiūrio į ekonomikos pertvarką, o tai turi įtakos regiono klimato pažangos ir ekologinių prioritetų suvokimui.

Rumunija:

Rumunijos apklausa parodė, kad jauni respondentai (iš viso 58), daugiausia nuo 18 iki 26 metų amžiaus, kurių lyčių pasiskirstymas buvo 41,4 % vyrų ir 58,6 % moterų, išreiškė didelį norą stiprinti jaunimo balsą žaliosios politikos klausimais, tačiau parodė didelį informuotumo apie žaliąją politiką atotrūkį. Apklausa rodo, kad Rumunijos jaunimas noriai įsitraukia į žaliųjų idėjų įgyvendinimą, tačiau jiems gali trūkti žinių arba gebėjimų. Taip gali būti dėl ribotos galimybės gauti informaciją apie aplinką ir mažesnio dėmesio aplinkosauginiam švietimui švietimo sistemoje, o tai daro įtaką žmonių veiksams ir jų nepakankamam įsitraukimui.

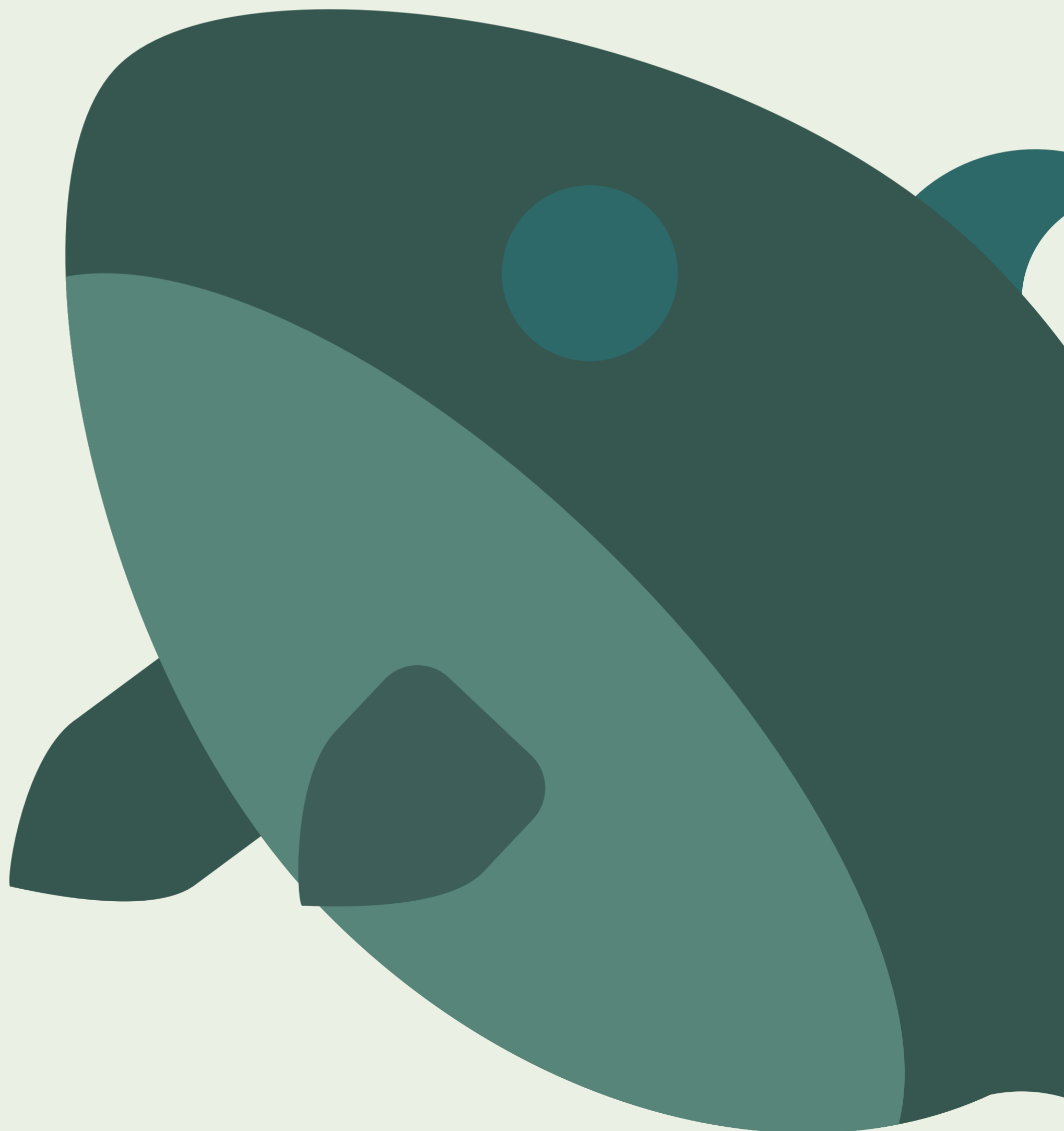

Austrija:

Austrijoje atliktoje apklausoje dalyvavo 56,6 % moterų ir 43,4 % vyrų, suskirstytų į tris amžiaus grupes, dauguma respondentų buvo iš Vienos. Daugiau nei 65 % respondentų pastebėjo kasdienį klimato kaitos poveikį ir nori pagerinti žinias šia tema. Apie 47,4 % respondentų nemano, kad jų regionai yra pasirengę įgyvendinti klimato kaitos tikslus iki 2030 m., o tai rodo, kad klimato kaitos projektuose yra spragų. Kaip sritis, kurias reikia tobulinti, jie nurodė švietimą, namų ūkio valdymą, aplinkosauginį sąmoningumą, ekologišką transportą ir kvalifikuotas ekologiškas darbo vietas. Jaunimas Austrijoje yra didžiulė grupė, kuriai rūpi aplinka ir kuri nori šviestis apie ją.

Slovėnija:

Slovėnijoje atliktame tyrime išsamiai apžvelgiamas vyraujantis jaunimo požiūris ir praktika aplinkos tvarumo srityje. Dauguma respondentų kasdien nesusiję su ekologine veikla, ypač darbovietėje, tačiau jie atviri daugeliui švietėjiškų veiklų, kurios leistų didinti aplinkosauginį sąmoningumą. Dauguma jaunų žmonių iki šiol apie tai sužinojo mokykloje arba savarankiškai. Slovėnų nuomone, jų šaliai dar teks ilgai dirbti, kad pasiektų naujojo ekologinio susitarimo prielaidas.

References:

<https://slovakaid.sk/projekty-podnikatelskych-partnerstiev/>

<https://www.mirri.gov.sk/sekcie/informatizacia/narodne-iniciativy/digitalne-zrucnosti/>

https://www.enviroportal.sk/uploads/files/zelene_hospodarstvo/pracovne_miesta/nasz11.pdf

<http://inbiznis.sk/skolska-farma-ako-podnikatelska-prilezitost/>

<https://sk.economy-pedia.com/11030068-blue-economy>

<https://growensemble.com/regenerative-business/>

http://www.ekozahrady.com/co_je_pk.htm

<https://www.inciens.sk/>

<https://op.europa.eu/webpub/com/eu-what-it-is/sk/>

http://www.sbagency.sk/sites/default/files/011_definicia_msp.pdf

https://ec.europa.eu/environment/enveco/pdf/FACT_SHEET_ii_Green_Growth_Jobs_Social_Impacts.pdf

https://climate-pact.europa.eu/about/priority-topics/green-skills_en

Greenhouse gas emissions: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733623/EPRS_BRI\(2022\)733623_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733623/EPRS_BRI(2022)733623_EN.pdf)

Circular economy - 6R: <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S2212827116000822?token=A81C9375031614B9F96D39A1834027D09EAE0311824A91A974EB623A7B98CB6938BACBDA46A5BCD3370705AC7EA4AF3&originRegion=eu-west-1&originCreation=20221221134809>

<https://www.retrace-itn.eu/2019/07/15/the-6-res-of-the-circular-economy-reduce-re-use-repair-remanufacture-recycle-and-recover/>

Climate neutrality strategy: <https://www.consilium.europa.eu/en/5-facts-eu-climate-neutrality/>

Creation of quality jobs: https://www.iedconline.org/clientuploads/Downloads/edrp/IEDC_Quality_Jobs.pdf

Social and economic fairness and equality: <https://www.ilo.org/global/topics/dw4sd/themes/equality/lang--en/index.htm>

<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC118959>

Tax benefits for middle-income and SMEs: <https://www.ggb.gr/sites/default/files/basic-page-files/SME%20Annual%20Report%20-%202021.pdf>

<https://statrys.com/blog/a-guide-to-sme-their-importance-in-the-economy>

<https://d-nb.info/1193196582/34>

<https://www.oecd.org/tax/tax-systems-should-support-creation-and-success-of-small-and-medium-sized-enterprises.htm>

Awareness raising campaigns for stakeholders' behavioural change — English. (n.d.). Climate-ADAPT. Retrieved April 23, 2023, from <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/metadata/adaptation-options/awareness-campaigns-for-behavioural-change>

Clegg, R. (Ed.). (2019). The Lloyd's Register Foundation World Risk Poll. LLOYD'S REGISTER FOUNDATION.

Environmental education: difficulties and future steps | ETF. (2021, May 20). ETF. Retrieved April 24, 2023, from <https://www.etf.europa.eu/en/news-and-events/news/environmental-education-difficulties-and-future-steps>

European Commission. (2014). EU Communication Campaign on Climate Action.

Lorenzoni, I., & Pidgeon, N. (2005). Public Views on Climate Change: European and USA Perspectives. *Climatic Change*, 77, 73-95.

Manuti, A. (2013). Climate Change Awareness: An Explorative Study on the Discursive Construction of Ethical Consumption in a Communication Campaign. *American Journal of Applied Psychology*, 1(3), 65-71. <https://ricerca.uniba.it/retrieve/handle/11586/30828/311585/ajap-1-3-6.pdf>

Poortinga, W. (2019). Climate change perceptions and their individual-level determinants:

A cross-European analysis. *Global Environmental Change*, 55, 25-35.

UNESCO. (2021). Learn for our planet. A global review of how environmental issues are integrated in education.

J. L. Fua, I. S. Wekke, Z. Sabara, R. U. Nurlila, Development of Environmental Care Attitude of Students through Religion Education Approach in Indonesia, *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 175, 1-7 (2018)

Denan, Z., Awang, A. H., Mazlan, M. A. H., Majid, N. H. A., Rahim, Z. A., & Sanusi, N. A. Z. (2017). The implementation of environmental education and green programs in schools to achieve sustainability. *Advanced Science Letters*, 23(7), 6261–6265. <https://doi.org/10.1166/asl.2017.9248>

Tien-Ming Cheng & Homer C. Wu (2015) How do environmental knowledge, environmental sensitivity, and place attachment affect environmentally responsible behaviour? An integrated approach for sustainable island tourism, *Journal of Sustainable Tourism*, 23:4, 557-576, DOI: 10.1080/09669582.2014.965177

Environmental Education - the path to Sustainable Development Contents. (n.d.). https://www.pro-e.org/files/environmental_education.pdf

Directorate-General for Education, Y., Tasiopoulou, E., Billon, N., Finlayson, A., Siarova, H., Pribušis, K., Gras-Velazquez, A., Mulvik, I., Bajorinaitė, M., Sabaliauskas, E., Fronza, V., Vežikauškaitė, J., & Disterheft, A. (2021). Education for environmental sustainability: policies and approaches in European Union Member States: final report. In Publications Office of the European Union. Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a193e445-71c6-11ec-9136-01aa75ed71a1>

<https://www.un.org/en/observances/environment-day>

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change/>

http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Tevekenyen_az_iskolaban/ix_1_definition_characteristics_and_goals_of_environmental_education.html

<https://www.ohiooceanfoundation.org/blog-ohiooceanfoundation/the-importance-of-environmental-education>

<https://www.ourendangeredworld.com/organisations/european/>

<https://yeenet.eu/>

<https://science.nd.edu/undergraduate/minors/sustainability/capstone-projects/2014/smith/>

Non-formal Environmental Education Centers of Environmental Education in Greece.
https://www.researchgate.net/profile/Constantina_Skanavis/publication/260421601_Non-formal_Environmental_Education_Centers_of_Environmental_Education_in_Greece/links/0f31753121dbcaf581000000/Non-formal-Environmental-Education-Centers-of-Environmental-Education-in-Greece.pdf

Sources

<https://www.clientearth.org/latest/latest-updates/stories/what-is-environmental-justice/>

<https://www.oecd.org/environment/cc/policy-perspectives-climate-resilient-infrastructure.pdf>

<https://ruralization.eu/2021/08/eu-rural-review-32-a-green-deal-for-the-future-of-european-rural-areas/>

<https://www.unsdsn.org/sdsn-and-eesc-host-eu-policy-workshop-farm-to-fork-how-to-make-it-work>

<https://www.switchtogreen.eu/the-eu-green-deal-promoting-a-green-notable-circular-economy/>

<https://www.adelphi.de/en/in-focus/carbon-pricing-and-european-green-deal-what-deal>

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0280_BG.html#_ftn22

Group of the Greens/ European free alliance (EFA) in the European parliament - www.greennewdeal.eu/greenjobs

https://ec.europa.eu/environment/enveco/pdf/FACT_SHEET_ii_Green_Growth_Jobs_Social_Impacts.pdf

<https://www.moew.government.bg/bg/ministerstvo/zeleni-vuzmojnosti/zeleni-rabotni-mesta/spisuk-s-ikonomicheski-dejnosti/>

https://www.ilo.org/global/topics/green-jobs/news/WCMS_220248/lang--en/index.htm